

1038.0.31

100 cartile mele

18 oct 500 lei, Pina

2501

1.8.79

95

[Handwritten signature]

PERICLE MARTINESCU

ADOLESCENȚII DELA BRAȘOV

ROMAN

001599 *

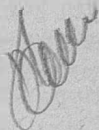
1933

(nr. 400)

EDITURA „ADEVĚRUL” S. A.

www.ziuaconstanta.ro

P r e l u d i u

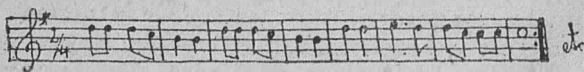
*Ils ont inventé le diable;
... Mais depuis que le diable
est mort, ils me semblent en
proie à une plus haute divi-
nité du désordre: l'esprit.*

ANDRÉ MALRAUX
(La tentation de l'Occident).

Când s'au redeschis școlile, în toamna aceea, eram în clasa a șaptea de liceu.

Inchiriam cu Sergiu, unul din colegii mei, o cameră mobilată la madam Herstack, proprietara uneia din cele patru vile construite simetric chiar la poalele Tâmpei, deasupra cimitirului eroilor și sub palatul vopsit roșu al vânătorilor, unde locuiam împreună cu vreo alți zece elevi dela diferitele școli din oraș. Din cauza datoriilor pe care le contractase la construirea casei, madam Herstack fusese nevoită să închirieze întregul corp al celor două etaje ale vilei — dânsa retrăgându-se cu unicul ei fiu în sufragerie, unde, după ce se ridică masa, țesea tot timpul ciorapii celor doisprezece „băeți“ ai ei, sau repara linjeria fiului său. Acolo mai avea, pe lângă masa de mâncare, o mașină de cusut și un pian mic, fără coadă, pe clapele căruia se sublima curio-

zitatea tuturor colocatarilor mei, exprimată excelent prin exuberanța frenetică a degetelor dela ambele mâini. Când se scula din pat, dimineața, în cămașa de noapte, așteptând să se libereze spălătorul, când se ridica dela masă, cu gura încă plină de materia amorfă și ternă a chiftelelor cu sos, când venea dela școală, sau când pleca în oraș, fiecare trebuia să-și satisfacă voluptatea de a scoate din oasele pianului urlete cumplite de disperare, sau simfonii stridente, culese din scara celor câteva zeci de coarde vocale ale dinților săi albi și negri ca sideful. Câteodată era așa, ca și cum l-ar fi strâns cineva de gât și ar fi început apoi să-l lovească la spate: si. si. pi. pi. pe. pe. po. po. pu. pu. du. du. duuum...; altădată jocul se inversa — după direcția din care venea concertistul. Ariile populare pe care învățase să le reproducă virtuos toată lumea erau două: *Du-l, du-l, du-l...* și încă una, de proveniență strict națională, care însemna o prea puțin măgulitoare trimitire la origine, a celui în onoarea căruia se executa și care se repeta la infinit de dimineață până seara, fiecare executând-o la rândul său cu o pasiune morbidă, cuprins parcă de accese delirice și cu satisfacția cu care s'ar adresa școlii din care face parte, sau existenței în genere:

Prin cecece își câștigase însă madam Herstack titlul onorific de „buna noastră mamă“, era gradul de substanțialitate al mâncărilor, specific nemțești, pe care le gătia chiar dânsa. La dejun, de obicei, toată lumea lua masa „în familie“, adică la madam Herstack. La ora 12 cele două capace mobile ale mesei care se

putea întinde până la dimensiunea de 4 metri, erau trase din nebănuita lor cochilie în care se retransau, pentru repaos, întotdeauna după ce ultimul dintre comeseni se simțea gastronomicește satisfăcut, se adăugau celui dela mijloc și, astfel destinse, erau acoperite cu două fețe de masă mai albe decât *purreé*-ul de cartofi care nu ne lipsea nici odată. Pe o linie imaginară, intenționată drept la mijlocul mesei, se înșirau patru talere cu pâine ca patru piramizi din baloturi de fân. În decurs de un sfert de oră, masa, dela primul până la ultimul loc, era ocupată în întregime — fiecare dintre noi rezervându-ne, în ordinea sosirii, locul cel mai convenabil.

Pentru noi, cel mai solemn moment îl constituia această oră a mesei. Cinci români, trei unguri și patru nemți, formau această pacifică și camaraderească agapă internațională, în sânul căreia nu ne deosebeam decât după accentul cu care se putea exprima fiecare într'o limbă oficială, precum și după aspectul cefal al fiecărei naționalități. Ungurii erau înbujo-rați și grași, viguroși dar puțin virili, exemplari brahicefali tunși, tăcuți și suspecti de viclenie; Nemții cu fața lungă, asortată de ochelari, cu părul mare, pieptănat în cărare sau aruncat neregulat peste cap, sportivi, cu *schillerkrägen*, volubili (în limba lor care se bucura, de altfel, de patrimoniul familiei, madam Herstack fiind ea însăși de origine germană) și grăbiți întotdeauna să epuizeze supa de cartofi cu care se începea aproape regulat menu-ul. Iar noi, Românii, așezați toți într'o parte, ca pentru o demonstrativă conspirație națională, neastâmpărați ca niște draci, râdeam în comun de prostiile multicolore și diverse pe care le debita fiecare cu pretenții de ironizare și cu complicitatea una-

nimă. Madam Herstack ne supraveghea dispusă din ușa bucătăriei, unde farfuriile largi, încărcate cu „felu doi“, așteptau doar să înceteze sgomotul mecanic născut din lovirea ritmică a lingurilor cu fundul farfuriilor de supă. După supă ni se servea de obicei câte o bucată de carne fiartă „rasol“ și câte o ceașcă cu sos gros de prune sau agrișe.

Ceeace constituia deliciul nostru, hebdomadar din nefericire, era însă o mâncare servită la urmă („felul trei“), pe care o decretasem cu sufragiu universal — și, firește, internațional — „specialitatea casei“. Era un fel de găluște, făcute din prune învelite într'o pătură groasă de cocă și fierte într'o zeamă îndulcită și aromată ca siropul născut din zahărul topit pentru prepararea dulceții. Madam Herstack le pregătea în două oale mari, pentru a ne putea ajunge la toți. Dar ceea ce era mai frumos din partea dumneai, era faptul că ne îngăduia să mâncăm din acestea câte puteam. Era, chiar și pentru dânsa, o plăcere de a asista la lupta eroică ce se dădea între noi, în fiecare sâmbătă, pentru câștigarea titlului de „campion săptămânal“, titlu care se acorda cu dreptate aceluia ce putea să mănânce cât mai multe găluști. De multe ori, unii renunțau chiar la cele două feluri de mâncare anterioare, pentru a fi cât mai bine pregătiți în lupta ce începea odată cu aducerea acestui al treilea fel. La început, ni se aduceau pe masă patru farfurii lungi încărcate, de unde fiecare își extrăgea în farfuri-oara lui câte cinci, șease bucăți, sufla peste ele să se răcorească și apoi, tăindu-le cu cuțitul, ca pe niște dovlecei umpluți, le înghițea, aproape fără să le mai mestece, caracteristica acestui soi de găluști constând în savoarea lor rară, care le făcea să alunece pe

gât ca niște piramidoane de miere. Când ni se aduceau pentru întâia oară, ne trăgeam fiecare din farfuria cea mai apropiată cât mai multe, după agilitatea mâinii și strigam, pentru a încunoștiința toată lumea de numărul primei achiziții: Șapte!... Cinci!... Opt!... Patru!... Farfuriile mari golite cu o solicitudine și o rapiditate incronometrabile, toată lumea striga: „*Eine neue Ștransport!... Eine neue Ștransport!...*“ Din fundul bucătăriei alăturate, madam Herstack alerga zâmbind, volubilă și încântată de eroismul nostru, să aducă noile transporturi de găluște tot așa de fierbinți și tot așa de rapid mistuite. Cam după al patrulea transport, care, deobicei, coincidea cu epuizarea de la sursă, unul câte unul, cei dela masă se declarau satisfăcuți, tapându-se vanitos cu palma peste stomacul al cărui indice de gravitate arăta proporții de supraîncărcare — și, în vederea câștigării obicinuitului record, se depuneau cifrele, calculate numeric, fără erori și fără aproximații, care reprezentau punctele parțiale obținute de fiecare și depuse pe cauțiunea cuvântului de onoare.

— Șaptesprezece!

— Prost: douăzeci și una!

— Măi, afurisiții! se declara confidențial și indiferent (dar blazat), câte unul dintre cei cu posibilități de inmagazinări gastronomice reduse. Eu n'am mâncat decât treisprezece, dintre cari, și-așa, trei le-am îndesat pe esofag...

— Traizeș'doi, declara, în fine, unul din cei mai reductabili la astfel de ocazii, dintre ungurii așezați în cellalt capăt al mesei. Mânca-se vreo cinci bucăți cu eforturi extraordinare, numai din vanitatea de a fi cel mai,, tare“.

— Douăzeci și opt! mai strigă cineva, fără a mai culege însă vreun murmur admirativ.

Intotdeauna, la urmă rămânea Bubi, fiul doamnei Herstack...

Atenția tuturor e încordată spre el. Toți privesc nerăbdători și admirativi cum Bubi se luptă cu cele din urmă bucăți ale ultimei găluște. Ochelarii i s'au aburit și fruntea îi e înecată în fluvii de sudoare care-i inundă emisferele globului cefal. După ce ultimele resturi au fost înghițite, Bubi, într'un repaos total, scoțând un oftat magnific, ca și cum n'ar mai fi respirat de azi dimineață, se declară, în sfârșit, satisfăcut. Privirele tuturor, pleznind de curiozitate, rămân interogative. Bubi, ca un erou dela gala de box, se menține deasupra noastră. Ar vrea parcă să-și păstreze cât mai mult secretul închis în stomacul său, deținătorul gloriei de astăzi. In cele din urmă strigă, covârșit de virtute:

— Vier und dreissig, Muter! și apoi către noi, transmițându-ne bucuria barbară care-i strălucia în ochi, voind să ne electrizeze cu energia care-i clocotea dincolo de ochelari, în picioare și în mâinile agitate prin aer ca niște aripi îmbătate de entuziasm:

— Treizeci și patru, fraților!

Vacarm, strigăte, bravo, chiuitori, jonglări și cochetării în jurul lui Bubi, eroul zilei și al casei. Madam Herstack încântată peste măsură că recordul l-a obținut și de data aceasta tot fiul ei. Clapele pianului, cu un imn abracadabrant, intonat parcă de toți reprezentanții speciilor zoologice, neselecționați și neclasiificați după voce, dela elefant până la cel mai sopran purice, încep concertul pentru apoteozarea eroului, printr'un feroce *Du-l, du-l...*

Eroul a dispărut subit însă—și la ora aceasta, atât de oportună, closetul e ocupat de cineva...

După masă abordam pe întrecute ferestrele, deasupra cărora ne aplecam până la a fi în pericol de a cădea dincolo, pentru a privi alături, înspre vila cealaltă, unde locuiau mai multe fete. Era îndeosebi una care dusesese la ultimele consecințe proporțiile obezității sale, pe seama căreia ne distram întotdeauna cu un fel de sadism aproape inuman. Pe ea o supra-numisem noi „mama-mare“ și ne încânta peste măsură să o privim în fiecare zi, înainte de a ne așeza la masă (venea dela școală în urma noastră, deoarece liceul de fete era mai departe decât al nostru și apoi, grasă, ea mergea foarte agale până acasă), cu onorurile cuvenite pe care i le dădeam dela fereastră, când trecea prin dreptul nostru, în sus, spre casa vecină. Fără a se rușina câtuși de puțin de ironiile pe care și le atrăgea din cauza defectului său (născut, dealtfel, din cultivarea exagerată a unei calități fizice), trecea mereu cu fața în jos, zâmbind și vădit intimidată de prezența atâtor băieți cari o escortau cu privirile. Uneori tăcea, de cele mai multe ori căuta vreun subiect de conversație cu cele două colege ale sale care o însoțeau conștiincios, una pe o parte, alta pe cealaltă, cu servietele legănate pe șoldul virgin, conturat fin de puritatea șorțului negru, strâns deasupra de un cordon cast și inocent. După ce ieșea din raza ferestrelor noastre, devenea mai emoționată, simțind în spatele său masiv, pe umerii matahalici pe fesele exorbitante, cum îi cădeau râsetele bonome, spiritele și aluziile, îndrăznețe uneori, ale celor de sus, ca niște cercuri de foc care o încălzeau toată cu fiori succesivi de leșin sau de o toropeală instantanee și arzătoare. Când ajungea la poarta respectivă, toți tăcem dintr'odată și o curiozitate copilărească ne făcea să așteptăm un răspuns,

o reacțiune, sau un gest semnificativ din partea ei. Câteodată, neputând rezista tentației de a întoarce capul spre noi, ne arunca, înainte de a intra în curte, câte-o privire fulgerătoare, pe care n'o putea prinde nimeni. Toți izbucneau atunci într'un urlet diabolic de satisfacție, gesticulam deasupra ferestrelor și săream prin casă, mulțumiți că, încăodată, „Mama-mare“ ne dăduse ocazia, prin întoarcerea capului, să verificăm suspiciunea că îl iubește pe Vasilache, unul dintre noi, numit astfel pentru contrastul isbitor care exista între el și ea. Apoi ne îndreptam, bine dispuși, ca după un aperitiv, spre masă, unde ne reținusem mai dinainte locurile și unde prelungeam, incisiv, comentariile pe aceeași gamă.

După masă repetam jocul la ferestre, mai mult pentru a cocheta cu celelalte fete care locuiau alături de noi. Rar însă le puteam surprinde și pe ele la geam și atunci observam cum, înroșite ca niște boboci de trandafiri, se retrăgeau oarecum ofensate, ca niște flori ce ar avea conștiința că originea lichidului care le înviorează într'un anume caz ar fi unul din organele corpului omenesc. Ce făceau apoi, cum alergau prin casă, cum dormeau (o, mai ales asta ne aprindea imaginația!) n'am putut ști niciodată. La fereastră însă ele nu mai apăreau, atâta vreme cât implorările noastre trivial de sgomotoase nu încetau.

Singură Veronica, mai obicinuită se vede cu natura acestui fel de emoții, își făcea din când în când de lucru pe acolo și atunci pionii rămași la post trebuiau să anunțe gălăgios:

— Vasilache, te caută!... Vasilache, ia ieși repede!...

— Vasilache doalme, mamă-male!...

Până când, în cele din urmă, după mai multe zile de perseverente tachinări, Vasilache al nostru ne încredință un mare secret: scrisese o poezie. O dedicație. Nu pentru altceva, dar știa că dragostea se capătă mai mult prin sugestii și, pentruca la un moment dat să nu creadă el însuși că e îndrăgostit, cât și pentru a ne convinge pe noi de neadevărul bănuelii pe care i-o manifestam în glumă, ne aduse acest argument compus în maniera lui Topârceanu, pe atunci un poet memorizat de toți elevii de liceu.

— O dedicație în versuri... O odă, desigur!... Iii, Georgică, ce-ai făcut? Ia să te văd! se entuziasmă Mișu.

— Pardon! replică Vasilache doctoral. Ca să fie odă, depinde de inspirație; inspirația depinde de muză. Și, vezi, sunt mai multe feluri de muze: unele care inspiră ode, altele satire și așa mai departe.

— A, n'ai vrea cumva să ne faci a crede că „mama-mare“ ți-a inspirat o satiră? făcu Șuțu insinuat.

— Depinde...

— Ce depinde! S'o vedem, s'o auzim. Cântă! Cereau nerăbdători și curioși toți cei veniți din cele trei camere pentru a-l asculta.

Erau trei strofe, în care fuseseră prinse toate caracteristicile personale ale celei vizate: dimensiunea, frumusețea tenului, inteligența — și se făcu mare haz pe socoteala ei când „opera“ a fost adusă la cunoștința tuturor. După ce a fost cetită, cineva și-a exprimat părerea ca Bubi s'o pună pe note și să formăm un fel de marș local pe care să-l cântăm în onoarea „mamei-mari“ oridecâte ori ea va trece prin fața ferestrelor noastre. Bubi și-a declinat însă, indiferent și mofturos, competența (el era singurul dintre noi în relații

mai intime cu fetele de dincolo...) și apoi, la dreptul vorbind, versurile nu erau tocmai din acelea care să se poată așterne prea ușor sub un portativ.

— Nu, mai bine să i-o trimitem chiar acum ei; să vedem ce zice, interveni Girafa, cel mai înalt dintre noi.

Mișu a trebuit deci s'o transpună într'o ortografie impecabilă; Șuțu a trebuit să cedeze unul din plicurile lui „roze” și Vladimir, ordonanța dela bucătărie, a trebuit s'o ducă „dincolo — pentru domnișoara Veronica”. Toți ceilalți, trântindu-ne fiecare în paturile răvășite de neastâmpărul nostru, așteptam rezultatul inocentei glume, cu o nerăbdare care ne procura adevărate insomnii în orele acestei leneșe după amiezi de toamnă.

Rezultatul a fost că n'am știut nimic în ziua aceia de efectul scrisorii, nici a doua zi, nici a treia. Abia după vreo câteva zile am aflat, în sfârșit, de incidentul care se produsese în clasa șasea a liceului de fete.

Și anume, în ora treia, când intră profesoara de matematici în clasă, nervoasă din fire și cam arțăgoasă, pe tablă erau scrise următoarele rânduri:

Deși nu ți-am răspuns iubirii —
Ah, seniorita mea chineză —
Îți spun dintr'un capriciu-al firii,
Regret — dar ești obeză!

Deși frumoasă ești din fire
Ca o madonă japoneză,
Instinctul nu găsește în tine
Decât regret că ești obeză!

Zadarnic cu priviri de „mamă-mare”
Imi faci ochiade pe cărare —

Regret frumoasă malaeză,
Regret că ești obeză!...

Doamna, frapată de insubordinea elevelor, datorită căreia tabla rămăsese neștersă, aruncă scandalizată catalogul pe catedră și se îndreptă înfuriată spre corpul delict al întregii clase. Pornirea sa violentă e temperată, pentru un moment însă, de geometria versurilor de pe tablă și, în timp ce clasa începea să-și dea coate și să chicotească discret, lentilele ochelarilor săi, neobicinuite cu astfel de probleme trigonometrice, parcurg rândurile scrise grăbit, pentru care nu mai rămăsese, la sfârșitul recreației, timpul necesar spre a fi și șterse. A întreat apoi, foarte liniștită, după ce a făcut un semn misterios din cap, cine e de serviciu, a dat o mică pedeapsă elevei respective, a făcut absențele și a început pe urmă să cheme la lecție, precipitată dintr'odată și gravă:

— Crețulescu, Daneș, Darie și Demetriu!

În clasă o stupeoare tragi-comică. Mama-mare fusese prima chemată la lecție. Soarta ei se cunoștea de acum. Oricât de bună elevă ar fi fost, situația de față n'o putea duce decât spre un iremediabil eșec. Nu-i rămânea decât să-l suporte resemnată.

După ce întârzie puțin, căutându-și caetul prin servietă, ca una care fusese luată prin surprindere, înaintă timidă, dar fără emoții torențiale, cum era de așteptat într'o asemenea situație și se așeză în capul quartetului de fecioare din fața monstrului pedagogic, în privirile căruia plutea un amar resentiment de a le nota pe toate rău, similar unei violente sete de sânge. Câteva întrebări din operațiile logaritmice au fost suficiente, pentru ca Mama-mare să devină cel mai tacit sfinx de pe suprafața pământului.

— Ah, „senorita mea chineză“, ce-am să te trimit eu la loc acum, să-mi înveți logaritmii pe care mi i-ai uitat astă vară! Și-am să-ți fac „niște ochiade“ să mă ții minte de câte ori ți-o mai arde de dragoste... Și, enervată, către clasa întreagă care rămăsese consternată: Priviți-o, dumneai se ține de prostii, în loc să repete tablele de logaritmi... Treci la loc, puturoaso!...

Toate aceste le-am auzit cu detalii atât de ample și convingătoare, încât de atunci, pe Mama-mare am început s'o privim consolativ, neîndrăznind nimeni să-i ceară personal iertare. Ea, totuși, nu s'a răzbunat în nici un fel pe colega indiscretă care reprodusese pe tablă versurile devenite celebre în tot liceul. Iar la Trigonometrie nu s'a mai putut reabilita niciodată, așa că la sfârșitul anului, biata Mamă-mare, a trebuit să rămână corigentă la matematici...

Așa ne petreceam zilele acelu început de an școlar, fericit ca oricare altul și antipatic, în mare măsură, pentru libertatea pe care ne-o răpia, nouă, celor care în trei luni de vacanță nu cunoscusem decât legile hoinăreliei, binefacerile leneviei și apoteozările hipersolare ale absolutei libertăți. Aveam uneori, conștiința absurdă a paradoxului legilor făcute de oamenii obicinuiți să tortureze tinerețea în mediul caraghios și inutil al școlii, care neagă viața. Ne revoltam împotriva părinților noștri, care ne-au trimes aici fără să cunoască adevăratele pasiuni ale sufletelor noastre, fără să știe ce înseamnă o tinerețe distrusă de școală, împotriva profesorilor care ne supravegheau ridicoli, ca niște oameni serioși și cu pretenții ridicate, cari o viață întreagă studiaseră zeloși știința și filozofia, literatura și toate artele,

acumulând cât mai multe cunoștințe, pentru a sta apoi de vorbă numai cu copiii. Pe aceștia îi consideram incapabili de orice și mai ales de a creia ceva nou, în afară și deasupra excrementelor trecutului care, nouă, ne rămân străine dar pe care ei, totuși, ne obligă să le înghițim, ca pe niște bomboane otrăvitoare, în orice caz lipsite de orice gust. Simțeam o impulsivitate instinctivă față de obicinuința animalică de a pleca în fiecare dimineață să ne închidem într'un mediu în care e interzisă libertatea, conversația — mama inteligențelor sclipitoare — râsul și jocurile noastre pline de frumusețea luminoasă a vieții. Voiam să evadăm, voiam să devenim liberi, dar un demon interior, demonul felului de viață ancestral, ne împingea în fiecare zi spre porțile liceului, în fața cărora întârziam până intrau profesorii în clasă, privind fetele de aceeași vârstă cu noi, supuse aceluiași regim implacabil, trecând voluptoase și grăbite, spre același soi de închisori în care se dospeau, tăcute, trupurile lor fragede. În ochi ne străluciau nostalgiile de pe crestele însorite, adulmecându-ne pașii neobosiți și tineri să le cutreere spinările învelite în basmul frunzelor aurii de toamnă — și pe unii ne dureau orariile acestea fixe, care nu ne lăsau un singur moment să visăm, să pribegim cu spiritul și prin alte domenii exterioare zidurilor odioase ale școlii. Nu eram împotriva școlii, însă tânjeam după un fel de școală mai liberă, mai deschisă în fața vieții, mai naturală și mai instructivă pentru definiția noastră condițiune vitală și biologică. Câteodată simțeam dorința criminală de a părăsi clasa, în care ne cretinizam ascultând aceleași și aceleași lecții plictisitoare, mincinoase și inutile de Chimie organică, de Religie sau Istorie. De multe ori, unii dintre noi

aveam curajul să rămânem acasă chiar de dimineață, întârziind în pat până la nouă, sau până la douăsprezece, spre a putea fi pregătiți în orice moment pentru vizita inoportună a vreunui profesor meticulos, care voia să se convingă „de visu“ de starea sănătății noastre,— deoarece de câteori lipseam dela școală eram dați drept bolnavi de către colegii noștri. Alteori, când nu vroiam să prelungim voluptatea lenei până la prânz, încercam alte voluptăți, plecând, prin partea cealălaltă a orașului, spre promenadă; cumpăram țigări și câte un ziar și apoi rătăceam câte o jumătate de zi prin locurile cele mai discrete, așteptând emoționați ora în care se sfârșiau cursurile. La masă eram puși în curent cu tot ce se întâmplase la liceu în lipsa noastră: mutrele profesorilor, interesul pe care-l depuneau ei cu privire la cei absenți, pe cine mai ascultase și pe cine mai „pârlise“ în decursul celor patru ore de savântlâc stereotip.

În unele seri întârziam cu prietenul meu Sergiu în oraș, spre a rămâne cât mai mult sub farmecul cerului înstelat, al străzilor îmbrăcate într'o feerie subtilă și inefabilă ca parfumul unei femei neparfumate. Ne ademeneau localurile de petrecere, cinematografele, gangurile obscure și cartierul infamat, pe care trebuia să-l evităm, întotdeauna dezaxați, de teama întâlnirilor neplăcute cu vreunul din profesorii mai boemi și mai ales din lipsa elementului financiar care valorifică plăcerile și care regizează toate nefericirile omului.

După ce rătăceam ca niște flori ignorate într'un cortegiu funebru, purtați de forța combustiiilor sufletești prin toate colțurile burgheze și boeme ale orașului, ne întorceam pe fluviul de tăcere al vreunei străzi mai laterale, entuziaști și reconfortați numai din plă-

cerea iluzorie pe care o găseam în aceste hoinăreli nocturne. Acasă, întârziam puțin sub ferestrele fetelor de alături, căutând fiecare să ne închipuim cât mai plastic forma în care floarea trupurilor lor dormea pierdută printre cearceafurile albe, sau svâcnea de tinerețea inconștientă din sâmburele ei, asemeni oricărei flori din grădină prin petalele căreia somnul creștea frumusețile parfumului din ziua următoare. Ca și cum ne-am fi întors dela un festin lesbic, urcam în cele din urmă scările reverențiosului nostru apartament, prin care, până la camera noastră, trebuia să traversăm sufrageria dominată de fanfara nazală a lui Bubi și salonul comun unde ne împiedecam, prin întuneric, de paturile improvizate ale celor care acceptaseră să doarmă aici în vederea unei micșorări a prețului, convenită de madam Herstack. Cu mișcări indolente, asemănătoare cu ale înotătorilor din fundul mărilor, ne pregăteam apoi paturile, prelungind câte o conversație ce ne pasiona, prin actualitatea, prin exotismul, sau prin problematica subiectului ei sugerat, de obicei, de ziarele de peste zi, despre evenimentele din Manciuuria, despre politica fascistă, sau despre ultimele raiduri transatlantice, ori actualități sportive — pentru a aluneca apoi în reverii, sau în interminabile și puerile considerente de ordin filozofic cu privire la problema existenței noastre, pure și simple. Târziu, enervat probabil de volubilitatea noastră neastâmpărată de adierea niciunui somn, câte unul din cei care dormeau alături, apărând inopinat în mijlocul ușii, ne implora pe jumătate comic : „Domnilor, puțină tranquileță, dacă se poate...” Reveneam atunci la realitate, stingeam imediat lumina și ne înspăimântam din nou că mâine dimineată va tre-

bui să ne sculăm iarăși la ora șapte, pentru oficierea absurdului serviciu școlăresc.

Și zilele treceau așa, una după alta, fade, ca niște bucăți de vată aruncate pe un canal după ce s'au schimbat bandajele de pe rănilor care cicatrizează sufletele atâtor tineri din spitalul imens al Vieții. Unele triste, cele mai multe fără nici un eveniment inedit care le-ar fi putut turbura monotonia — toate la fel de sterile, la fel de goale, la fel de inutile. Viața se cristaliza în sufletele noastre în formele cele mai simple, fără nici o flacără interioară care s'o agite până la chin, făcând-o să clocontească barbar în cupele sângelui nostru cald, tânăr, virtual.

În loc de a face ceea ce făceam, sau, mai bine zis, ceea ce nu făceam, trebuia să iubim, să ne luptăm cu universul, să ne satisfacem dorințele — trebuia să trăim, trebuia să murim neîncetat. Dar nu era nimeni să deschidă supapele și să ridice frânele locomotivei care exista în fiecare din noi, pentru a o îndrepta cu forțe noi, admirabile și definitive, pe liniile de strălucire ale vieții. Ne ofileam într'o singurătate cosmică înfiorătoare, într'o pasivitate maladivă și exasperantă, care distrugea tot ce era mai frumos în tinerețea noastră, așa cum o boală sufletească distruge creierul unui om. Asasinii noștri erau, fără îndoială, părinții și profesorii noștri — aceste forțe contrare ale furnalelor pure dela optsprezece ani.

Simțeam între toți prietenii și colegii cu care trăim aici zilnic o viață fără sbuciumări, fără necazuri, fără eforturi, fără bucurii și fără riscuri, că mor inconștient și lent într'o solitudine iremediabilă. Așteptam în fiecare zi un cataclism care să facă altceva din mine și o certitudine, presimțită din disperare, mă încredința orbește că va trebui să fiu obiectul

unei transformări radicale, altfel nu-mi va rămâne decât moartea pură, moartea tragică a plictiseli de viață, moartea pe care o simțeam apropiată și inevitabilă, dacă ceva nu survenea să-mi salveze existența.

— Ești atât de pierdut azi, Horia, încât îmi vine să cred că sufletul tău e un incendiu,—o iubire, sau o durere prea mare... Ce-i cu mura asta atât de blazată? Pari un Schopenhauer imberb, mă întrebă într'una din aceste zile de tristețe transcendentă Anghel, unul dintre cei mai buni prieteni ai mei.

I-am răspuns imediat și direct, ca și cum întrebarea aceasta o așteptam de secole întregi pentru a-mi da ocazia să eliberez un răspuns răcoritor ca un act de răzbunare :

— În sufletul fiecărui om, la vârsta noastră, dragul meu, există un mister latent care-l turmentează până la agonie din moment ce a fost descoperit. Noi ne-am învățat să trăim aici aproape inconștienți, fără să cunoaștem decât necesitățile stomacului și fără să îndrăznim a gândi vreodată mai mult decât realitatea superficială gândește. Noi n'am cunoscut...

Mă întrerupse brusc, spre a mă împiedica de a spune o enormitate.

— Ești prea grăbit, tinere, dacă vrei s'o apuci depe acum razna prin filozofie și viață. Adu-ți aminte, înainte de toate, că ești tânăr și asta e cea mai frumoasă calitate pe care o poate avea vreodată omul. Noi n'am cunoscut într'adevăr nimic încă, în afară de ceea ce școala ne-a dat pentru a avea ce să uităm imediat ce vom scăpa de ea. Dar vom cunoaște, fii sigur, vom cunoaște tot ceea ce trebuie cunoscut și tot ceea ce un om poate cunoaște dacă vrea și dacă împrejurările îl ajută...

— Vom cunoaște, sau nu vom cunoaște, — asta nu mă interesează. Dar înspăimântător e

că n'am cunoscut savoarea, delirul, extraordinarul din acești ani care au trecut și care trec fără ca noi să ne fi putut da seama de ireparabilul pierderii lor... Știi tu ce înseamnă regretul postum de a nu fi încercat, de a nu fi îndrăznit să săruți o fată care te iubia cu toată sinceritatea înainte de a muri?... Regrete de natura asta mă turbură pe mine acum.

— Vax, mă apostrofă persiflent. Dacă de astfel de cunoașteri e vorba mai bine nu-ți întrerupeam deloc melancolia acestor gânduri... vitale. Intrebuițase termenul din urmă absolut deplasat, dar cu o vădită intenție de ironie, spre a mă deconcerta și a mă face să părăsesc terenul acestei discuții inutile și neserioase.

— Și totuși pe mine groaza acestui gând mă roade, c'ași fi pierdut ceva pe care nu-l voi mai găsi niciodată, înțelege : *niciodată*, din anii aceștia care trec și regretul acesta mă torturează, de a fi pierdut, fără să-mi dau seama, luna florală, ca să zic așa, a vieții...

— Bine, dar nu vezi că ești absurd, băiatule?! Ce te face pe tine să te gândești la astfel de monstruoșități? Ce demon ți-a băgat în cap ideea asta că n'ai cunoscut *savoarea, delirul, extraordinarul* (intona aceste cuvinte cu un patos ironic și declamator) acestor zile plictisitoare, în care nu poți face altceva decât să te pui cu burta pe carte, sau să tragi la fit, să inventezi motive și să fabrici certificate medicale, pentru orele de dirigiență în care se șterg absențele și se grațiază fraudă?... Ce plăcere mai intensă decât aceasta vrei : să trișezi școala?... Ce vrei o pasiune mai adâncă decât asta : să iubești?... Să iubești aceste femei dela șeptesprezece ani, ne-coapte încă, savuroase ca niște caise crude pe care le devorează numai copiii?... Vrei să tră-

ești: e sportul, e aventura, sunt bețiile de diferite feluri, pe care ți-le procură nopțile cu atât mai frumoase cu cât îți sunt interzise... Nu vezi, noi suntem acum în Paradisul în care totul trebuie furat pentru a putea trăi. Așa e vârsta noastră, trebuie să furi plăcerea, libertatea, trebuie să furi bucăți din propria-ți viață, pentru a nu ajunge acolo unde ești tu acum : în ghiarele disperării. Și hoțului i se cere întotdeauna îndrăzneală, curaj, chiar cu riscul de a fi prins în flagrant delict, chiar cu temerara pasiune de a răsturna legile impuse... Crezi tu că dacă Eva n'ar fi avut marele curaj să fure din fructul oprit...

L-am întrerupt brusc, deoarece începea să se piardă prin enormitățile Bibliei :

— Da, bine zici, Anghele, asta-i viața noastră : Furtul. Din moment ce n'o mai putem fura, pentrucă ni se oferă gratis, îi dispare și gustul, devine grețoasă ca o trufanda îmbătrânită. Și, vezi, tocmai asta vreau și eu : să nu pierdem ocazia de a fura viața. Ea e unică și ireversibilă — dar ne dăm deobicei seama de lucrul acesta numai după ce l-am pierdut definitiv, după ce l-am depășit.

Anghel mă înfășură cu o privire care voia să mă îmbrățișeze, să mă sărute, sau să mă arunce de bucurie în aer, ca pe o păpușe bosumflată.

Apoi, fixându-mă persistent și bătându-mă pe umăr, cu un ton de filosof stoic :

— Horia, dragul meu, în definitiv mie mi se pare că numai așa pierdem vrabia din mână, gândindu-ne și vorbind despre astfel de lucruri prostești. Nu simți că devenim ridicoli?... Viața, dacă nu mă'nșel, e perversă ca marea : te răcorește și te recrează, dar pe dedesubt de trage cu mii de brațe spre larg, pentru a te devora. Fii circumspect. Numai oamenii

care fac prima bae se înfioară de curentul ei de dedesubt, care-i înspăimântă atât de tare încât îi amețește și-i capturează ca pe niște epave. Ceilalți îl neglijează și se bucură mai mult de plăcerile pentru care au venit până la ea.. Obicinuește-te cu marea și cunoaște-i capriciile, băete !...

Am simțit un fior. O teamă și o nerăbdare de a face o bae în mare. Dar, mai ales, o groază nebună de a nu rămâne o epavă îmi trecu în momentul acela prin sânge, făcându-mă să tremur de un entuziasm subit, născut dintr'o suferință bizară.

PARTEA INTÂIA

Spiritul vostru e astăzi atins de misterul Morții și al Invierii!

VASILE PARVAN

CAPITOLUL I

www.ziuaconstanta.ro

O viață nouă se începe

Nu știu de ce, în după amiaza aceea strălucitoare de Octombrie funerar, mă simțeam mai reconfortat ca oricând, deși abia părăsisem patul. Mi se executase o intervenție chirurgicală în urma căreia fusesem obligat, prin regim și prin deficiențele organismului slăbit, să rămân în pat două săptămâni, pentru a mă lupta cu singurătatea din odaia sanatoriului, cu moartea și cu viața slăbită din mine. Două săptămâni nu ascultasem decât concertul cearsornicelor din oraș, executat la sfârșitul fie-

cărei ore care se îngropa în cimitirul imens al Trecutului. Două săptămâni nu asistasem decât la procesiunile Morții, care jubila, stranie și implacabilă, în jurul meu. Nu vedeam decât spectre, nu auziam decât marșuri funebre și nu puteam înțelege decât moartea.

Când am eșit din spital, în acea strălucitoare după amiază de Octombrie, primul lucru pe care am simțit că trebuie să-l fac, după două săptămâni de imobilitate feroce, a fost o plimbare pe însingurata alee de sub Tâmpa, înecată de soare și îmbrăcată într'o frumoasă haină sărbătorească de toamnă. Pașii îmi înaintau prin pătura groasă de frunze aurite, grei, ca niște spărgătoare de ghiață travesând mările sleite din apropierea nordului. Băncile, acoperite de frunze, erau goale. Un suflu de ceremonie funebră plana peste tot. Moartea captivase natura și o devora lacomă, neînduplecată. Chiar și dragostea pe care o importunam uneori prin prezența mea solitară, îmi părea mai tristă, mai melancolică și mai sobră ca oricând, mistuită însă de pasionate flăcări interioare.

Totul strălucia însă în jurul meu. Strălucia chiar și Moartea. www.ziuaconstanta.ro Îmi venea să plâng și îmi venea să râd de bucurie că mă văd iarăși în mijlocul tuturor acestora, după o absență în care mi se părea că totul s'a transformat. Eram convalescent și acesta era primul drum al convalescenței mele, făcut pe alee. Mă purta un entuziasm nebun, care ar fi vrut un sbor, să alerg și să sărut ca un halucinat copacii, dar înaintam timid, deoarece aveam iluzia că cineva mă urmărește neîncetat, culegându-mi pașii și așteptând prima isbucnire spre o goană nemai închipuită, pentru a-mi trânti tot pământul în spate. Boala de care suferisem, imobilitatea în care trăisem două săptămâni de zile, îmi

anihilaseră curajul mișcărilor. Și, în afară de asta, făcând prima preumblare pe cărarea singuratecă de aici, aveam impresia că actul acesta banal, pe care-l făceam și eu ca toți ceilalți oameni — a merge — e un act extraordinar. Mă simțeam urmărit de un popor imens, așa ca un rege care ar merge singur pe una din străzile orașului — numai că poporul care mă urmărea pe mine era un popor caraghios și promiscuu de târâtoare și bestii diforme. Nu îndrăzneam să mă uit înapoi : simțeam, *simțeam* numai, la spatele meu acest popor, această trenă de admiratori stridenți, dar eram sigur că, uitându-mă, n'am să văd nimic. Imi alimentam singur halucinația. Și n'aș fi vrut să înlătur toată mascarada aceea vulgară care mă urmărea ca un convoi imens de șobolani înarmați cu cele mai extravagante instrumente, intonând cel mai ridicol și mai sinistru marș, prin care mi se părea că îmi apoteozează reînvierea. Erau amestecate acolo și întrupate, de conștiința mea, în diferite forme hilare, toate obsesiunile din timpul boalei, toate halucinațiile celor treisprezece nopți de teroare, toate cadavrele orelor la decesul cărora asistasem ca un călău în camera numerotată a sanatoriului — urmărindu-mă acum în acest convoi funambulesc. Aveam o plăcere ciudată, o voluptate stranie de a mi-le ști pentru ultima oară în spate — aceeași voluptate cu care un condamnat suportă ultimul supliciu, asigurat că în curând va fi eliberat. Cu rafinamentul muzicantului din Hameln, mă hotărâsem să merg așa, chinuit de iluziile din spate, atras de miragiile din față, până la capătul aleii, unde se deschidea câmpia și, acolo, să-mi înnec toate aceste torturante reminescente maladive în întinderea mării de lumini tomnatice așternută la poalele munților, peste plata câmpie a Bârsei...

La întoarcere mă simțeam desinfectat de toate maladiile care mă urmăriseră până atunci, mă simțeam întinerit și de o mie de ori mai puternic decât altădată. Trecusem parcă printr'un purgatoriu, în care mă debarasasem de tot ce acumulasem până atunci în viață, încărcându-mă cu un sânge nou, plin de o sănătate strălucitoare. Era un fel de revirginare, care clocotea în mine cu virulența mândriei dintr'un erou întors în meleagurile natale. Pe aceeași alee, pe care adineaori abia îndrăznisem să înaintez, încovoiat ca un obsedat, cu sufletul strâns între forța atrăgătoare din față și greutatea obsesiunilor din spate, mă întorceam acum dintr'odată mai liber, mai natural, mai ușurat și mai curajos, într'un perpetuu extaz de a simți cea dintâi voluptate pe care o devorează un pușcăriaș : libertatea. Pluteam în valurile unei bucurii intense, cu aceleași emoții cu care cineva ar face prima baie la mare.

Altădată, dinadins, căutam prin funerarele cortegii ale acestei alei, singurătatea, impresionanta singurătate automnală. Acum însă o pasiune teribilă mă îndemna spre viață, entuziasmându-mă de orice sgomot, atrăgându-mă torentul vieții din orașul cu casele roșii așternut la poalele muntelui, ca un cortegiu fanatic de credincioși orientali, poposit într'un crepuscul liniștit de pustie, pe undeva, pe unul din drumurile albe care duc spre Mecca... În jurul meu era o sărbătoare pe care o celebrau amanții, copacii, soarele și acoperișurile caselor tăcute ca liniștea post-meridiană din străzile burgheze ale orașului. Voiam să alerg, să vorbesc, să-mi întâlnesc prietenii dela școală, cu care de două săptămâni nu vorbisem decât în clipele în care câte unul din ei venea să-mi aducă lecțiile, la care, dealtfel, nu mă gândeam

niciodată. Boala fusese pentru mine, înainte ca eu să doresc aceasta în mod conștient, o perioadă de dezintoxicare a spiritului, a creierului. Acum eram reîmprospătat trupește și sufletește ; simțeam în mine tineretea omului necivilizat și netrecut prin laboratoriile culturii, cu spiritul liber și cu acele senzații de ușurare, de virginitate interioară care te predispun mai intens la o sesizare a până și celor mai mici impresiuni vii ale fluidului vieții. Eram o ființă nouă, pe care viața o atrăgea cu o pasiune devoratoare.

Dacă cineva mi-ar fi propus să stau într'un loc, mi-ar fi fost imposibil s'o fac. În mine clocotia o energie nouă și tumultuoasă, un neastâmpăr virulent, care nu-mi putea spune ce vreau, nici încotro s'o apuc, dar care îmi ordona un singur lucru : să alerg. Aveam o inexorabilă nevoie de a întâlni pe cineva, de a pronunța primele cuvinte, de a-mi împărtăși cuiva bucuria imensă care îmi creștea în piept luând proporții catastrofale. Inebuneam de entuziasm și mă temeam să nu mă explodez înainte de a scoate primul cuvânt, care să electrizeze masele, ca învingătorul dela Marathon. Pentru a mă conforma elanului din mine, ar fi trebuit să fug, să alerg ca un disperat urmărit de moarte, dar îmi lipsea curajul de a face toate acestea, cum unui om urcat pentru prima dată într'un avion pus în mișcare îi lipsește curajul de a sbură singur.

La capătul dinspre oraș al aleii, m'am pomenit dintr'odată în furnicarul unei gloate imense. Copii și soldați, servitori și cetățeni de toate categoriile, alergau dintr'o parte într'alta a drumului, dinspre terenul sportiv al societății „Olimpia“, vis-a-vis, unde era un teren viran, plin de cai și împrejmuț de cu-

rioși. Pe terenul sportiv, escamotat de un gard înalt de beton, acoperit de spectatori frauduloși, era în acea zi organizat un concurs hipic de *steeple-chase*. Toată lumea din oraș, care se bucura în mod concret de repaosul duminical, se adunase aici.

În mijlocul acestei mulțimi m'am simțit dintr'odată despersonalizat. Gloata fusese un catalizator care îmi temperase efervescența de mai înainte. Mergeam printre oameni furioși, ca un hoț căruia i se pare că toată atenția publică e îndreptată spre dânsul, examinându-i fiecare mișcare. Căutam un prieten, un coleg și parcă toți se vorbiseră să nu-mi apară nici unul înainte. Singur Matei, un coleg care stătea tocmai în colțul celălalt al clasei, în colțul pe care eu îl ignoram, nu știu pentru ce, și pe care nu-l cunoșteam prea mult, îmi apărură grăbit în față. La întrebarea mea, în care sclipia bucuria imensă de a-mi fi reîntâlnit un coleg după două săptămâni de izolare, el, fără a remarca această bucurie, fără a-și aminti de situația mea, îmi răspunse fugitiv :

— Mă duc la intrarea cealaltă, dinspre strada Nouă, să asist la sosirea Regelui. Se zice că-și va face apariția pe acolo...

Pe urmă n'am mai văzut nici un coleg de-al meu. Cunoscuți întâlneam destui; unii în grupuri, cu fete, alții singuri, cu prieteni de-ai lor. Numai eu eram singur. Singur. Singurătatea mă urmărea ca o remușcare.

La capătul promenăzii, tocmai când mă gândeam încotro s'o mai apuc, îl zăresc, venind spre mine, din sus, pe Anghel, unul dintre colegii cu care legasem o prietenie nici eu nu știu cum, în ultimii ani pe care-i făcusem împreună la acelaș liceu.

Pe lângă amicitia omenească, între noi se mai legase și o prietenie a inteligențelor. Admiram la el gravitatea pe care și-o păstra în orice acțiune, spiritul anecdotic și caustic, lecturile lui literare, precum și gândirea aceea realistă, aproape pragmatică, i-aș putea spune. Dar și clipele de visare, în care cădeam de multe ori amândoi deodată și cărora el știa să le dea o savoare rară prin imaginația lui vie, plastică și reconfortantă.

De departe ne zâmbim, îndreptându-ne unul spre altul:

— Ce, Horia, ai și evadat din turnul de ivoriu? mă întâmpină el ironic.

— Ți-aș dori și ție fericita ocazie de a te închide într'un astfel de turn... poate ți-ai termina, în sfârșit, volumul de schițe pe care-l tot plănuiești...

— Ei, lasă fleacurile!... Dar fi mai desghețat, ce umbli așa ca un Poincaré zăpăcit de cosinusuri, tangente, cotangente și tot felul de paralaxe — eram să zic paradoxe — trigonometrice? îmi întoarse el ironia, făcând aluzie la aptitudinea pe care mi-o descoperiseră toți colegii pentru matematici și, mai ales, pentru sollicitudinea cu care deslegam problemele de trigonometrie. Prietenul meu era unul dintre cei mai mari adversari ai Matematicelor.

— Uite, veneam chiar la tine să te iau și să mergem împreună la Dav. O să-i facă mare plăcere văzându-te; să vezi ce are să sară în jurul tău ca un popă beat.

David Murnu e al doilea prieten intim al meu. Al amândorura. Toți trei formăm o alianță, născută fără să știm nici unul de unde și de când, pe care n'ar putea-o distruge nimeni. Stă pe strada Castelului, la părinți — una dintre familiile burgheze și onorabile ale

orașului. E un coleg inteligent și sârguitor, grav în fața profesorilor și a oamenilor mari, ca și în fața problemelor, dar intim și liber între colegi, chiar până la un fel de naivitate copilărească. Cu toate acestea Dav e un copil chinuit pe probleme interioare. O știm asta numai câțiva dintre cei mai intimi prieteni ai lui și o știm ca pe un secret oarecum împovărător. În el e o existență inexplicabilă de metafizician, dublată de una bonomă de copil teribil.

Când am intrat cu Anghel, la Dav, timizi, abia călcând peste covoarele așternute pe jos, neîndrăznind să le atingem cu pingelele noastre tocite și vulgare, acesta ne-a întâmpinat din ușa camerei sale, cu un sgomot fantastic, care credeam că o să dărâme casa peste noi.

În camera lui Dav îl găsim și pe Oli.

Olivier Pullman e un fel de fiu prodig născut din părinți internaționali. Tatăl său e austriac, mama sa franțuzoaică, iar el român pursang. El e bijuteria clasei noastre, o bijuterie uneori irascibilă, alteori lirică și lascivă, întotdeauna cheflie, sentimentală și în veșnic flagrant cu regulamentul și moravurile educative ale școlii.

Lui îi plăcea viața, pe care nu prea știa s'o trăiască, de care abuza, îi plăcea libertatea, de care se bucura în mod absolut și îi mai plăceau „banii, femeea și vinul“. În ce privește restul, întotdeauna rămânea un dandy minor, inteligent dar dezordonat. De doi ani de zile face dragoste cu o elevă dela *Principesa* — liceul de fete — cu un an în urma lui și foarte sever supravegheată de părinții ei, fapt pentru care el era în permanentă anarhie morală. Totuși, Oli era cel mai fericit muritor, bizuindu-se pe dragostea fetei al cărei nume nu-i lipsea nici un moment de pe buze, îl știa

toată clasa și-l pronunțau toți colegii, cu argumente vulgare de câte ori voiau să-l tachineze amical, fără însă ca el să se supere. Oli era prea inteligent pentru a se putea supăra pe cineva și prea aristocrat.

— Ce, Oli, astăzi e duminică și tu stai în casă la ora asta? Ce face Ketty?, trebuia, firește, să-l întrebe batjocoritor Anghel. Răspunsul a survenit imediat din partea lui Oli, cu o înjurătură violentă la adresa unei astfel de vieți și cu o imprecăție oftată în inexistența Kettyei:

— Tocmai duminica n'o pot întâlni niciodată, când am putea fi mai liberi ca oricând. Părinții ei o țin închisă ca pe o sclavă. N'o pot întâlni decât pe ascuns, dimineața când se duce la școală, ori seara când se întoarce dela conservator...

Oli avea dreptate în această privință. Cu Ketty nu se putea întâlni decât de furiș, trebuind să piardă uneori câte o zi întreagă, numai pentru a o surprinde câteva clipe, singură, într'un colț de stradă, într'un magazin, sau în drumul spre școală.

— Lasă băiatule, www.ziuaconstanta.ro așa-i frumos: dragostea furată. Altfel numai e iubire... Nu-i așa Dav? Laura ta ce face? Desigur, acum vă văicăreați amândoi aici ca niște nătărăi romantici și sentimentali, se adresă Anghel, de astă dată către Dav.

— Ho, ho, până aici, stimabile! Nu te'ntinde prea mult că te bandajez cu smoală de asta acum, se arătă nemulțumit de aluzie Dav, întorcându-se dela oglinda în fața căreia își rădea, rapid și sobru, barba.

Dav e îndrăgostit de Laura, colega Kettyei, pe care o cunoaște din copilărie și de care se simte definitiv legat. Părinții din ambele părți bănuiesc legăturile lor, dar nu depun

nici o rezistență, încredințați de seriozitatea conștientă a lui Dav. Dav e fericit în această privință; uneori e însă și el neliniștit, după pierderea vreunui rendez-vous, sau după vreo vorbă spusă cine știe cum de Laura. Dav e un conformist prea formal în dragoste; el judecă fiecare lucru ca un bărbat dela treizeci de ani.

— Dați-vă încolo, mă! Voi sunteți niște anacronici, toți îndrăgostiții. Privește-i, Horia; ăsta, burghez, burghez! stă aici ca un împărat. Astăalt, îi trimite ta-su dela Timișoara câte cinci mii de lei pe lună și el se gândește toată ziua la Ketty — parcă, în definitiv, Ketty ar umbla cu cheta pentru el!... Noi, săracii, numai de asta nu ne arde, căuta să-i satirizeze amical Anghel.

— Da, dar tu nu știi că dragostea nu-i apanajul calicilor? Noi, ăștia trebuie să ne consolăm cu partea cealaltă, știi vorba lui Flaubert, pe care parcă chiar tu o subliniești, în cartea pe care mi-ai adus-o într'o zi la spital: „*La Pénurie est la mère de la Sagesse*“, îl acompaniez, fără a fi însă de acord cu el și fără ca el însuși să fie absolut serios.

— Hai, lasă, Horia, n'o mai face și tu pe înțeleptul aici. Credeți că dacă ați citit și voi o carte franțuzească ați devenit deștepți... ca niște femei savante...

— Ha, ha, bravo Oli, bravo! Les femmes savantes... Mulier sapientia și Mulier sapientia, ne categorisi Dav, cu o falcă rasă și cu una îmbrăcată în spuma albă de săpun, arătându-ne pe fiecare cu degetul, de sus până jos.

— Dragă, deștept nu se devine nici odată. Tu, dacă ești prost, prost ai să rămâi toată viața. Numai după ce ți-o da Ketty cu mâna peste bot: „Fugi de-aici prostănacule“, ai să

vezi poate realitatea, făcu Anghel excitându-l înadins pe Oli.

— Și, în definitiv, ia te rog, Poetule, mai țineți fleanca, îi răspunse Oli lui Anghel, care era printre altele și poetul oficial al clasei. Tu habar n'ai ce-i aia dragoste și ironizezi pe alții. Voiăștia cu talent sunteți niște caraghioși... Vă place să-i luați pe toți așa, în balon, parcă cine știe cine ați fi.

— Balonul, băiatule, balonul e poezia vieții, nu iubirea. Ia, dacă porți viața în balon, lasă dragostea — au mai făcut-o și alți cabotini. Dragoste găsești cât vrei diseară, ripostă insistent Anghel, spunând acestea pe jumătate spiritual, pe jumătate sentențios. Dav, presimțind intențiile lui Anghel, sări în ajutorul lui Oli, care începea să abandoneze terenul, de bună seamă fiindcă-i displăcea un asemenea subiect de discuție, pus pe un asemenea plan.

— Ei, Poete, până aici! strigă el oarecum amfitrional. Nu-ți permit să faci confuzie de sentimente, când știi prea bine că iubirea e apanajul, nu numai al unei clase sociale, cum a spus Pitagora ăsta (mă viza pe mine), ci al tuturor sufletelor libere, calde și entuziaste. Și iubirea e singurul lucru care nu poate fi niciodată un anacronism. Pentrucă ea e refugiul în care se consolează în orice moment o umanitate căreia i-a fost răpită eternitatea și care se luptă disperată cu legea invincibilă a Morții. Numai în iubire omul își învinge slăbiciunea propriei sale naturi, sfidând Moartea și depășindu-l pe Dumnezeu. Chiar dacă e sortit căderii și chiar dacă eroismul său e fatal și efemer.

Lucrurile promiteau să ia o turnură neașteptată. Privirile lui Oli scânteiau, sălbătice de bucurie, iar el, entuziasmat, de abia se putea reține de a nu sări să-și îmbrățișeze

apărătorul, care părea în lumina târzie de duminică, ce-i cădea în spate, un revoltat exacerbat împotriva tuturor legilor lumii. Anghel a rămas împietrit, surprins de efuziunea bruscă a lui Dav. Pe buze îi înghețase un zâmbet bizar ca un rictus.

Jocul conversației noastre începuse inocent, dela simple aluzii și spirite camaraderești. Dav însă a devenit dintr'odată serios, așa cum, în ciuda mirării noastre, devenea el de multe ori, când cea mai mică ocazie îi răscolea zbulciul interior. Acum părea o stâncă ce-și trăda secretul milenar. Nu-l văzusem niciodată vorbind atât de serios, atât de aprins, atât de revoltat. Și nici unul dintre cei prezenți, nu-l mai văzusem vreodată într'o astfel de postură. Cuvintele îi ieșau din gură ca niște șerpi agitați, care se întindeau în toată camera, sgâriau pereții, ne încolăceau trupurile și ne intrau în sânge. Din ochi îi isbucneau vulcani imenși, numai flăcări și gaze; mâinele, care trebuiau să ștergă aparatul de ras, se rătăciseră prin haos și își pierduseră echilibrul oricărei mișcări conștiente, părând anesteziate. Numai cuvântul lui răsuna, oțelit și sigur. Aveam toate aceste impresii cu atât mai clare, cu cât Dav începuse să vorbească dintr'odată despre un lucru care exista în fiecare din noi, cu o seriozitate ce ne înmărmurea.

— Spun toate acestea, continuă el, deoarece iubirea nu poate fi judecată decât de noi, cei tineri, singurii cărora ea ni se adresează în modul cel mai direct și mai gratuit și singurii care aveam posibilitatea să cunoaștem esența ei, s'o purtăm, s'au s'o aruncăm, ca pe o decorație care ne-a îmbujorat pieptul. Iubirea adevărată nu există decât aici, la vârsta noastră, restul e altceva, e cu totul altceva. Dacă prin iubire înțeleg bine această pasiune

a necunoscutului, care ne torturează ca o sete vagă și, totuși, implacabilă.

Pe fruntea lui Dav începeau să apară pete roșii, ca niște sigilii de dragoste, pe fețele noastre se solidifica o înmărmurire de revelație. Dav continua:

— Nu știu dacă și voi ați încercat aceste clipe în care te simți mai mare decât pământul întreg și ai vrea să sbori în univers, în neant, oriunde, dar te reține dorul copleșitor de ființa iubită, la care nu poți, nu vrei să renunți, chiar de ți s'ar da tot ce pot să vadă ochii și să conceapă mintea. Să știți: iubirea e mama celor mai frumoase amintiri, pentru cei care au trecut prin chinurile ei ca prin brațele morții. V'o spune asta un adolescent, da... Haide, aveți curajul și credeți și în cuvântul unui... copil. Să vă gândiți bine înainte de a vorbi despre iubire, dacă nu știți ce înseamnă lucrul acesta — și veți vedea că n'aveți dreptul s'o ironizați.

Devenise de nerecunoscut. Parcă era un agonizant, care, simțind pe frunte sărutul morții, ar fi voit să vorbească, să vorbească, să vorbească la infinit, fortificat de teroarea spectrului care aștepta doar să termine pentru a-i cosi ultimul răsuflet. Și Dav vorbea, vorbea, vorbea numai pentru a-și prelungi delirul, vorbea numai din teama de a termina, vorbea înnebunit pentru a nu mai sfârși niciodată. Cuvintele, la început clare, calme, stăpânite, deveneau din ce în ce mai surescitate, mai aprinse, mai violente, mai tragice. Fusesse la început un cântec, pe urmă un plâns, pe urmă dezastrul unei cascade. La sfârșit, liniștit, continuă să-și șteargă aparatul de ras, tăcut, conștient de fiecare mișcare a degetelor sale, atent la operația aceasta mignonă.

Pentru noi devenise de neînțeles. Nu părea

unul din aceeași vârstă cu noi, și nu mai recunoșteam în el pe Dav cel de altădată. Părea un suflet venit din altă generație, având o experiență prea bogată, prea vie, prea ucigătoare. Ditirambul lui ne electrizase pe toți. Oli părea un halucinat, Anghel încremenise ca o stană de piatră, iar eu — eu îl învidiam tăcut, neștiind ce-aș putea face altceva.

Dav mi se relevase și mie dintr'odată altul. Il știam un îndrăgostit sobru și conformist, îl știam un cititor pasionat al lui Anatole France; îl știam un raționalist, mai mult decât un sentimental.

Discursul său mă înflăcărase mai întâi, pe urmă mă turbură și în cele din urmă mi se părea că mă deziluzionează, mă descurajează, sau așa ceva. Mă descuraja, întrucât simțeam că pe lângă experiența lui Dav, eu sunt un pigmeu care am trecut prin viață fără să trăesc deloc, fără a fi simțit niciuna din acele pasiuni aprinse de care ne vorbise el. Și de aceea îl și învidiam. Cuvintele lui îmi reînviaseră în suflet conștiința torturantă a permanentei singurătăți, care mă obseda neîncetat, iremediabil. Mă simțeam absolut singur în univers, fără nici o pasiune, fără nici un ideal, fără nici un obiect viu de care să fiu atașat cu întregul suflet, a cărui imagine să mă însoțească peste tot, cu care să vorbesc incontinuu, să râd, să plâng, să fiu numai cu ea și să nu mă mai tortureze și alte gânduri. Eram însetat de o iubire înflăcărată ca un cântec neistovit și întâmplările de astăzi îmi agravaseră această sete. Voiam să iubesc fiindcă simțeam un vid interior pe care trebuia să-l umplu și eram sigur că iubirea mea ar fi mai puternică decât orice altă iubire, deoarece ea ar fi pornită dintr'un alt sentiment decât cel obicinuit și vulgar — ar fi născută dintr'o necesitate

tragică a conștiinței mele cosmice; voiam să iubesc, pentru că numai voiam să fiu singur, pentru că mi-era groază de singurătate, cum mi-e groază de moarte.

În sufletul lui Dav ghiceam o luptă similară cu lupta care se petrecea în sufletul meu. La el mai vedeam însă și altceva, vedeam biruința, sau ridicarea peste forțele acestei lupte. De aceea îl admiram pe Dav.

După amiaza coborâse mult fără să ne dăm seama. Amurgul era aproape. În jurul nostru se însinuau lumini vagi, din ce în ce mai vagi, care ne predis puneau mai mult spre tăcere, spre un fel de reverie care ostiliza mărturisirea oricărei impresii personale. ceam toți, deși fiecare ar fi avut ceva, ar avut multe de spus. Îl așteptam acum pe să se pregătească, pentru a putea pleca. Trebuia să plecăm, simțeam nevoia de a ne răcori undeva, într'o plimbare, prin lume.

Anghel a fost primul care a rupt, târziu, tăcerile din noi:

— În fond tu ai dreptate, Dav. Dar nu simți că a mai face astăzi tirade atât de înflăcărâte pe marginea dragostei, e puțin cam grotesc, e un lucru care ți-ar putea crea o proastă reputație?...

— O, dragul meu, dar nu-i vorba numai de iubirea care e necesară umanității cum ne e nouă necesară hrana, îl întrerupse Dav puțin supărat că n'a fost dela început înțeles. E vorba de o necesitate intimă, intimă unor indivizi care caută în ea o eliberare, un refugiu, mai mult decât o voluptate. E vorba de o iubire care să echilibreze existența insului, nu simțurile lui.

Oli tăcea. Asupra lui eram sigur că nu era frământat de altceva decât de dragostea lui personală și de piedicele pe care le întâmpina.

El se plictisea cumplit asistând la astfel de discuții, pe care le considera „neserioase” și în care nu domina concretul, împiedicându-l să se gândească direct la Ketty. Deaceea ne-a propus să ieșim.

Când am ieșit, o înviorare bruscă ne-a coborât în altă lume. Soarele se pregătea să apună. Tăcerile străzii deveniseră plăcute, se îmbrăcaseră într'o rochie de seară, cu o trenă lungă, parfumată și cu mii de clopoței insensibili de fini, care cântau în jurul ei într'o armonie paradiziacă. Pe mine mă îmbăta acest farmec rar al crepusculului senin de toamnă. Clocotea în mine un elan, egal parcă cu al primei plecări marine în Orient. Aș fi vrut să dansez, mai mult decât să merg.

Anghel, văzându-mă în această stare de ebrietate lirică, aruncă chiar o glumă pe socoteala mea:

— Dav, îți mai aduci aminte ce zicea Horia când era la spital?... I se părea că în ceasul dela Biserica neagră se află moartea.

— Fugi mă de-acolo!... interveni Oli. Asta și moartea! Lui nu i-e frică de moarte, fiindcă știe să-i scoată cologaritmul, îi aplică logaritmul și-o transpune imediat într'o ecuație vitală de gradul doi cu cinci necunoscute și șapte puteri... Ce crezi că Țâru știe ce-i aia moarte, sau se gândește vreodată la ea? Și toți matematicienii din lume, crezi că au murit de moarte naturală?... Au murit așa, subit, printr'un artificiu de calcul...

— Ba nu, băiatule! Au murit gândindu-se la dragostea pasionată și nemuritoare a strălucitorului Regulus și fermecătoarea Casiopeia...

— E, Poetule, interveni și Dav, ai fost noi-tim atunci cu *Returus*. Când te-a întrebat

mărirea stabilimentului Petcuț — casa de nebuni ; toate acestea el ne făcea să le vedem aci, lângă noi, deasupra conturului caselor cu țiglă roșie ale burgului teuton. Anghel are o imaginație prodigioasă în privința aceasta. Și întotdeauna visează pe astronomi și Astronomia — căci nu degeaba a rămas el anul trecut corigent la matematici.

Pe lângă noi treceau grupuri cărora nu le dădeam nici o importanță. Pluteam în altă lume, toți patru, în lumea miragiilor adolescenții. Eram poate niște mituri rătăcite pe aici. În această calmă înserare de toamnă, aleea părea un tunel sumbru de arcade mănăstirești. Pașii păreau și ei solitari, chiar când îi purtau frenezii de sus.

Aproape de capătul aleii întâlnim două fete, pe care nu le mai văzusem, desigur, niciodată. Două eleve, în uniforma lor pură de liceu. Din curiozitate mă uit spre ele, indiferent.

Și din momentul acela a început pentru mine o elegie superbă, elegia pe care am s'o povestesc în aceste caete.

Privirile uneia din cele două fete, incisive și îndrăznețe, m'au străpuns cu ace de foc. Nu știu dacă am început să tremur, sau am început să halucinez. Eram primul animal terestru care descopeream o taină universală, uluitoare. Și poate nici atunci, când aș fi descoperit cu adevărat o astfel de taină, n'aș fi fost atât de emoționat. Dar nu, asta era mai mult decât o taină. Ochii aceia m'au orbit. Nu mai vedeam decât tufele lor cărbunoase, limpezi și de o expresivitate dură. În ei strălucea o putere hipnotică irezistibilă și seducătoare. Dece s'au îndreptat asupra mea ? Dece m'au sărutat tocmai pe mine ? Acele priviri, dece tăceau, când voiam să-mi spună atâtea ?...

Intr'o clipă, într'o singură clipă, uitasem de

prietenii mei, uitasem ce fac, unde sunt și ce vreau. La capătul aleei atât am putut spune: „Vă rog, haideți înapoi, încăodată!” M'au ascultat. Era prima mea seară, prima seară când ne plimbam iarăși împreună.

Le-am întâlnit din nou. Aceeași insistență mută și pasionantă. Ne legase ceva subit, definitiv. Un miracol fulgerător, o revelație, o... dar cine ar putea spune ce era într'adevăr? Ardeam. Strângeam brațul lui Oli ca pe o pasăre minunată din alte lumi. Din tot ce spuneau ei nu mai auzeam nimic, eram străin, rămăsesem complect detașat de dânșii.

A doua oară n'am avut curajul să-i mai întorc. Nici să-i părăsesc. Am continuat drumul spre oraș. Eram sigur că ne vom mai întâlni cu acele fete, ne vom mai întâlni, da, ne vom mai întâlni, cel puțin odată.

Mergeam fără să-mi dau seama cum, forțându-mă să-mi rețin secretul imens care m'a umplut în câteva clipe. Eram o cutie încărcată cu miracol. Lor, colegilor mei, nu le-aș fi putut spune nimic. Ar fi râs de mine cu toții, m'ar fi intimidat și m'ar fi întristat, poate. Și apoi totul nu era decât un joc — un joc divin și efemer, www.ziuacostanta.ro ca atâtea altele... Dar nu! Era mai mult. Era sufletul meu gol care voia să se umple cu o licoare, cu o pasiune supraomenească. Era o pasiune în acele priviri... Mă cunoșteau? voiau să-mi arate bucuria de a mă fi reîntâlnit? voiau să-mi spună și altceva?... Doamne, de ce nu puteam ști ce vor acele priviri?

M'am adresat iarăși însoțitorilor mei, care mă priveau curioși, la jumătatea drumului:

— Haideți înapoi, nu pot merge mai departe. Nu pot, nu pot... Nu mă întrebați pentru ce... Inapoi... vă rog...

Halucinam. Crăpam de nerăbdare, de dor, de ele.

Și, totuși, nu le-am mai întâlnit. Dispăru-
seră din calea mea ca o cometă scânteetoare.
Voiam să alerg după ele, să alerg într'o goană
nebună, cu toate puterile din mine, dar nu
știam încotro s'o apuc. Noaptea coborîse neagră,
calmă, sublimă. Coborîse prea repede. Prezența
prietenilor mă neliniștează. Mă țineau ca pe
ghimpi. Inima îmi sfârâia. Voiam să mă des-
part de ei, dar nu le-o puteam spune, n'aveam
nici un pretext s'o fac. Voiam. Voiam să plec,
să rătăcesc toată noaptea după ochii aceia.
Nimic nu vedeam, nimic nu auzeam, nu știam
altceva. Tot ceace făceam în fața prietenilor
mei, făceam inconștient. Gândul îmi era în
altă parte. Visam.

Oh, prieteni, plecați odată ! lăsați-mă sin-
gur ! Nu puteți merge cu mine. Sunt un som-
nambul care caută femeia — o singură Femeie
în tot universul. Gândiți-vă, dacă până apar
zorile n'o revăd, mor, mor de disperare. Pri-
viți, sunt viermele căzut în inima jăratecului.
Nimic nu mă mai poate salva. Hai, nu plecați
încă ?!... Adio!... Adio!... La revedere!...

Târziu, m'am trezit mergând pe o stradă pe
care n'o mai traversasem niciodată. Transpira-
sem ca și cum aș fi trecut printr'o agonie.
Noaptea devenise răcoroasă și tăcută. Auzeam
șueratul fin al căderii fiecărei stele. Simțeam o
ușurare imensă, o oboseală stranie.

Trebuia să fie târziu. Și eram singur... Cum,
singur?... Și totuși nu-mi era frică de nimic.
Trebuia să plec acasă.

— Acasă, da — încoace, desigur !...

CAPITOLUL II

Seismograful timidității

Din momentul acela, de fapt, ucisesem în mine ceva. Sfredelirea acelor priviri necunoscute, dar care mi se păreau de mult cunoscute, dintr'o altă lume, într'atât îmi deveniseră de familiare, m'au reîntinerit într'o singură clipă mai mult de cât mă putuseră întineri treisprezece nopți de teroare și tot atâtea zile de luptă cu singurătatea. Boala e un elixir incontestabil în existența unui om; efectul pe care l-au avut asupra mea privirile acelei fete necunoscute și plină de melancolie, era însă efectul unui elixir miraculos. Cu atât mai miraculos, cu cât îmi persista în carne, ca o obsesiune de care nu mă înspăimântam, dar ale cărei intenții misterioase mă nelinișteau profund.

A doua zi a trebuit să mă duc la școală. Ce stranii mi se păreau coridoarele, ce sordidă clasa, profesorii, colegii — toți niște mecanisme fatale, lipsite de energie, pe care trebuia să-le întâlnesc iarăși, în aceeași lume în care mă reîntorceam altul, unic, cu puteri luate de dincolo de moarte. Tot ce se petrecea acolo, orele care se scurgeau, cuvintele profesorilor, pronunțate greu, ca primele expresii ale unor cadavre reînviolate, gălăgia colegilor, veselia lor deasupra căreia presimțeam că planează ceva trist, toate, mi se păreau picături fierbinți care-mi cădeau în carne dintr'un metal incandescent ce se topia deasupra mea. Eram prea viu în momentele acelea, pentruca să pot rămâne într'un astfel de mediu copleșit de neant. Și păream iarăși singur. Singur. Singur. Imi trebuia o lume nouă în care să mai pot trăi. Aici mă aflam parcă într'o lume de morți, care vorbesc straniu, se mișcă turburător ca

niște alge și mă privesc curioși din toate părțile. Voiam să fug, să simt voluptatea mișcărilor iuți, vii, dar toți ar fi sărit în spatele meu să mă devoreze — toți acești morți din jurul meu. Orice expresie, orice cuvânt pronunțat lângă mine, mi se părea șueratul strident al vreunora din aripele singurătății de care fugeam, de care mă feream în toate părțile pentru a nu mă lovi. În orice privire vedeam un spectru.

Dascălii mă priveau curioși, dar fără să mă întrebe vreunul ceva. În afară de matematici, nu eram la niciunul prea strălucit. Și, de aceea, mă ignorau, ca pe un element mediocru al clasei lor, fără să știe că în fața lor e un zeu, un copil îndrăgostit, care știe ceva mai frumos decât tot ce scrie în cărțile utilizate de ei înainte de a veni la curs, care vrea viață, libertate, aer.

În recreația a doua am plecat, sub motiv că mi se făcuse rău. Dav voia să mă însoțească. O, cât aș fi avut nevoie de el ! Dar nu puteam; trebuia să fiu singur, s'alerg iarăși după acele priviri... L-am rugat să vină cu Anghel, după amiază, la mine. www.ziuconstanta.ro

Am rătăcit, ca un somnambul întârziat, până la prânz, pe serpentinele de munte, pe promenadă, prin fața liceului de fete. Căutam un izvor de apă, să-mi răcoresc pieptul și nu-l puteam găsi nicăeri. Imi trebuia apă vie — o singură apă. Știam că există undeva, există în mod sigur, dar nu știam precis unde.

Pentru mine, nu mai exista nici timp, nici spațiu. Odihnă, interese, ore de lucru — cu atât mai puțin. Repaosul mă tortura, munca nu mă putea captura, cum nu mă putea supune somnului. Nu puteam decât să umblu, să rătăcesc. Eram ca un mecanism înebunit de ceva, pe care imobilitatea l-ar distruge. Și când

mergeam nu mă gândeam la nimic, la nimic, absolut la nimic ; mă purtau inconștientul și hazardul.

Nu știu câte zile vor fi trecut așa : trei, patru — o săptămână. Evitam prietenii, chiar și pe cei mai intimi, pe care-i condamnam, deoarece în seara aceia din cauza lor nu mă putusem apropia mai mult de fata aceia. Evitam școala, biblioteca—unde nu mă mai duceam decât incoștient, pentru a rămâne ore întregi cu privirile fixate asupra unui singur cuvânt. Profesorii îmi deveniseră indiferenți, nu mă mai temeam dacă mă întâlnesc noaptea cu dâșii sau nu ; tot ce mi-ar fi putut face era să-mi redea libertatea absolută, de care mi-era sete, să mă gonească din școala care-mi devenise insuportabilă și în care nu găseam nici un sfat consolator, nici o învățătură care să-mi folosească.

Altădată îmi plăcea să visez, să desleg probleme de trigonometrie și mecanică, să calculez dimensiunea astrelor ca în cartea de astronomie ; îmi mai plăcea, de multe ori, să citesc zile întregi cărți în care găseam ceva din spiritul meu, din obsesiunile mele — cărți străni, condamnate sau ocolite ; îmi plăcea să mă plimb noaptea cu prietenii intimi, să discutăm, să râdem, să urmărim prin întuneric fantome. Acum nimic din toate acestea nu mă mai interesa. Trăiam într'o pasivitate intelectuală de cel mai prost grad, fără ca totuși să nu descopăr multe, foarte multe lucruri. Din carnea mea isvorau idei scânteietoare, pe care le credeam geniale, îmi traversau creierul și dispăreau, tot așa de repede cum îmi veneau. Rețineam din ele numai regretul de-a le fi uitat — sau nici atât. Deasupra tuturor, planau acele priviri magnifice, sobre, melancolice și pasionante...

Le-am întâlnit într'o zi iarăși, tot așa de subit, tot așa de turburător, tocmai aproape când mă temperasem și mă deșteptasem oarecum din hipnoza lor.

Era într'o după amiază. Mă întorceam singur dela un cinematograf și mergeam pe stradă visător, supus încă impresiunilor de pe ecran. Ridicându-mi, la un moment dat, ochii dela pământ, voalurile lungi, bogate și negre ale ochilor care mă îmbătaseră de fericire și disperare, mă învăluiau cu o insistență turburătoare, cu o dragoste nemărginită. Un moment, două, mai multe, au încetat în mine orice funcțiuni; am rămas împietrit în mijlocul trotuarului, fără să pot gândi ce-ar trebui să fac. A trecut pe lângă mine ușor' ca o viziune sublimă, aruncându-mi din ochi o singură rugămintă, o singură pasiune : „Vino, vino cu mine“...

Căzusem însă într'o stare de timiditate extremă și chemării ei m'am forțat să-i răspund printr'o indiferență cât mai naturală, pentru a-i ascunde adevărul că apropierea sa mă îndumnezește. Când mi-am revenit din criza de timiditate în care căzusem, era prea târziu. Ajunsese departe, www.ziuaconstanta.ro mergea tot singură, părea divină și părea din altă lume. Acum aș fi vrut să alerg după ea, s'o apuc de braț, să-i spun, să-i spun că... Dar nu ; era prea târziu ! Aș fi devenit ridicol...

În fața femeii pe care o iubești nu ești niciodată stăpân pe acțiunile proprii. Intotdeauna mai târziu îți dai seama de erorile, de stângăciile și de ridicolul prin care a-i trecut. Te rod atunci cele mai cumplite regrete, dar totul e iremediabil. Aștepti o nouă ocazie cu o nerăbdare și cu o hotărâre de a repara totul, pe care nimic nu ți le-ar clinti, pentruca în cele din urmă să ratezi totul, tot așa de caraghios ca și mai înainte.

Dezastrul în care căzusem la prima întâlnire cu această fată și pe care în mare parte îl remediaseam apoi, a fost repetat de această nouă întâlnire neașteptată, de aceasta și multe altele care au urmat, la fel de triste și de ineficace. De câte ori o întâlneam se repeta acelaș joc, aceeași tragedie interioară, cu singura deosebire că, cu timpul, începusem să mă obicinuesc cu acest fel de situații în care rămâneam învins mereu și prin care îmi măream numai curajul că într'o zi voi îndrăzni totuși să-i vorbesc. Mă obicinuisem chiar să aștept orele în care știam că o voi revedea și până atunci rămâneam calm, mai mult sau mai puțin calm, suflătește, fiind sigur că ea s'a sesizat singură de toată pasiunea mea, de tot delirul, de toată dragostea.

Cu fiecare zi care trecea, cu fiecare oră, ea îmi pătrundea în suflet mai mult și mai adânc, se atașa de mine mai definitiv, iar eu deveneam mai stăpân pe mine însumi și mai puțin ridicol în fața ei. Căutam s'o întâlnesc mereu — o întâlneam, privirile ni se încrucișau stăruitor, dar nu puteau să-și vorbească.

La început o întâlneam rar, întotdeauna prin surprize. Pe urmă o urmăream cu o fidelitate de sclav ore în șir, pe ea și prietena ei — o nedespărțită prietenă care nu făcea decât să-mi crească timiditatea și să-mi dispară și ce bruma de curaj adunam o zi întregă pentru clipa în care eram sigur că-i voi vorbi. Când n'o întâlneam eram disperat; îmi părea rău că am pierdut ocazia de a-i vorbi, deoarece curajul de acum cine știe când îl voi mai căpăta. Când o întâlneam, era cu prietena ei și rezistența, în fața timidității mele, se dubla. Când o întâlneam singură, începeam să tremur, mă apropiam de ea emoționat, încercând să simulez o atitudine de indiferență și treceam în-

totdeauna prin dușul acelor priviri cum aș fi trecut la polul nord printr'un cerc de foc, pentruca la urmă să regret pentru a mia oară noua prostie comisă. Seara, rătăceam mult prin oraș, de supărare, sau mă întorceam acasă extenuat ca un sinucigaș lipsit de curaj și căutam să-mi potolesc puțin durerea încercând să scriu, lucru pe care niciodată nu-l puteam izbuti.

Mai târziu începusem chiar să simt o voluptate ciudată în această suferință perpetuă. De multe ori intuiam clipele în care aș fi mers alături de ea, legați de braț sau uniți de sincronismul pașilor emoționați și simțeam o plăcere mai mică decât acum, când mă electriza necunoscutul din ea. Tot ce e mai emoționant în dragoste sunt clipele în care alergăm după ceva necunoscut. Clipele în care femeea ne înebunește, ne predomină până la tortură, fără să știm cel puțin cum o chiamă, unde stă, ce intenționează. Cu cât cunoaștem mai intim femeea pe care o urmărim, cu atât farmecul iubirii, al iubirii adevărate, descrește. Emoția dispare, timiditatea devine volubilitate anostă, poezia se vulgarizează — iubirea începe să se cabotinizeze...

Nu știu ce demon îmi mai băgase și lucrurile astea în cap. Incepeam aproape să doresc a n'o mai cunoaște niciodată și să rămânem așa la infinit, un Dante și o Beatrice, care se doreau, dar nu se puteau întâlni din cauza drumurilor diferite pe care mergeau. Desigur însă că numai curajul meu, ratat de atâtea ori, m'a putut conduce aici. Credeam că orice posibilitate de a o mai cunoaște e epuizată și mă consolam atunci cu mângăerea, cu fericirea pe care o găseam în aceste seri superbe de suferință și de voluptate.

Asemenea seri erau întotdeauna pline de

cântece, încărcate de arome. Ea trecea peste covoarele lor ca o regină coborâtă din palatul florilor, să-și împărtășească din melancolia privirilor supusul care o așteaptă cu ghitarele pieptului sdrobite de imnuri și de dor. Ea aștepta ca el să înceapă cântecul, dar glasul lui se topia în admirația pe care i-o purta ei...

Odată am vrut să știu unde stă. Am urmărit-o mult prin oraș, până când s'a despărțit de prietena ei și s'a îndreptat pe o stradă obscură, aproape pustie, plină de copaci desfrunziți. De data aceasta credeam că momentul îmi va fi propice. Incep s'o urmăresc, emoționat, dela o mică distanță. Ochii îmi străluciau, inima îmi bătea fantastic, coardele vocale îmi înțepeniseră. Dacă aș fi vrut să spun ceva, n'aș fi putut scoate decât un sunet gutural, înfundat parcă cu vată. Voiam totuși, eram decis să-i vorbesc, să săvârșesc acest act extraordinar și conceput aproape imposibil. Dar tocmai când intenționam să iuțesc pașii, ca s'o pot ajunge, ea întoarse lejer capul și mă privi, din mers, câteva clipe. În momentele acelea aveam aceeași senzație ca și cum un trăznet mi-ar fi căzut în cap, scurgându-mi-se în picioare, încălzindu-mă îngrozitor și înțepenindu-mă. Imi venea să stau, să alerg la stânga, la dreapta, înapoi, oriunde, numai înainte nu, dar nu știam ce să fac, nu puteam face nimic. Dacă și ea ar fi avut curajul să mă privească mai mult, fără îndoială că mă topeam complet, se întâmpla în mine o explozie, sau o comprimare prea mare, în care m'aș fi sufocat. Mi se părea că noaptea e incendiată de flăcările care îmi isbucneau din tâmples și trotuarul arde ca stropit cu fosfor, de picăturile de foc care-mi curgeau din piept. De-ași fi avut în momentul acela în mână un

stilet, mi-l-aș fi împlântat în inimă, cu convingerea că astfel, numai astfel, aș fi putut dispărea imediat și pentru totdeauna din fața ei și-aș fi reparat marea crimă asupra căreia mă surprinsese ea însăși...

Câteva zile în urmă am fost bolnav, am agonizat din cauza acestei tentative atât de rușinos sfârșită. Nu îndrăzneam să mai vorbesc cu niciunul din prietenii mei și prin fața ei n'aș fi mai trecut pentru nimic în lume. O iubeam însă și mai tare; o iubeam ca un disperat. Poate că sinucigașii din dragoste n'au fost niciodată mai disperați de cum eram eu. De-atunci o evitam însă, căutam să n'o mai văd și mai ales să nu mă mai vadă niciodată.

Intr'o seară, incidental mă întâlnesc cu Dav. El nu cunoștea încă nimic din această tragedie a mea — nici el, nici nimeni altul. În seara aceea eram singur, dezolat, n'aveam nimic de făcut, și mă atașai de el, ca de un colac de salvare.

— Te importunez, Dav ?

— O, nu! Vino, chiar, vreau să mergi cu mine. Te căutam. Haidem spre Laura.

— Laura?... Acum?... de ce?... nu... căutai să-mi ascund o foarte puternică emoție pe care nu mi-o explicam în nici un fel.

Mi-a spus multe lucruri pe drum, dar n'am reținut nimic. N'am înțeles de ce se duce la ora asta la Laura acasă, n'am înțeles de ce voia să-l însoțesc, cu toate că pe Laura o mai vizitasem de multe ori împreună. Mai mult fără să-mi dau seama, parcurgeam acelaș drum.

Stătea departe, pe o stradă laterală, într'un colț luminat de un bec puternic. Era aproape noroi și mergeam, atenți în jos, discutând.

La poartă, Laura vorbea cu cineva. Cineva care m'a înspăimântat. Dacă n'am fi fost atât de aproape, încât să nu mă poată zări, ași fi

rupt-o brusc înapoi. Numai puteam merge înainte. Din spate, Dav mă încurajă:

— Hai, Horia... Ce stai?...

Era EA. N'o puteam numai altfel.

Când am ajuns noi, a plecat. Intorcându-se, spre noi, ne-a aruncat o privire lungă și insistentă, în care eu mă topeam, pronunțând un „bunăseara“ spus clar și plin de toată drăgălășenia din lume. Accentul cu care ne-a urat această salutare dela marginea nopții, a fost singurul care a făcut ca de atunci să devin iarăș bine dispus și să mă gândesc, să mai cred încă în posibilitatea de a o cunoaște pe nume.

Laura ne-a primit veselă în camera în care își prepara lecțiile, sărind în jurul nostru ca un cățeluș; Dav era foarte volubil și bine dispus, eu tăceam, plin de fericire. Primul cuvânt auzit din gura Ei, a fost o urare făcută cu un glas cald, pasionat și limpede — limpede ca un sărut.

Laura era în clasa a șasea, colegă cu Ketty și, desigur, de vreme ce vorbesc împreună, cu Ea. Ce coincidență! Ah, ce frumoasă coincidență! Voiam să știu acum cum o chiamă, cine e. Laura mi-ar fi putut spune totul. Nu știam însă cum să încep, pentru a afla totul, fără să-mi trădez vreun secret. Dav, parcă i-aș fi șoptit la ureche, îmi sări în ajutor:

— Cine era duduia de adineaori, Lao, dela poartă?

— O colegă de a mea... Uite, am făcut la Mecanică și n'am înțeles aici. Spuneți-mi vă rog... și începu să-și răsfoiască un caet de matematică.

Imi răpise, prin cererea ei de-ai explica o problemă de mecanică, momentul oportun de a desvolta întrebarea aruncată într'o doară de Dav. Nu știam cum să mă întorc la ea. Și

trebuia, trebuia neapărat să aflu ceva, un lucru mare.

— Dar domnișoara asta se pricepe la matematici, întreb puțin emoționat.

— Nu e dintre cele mai bune, dar știe mai mult decât mine, în orice caz. Eu nu pot suferi matematica: am oroare de ea. Uite, mâine dacă m'ascultă, garantat că n'am să știu, oricât aș fi învățat. Nu-mi pot explica de loc cum colegele mele pot să învețe lucrurile astea, pe care eu nu le pot nici cel puțin privi cu mai multă atenție. Și, zâmbind spre Dav: mă amețesc când le privesc...

Iar mă deconcertă, în așa fel încât mă făcea să cred că n'am să pot ajunge la nici un rezultat. Mai încercăi odată:

— Cine știe mai bine din clasă la trigonometrie și mecanică?

— Mai bine știe... Tica. Ea are cea mai mare notă.

— Care Tica? fac ca și cum aș depune un interes într'adevăr științific.

— Tica — Ionescu Valentina, colega de bancă a Corneliei.

— Cornelia!... Care Cornelia?.. tresar cu o certitudine perfectă că, în fine, am găsit ceea ce îmi trebuia.

— Cornelia... știi, Dav, aceea dela Conservator, de luni seara, care ne-a însoțit până la Poștă cu vioara...

Intervin înaintea lui Dav, intenționând două lucruri dintr'odată: să-mi scuz indiscreția aceasta și să insinuez mai departe întrebarea:

— A, credeam că duduia de astă seară...

— Nu... Mina stă lângă...

Evrika!... Mina! Mina prin urmare. Ce nume surprinzător: Mina! Mina. Mina. Mina.

Stai: „Mina stă lângă...” n'am mai auzit ul-

timele cuvinte. Ce ar fi totuși să știu lângă cine stă Mina, cum o chiamă pe prietena Minei? Întreb, cu un interes viu, forțându-mă însă să par indiferent și să dau sfârșitului acestei conversații un aer de dezinteres și inutilitate — întreb circumstanțial, ca și cum n'aș fi mai avut ce spune:

— Cu cine?...

— Cu Rodica. Ei, dar ce te interesezi așa dom'le? mă ia ea repede și bonom, privindu-mă insistent și cu aluzie.

Asta n'o prevăzusem: interogația ei bruscă. Iată, eram un criminal pe care cineva începea să-l bănuiască. Imi imputam imprudența de a nu fi oprit firul conversației acolo unde trebuia, de a nu mă fi mulțumit numai cu numele Minei. Acestei întrebări a ei, aruncată așa, neîntenționat, cum ai rupe un bilet de bancă sau cum ai arunca o privire unei femei de pe stradă, îi corespundea în sufletul meu o catastrofă. Eram gata să mă trădez singur, într'atât mă încurcasem.

— Lasă-l, fato, se interesează și el... Nu-i dai voe să întrebe despre fete?

Intervenția lui Day transportă situația pe un plan de joc și mă încurajă. Laura n'avu-
www.ziuaconstanta.ro
sese de fapt nici o intenție, și mă luase de scurt numai pentru că îi displăceau, cum era și firesc, asemenea întrebări banale, puse pe un băiat, pentru niște fete.

Aflasem în schimb numele ei, numele MINEI și al prietenei sale. Ce fericire, ce voluptate! Divinizam hazardul. Il decretam aproape Dumnezeuul meu — eu care niciodată n'am vrut să cred într'un Dumnezeu. Divinizam hazardul, pentru că el a făcut să-l întâlnesc pe Dav, să viu aici, să ajung aici. Pe Dav l-aș fi îmbrățișat: datorită lui aflasem toate acestea, lui și prietenei sale.

Laura era o fată de bună condiție. În apropierea ei nu puteam fi decât măgulit. Întâmplarea de astă seară mi-a oferit chiar mai mult decât aș fi cerut eu însumi. Mina e o prietenă a Laurei; nimic nu mă încântă mai mult. Mina e deci o fată cu acces în familia Laurei, în intimitatea ei — e o fată de aceleași condiții spirituale pe care le admiram în Laura. Desigur, Mina o iubește pe Laura, e prietenă cu ea, așa cum sunt eu cu Dav. Și lucrul ăsta mi se părea dintre cele mai minunate. Iată ce surpriză plăcut! Mi se părea că până acum pe Mina n'o iubeam decât așa, ca pe o necunoscută oarecare, la care admiram ceva, o calitate sau un gest; acum o iubesc în întregime, pentru tot ceace văd și ceace nu văd în ea, o iubesc pentrucă merită întru totul frumusețea acestui act.

Din moment ce ține la Laura, faptul că sunt și eu un prieten al Laurei, desigur, nu poate decât s'o entuziasmeze, așa cum pe mine m'a entuziasmat surpriza că ea e prietenă cu Laura. Eram vesel că ea a putut să vadă lucrul acesta. Neîndoios mâine se vor întâlni la școală și ea va întreba cine au fost băieții de aseară; va insista, poate, așa cum am insistat și eu, să afle mai multe lucruri. Laura o va informa sincer, prietenește, va pronunța numele meu, poate îi va spune că... Oh, ce fericire! Cerule, ce fericire!... Ce bine era dacă aș fi întrebat-o eu direct pe Laura cum se numește fata dela poartă!... Mâine i-ar fi spus că m'am interesat de numele ei, că voiam să știu cum o chiamă, cum învață, ce fel e... Ce imbecil am fost că m'am lăsat învins de timiditate!... Ah, timiditate, timiditate, demon al tinereții, cum te-aș strânge de gât!...

Toată seara am plutit numai în reverii. Intocmai ca un naufragiat într'un ocean de șam-

panie, mă sbăteam în toate părțile, căutam salvarea și doream, totuși, ca ea să întârzie, menținându-mă cât mai mult în situația asta periculoasă și plăcută. Am plecat cu Dav, fără să știu în ce fel mi-am luat la revedere dela Laura. Am mers, fără să mă gândesc încotro și fără să știu ce vorbesc, până m'am trezit deodată în fața casei lui Dav.

E curios, firește, cum de nu i-am spus lui Dav, cel puțin lui, până acum secretul meu. Dar nu i-l puteam spune încă. Era un fel de egoism — nu, nu egoism, altceva, era o perversiune, o slăbiciune, mai bine spus, o slăbiciune a mea care aveam o psihologie a iubirii foarte personală. Dacă aș fi mărturisit cuiva că iubesc, credeam că ar scade ceva din intensitatea sentimentului, din prestața lui. Eu iubesc numai pentru mine nu și pentru alții. Iubirea mea e mai frumoasă atunci când e numai a mea, când o cunosc numai eu. Din moment ce și alții o știu, mi se pare că, pentru mine, ea se vulgarizează, se prostituează ca o soție infidelă — chiar și când intră în joc cei mai intimi prieteni ai mei.

Și deaceea mă luptam mereu, mă forțam să pot tăcea. Față de Dav, de Anghel, de Oli, îmi imputam această tăcere, dar trebuia s'o cultiv. Prietenia e lucrul cel mai prețios din lume, iubirea — cel mai frumos; și pentru a doua, suntem în stare s'o sacrific pe prima.

După ce m'am despărțit de Dav, m'au cuprins iarăși brațele nopții — singura și cea mai influentă confidentă a mea. De data asta, eram într'adevăr fericit, aveam pentru ce fi: cunoscusem un nume: *Mina*. Pe firmamentul tinereții mele, stălucia de-acum un simbol. Un simbol — căci orice nume e un simbol. *Mina!*... Ce nume surprinzător!

Mina ! Cine te-a numit așa, Mina ?... Cine ți-a dat acest nume sobru și obscur ca melancolia din privirile tale ? Numele tău te înfățișează altfel decât ești. Dece, dece te cheamă Mina ? Ești prea frumoasă ca să porți numele acesta sec ca un pustiu... Dece nu te cheamă Lucreția, Margareta, Laura, Silvia ?... Dece nu porți un nume viu, luminos : Ofelia, Eleonora, Ligeia, Ulalume, Diotima ?... Dece ? Ce înseamnă numele tău, Mina ? De unde vine el ?... A, da — nimic : Minna von Barnhelm — o eroină îmbătrânită a lui Lessing, nemțoiul acela blond, cu fața searbădă și capul țuguiat ca un pepene. Vezi, Mina, regret că porți numele ăsta. Imi pare rău că el a mai trecut și prin gura aceluia pe care nu-l pot suferi fiindcă a scris *Nathan der Weise*... Știi : *Nathan der Weise* ; de câte ori zic așa, mă gândesc la Nastratin Hogeia, Hamletul orientului...

Mina !... De ce porți un nume care mă face să gândesc la astfel de lucruri oribile !

Și totuși numele tău e frumos, Mina. E frumos ca o floare de zăpadă. E frumos ca o mare înghețată. Tu îl înfrumusețezi, Mina !...

Mina !... Mina !... Ce ușor te îndrăgostești de un nume pe care nu-l puteai suferi... Numele tău e superb, Mina... Numai tu l-ai fi putut purta... Da, da — acumă văd... Numai viața care e închisă în mișcările tale sobre, numai privirile tale, stufoase și negre ca un câmp de lucernă, puteau fi numite astfel. Mina : e ca o explozie înăbușită care se petrece în sufletul meu de câte ori te văd, Mina.

Și ești prietenă cu Rodica !... Ce frumos : un nume de sticlă și unul de aripi. Rodica : parcă-i o pasăre de argint care zboară spre soare. Rodica !... Pe tine ar trebui să te poarte o fată vioae, exuberantă și drăgălașe ca o păsărică, Rodica. Nu, nu prietena aceea grasă

a Minei. Pe aceea credeam că o cheamă Berta, sau Suzana, sau Maria... Vezi, oamenii ar trebui să-și boteze semenii după ce aceștia devin individualități cosmice, nu când sunt încă materie caldă. Ce nesocotiți sunt oamenii! Îndrăznesc să acorde nume frumoase unor mormoloci, care nu se știe ce vor deveni. Un nume poate fi blamat ca și un om de treabă.

De multe ori trebuie să respecti imbecili, pentru admirația purtată numelui lor și să regreti că oameni pe care îi admiri au un nume atât de urât...

Mina... Rodica... Mina...

Cineva îmi întrerupse voluptatea acestei reverii bizare în care alunecasem ca în mrejele unui extaz, lovindu-mă cu palma pe spate.

— Horia, te-am prins : ai plecat la „vânătoare“ tocmai pe aici, ai?!...

Era Sergiu, colegul meu de cameră, cu care nu mă întâlneam și nu stăteam prea mult de vorbă, decât seara, când rătăceam amândoi prin oraș, sau dormeam alături, în aceeași cameră. Ziua, drumurile noastre aveau direcții cu totul opuse, și nu știu de ce... El m'a deșteptat din acest vis straniu.

Era pe la 10, în această seară de iarnă. Mă întâlнис pe una din cele mai lungi străzi ale orașului, mergând spre periferie. Trebuia să-i mulțumesc : dacă nu mă găsia el, cine știe pe unde mă trezeam. În jurul nostru totul era rece, tăcut și adormit. Plus mizeria acestei străzi pe care n'o puteam suferi din cauza sordidității ei.

Nu știu cum mi-am justificat prezența prin această parte, dar, pentru că eram prea cunoscuți unul altuia, ne-am mulțumit să terminăm repede interogatoriile, vorbind despre altele și îndreptându-ne spre casă.

— Sergiule, cum ți se pare numele ăsta : Mina ? îl întreb, însfârșit, după mai multe încercări nereușite de a-i pune aceeași întrebare.

— Un nume de servitoare nemțoaică, îmi răspunse și trebuia să suport invectiva, deoarece fusesem curios, iar el era absolut inocent.

— Crezi tu ? Dar dacă l-ar purta o româncă, atunci cum ți s'ar părea ?

— La o româncă ?... Un nume exotic din cele mai puțin fericite...

— Dar ia închipueșteți că fata pe care o iubești tu ar chema-o Mina... Atunci...

— A, te-am înțeles, mă întrerupse el. Atunci, firește, mi-ar părea angelic.

— Te rog nu râde și nu bănuiești lucruri absurde ; te'ntreb pentru altceva... Mă gândesc la o eroină pe care-aș puteau-o numi așa...

— Vrei să scrii acum romane ? Cu celelalte ai terminat ?

— Orice om, dacă nu scrie, cel puțin concepe ceva, răspund bucuros că l-am derutat. Parcă tu acum n'ai vrea să scrii un roman?...

— Nu numai că aș vrea, dar chiar l-aș și scrie, aș începe chiar de mâine să-l scriu, dacă n'aș ști că peste câteva luni trebuie să dau bacalaureatul. Și ăsta-i un lucru cu mult mai greu decât a scrie un roman...

— Bine. Prin urmare îți place numele ăsta : Mina ? insist curios.

— In românește poate să fie frumos pentru că e rar ; pe nemțeste însă cred că sună cam tot așa cum sună Rada la noi.

— Rada, în fond, e un nume cât se poate de frumos, dar a fost el nenorocos : s'a întâmplat tot la persoane care, prin înfățișarea lor, l-au făcut și pe el antipatic... Sergiule, Mina e nume pe care-l iubesc, îi declam patetic, nemaiputându-mă abține. I-am spus-o însă cu un ton emoționant dar vag, numai

pentru a mă elibera de această isbucnire ; nicidecum pen'rucă aș fi dorit să știe ceva. Deaceea n'a dat nici o importanță gestului meu — și bine a făcut.

— Hai mai repede, uite, la Sfat e zece și douăzeci și-s tare obosit. Măine dimineată știi: la opt, Științele naturale !

Nu-mi păsa. Și mă surprinse că el se gândește acum atât la lucruri din acestea: bacalaureat, științe naturale...

Aproape de poarta Ecaterinei, ne întâlnim cu profesorul de gimnastică. Ii spuneam, unii, Iorgu dela Sadagura, alții, Mister Decamtru, din cauza mersului său caracteristic — făcea niște pași enormi, când mergea, și rari, parcă ar fi măsurat strada. Cu el eram aproape „per tu“, toți elevii ultimei clase. Așa că a trecut pe lângă noi fără să ne procure nici o emoție, nici o transă... didactică, ba făcând și câteva aluzii ștremgărești la adresa tinereții noastre care, nu știam pentru ce, întotdeauna, surprinsă noaptea pe stradă, ea devenea suspectă în ochii dascălilor ramoliți, chiar și când era purtată de cele mai nobile elanuri.

Sergiu, blazat din momentul în care ne întâlnisem, începu să-mi povestească aventura lui de astă-seară. O fată, pe care a urmărit-o, fără s'o acosteze, până dincolo de gară, prin întunericul dintre vagoane, prin noroiul unei ulițe periferice și neluminate, pentru ca la urmă să se aleagă cu nimic, adică numai cu câteva schimburi de priviri...

Prin urmare, tragedia mea nu e unică. Nu e singura ridicolă. Mai sunt și altele. Mai sunt poate o mie — zece mii. Există probabil în sufletul fiecărui tânăr, fiecărui adolescent. Ea este un simbol al tinereții acesteia, o efigie a ei. Ah, adolescență, adolescență, nemângăiată floare !...

Cu singura deosebire însă că experiența mea nu e o simplă *aventură*. Ea e o elegie vie, autentică, persistentă. Deaceia nu îndrăznesc încă să i-o povestesc și eu, cum mi-a povestit-o el, răcorindu-se. Povestea mea e pasionantă ca povestea unei lupte cu Moartea, cu Viața sau cu Dragostea. Și pentru aceia nu le-o voi povesti prietenilor mei, decât în ziua de mare sărbătoare în care voi fixa ceremonialul banchetului meu dumnezeesc și superb.

Până atunci, Mina, mă voi culca în fiecare seară cu buzele încărcate de savoarea ta și cu sufletul îmbătat de fericirea de a te putea oricând chema. Exclamarea unui nume echivalează câte odată o voluptate absentă.

— Vino, Mina, și mă transportă în voluptatea visului!...

CAPITOLUL III

Anarhie și revoltă

Cu Sergiu mă împăcam de minune. Din punct de vedere sentimental eram două suflete care ne apropiam mult. Aveam între noi multe afinități bizare. Ne plăcea la amândoi să rătăcim noaptea — și rătăceam aproape întotdeauna împreună, după câte o „aventură“ care ne rămânea comună. La amândoi ne plăcea să visăm, să visăm că într-o zi vom fi pe coastele paradiziace ale Madagascarului, sau ale Australiei, cu femei veșnic goale, cu pielea bronzată de soare, alunecoase ca un fildeș negru și lascive. Ne plăcea să detestăm imperatiivele vieții, ale moralei comune și ne plăcea — o, mai ales, ne plăcea — libertatea. Făcusem chiar, încă dela începutul anului, un program prin care cel puțin opt zile pe lună

să nu ne ducem la școală, adică două zile săptămânal să furăm libertatea pe care profesorii și prejudecățile ne-o țineau închisă în mod inutil, ca pe o feciorie păstrată pentru sacrificiul din noaptea sperată a epitalamului. Timpul ni-l pierdeam întotdeauna numai voind să învățăm, căci, de fapt, nu învățam niciodată nimic — nici chiar atunci când citeam cu adevărat, spunând că „învățăm“. Ceeace ne instruiam pe noi erau dezamăgirile ce le întâlneam, în fiecare zi altele; erau cărțile particulare cărora ne dedicam o mare parte din timp și pe care, uneori, le detestam, și era, mai ales, viața, de care nu ne era frică, pentru că o descoperisem cea mai bună prietenă a noastră.

Ceeace nu-mi plăcea însă la Sergiu, era lipsa unei puteri de raționare mai adâncă, era fragilitatea spiritului său sugestionabil și lipsit de individualitate, care nu putea privi lucrurile prin optica unei logice constante și perfecte, lăsându-se aproape întotdeauna infiltrat de ideile ipocrite ale cărților, care, în majoritatea lor, sunt imbecile.

Dar în Sergiu admiram mai mult sufletul. Sufletul lui chinuit, ca și al meu, de reverii, de nostalgii procurate de cărți, de elan. Discuțiile noastre erau întotdeauna lipsite de importanță, banale, uneori chiar copilărești — prin ele însă ne eliberam amândoi de ceva, ne răcoream sufletele ca într'o apă fictivă și miraculoasă.

Lui, însă, nu-i povestisem, nici lui, marele, încântătorul meu secret, deși trecuseră săptămâni întregi de când îl țineam ascuns. Mi-era frică să nu-i pierd savoarea aruncând de pe buze, în fața cuiva, numele Minei și farmecul său. Mi se părea aceasta un act de cea mai abjectă lașitate, în fața acestei prietenii legată

numai prin sinceritate. Dar, oare, mai exista pentru mine altceva decât Mina?... Mina, această panteră superbă, traversând miragiile serii cu pași împărătești și reci, ca o madonă plecată din tablourile vreunui nordic pictor flamand!... Mina, care nu înceta să mă pasioneze cu aceeași intensitate morbidă, cu acelaș delir, cu aceeaș nebunie a primelor clipe în cere am naufragiat în oceanul privirilor sale încărcate de cea mai sănătoasă viață... Mina!...

Aflasem acum precis unde stă. Într'un cartier al orașului îndepărtat de liceul nostru... Dar ce? — trebuie să mai ezit când e vorba de a mă apropria de ea, trebuie să ezit când e vorba de a alege între școală și Mina?!... Toate universitățile din lume nu fac cât privirea Minei!... Toate superstițiile încuibate în liceul nostru, nu prețuesc cât un singur fir de păr din tinerețea Minei...

Am găsit repede o nouă gazdă prin cartierul ei și n'am stat mult pe gânduri pentru a mă muta acolo.

L-am convins și pe Sergiu că trebuie să ne mutăm. dela madam Herstack, pentru mai multe motive, pe care le recunoștea și el: mici furturi, ce-ar fi putut lua proporții, mediocriizarea mâncării, aroganța Ungurilor, care se comportau brutal și necivilizat cu toți vecinii lor din casă, schimbarea la față a gazdei, care începea să ne neglijeze, ca pe niște copii ai ei, și altele.

Găsisem o cameră simpatică cu două paturi și două ferestre la stradă. Masa ne-o prepara aceeași proprietară, totul în schimbul aceleași sume pe care o plăteam și la madam Herstack. Numai că deosibirea între vechea și noua gazdă era enormă. Intrasem într'o familie aproape aristocrată de cărturari unguri, din partea căreia ne bucu-

ram de o condescentă, fără efecte însă. Așa ne făcea impresia că suntem priviți : niște tineri sărmani, cărora trebuie să li se ia în considerare penuria materială. De fapt, chiar atât de compătimiți n'aveam niciodată pretenția să fim — din acest punct de vedere cel puțin. Pentru că vedeam însă că merge și așa, căutam firește să profităm, atât cât ne era îngăduit, de această condescentă.

Pasiunea noastră era gazda tânără — aveam și una bătrână, mama acesteia — o femeie superbă, o admirabilă ungueroaică ce semăna perfect cu Joan Crawford, dar care se ostenea, din nefericire, să vorbească cu noi numai la începutul luni, când ne cerea chiria. Tot restul timpului n'o puteam vedea decât fugitiv prin curte, sau prin casă, seara, dincolo de perdele. Noi întârziam însă, la începutul fiecărei luni, câte o săptămână, sau chiar câte zece zile, cu plata chiriei, invocând diferite motive și aruncând toată vina pe spinarea părinților care întârziu să ne trimită banii (îi spuneam ei !), numai pentru a o face să vină în fiecare zi la noi în cameră, spre a ne întreba www.ziuaconstanta.ro dacă n'am primit cumva banii... Cum veneam dela școală, la prânz, se anunța și ea că vrea să ne vorbească și, cum intra în cameră, se rezema de dulapul încărcat cu cărți de lângă ușă, iar noi, cu mâinile la spate, ne rezemam fiecare de capătul patului respectiv și prelungeam așa, cât mai prolixi, compătimiți și cât se poate de serioși, mici conversații de câte un sfert de oră asupra aceluiaș obiect financiar. Deliciul acestor conversații pentru noi îl constituia însă prezența în fața noastră a acestei femei pe care o adoram. Imediat ce pleca, de fiecare dată cu acelaș răspuns : „nu ne-au sosit banii, doamnă — i-așteptăm din ceas în ceas...“, să-

ream, ca niște arcuri automate, tocmai în fundul paturilor, sau în fața oglinzii, să ne revedem freza, gulerul, cravata. Pe urmă pipăiam în buzunar banii, care ne sosiseră de mult și ne hotăram ca nici mâine să nu-i dăm, nici poimâine... După ce vedeam însă că începeau să ne someze prin calitatea mâncării, pe care o servitoare ne-o aducea în casă, a doua zi îi spuneam că am primit banii „chiar astăzi“ și-i ofeream imediat chiria pe încă o lună.

Masa era excelentă ; strălucia însă duminica. Atunci aveam patru feluri, dintre care unul compus din friptură de curcan. Intr'un cuvânt ne feream că am nimerit aici și aproape nici nu ne venea să credem norocului ce dăduse peste noi.

Mai rău era dimineața : trebuia să ne sculăm de vreme și până la școală ni se făceau urechile ca faianța, de frig. Stăteam departe și deaceea, printre altele, devenisem și punctuali ; ajungeam în clasă cu cel puțin zece minute sau un sfert de oră în urma profesorilor, cari la urmă, trebuia să ne-o treacă cu vederea, luând în considerare argumentul nostru, dezvoltat cotidian : depărtarea. Un alt avantaj în plus, pe care-l aveam la noua gazdă : nici unul dintre dascălii babalâci nu se mai ostenea să ne viziteze pe acasă. Puteam chiar să ne facem de cap prin cartier, deoarece eram siguri că nu ne poate vedea niciunul dintre spectrele adolescenței noastre.

Eram însă cumiști. După amiezile ni le petreceam în casă, numai de dragul focului din sobă. Căpătasem un sadism pe care ni-l descărcam asupra lemnelor : ardeam cât mai multe lemne, deoarece văzusem că, din partea gazdei, toate cererile noi ni se satisfăceau : „băeții trebuie să învețe, au nevoie de căldură...” La

madam Herstack trebuia să ne ajungă patru bucăți pe zi ; acolo, dimineata tremuram ca în frigorifer. Aici, dimineata, soba frigea.

Seara, fiecare rătăceam prin alte părți. Eu după Mina, pe care o vedeam acum des, chiar și de mai multe ori pe zi, deoarece stătea prin apropiere. Dimineata căutam să întârzii dela școală, la prânz alergam cât puteam, pentru a o vedea când se duce și când iese dela școală. Școala lor era în drumul nostru din fiecare dimineată și pe lângă ea treceam zilnic. Uneori îndrăzneam să trec prin fața casei în care o văzusem că intră mereu. Treceam timid, afectând o grabă mare și mă făceam că ignor poarta pentru care aveam un cult, și ferestrele spre care n'am îndrăznit niciodată să privesc direct, deoarece întotdeauna o bănuiam pe ea acolo, privindu-mă din dosul perdelelor albe, cât se poate de curate. Cu toate că, — am aflat mai târziu — ea stătea în curte, iar ferestrele dela stradă aparțineau altei familii. Când treceam prin fața lor, mă uitam numai furiș spre ele, făcându-mi de drum într'o direcție în care nu mă atrăgea nimic și unde întâziam, rătăcind, un sfert sau o jumătate de oră, pentruca apoi, la reîntoarcere să mă opresc la tutungeria care se afla chiar în fața casei, și unde am căutat din primele zile să mă împrietenesc cu depozitarul, pentru a putea întâzia oricând la el, discutând, cu ochii îndreptați numai spre casa vizată, sau răsfoind neliniștit revistele noi. La sfârșit cumpăram și eu câte un jurnal, o țigare sau o carte postală, mai mult, pentru a nu spune că n'am cumpărat nimic și pentru a-mi consolida prietenia cu depozitarul interesat. Când plecam din chioșc, mă simțeam parcă întinerit de privirile ei pe care le bănuiam tot timpul,

discrete, în dosul perdelelor. Pe trotuarul din partea cealaltă n'am îndrăznit niciodată să calc.

De cunoscut, pe Mina n'o cunoscusem încă, Aveam vanitatea s'o cunosc singur, prin propriile mele puteri, fără să recurg la ajutorul nimănui, fără să cer intervenția cuiva, a celor ce m'ar fi putut oricând ajuta. Numai atunci aş fi fost pe deplin convins că o iubesc cu adevărat, și numai atunci aş fi putut fi îndreptățit să cred că și ea mă iubește. In orice alt fel, ar fi fost o convenție la mijloc care m'ar fi putut face să cred că sunt îndrăgostit prin sugestie sau că ea mă iubește numai din respect pentru alții. Mă torturam prin urmare, tot așa, seri la rând, căutând-o, urmărind-o, implorând-o. Cu fiecare zi ce trecea, vorbele pe care aveam să i le spun se înmulțeau, deveneau nenumărate, mă covârșeau și aproape n'aveam unde să-le mai păstrez.

Imi risipeam multe încercând deseori să scriu și ceea ce scriam era rupt din sânge, era scris cu lacrimi, era o operă construită cu bucăți din carnea mea, pe care apoi o admiram, răcorit. O declamam, ca un artist pasionat îndrăgostit de rolul său, copacilor, pereților, lui Sergiu. Lui Anghel și lui Dav, le-o arătam ca pe o operă făcută pur și simplu dintr'un impuls artistic, nu dintr'unul vital, cum, la dreptul vorbind, era...

Cu școala devenisem în relații mai mult sau mai puțin amicale, datorită anotimpului. Mă duceam la școală pentrucă în oraș era prea urât, iar acasă nu puteam rămâne prea mult, săptămânal vorbind, deoarece nu voiam să-mi stric reputația în fața frumoasei gazde. Biblioteca, în care m'aș fi putut refugia, era deschisă numai după amiază și era friguroasă, tare friguroasă. Profitam deci de urîciunea

cosmică a anotimpului, pentru a mă mai putea instrui puțin cioclii de pe catedră, care străjuiau un cimitir milenar de idei-cadavre...

Iarna viața e moartă la școală. Nu te tentează nici cel puțin să fugi dela ore. Ba din contra, parcă te-ar îmbia, mizerabila, să te chinuești forțându-te să-ți bagi în cap, în capul tău viu și actual, minciunile unor creere senile, moarte cu secole mai înainte. Aveam în această privință o aversiune nepotolită pentru Istorie și Religie. Pentru Religie cel puțin, toți colegii, aproape toți, erau de acord cu mine. Eram de acord cu toții.

În deosebit Gogu, George Vladimirescu, căruia ne obicinuisem să-i spunem Gogu și din simpatie, dar și pentru figura sa blondă până la paloare, plină ca o varză crudă, cu buza de jos foarte dezvoltată, cu glasul puternic, ca și înșăși chipul său pe care se sprijinea întregul catalog — în deosebi el, avea un talent extraordinar de a discuta „chestiunile religioase“ cu preotul de religie, care de multe ori, trebuia să recurgă în contra noastră la pedepse canonice, pentru a salva prestigiul liceului de rit strict ortodox, purtând pe frontispiciu numele unuia dintre cei mai mari mitropoliți români. În orele de Religie eram totdeauna ocupați cu toții: unii învățam la Greacă sau citeam la Logică, materiile următoare, alții jucau fise pe bănci, făcând un sgomot special: tic! tac! tic!, ceilalți își verificau muzele de fotografii comprimate în portofelurile de piele de diferite culori. Când era Gogu chemat la lecție însă, sau când acesta venea cu vreo explicație nouă în vreo chestiune religioasă controversată, toată lumea rămânea atentă la el, ascultându-l cu voluptate, ca fariseii pe Isus în templu, cum își perorează discursul elucubrat spontan

și integral chiar în momentul în care era chemat să vorbească.

Intr'o zi însă, în trimestrul al doilea, prin Martie, ni s'a înfundat. Gogu a fost chemat la lecție. Și asta se datora numai Căpriței, Teodorescu Anastasie, care, lipsind în ziua aceea, l-a determinat, printr'o telepatie bine cunoscută (pagina din catalog de pe care absentează cineva e periclitată de ascultare...), pe profesor să rămână cu catalogul deschis la ultima pagină și să-și oprească privirile tocmai asupra numelui lui Gogu, ultimul din cartea macabră a clasei.

— Vladimirescu George! căzu ca o bombă divină din gura părintelui, numele celui mai chefliu dintre noi.

Gogu, care în viața lui, ca, dealtfel, majoritatea dintre noi, nu cumpăraseră o carte de religie, rămâne un moment perplex, luat prin surprindere, pe urmă, niște aruncături de ochi prin băncile de prinprejur, fac să i-se șoptească titlul lecției de zi de către vreo cincisprezece glasuri dintr'odată.

— Ce lecție aveți astăzi, Vladimirescule?

— ...o icnire, însoțită de o întoarcere spre clasă, cu un pronunțat semn din ochi, un rictus bucal special de o ciudățenie inimitabilă și de un comic irezistibil, care trebuia să contagieze clasa întreagă, reușesc să tragă până la coardele vocale răspunsul care venea direct din stomac: *Teismul*. Pe urmă repetarea, cu tot dichisul, a aceleași mine.

— Ei, spune despre Teism ce știi! și părintele, ca deobicei, se lăsă pradă gândurilor lui.

Gogu mai repetă odată, de două ori, de trei, într'un tempo accelerat, jocul dela început, adresându-se clasei care trebuia să râdă în surdină cu batistele la gură, jubila într'un loc

se repezea, iar se oprea și când era gata să înceapă se răsândea, — într'un cuvânt se forța să ridice supapa de sus a stomacului, pentru a putea vorbi despre Teism. Odată început șirul oratoriei sale, douăzeci și patru de ore incontinuu ar fi fost în stare să vorbească numai despre Teism — adică despre tot ce-i trecea lui în momentele acelea prin cap. Vorbă sacadat, rar, ca și cum fiecare cuvânt l'ar fi format atunci, cu migală mare, din literile care-l compuneau, adunând bucată cu bucată, ca un tipograf medieval.

— *Teismul*. (Și urmă un gest absolut original, prin care se putea bănuși că a înghițit ultimul cocoloș rumegat dintr'un aliment pe care l'a mâncat în grabă spre a termina cât mai repede și spre a-și elibera aparatul miraculos, prin care avea să fabrice instantaneu și s'o expună în toată amploarea ei, o teorie a filosofiei teiste, cât se poate de inedită). *Teismul este o doctrină filosofică care (aici un gest genial de arlechin cabotin!), își propune să dovedească existența lui Dumnezeu... prin aceea că... el susține teoria datorită căreia... (clasa râdea) lumea a fost creată de o inteligență superioară... immanentă și transcendentă... înzestrată cu o putere extraordinară... cu o forță extraordinară... cu răbdare extraordinară. Teismul este... doctrina decretată de biserica creștină ortodoxă... și... de biserica catolică (aici ridică glasul accentuat și curajos — cacofonia aparținând sfântului Sinod!) drept normă de conducere în stat... prin care... poliția divină (un gest complimentar care însemna: i-am zis-o!) are grijă de tot ce se petrece pe pământ... în cer... sub pământ... sub... și (repezit) în sufletele oamenilor! (Repaos. Două fraze, doar. Până la sfârșitul orei nu trebuie să emită mai mult de cinci fraze!)*

Conform acestei doctrine... oamenii... au fost creați din moloz... de Adam... și Eva (clasa râdea nebunește, îngrijindu-se însă să nu-l conturbe pe preot din extazul mistic în care, probabil, alunecase, ca întotdeauna, în orele de curs) care... a fost sedusă de un șarpe (un semn care spunea mult!) făcând-o să muște din fructul oprit care... era în pomul cunoștinței Binelui și Răului... al Suferinței și al Plăcerii... din care... Dumnezeu le interzisese să guste... deoarece... oamenii erau făcuți din... tină... și nu aveau voie să se bucure de plăcerile cărnii... trupurile lor fiind goale... ca într'un bor... (ezitând între „del“ și „dei“—și apoi repede;) del de la marginea mării. La noi... mitropolitul Andrei Șaguna... — Ce?... Cine? cine? se trezi părintele deodată, ca dintr'un vis rău, în timp ce clasa râdea să se prăpădească.

Gogu, cât se poate de serios:

— Inochentie de Trebizonda!

— Ei, ce-i cu el?... Zi mai departe...

— El... și cu alți filosofi... printre care (aici e-aici!)... Dionise Arhimandritul și... sfântul Toma Necredinciosul... (ah, am scăpat!) au făcut îndelung www.21uicostanta.ro apologia religiei creștine... care... prin cei doisprezece apostoli... (schimbând brusc tonul, pentru a enunța o descoperire personală), adică unsprezece, dom'le profesor, pentrucă Iuda, mai șmecher, trecuse la ateism... (vai, n'a avut efect: popa nu s'a sesizat!) au răspândit teismul în cele patru colțuri ale lumii... ca niște semințe de dovleac... care... pe vremea aceea... era atee — adică păgână.

— Hai, mai ai mult?

Gogu, revoltat și puțin surprins, ba chiar surprins de-a-binelea:

— Mai am, dom'le profesor! Nici la jumă-

tate n'am ajuns. (Și, continuând): *Contra teoria teori... astaaa!* (plus gestul din cap) *teismului este ...ateismul.*

— Ei, ia spune ceva și despre Ateism, deveni de data asta magisterul atent.

— *Ateismul este... doctrina... în care cred... foarte mulți oameni...*

— Cum ai spus? „Cred foarte mulți oameni“? Cine ți-a spus asta?!

Clasa răspunde, atinsă în amorul propriu:

— Da! Da! Da, da!... Așa-i!...

— Ia tăceți voi din gură! Curcanilor!... Pe voi nu vă întreabă nimeni!...

— Dar vrem noi să spunem! Avem libertatea opiniei — ripostă din bancă Dav cu oarecare prestanță și severitate, pentru a da semnalul scandalului care avea să înceapă inevitabil, ca în orice situație similară.

— Ei, ce vreți să spuneți voi?...

Rumoare.

— Că ateismul este noua religie a omenirii! se ridică Matei Cionea dintr'o bancă din fundul rândului dela ușă.

— Da'de unde știți voi? Cine v'a spus măgăria asta? Nerușinaților! Mucoșilor! Nu vedeți că nu știți nici să vorbiți (îl arăta pe Gogu) și mai aveți pretenția să stați de vorbă cu oameni mari!... Bazorofi încăpățânați!... Voi trebuie să învățați aici, ce vă dăm noi, nu să vă faceți de cap și să vă luați după toate prostiile — își începu părintele discursul pe care-l repeta de cinci ori pe zi în fiecare clasă, de când era profesor și-l va repeta mereu până va ieși la pensie.

— Prostii sunt astea, dom'le profesor — mă ridic eu brusc, violent și conștient de ceea ce aveam să spun.

Invectiva pe care ne-o aruncase pentru a nu știu câta oară, în mod atât de cretin, „bazo-

rofi încăpățânați“, mi-aprinse toată energia din sânge, tot elanul, toată aversiunea pe care o aveam față de aceste manechine ruginite și odioase.

— Prostii sunt toate poveștile vechiului Testament; prostii sunt mistificările noului Testament. Prostii, credințele în raiuri, în iaduri și sfinți. Numai bătrânii mai cred în cuvintele dumneavoastră, noi nu mai credem, nu mai putem crede în ele. Tot ce ne oferiți dumneavoastră e redus, e vechiu, sec, arid, inexpresiv. N'avem ce face cu ele. Vi le respingem. Sunt lucruri îmbătrânite și, ca orice e bătrân, sunt lipsite de viață, de putere, de forță. Oamenii de azi detestă bătrânețea. Dumneavoastră nu vedeți: peste tot lucruri noi, idei noi, oameni noi. Insuși Dumnezeu a îmbătrânit, domnule profesor! Nu mai poate face nimic; oamenii i-au simțit slăbiciunea și-și permit orice față de el. Nu se mai tem de nimic. De câteva zeci de secole n'a mai făcut nici o minune, n'a mai trăznit pe nimeni, n'a mai trimes nici un potop, pentru a-și salva prestigiul. Trebuie înlocuit cu altul. Omenirea nu poate rămâne fără Dumnezeu. Dar ne trebuie un Dumnezeu viu, adevărat, existent — nu o ficțiune. Tineretea noastră îl cere, îi simte necesitatea — dumneavoastră nu puteți ști lucrul ăsta, dumneavoastră sunteți sclavii unor cadavre, nu sunteți niște luptători ai vieții.

Și i-aș fi mai spus așa încă multe lucruri, pe care el desigur le auzia pentru prima oară, dar pe care colegii mei le cunoșteau cu toții, aproape toți, dintr'o intuiție individuală, din auzite sau din lecturi particulare, dacă clopoțelul nu anunța sfârșitul orei. Colegii mei au rămas mai puțin surprinși de ceea ce spuneam, decât de actul meu de curaj care m'a determinat să ajung până aici. Gogu mă afirma

mereu din cap, căutând să arate aceasta părintelui de fiecare dată. Matei deabia se putea menține de o bucurie care-i dansa drăcește în ochi. Dav, lângă mine și Anghel alături de el, m'ar fi îmbrățișat după fiecare cuvânt. Sergiu, singur el, se temea poate că ieșirea mea e cam hazardată. Voia să mă întrerupă, dar eram prea aprins; voia să mă facă să stau jos, dar nu-l mai băgam în seamă. Toți ceilalți se uitau la mine cu priviri lacome, voind parcă să-mi soarbă fiecare cuvânt; se uitau apoi la profesor să vadă ce mină face el.

Profesorul asculta, asculta tăcut, răbdător, atent și mai inteligent ca oricând. Imi făcea impresia că l-am hipnotizat, atât de stranie, atât de neobicinuită era atitudinea lui. Clopoțelul m'a surprins tocmai în inima acestui discurs neașteptat, nepregătit, nejudecat. Brusc, sunetul lui îmi tăie orice putere. Am tăcut subit, la mijlocul unei fraze, dându-mi dintr'odată seama de tot ceea ce făcusem. M'am așezat jos, cu fruntea incendiată de o revoltă care îmi furnica feroce în creier. Aci îmi părea bine, aci regretam enorm toată prostia comisă, pe care o vedeam cât de inutilă, cât de naivă era.

Toți colegii se ridicară în picioare, nerăbdători să iasă cât mai repede afară, în aerul pur, rece, înviorător.

Preotul s'a adresat mai întâi lui Gogu, invitându-l, în termeni puțin manierați, la loc, punându-i o notă în catalog și a plecat apoi, consternând toată clasa prin tăcerea lui ermetică și misterioasă.

Ce s'a întâmplat pe urmă, e lesne de închipuit. Toată recreația a trebuit să fiu apoteozată, admirată și felicitată de toți colegii. Trei generații didactice în urma noastră, aflaseră tot ce s'a întâmplat în clasa a șaptea, în ora

de Religie, comentau evenimentul cu entuziasm, admirau curajul eroului zilei, îl invidiau și-l felicitau. Pe lângă mine rămăseseră eroi și Gogu cu Matei, singurii cărora eu le eram recunoscător și cărora le imputam totdeodată ceea ce se întâmplase. Sergiu îmi aruncă, râzând, epitetul: „Mă ereticule!” — și din momentul acela n'am mai putut salva nici o aparență: eram, pentru toți, un eretic monstruos. Dav și Anghel, singurii cu care aș fi vrut să vorbesc atunci, erau și ei tot așa de entuziasmați, însă, desigur, într'un mod cu mult mai conștient decât toți ceilalți. Ei simțiseră că am deschis o problemă, o problemă tragică a noastră a tuturor, care, firește, în cele câteva cuvinte n'ar fi putut fi decât conturată. Ne înțelegeam din priviri că asupra ei va trebui să discutăm odată, în altă parte, mai serios, mai intim, mai mult. Și așteptam ceva, limpezirea acestei situații, așteptam un moment oportun ca s'o desbatem așa cum o înțelegeam noi, așa cum o judeca tinerețea noastră elevată în care ne puneam toate speranțele.

În ora următoare aveam Greaca. Profesorul nostru de Greacă și Latină e unul din cei mai vicleni oameni. Vorbește amabil cu cineva, pentru ca, în cele din urmă, să-i facă cel mai mare rău posibil. E un om încărcat de prejudecăți, care nu permite băeților nici cea mai mică abatere dela regulamentul școlar. El e directorul nostru moral, adică specialist în a... face educație. E singurul din liceu care, într'un fel al lui și când are ocazia, salvează drastic prestigiul regulamentului școalei, cu toate că la liceul nostru există o camaraderie, aproape ca dela egal la egal, între dascăli și elevi, fiind permisă mai multă libertate ca oriunde și relațiile umane dintre unii și alții, fiind aproape relații filiale, paterne.

Așadar, Trefusi— așa-l numeam pe profesorul de Greacă — intră în clasă, ca de obicei grav, pleznind de ură împotriva noastră, pornit să ne facă inevitabila morală pentru cine știe ce lucru de nimic și să ne toace la cap, până a ne aduce în stare să-i sărim de gât, cu verbele celei mai moarte limbi din câte au existat vreodată.

Spre a nu-și trăda intențiile viclene, cu care pornise din cancelarie desigur, ascultă mai întâi vreo patru dintre elevii cei mai buni la Greacă. Pe urmă, pentru a face contrastul și mai evident, îl ascultă pe Gogu, care, firește, n'avea de unde să știe absolut perfect toate formele comparative ale ajectivului αἴμενος, η, ον, la a căror pronunțare i se încurca limba în gură, ca și cum ar fi încercat parcă să exprime cea mai imposibilă expresie născocită de spiritul absurd al vreunui mare ironist.

După Gogu, veni rândul meu, pentru că, din nefericire, stăteam chiar în fața lui, cu o bancă mai înainte. Eu îi incitasem, se vede, pretenții mai mari deoarece pe mine nu s'a mulțumit să mă asculte numai un singur lucru. După ce am încurcat deci, am denaturat și am inventat expresii noi pentru vreo cinci cuvinte și cam tot atâtea forme de declinare elină, Trefusi, isbucnește subit, spre mine, ca un câine călcat pe coadă în timpul somnului:

— Dragul meu, nu știi! Imi pare rău, da'nu știi!... Iacă, în loc să te ocupi cu alte nebunii, mai bine-ai învăța și-o leacă de grecească că n'ai să crăchi!..

Deacum îmi cunoșteam destinul: douăzeci de minute trebuia să suport toate ineptiile limbajului său viperat, neputând spune nimic, deoarece ar fi fost în stare, la cea mai mică ripostă, să mă facă tot, tot, tot ce-i aduceau în gură reminiscențele unui argou de cea mai

mizeră calitate. Mi-a vorbit de supărarea părintelui Deliu, „care s'a plâns în cancelarie că sânteti niște eretici“, ne-a vorbit — el — de mentalitatea tinerilor de azi, svânturateci și stricați, de viața „studentească“ (adică liceală) de altă dată, de cuminenia noastră, care nu mai există, de moralitate, de respectul pe care ar treburi să-l păstrăm față de bătrâni și despre mai multe lucruri din astea, care în gura lui deveneau deadreptul repugnant. Când a ieșit din clasă, m'a lăsat să înțeleg că nu e numai atât logosul pe care trebuia să-l suport — și că, mai ales, nu voi scăpa numai cu o „morală“ făcută la timp.

În ziua următoare — era într'o Miercure — pe la mijlocul orei a doua, mă aflam tocmai la tablă și demonstrem, la Astronomie, pe o figură geometrică și cu ecuațiile necesare, mișcarea eliptică a Soarelui, când intră, pe neașteptate, în clasă servitorul liceului, la subsuoară cu condica de serviciu, pe care o înmână lui Țâru.

De câte ori venea servitorul cu această condică, toată clasa sburda. Se știa că prin ea ni se anunța un eveniment care sista cursurile: o sărbătoare, o comemorare, ceva în oraș, o trecere regală prin gară, sau sosirea vreunui nou mitropolit ce-avea să ne viziteze iarăși. Servitorul dădea condica profesorului care se nimerea atunci în clasă, acesta ne aducea la cunoștință ordinul pornit dela Direcțiune și semna, în ea, numele lui și clasa în care se afla. Acum, toți băeții așteptau nerăbdători ca mai întâi să citească Țâru odată — acesta era preambulul — și pe urmă să-i împărtășească și pe ei cu bucuria surprizei de acolo. Eu rămăsesem la tablă, în spatele servitorului, calm.

Presimțeam însă ceva. În mod sigur, pre-

simțeam ceva. O catastrofă, un dezastru. Dincolo de fereastră, uscați, castanii tremurau abătuti de aceeași presimțire. Mi se părea că pământul a ieșit din „unul din focarele elipsei descrisă de Soare în mișcarea sa aparentă în spațiu“ și pe care tocmai o analizam atunci. Mă uit la tablă să mă conving. Elipsa devine un balon imens, indistinct și traversat de linii vagi, frânte, groase, trase parcă de niște degete ude, murdărite de cretă. Ea ondula pe tablă, ca o corabie albă părăsită în mijlocul mării.

Nu mi-era teamă. Nu mi-era teamă de nimic, dar simțeam un gol nemai încercat până atunci, o emoție similară turburărilor pe care le procură un început de ploaie suprafeții lacurilor. În fund eram liniștit; un vâl mi se așternuse însă peste creeri și orice idee, orice fășie de rațiune n'o mai puteam arunca în spațiu. Era un fel de catalepsie superficială a tuturor simțurilor. Când mi-am îndreptat spre clasă privirile rebele, n'am văzut decât un contur confuz și apocaliptic, o umbră barbară, agitată de lumini vagi. Pentru un singur moment însă. În al doilea moment, totul începea să se distingă. Flăcările din creier se potoleau, învinse de conștiința eroismului cu care trebuia să suport orice.

Profesorul citi:

„Astăzi, 12 Martie, ora 11 a. m. toți elevii liceului nostru sunt obligați a se prezenta în sala de festivități, unde vor avea a li se aduce la cunoștință unele grave dezordini care au conturbat moralitatea tradițională a școalei noastre cu un trecut istoric și moral atât de bine cunoscut. Cei ce nu se vor prezenta, la ora mai sus zisă și în locul indicat, își vor atrage drept consecință o absență nemotivată la Religie. DIRECȚIUNEA“

„12 Martie“ — ziua în care împlinesc nouăsprezece ani... Ce coincidență!... „Sala de festivități“ — ce paradox!... „grave dezordini“ — ce minciuni!... „moralitate tradițională, etc. etc.“ — ce naivitate!... „o absență nemotivată la Religie“ — ce copilăros mijloc!..

M'au eliminat!... Imbecilii! m'au eliminat!...

M'au eliminat fără să știe că prin aceasta îmi procură cel mai puternic elixir pentru revolta mea. Revoltă nu în contra lor — cu ei n'am nimic. Pe ei îi ignor, sau, cel mult, îi compătinesc: sunt niște instrumente iremediabil defectate. Și-s prea naive ca să le distrugi... Revoltă în contra lumii din care ei fac parte. Da, un elixir care-mi mărește revolta în contra lumii lor! Asta-i!...

N'am mai putut continua demonstrația descoperită de astronomi și pe care eu trebuia numai s'o memorizez, așa cum m'aș amuza cu un smeu pe care mi l-ar face alții, eu însumi nefiind în stare să-l fac, ci numai să-l mânuesc. Nu știu ce motiv trebuia să invoc, în fața profesorului care îmi cunoștea desigur situația, pentru a putea pleca. Am trecut în bancă, așteptând sfârșitul orei.

Băeții se bucurau imens că au scăpat de ultima oră, care le-ar fi putut aduce un extemporal la Franceză. Și se gândeau la „gravele dezordini” care au determinat Direcțiunea să sisteze cursurile pentru o oră, adică să le acorde 60 minute de libertate în plus, adică să întrerupă activitatea a 13 clase dintr'odată, adică să înceteze instrucția a 500 de suflete, câte încăpeam în burta acestei clădiri puberofage.

În recreație mi-am luat cărțile, paltonul și, precaut, pentru a nu fi văzut de vreun profesor, am plecat. Lui Dav, îi spuseseam atât:

— Dav, nu te duce! Spune-i și lui Anghel...
vă rog!...

Pe Sergiu l'am rugat să fie atent la toată „solemnitatea“ din „sala de festivități“. Să-mi spună ce se decide, cum se decide și cât de inteligent.

Am plecat. Sub pași îmi scârțâiau frunze putrede și vreascuri uscate căzute din pomii acoperiți de perdeaua groasă a timpului veșnic înnourat, care prevestea primăvara. Era liniște. Pe Warte nu m'am întâlnit decât cu șase persoane: o doamnă, cu un câine, un moș care venise să se aerisească și-o servitoare cu doi curcani în coș. Le-am studiat amănunțit pe toate. Era prea mare liniștea, prea grea monotonia, ca să pot face altceva. Nu puteam nici chiar să gândesc. Când gândești, natura trebuie să fie de acord cu turburările creierului tău, să se agite și ea, altfel te înșeli dacă crezi că gândești. Mai târziu — la Sfat întâi, mai repede, mai ascuțit, mai violent; La Biserica-neagră pe urmă, mai prelung, mai lugubru; la toate celelalte clopote apoi — unsprezece lovituri sinistre într'o placă de metal, m'au transportat „în sala de festivități“ a liceului...

.....

Eram răstignit pe un semn care neagă crucea, în fața unei mulțimi de tineri ce voiau să mă salveze, dar n'aveau curajul necesar. La dreapta și la stânga mea erau alți doi condamnați, aceluiași supliciu, pe care nu-i cunoșteam. La perete, în picioare, treisprezece schelete stăteau cu oasele brațelor încrucișate, tăcute și cu privirile ieșite din hârcele goale, ca niște lynxuri de otravă ce-și înfigeau săgețile în carnea mea. Un călugăr mă acuza neîncetat, arătându-mă mereu cu mâna mulțimii conster-nate de monstruoșitatea acestui spectacol

macabru. Simțeam o voluptate stranie ascultându-l și ignorându-l totdeodată.

Intr'un moment mi-am aruncat privirile înainte, departe, înspre cele două uși deschise larg într'o parte și într'alta, în al căror chenar pur era o fecioară — o singură fecioară. Mă privea și desigur lemnul pe care era întins trupul meu a tremurat în momentul în care ochii noștri s'au confundat. Toate capetele pe care le văzusem până atunci în fața mea, erau acum flori, flori albe și roșii, așternute în fața pașilor ei. Buzele sale, pe care străluciau picurii de rouă ai savoarei ce-o purtau, se mișcară. Se atinseră puțin și se deslipiră, se îndreptară apoi înainte și se retraseră brusc înapoi, înfiorate de o fericire, sau poate incinerate de o imensă durere:

— *Baldovin!...*

In acest moment simțeam răsărind în creștetul meu, crescută din mine și din lemnul pe care-l aveam în spate, o floare — cea mai frumoasă floare pe care au văzut-o vreodată orizonturile acestui univers infinit și superb. O floare strălucitoare de foc, înălțându-și pedunculul de-asupra frunții mele și îndreptându-și corola, ca un reflector de miragii, spre fata care plângea, îmbrăcată în negru, în chenarul alb al celor două uși deschise larg. Din petalele ei curgeau fluturi de sânge care îmi loveau fața și se prelingeau peste pieptul înăbușit de amara durere de a nu putea sbura...

Atunci privirile au început să-mi explodeze, sângele să se agite, mușchii se contractau, toate forțele au isbucnit în mine dintr'odată și-am rupt legăturile ce mă țineau imobil în fața acestui călugăr care vorbea, vorbea — vorbea mereu ca un călău răsbunător și crud...

Am alergat până la ea și i-am îmbrățișat picioarele, i-am sărutat apoi ochii, gura, frun-

tea rece și pură ca un iceberg sublim... Oh, ce frumos era! Țineam în palme tâmpetele îmbrăcate în mătasea pură a părului și-i sărutam fruntea și-i priveam ochii. Îi priveam ochii ca două boabe de onix în care mă vedeam dansând — un arlechin îndrăgostit de un bibelou de metal, cel mai fin, cel mai rar metal.

Din inimă mi s'a desprins o stea, de pe buze mi-a sburat o păsărică, pe urmă un stol de fluturi:

— Mina!... Mina. Mina. Mina...

Am pornit amândoi îmbrățișați ca doi desperați ce-ar fi preferat moartea, mai curând decât despărțirea, pe o cărare hidoasă, croită printre două rânduri de cruci. Pe o parte erau nouăsprezece... Pe o parte erau șaptesprezece. În jurul fiecărei cruci erau flori multe, foarte multe flori ofilite, înăbușite de spini. La capătul cărării se deschidea o alee nesfârșită, înebunită de culori, de flori vii, de soare, de păsărele. O alee îmbrăcată în plușuri de polen, în care sclipeau parfumuri și dansau morgane de miresme.

— Mina! Privește ce frumos!... E tinerețea ta!... E iubirea mea, www.ziuaconstanta.ro Privește! Cântă!... Spune-mi, Mina, spune-mi un cuvânt! Te implor!...

Deodată însă pe iarba verde, umedă și sclipitoare în razele de soare ca o dimineață care sărută câmpul, am zărit, înspăimântat, un șarpe. La câțiva pași, un șarpe imens, cu priviri groaznice de sfinx răzbunător, ne încrucișa drumul. În inimă am simțit fiorul rece și incandescent al unui cuțit.

— Mina! am putut striga o singură dată, disperat.

Și când m'am întors spre Mina...

Când m'am întors, brațul, contractat, se menținea încă în poziția obicinuită, ca și cum ar

fi condus pe cineva pe cărarea pustie, îmbrăcată în frunzele putrede de astă-toamnă, prin Stejeriș — o poziție a celuilalt versant al Wartelui, numit astfel pentru abundența de stejari creșcuți acolo. Cum am ajuns, pe unde am ajuns, ce căutam aici — firește, nu puteam să știu. Tremuram încă de groaza acelu șarpe binecuvântat ce mi-a deschis ochii și tremuram de o neliniște produsă de singurătatea acestui loc atât de depărtat și atât de gol. Mi-era frică de acea singurătate — numai de ea mi-era frică.

Trebuia să fug, să văd prima casă, să întâlnesc un om, doi, mai mulți, pentru a ucide singurătatea ce-mi îngheța spatele.

M'am întors imediat înapoi, purtând în spate tot misterul, toată groaza, toți lupii acestei singurătăți, care, printr'o telepatie bizară, făcea să-mi sfârâe ceva în interiorul craniului, cam în regiunea posterioară, a creierului mic. Mergeam grăbit, pentru că nu îndrăzneau să fug. Aproape de oraș, aud două bătăi de ceasornic. Era, după intensitatea lor, semnalul unei jumătăți de oră. 11 jumătate?... 12 jumătate?...

Când am ajuns acasă, Sergiu mâncase demult și mă aștepta neliniștit, neexplicându-și în nici un fel întârzierea mea neobicinuită. Ceasul era la două fără un sfert, când am ajuns acasă. Păream straniu la față, obosit, nemâncat, supărat. El mă privi mai întâi surprins, bucuros că mă revede, pe urmă curios — avea și pentru ce.

— Ce-i cu tine, Horia? Unde ai fost? Credeam că te-ai sinucis...

— Lasă-mă în pace! Prostia asta, să știi, n'o voi face niciodată. Mi-e foame!

Și pe când mâncam grăbit, el încercă să-mi relateze cele dela școală.

— Ai scăpat ușor; cinsprezece zile...

— Ce?... fac foarte liniștit, foarte indiferent.
— Gogu și cu Cionea, câte-o săptămână.
— Gogu?... Cionea?... Ce e? Ce-i cu ei? tresar într'adevăr surprins.

— I-a eliminat și pe ei pentru că aveau câte patru absențe nemotivate la Religie și pentru că „sfidaseră preceptele morale, care sunt preceptele școlii...” Gogu ci-că-i recidivist...

Gogu... Matei... eliminați și ei! Canaliile, nu i-au cruțat! Cu atât mai bine: nu sunt singur. În luptă, alături de mine, am încă doi tovarăși. Poate mai mulți chiar — toți câți luaseră parte la... solemnitate.

— Directorul vă consideră niște...

— Nu mă interesează!

Mâncam cât se poate de calm. Mă gândeam numai la Gogu și la Matei. Gogu — i s'a înfundat. Avusese prea multe discuții amabile cu părintele, se jucase prea mult cu acest cotoi ipocrit... Matei — o victimă a inteligenței eroice.

— La prima recidivă v'a promis...

— Mersi. N'am nevoie!

Mă gândeam la Mina. Ce va crede fata asta atât de cuminte, atât de frumoasă, despre mine?... Desigur, va afla despre cele întâmplare la liceul nostru — îi vor spune Laura, Kitty, colegile ei, incidental — și va rămâne surprinsă de ceace va afla. Eu, timidul incorigibil din fața ei, am fost în stare de violență unei erezii atât de mari?... Mina, copila mea, trebuie să știi însă că iubirea n'are religie, n'are morală, n'are legi, n'are margini. Ea este una din toate acestea. O religie, o lege, o viață nouă!... Și, totuși, poate Mina nu va afla cauza eliminării mele...

— Domnul Valentin ne-a spus, după ce s'a sfârșit totul, că nici Anghel și cu Dav nu sunt prea bine văzuți de profesori în chestia asta...

Domnul Valentin era profesorul nostru de Filosofie. Cel mai tânăr dintre toți profesorii, care stătea de vorbă cu noi aproape colegial.

— Dar ei au fost acolo ?

— Cine? Anghel cu David? Nu i-am văzut— și mi se pare chiar că au lipsit.

Bieții băeți, cât mă iubesc. Cât îi înțeleg!... În sufletul lor e poate o durere mai mare decât într'al meu. Ei n'au de unde ști că această pedeapsă nu mă neliniștește întru nimic, în ce mă privește personal... Dar Gogu, dar Matei?... De ei îmi pare rău, pentru ei mă doare sufletul acum... Gogu se temea atât de eliminare!... Când a fost văzut de Turculeț, dirigintele clasei noastre și profesorul de Germană, într'o seară mai târziu, la unul din restaurantele de pe promenadă, astă toamnă, era să fie eliminat. L-au lăsat însă să recidiveze. Dar Gogu s'a ferit, s'a ferit cât a putut și nopțile lui de chef erau întotdeauna beții încărcate de extaz și pline de teroarea spectrelor ce-l urmăreau pretutindeni din umbră ca niște spioni... Cum să-l consolez pe Gogu acum? Și pe Matei, acest copil iluminat de o tinerețe vie, modest, pasionat și inteligent?... Din cauza lor sunt neliniștit—numai pentru ei sufăr astăzi.

Și Mina?!... Zeu, de ce n'am sufletul gol când mi se întâmplă o nenorocire, s'o pot primi în toată amploarea ei, cu tot farmecul ei, cu întregul regret cu care o primesc ceilalți?... Spune-mi, de ce — zeu al iubirii, care ai dematerializat-o pe Mina, ai făcut-o aer și-ai transformat-o în miasme, ca să mi-o infiltrezi în cele mai scumpe, mai intime și mai feerice colțuri ale pieptului!... Mina, ești singura mea salvare! M'au gonit dela școală și acum văd neantul în care m'au aruncat pentru cincisprezece zile. Ce-aș putea face în această jumătate de lună, dacă n'ai fi tu, Mina?...

— Știi că pedeapsa începe de mâine, 13 Martie? De data asta ți-a fost fatal, Bald — nu mai ai ce spune. Te-a capturat destinul și pe tine odată.

13 Martie !... Ei, și ? O zi cu superstiții. O coincidență doar.

Nu, nu ! Mai mult : o coincidență rară. Mâine începe o viață nouă pentru mine, o pedeapsă și un an nou — anul douăzeci, cel mai frumos an din viața unui om. Mâine se va începe și o dragoste adevărată, cea mai pasionată dragoste din lume. Mina, mâine să arătăm Soarelui că pe pământ există două flori care ar fi putut sta acolo lângă el, în creștetul universului, nu aici, în închisoarea aceasta a Morții, izolată de adevărata Lume și ignorată de aristocrația tuturor celorlalte astre. Să arătăm Soarelui că printre epavele terestre au fost uitate două bucăți din sufletul său, cari plâng, două fărămituri din nemurirea sa, rătăcite în acest cimitir al universurilor sale. Mina, visul nostru nu este după pământ și el nu poate fi muritor!...

— Sergiule, să lăsăm fleacurile. Astăzi împlinesc nouăsprezece ani ! Trebuie să facem ceva, să batem o placă comemorativă pe bolta cerească în amintirea celor ce au murit, să ne îmbătăm, să înnebunim toți chelnerii orașului acesta, în noaptea care vine, noaptea revelionului meu !... Sergiule, nu m'a capturat destinul — eu l-am învins pe el ! Mâine e cea mai mare zi din viața mea, i-am răpit-o destinului și-o port ca pe un trofeu. E cu adevărat un trofeu superb !..

— Și, nu zău, vrei s'o facem lată la noapte, așa ca un revelion, chiar dacă-i numai al tău ?

— Al meu, da ! Și singurul meu revelion. Poate e singurul și în viață. Odată, o singură dată pășește omul în al douăzecilea an...

— Bine, dar tu n'ai făcut revelionul la Crăciun ?

— Vax ! aia e o superstiție. Adevăratul revelion ăsta este, ăsta pe care-l fac eu la noapte. Și-l voi face singur, asta mă doare. Il voi face fără... — mă gândeam la Mina.

— Cum singur, ce ești nebun ?!...

— Adică nu, cu voi ! Cu tine, cu Gogu, cu Dav, Anghel și cu ceilalți. Noi toți în care se agită o tinerețe încătușată și plină de vigoare, de forță, de viață. Trebuie să încrestăm în istoria liceului noaptea de 13 Martie ca noaptea sfântului Bartolomeu. S'o sfideze preoții și s'o admire toate generațiile ce vor veni după noi... Vreau, Sergiule, vreau să mă răcoresc. Vreau să mă purific ! Măine să fiu altul... Să fim cu toții alții !...

Deveneam din ce în ce mai emfatic, mai liric și mai patetic. Sergiu îmi vorbea mereu despre cele întâmplate la liceu astăzi, sau căuta să-mi vorbească, fără să-l ascult. Cu fiecare frază a lui intram într'o reverie nouă, din care nu mă redeșteptam decât când o altă frază începută de el trebuia să-mi releve o altă durere, sau o altă bucurie. La sfârșit devenisem într'o stare de lirism absolut ; nu puteam vorbi decât declamând, nu puteam sta pe loc, nu puteam tăcea un singur moment. Îmi venea să îmbrățișez obiectele din casă, îmi venea să plec, să alerg ca un obsedat pe străzile tăcute și pustii sau pe celelalte, promiscui și pline de tot felul de sgomote. Eram îndrăgostit de toată lumea, de toate lucrurile : Mina se afla în fiecare, în tot ce mă înconjura și mă chema incontinuu, din toate, aci în camera mea.

Când intră servitoarea să strângă masa, mi se părea c'o văd pentru prima dată. Cu toate că, decând am venit aici numai ea ne servise orice. Simțeam o pasiune nebună de a o îm-

brățișă, de a o trânti în pat, de a-mi risipi o energie pe care nu mi-o puteam stăpâni.

M'am așezat pe scaunul din capul mesei spre a o admira când se apleca să strângă sau să ridice lucrurile din fața mea, insinuându-mi furiș privirile printre pielea albă a pieptului și cămașa care se lăsa puțin în jos de câte ori se apleca în față — sau, surprins de voluptatea unei poziții efemere, să sorb din priviri partea superioară din spatele genunchiului, desgolită de rochia care se ridica în sus când ea se apleca mai mult în partea anterioară. Mă țineam strâns de scaun spre a putea evita momentul catastrofal în care i-aș fi sărit de gât, aș fi ciupit-o sadic, aș fi mușcat-o până la sânge — într'atât eram de terorizat de o patimă înfrânată până atunci. Cu fiecare secundă care trecea, voluptățile din ea se înmulțeau, creșteau, mă magnetizau feroce.

— Așa dar, cum ai spus că te chiamă, „ma femme voluptueuse ?“ îi adresez cu o inocență riguroasă această întrebare sinistră, idioată, plină de delir, pe care am scăpat-o din mine așa, simplu, cum ai scăpa un fluture dintr'o pălărie plină cu fluturi.

— Sonia. La mine a spus domnule mereu numele meu !...

— A, da, Sonia !... Sonia ! Ce nume frumos ! Ca'n *Crimă și Pedepsă*, Sergiule... N'ai vrea să fii și tu ca Sonia Semeonovna, Sonia, ia spune ?

— Lasă fata mă, nu vezi că are treabă acum ; altădată o să vrea ea, desigur.

Sergiu intră și el în vorbă vădit interesat. Dar Sonia nu înțelegea nimic. Mi-era teamă ca el să nu mi-o ia înainte.

— Nu, nu, acum, astăzi — ar fi mai frumos ! Săr instinctiv de pe scaun și-o ciupesc pe Sonia de sânul stâng ca și cum m'aș asigura prin

aceasta, înaintea lui Sergiu, de posesiunea ei. Pe urmă am trecut la fereastră voind să par liniștit, dar eram aprins ca un rug.

A fost o clipă instantanee, ca o descărcare electrică. Sonia nu se aștepta deloc la surpriza asta și începea s'o facă pe supărata, plecând cât mai repede din cameră — fără ca, în realitate, să fie supărată.

Sergiu rămase și el surprins. Gestul meu fusese prea violent, prea pătimaș — dar aproape mă calmase. Trebuia să se întâmple, altfel explodam în alt mod.

Mi-era rușine acum de Sergiu. Dar mai ales de Sonia ; dacă ea s'a supărat într'adevăr ?... cum ne vom mai întâlni diseară ?... Desigur, dacă e supărată, o va trimete pe Erji să ne servească masa, puturoasa aia de ungueroaică, cu ochii urduroși, îndrăgostită de un soldat. Sonia e o fată superbă, acuma văd. Ah, ce rău îmi pare că am procedat atât de prost ! Din asta, Sonia s'ar putea supăra cu adevărat...

— Cât e ceasul Sergiule ? întreb după ce m'am simțit iarăși perfect recules, liniștit.

Era târziu, peste trei. Trebuia să dormim puțin. Diseară vom petrece — în orice caz vom petrece !

— Ce-aveți mâine ? îl întreb deferent, ca și cum eu aș fi terminat de mult cu mecanismul acesta plicticos al programului școlar, mai lipsit de varietate chiar și decât mersul unui ceașornic.

— Aiurea, văd eu mâine la școală !... Dar știi că, la dreptul vorbind, te invidiez puțin... In definitiv, ce-ai să pierzi tu dacă te-au eliminat ? Două săptămâni devii boer, pur și simplu. Pe urmă te duci la școală regulat ca și mai înainte, singura consecință fiind asta, că cincisprezece zile ești absolut liber... Nota la purtare ? ce importanță are ea !... Tu să

treceți clasa și să ei bacalaureatul — încolo ce-ți pasă!... Zău că-i bine!... Ai pleznit-o bine, ereticule!...

— Dacă n'ar fi un singur lucru la mijloc (mă gândeam la Mina), aș fi pleznit-o mai bine decât ți-ai putea închipui chiar...

— Ce lucru? fii liniștit...

— Ah, oftez prelung. Aș vrea să fiu, dar încă nu pot... Hai, mai bine să ne culcăm puțin... Sunt obosit și vreau să mă antrenez.

— Prin urmare tot o facem diseară, Bal-dovine, ai?

— Diseară, la noapte, se vor întâmpla lucruri mari, Sergiule. Trebuie să fim oameni, să dovedim cadavrelor că suntem oameni, că suntem vii! Hai dormi, să poți fi diseară cu spiritul treaz.

După amiaza de Martie dormia și ea în cameră. Aerul era cald, te puteai destinde. Focul din sobă activa, fără să danseze. Pe stradă, rar, trecea câte un camion cu cai, cutremurând pământul, întrerupând pentru puțin firul gândurilor.

Somnul nu se putea lipi de pleoape. Gânduri, gânduri de tot felul www.ziuaconstanta.ro încetau să se agite în scăfârlia înebunită de un virus al neodihnei. Mina... Eliminare... Dav... Gogu... Tinerețe... Luptă... Idei... Curaj... Idei... Mina... Mina...

Ne-am sculat neodihniți după vreun ceas și am plecat să ne întâlnim cu ceilalți băeți — să o văd încăodată pe Mina, în această zi tristă și mohorâtă care anticipa o sărbătoare mare.

CAPITOLUL IV

Noaptea de 13 Martie

Vorbisem cu toții: la ora nouă — era destul de întuneric la această oră — vom porni de acasă dela noi. Ce vom face apoi, unde ne vom duce, precis, nu știam. Lăsasem totul în grija neprevăzutului. O experiență anterioară ne asigura că actele de acest fel, regizate de neprevăzut, sunt singurele care nu ratează niciodată. Știam doar atât: în noaptea asta vom petrece.

Ideea pornise dela mine și dela Sergiu. N'a fost greu, n'a fost deloc greu să-i convingem și pe ceilalți cinci, la cari s'a atașat și Cato, colegul de cameră al lui Gogu, unul dintre cei mai cheflii colegi, boem (era doar din Iași), sentimental ca un ciorap de damă și, pe deasupra înzestrat cu o minunată voce de tenor. Ii spuneam Cato din ziua în care chemat la lecție în ora de Latină, când, trebuind să traducă un paragraf din „De amicitia“, el, nepreparat și parafrazându-l intenționat pe Trefusi, comitea accentuat — voind parcă să ne anunțe mereu, în alți termeni însă, că „a pățit-o“ — de câte ori revenea numele lui Cato, căruia îi propunea particula *că*, o cacofonie celebră în tot liceul prin frecvența cu care satisfăcea glandele de pe organul gustativ al profesorului de „lătinească“. Efectul pe care l-a avut atunci a determinat clasa, plebiscitară întotdeauna la astfel de ocazii, să-i dea numele seniorului orator roman, oferit de Cicero posterității, pentru ca aceasta, la rândul ei, să aibă un mijloc în plus de a verifica, în orele lungi și chinuitoare de Latină, cunoștințele fiecărei generații de adolescenți în domeniul încurcat și aproape invers al sintaxei în care se exprimase Cezar și Horațiu.

Era o revelație că cineva se gândise și la Cato. La școală el era cel mai modest băiat — nu-și revendica dealtfel nici o pretenție când era vorba de „teorie“ — dar între colegi se bucura de o reputație și de o simpatie rară. În noapțile de chef, de cele mai multe ori el era regizorul cel mai indicat și cel mai respectat — alături de Gogu. Vocea sa contribuia mult la toate acestea. Recreațiile erau pline de tot felul de game, dela sol din portativ până la al doilea și de deasupra portativului. Orice serenadă din care nu făcea parte și Cato al nostru, era ca o prietenie care nu respectase preceptele celuiilalt Cato. Astăseară, firește, el ne va dispune, cu vocea sa, mult și îmi părea nespus de bine că venise și el, — un prieten care mi-era drag, dar pe care-l omisesem din lista celor ce trebuiau invitați. El părea, ca întotdeauna, cel mai exuberant dintre toți.

Dealtfel, niciunul nu aveam motive serioase de frenezie. Gogu și cu Matei se gândeau la ceea ce li se întâmplase astăzi, așa, pe neașteptate. Dav părea prea serios, ca vânturat de gânduri multe. Sergiu sburda, singurul, în jurul nostru, vesel și cu spiritul absolut liber. Oli, ca deobicei, era cumpătat, pentruca mai târziu să înebunească de beție. Anghel încerca din când în când, și reușia adeseori, să lumineze atmosfera dintre noi prin câte un spirit, prin câte o ironie, lansată incisiv și prietenește. Eu pluteam între veselie și regret. Simțisem o absolută necesitate să mă împărtășesc astăzi din privirile Minei, o căutasem ore întregi, o așteptasem, dar n'am putut-o zări nicăeri; desigur trecuse acasă tocmai când eu plecam din calea ei, s'o caut în altă parte. Acum eram sfâșiat de un regret imens — regretul defectării neprevăzute a unei piese dela vehi-

culul cu care, într'un moment de mult hotărât, trebuia să sbor spre Lună. Sau așa ceva. În pieptul meu plângea, înăbușit, cineva — și altcineva voia să râdă. Fără ca, totuși, să fiu întru totul trist. De privirile Minei eram sigur: mâine le voi savura tăcut, chiar dacă toată ziua voi fi în căutarea lor. Astăseară însă trebuia să fiu vesel — simțeam doar că totul se dă în onoarea mea.

Furați de glume, de povestiri, de anecdote picante, timpul trecuse. Era peste ora zece.

Când am ieșit din aerul încălzit al camerei, răcoarea stringentă de afară ne-a pleznit frunțile ca un sărut nestăpânit de fecioară pasionată. Sângele s'a înviorat brusc, a început să palpitate sub imensitatea unei seri senine, fără lună și pură, largă, lirică — plină de lirismul tuturor sufletelor adolescente din noi. În fața ei ne-am simțit cu toții deodată apariții aeriene învolburate în mătasea unui entuziasm, gata să pornească într'o călătorie miraculoasă prin spațiul deschis al stelelor care scânteiau undeva, deasupra noastră, foarte departe. A fost un moment de tăcere solemnă, pe urmă o bucurie gălăgioasă la care contribuia sufletul fiecăruia.

Pentru a nu deveni suspecti — cu toate că prin partea asta a orașului n'avem nici un motiv să ne temem — ne-am despărțit în două grupe una după alta. Oli, inevitabil, trebuia să ne propună și data asta:

— Fraților, hai să trecem întâi pe la Ketty...

Dacă nu-l ascultam ar fi fost în stare să se supere, să-i stricăm toată dispoziția din noaptea asta și-l iubeam cu toții prea mult, pe el și dragostea lui, pentru a-l refuza. Strada Ketyei era și-așa, laterală și obscură, încât nu prezenta nici un pericol. Mâine el îi va spune

Kettyei că am trecut toți pe la ea, iar ea se va simți iarăși deosebit de încântată...

Am trecut deci pe sub ferestrele ei, luminate încă de o lumină estompată. Strada era pustie, curată, feerică. Plutea în jurul nostru ceva, un mister care ne atrăgea.

— Ah, Ketty, Ketty! cum vei fi stând tu acum culcată sub abajurul noptierei, lejeră și lascivă!... Ce păcat că nu ești mai jos, te-am admira cu toții, cu Oli și cu mine!... declamă cu intenții inocente Cato.

— Ei, Cato! Te rog fii mai puțin sentimental. Aici nu stă Magda, i-o tăie scurt Oli.

— Ei, lasă... Hai mai bine să-i facem o serenadă.

Decepția lui a fost însă că aici nu putea să-și dea drumul vocii. Ar fi nenorocit-o pe Ketty. Dar trebuia să cânte, totuși :

— Băeți, știți ceva?!... Hai să-i tragem o serenadă la fete!

Internatul de fete era în acelaș corp de clădire cu liceul. La un loc cu internatul de fete dela școala comercială și dela școala normală. Sezonul nu prea era al serenadelor, însă cântecul respectă întotdeauna numai anotimpurile sufletului.

Pentru că era aproape ora unsprezece, dormitoarele aveau lumina stinsă. Intr'o singură cameră se mai vedea încă o lumină aprinsă. După ce ne-am învârtit câtva timp agitați și misterioși prin jurul liceului, ne-am oprit, în fine, sub fereastra dormitorului în care știam că stau fetele din ultimele clase. Trebuia alcătuit rapid un repertoriu. Cato, transformat brusc într'un dirijor ocazional, cu paltonul descheiat de sus până jos, cu pălăria aruncată peste ceafă — aveam toți pălării — și cu glasul pretat fiecărei voci, dela bas până la tenor, începu să ne dea tonurile, cu o mână indicând vocile

vizate iar pe cealaltă fluturând-o lent în aer, ca și cum s'ar găsi în apă și-ar căuta să-și mențină echilibrul la suprafață. Cântecele, evident, fusese în prealabil precizat — unul pe care-l știam cu toții și care se începea ușor, ca o muzică de departe, devenea tot mai forte, până în momentul culminant al fortissimelului în care toți ne dădeam drumul la voci ca și cum am fi vrut să ne audă întregul oraș, toate fetele din lume. Așa era cântecele nostru: la început cântam pentru fete, pe urmă ne captiva viersul său și nu mai cântam pentru nimeni, ci cântam numai din voluptatea, încinsă încet, de a cânta. Răsunau copacii metalizați, răsună caldarâmul granitic al străzilor tăiate prin semi-obscuritate, răsună întreaga noapte coborâtă deasupra acestui oraș bonom din seninătatea glacială de deasupra munților. Eram — cântând — niște serafimi veniți din fundul pământului să admirăm întunericul și să spargem vitraliile tăcerii. Eram opt cavaleri născuți dintr'un fluid teluric, îndrăgostiți și poziți sub balconul mireselelor celeste. Cântam — cântam în noapte, deoarece așa voiau piepturile noastre.

După ce ecoul ultimului glas s'a stins, pierdut printre degetele uscate ale copacilor de pe Tâmpa, cele trei ferestre ale dormitorului dela etaj s'au luminat brusc o clipă, pentruca să se stingă iar — ca și cum ar fi fost luminate de un trăsnet puternic. Acesta era semnalul care entuziasma cântăreții din totdeauna. Răsplata cântecelelor lor gratuit. El venea dinăuntru, dela ele. Vreo fată mai curagioasă, dintre cele care au patul prin apropierea butonului, a sărit din cearceaful alb, când cântecele s'a sfârșit, a întors odată comutatorul și becul electric, o clipă, o singură clipă, îmbătut de cea mai misterioasă lumină din uni-

vers, a fost stins iarăși, imediat. Eroina care făcuse actul acesta din dragoste pentru cei de afară a sărit sprintenă, din nou, în patul ei fecioresc, înainte ca privirile sbârcite și somnoroase ale supraveghetoarei din colț să o fi putut identifica. După aceea mult timp, în aerul cald și cu savoare de trupuri adolescente, au plutit șoapte emoționate, ducând dela o ureche la alta, dela un pat la altul, nume tinere, bănuite sau chiar recunoscute:

— A fost George...

— I-am recunoscut glasul lui Mișu...

— Basul acela era Popa...

— Fetelor, trebuia să ne ducem la fereastră!...

— Dar hârca din colț?!...

Și „hârca din colț“ văzându-se, probabil, devenită obiect de discuție, întrerupea exuberanța acestor glasuri de păsărele închise, printr'un „ssst!“ prelung ca un hârșăit de oase, coardele sale vocale.

Noi, satisfăcuți de pirueta scânteetoare cu care ne-a salutată ochiul de sticlă de deasupra divinei lor intimități, n'am mai cântat și alt cântec, fiind siguri că fetele s'au sesizat de atenția noastră, chiar dacă ne-ar fi confundat cu alții.

Trebuia acum „să ne instalăm“ undeva. *Pivnița*, *Gaura dulce*, *Beșchea* și toate celelalte localuri își disputau competența în memoria fiecăruia dintre noi. Nouă ne trebuia acum discreție, timp—adică un local ce ne-ar putea găzdui până dimineața — un vin bun și o atmosferă cât mai romantică. Cineva propuse să mergem la restaurantul de pe Warte; altcineva respinse însă ideea cu convingerea că localul e închis și am avea neșansa de a face un drum inutil până acolo. Gogu propuse *Susse Loch*, cum îi plăcea lui să-i spună,

dintr'o jonglerie a limbajului său cu pretenții poliglote; Cato, Beșchea. Ambele erau, de fapt, niște taverne cât se poate de boeme și discrete. Una în centrul orașului, cealaltă pe o stradă mai laterală și, după nume, neagră. Le cunoșteam amănunțit pe amândouă. Erau singurele localuri în care puteam rămâne, fără nici o teamă, până la orice oră din noapte.

Ne-am lăsat conduși de Gogu...

Deși în centrul orașului, localul acesta, aproape subteran, ca o gaură cu nume dulce, are o topografie atât de discretă încât nimeni nu-i bănuiește existența, dacă, noaptea, n'ar avea spiritul de observație să sesizeze firma aceea mică, modestă, ieșită în stradă ca o mână micuță de copil ce-ar vrea să spună: stai!, luminată de lumini roșii și galbene, care-i afișează existența deasupra celui mai frecventat dintre trotuarele orașului. Topografia exterioară a acestui local n'am putut-o nicio dată determina precis. La el ajungi printr'un tunel strâmt, lung și întortochiat ca un labirint, care te conduce într'o curte mică și sordidă, de unde, coborînd www.ziuaconstantia.ro trei trepte de ciment, dai în coridorul comun celor șase odăițe construite ca niște cavouri, cu gratii la ferestre și cu tavanul scund, format din câte patru arcade gotice, care pornesc de jos, ca patru pereți, se arcuesc și se unesc într'un punct situat exact deasupra mijlocului camerei. Fiecare cameră are deci forma unei piramide regulate, cu patru muchii și puțin curbată. Din vârful ei coboară un fir electric la care e atașat un bec, alimentat din afară prin cabluri întinse ca niște șerpi peste pereții lucioși, nevopsiți de multă vreme și plini de monograme, de amintiri, de date, cifre, și numele tuturor celor ce au trecut pe aici altădată... De

afară, dacă vrei să vezi această clădire, n'o poți căuta decât de sus. E situată exact în mijlocul unui careu edilitar, escamotată de clădirile din jur. Localul nu-și etalează existența decât prin firma instalată la colțul librăriei din față, alături de o altă firmă „Kodak“ a acesteia, cu care aproape se confundă. Dealtfel, ziua nimeni nu se interesează de acest mic paradis nocturn. (E atât de frecventat obiceiul să ignori ziua localul în care ți-ai petrecut cea mai frumoasă noapte). El se odihnește de dimineață până seara, într'o liniște de somn, care-i alimentează farmecul reînviat odată cu umbrele fiecărei nopți, revificându-se ca o vestală a plăcerilor nocturne.

Pe pereții niciuneia din camerele acestui local nu lipsesc inițialele numelui fiecăruia dintre noi. În formația de acum, e adevărat, n'am mai fost niciodată aici — am fost însă, fiecare, în altele. Deaceia, primul gest al tuturor celor intrați aici, a fost de a evoca fiecare atmosfera în care a petrecut — „tot în odăița asta“ — ultima oară. Fiecare începe să exploreze pereții, pentru a găsi și a arăta tuturor o amintire încrustată rându-l trecut, ori altădată, numele celor care au fost atunci, ziua, ora și alte contingente din acestea care le-au regizat cheful.

Mobilierul e simplu. Câte una sau două mese grele de stejar și trei patru scaune, tot de stejar, tot grele, arhaice și mici, cu reze-mători gotice și drepte ca ferestrele catedra-lor protestante. Când la petrecere sunt mai multe persoane, se aduc o masă și scaunele necesare din odăile vecine.

Atmosfera e cât se poate de romantică. Când se deschide fereastra, fumul dens de țigare se difuzează în întuneric printre gratiile groase de fer. Ușa e tot timpul închisă, pen-

truca privirile curioșilor să nu alunece înăuntru, sau urechile indiscreților să nu fure fire din conversațiile care sunt, firește, cât se poate de intime. *1938, Oct. 31, București.*

Cei veniți acum aici eram toți prieteni — adică mai mult decât simpli colegi de clasă. În cercul nostru era nou singur Matei. Il consideram însă și pe el de-al nostru, ca pe unul supus aceluiaș destin, aceluiaș supliciu. Toți eram legați prin credințe intime, care nu puteau fi trădate, deoarece nimeni din afara noastră nu le bănuia și nu căuta să le afle secretul. La școală nici unul, în afară de Dav, nu eram dintre elevii buni. Dav însuși, era dintre aceia în cazul cărora notele se înteresează de el, nu el de ele — cum sunt atâtea alte cazuri. Oricare dintre noi însă, dacă am fi vrut să învățăm, putem ieși întotdeauna înaintea celor care nu cunosc decât manualele recomandate de profesori și orariul cu ordinea materiilor din fiecare zi. Dar noi n'avem ce să învățăm acolo. Totul ni se părea redus, naiv. Noi mușcasem din fructul oprit al altor cărți, care ne-au deschis spiritele și ne-au făcut să vedem că adevărul există în alte părți și frumusețea și libertatea, decât în școală. Nouă ne plăcea să contrazicem profesorii, să-i facem să aibă cele mai proaste păreri despre fiecare, să le arătăm că știm și ce nu e permis într'o programă analitică. Ne plăcea să sperăm că la bacalaureat vom ieși cu toții înaintea celor favorizați de profesori, minori și reduși — deoarece aveam pe atunci iluzia că bacalaureatul nu e numai o verificare cretină a exercițiului mnemotehnic, ci mai și altceva. *La Const. pe 25 noiembrie 1938, Căminul.*

Fiecare avea idealurile, pasiunea lui, pe care le cunoșteam toți ceilalți. Numai eu aveam o pasiune superbă, ascunsă în colivia

sufletului, ca o pasăre de foc, departe de fiecare dintre prietenii mei: Mina.

Privirile Minei mă urmăreau în această noapte inspirată și apropierea ei o simțeam pretutideni diafană, smulgându-mi petale de aur din inimă și purtându-mă pe valuri ușoare de cântec, ca o goeletă cu îndrăgostiți purtată de brizele mării. Noaptea asta era a mea și vream parcă să o împărtășesc și pe Mina din bucuriile ei — pe Mina cea de lângă mine, pe Mina cea de departe, pe Mina din sufletul meu. Tot ce făceam, făceam în apoteoza Minei.

— Prieteni, primul pahar să-l beți pentru admirația acelora care vă sunt mai dragi! strig în semn de deschidere a banchetului.

— În sănătatea lui Ketty! sări Oli entuziasmat.

— Pentru Laura! replică Dav, pasionat și sobru.

— A Magdei, fraților!.. Ah, Magda, Magdalena — vivat! declamă Cato, purtând paharul prin aer, pe sus.

Gogu și Anghel nu făceau dragoste. Erau — ziceau ei — oameni serioși. Matei nu știam dacă este îndrăgăstît și de cine. Destul că el a rămas tăcut, cu fire lungi de melancolie în ochi. Sergiu a toastat, singurul, pentru toate femeile din lume.

— Băeți, prieteni, mâine e treisprezece Martie, prima zi din pedeapsa pe care am primit-o astăzi, Gogule și Matei!... Azi împlinesc nousprezece ani: mâine intru în al douăzeci-cilea. Frumoasă inaugurare! Vreau să petrecem pe socoteala ei! Vreau să uităm orice durere, să ignorăm imbecilii și toate...

— Nu, Horia Baldovin. Trebuie să ne gândim și la ceea ce s'a întâmplat astăzi. Trebuie să ne gândim mai întâi la aceea. Pe urmă

vom petrece — mă întrerupse¹ Dav cu o stranie seriozitate.

Pe drum îmi mărturisise că, într'adevăr, nici el, nici Anghel, n'au fost dimineața în sala festivă. Și-au închipuit despre ce-ar putea fi vorba și n'au găsit de cuviință a lua parte la solemnitatea unui astfel de procedeu cominatoriu. De zece ani nu se mai făcuse nici o eliminare în acest liceu și tocmai acum, tocmai în seria lor, trei dintr'odată, trei dintre cei mai buni prieteni ai lor, pentru un simplu caz de controversă spirituală. Era prea revoltător!.. Dacă acum profesorii ne-ar găsi aici și ne-ar elimina pe toți, ar fi cu mult mai justificați s'o facă decât sunt pentru cecece au făcut astăzi.

— Eu nu privesc în asta gestul, încep să ne mărturisească Dav gândurile lui, al căror șir a fost sugestionat de optimismul meu. Toți îl ascultam ca pe unul mai mare, ca pe un părinte spiritual al nostru, cum de multe ori îl socoteam. Privesc intenția mascată a profesorilor noștri, care vor să ne distrugă nu numai libertatea spirituală, dar și curajul de a gândi lucrurile altfel decât le-au gândit toți cei din înaintea noastră.

— Dav, interveni Anghel, crezi că cecece i-a spus eri Baldovin popii, e într'adevăr o problemă ce ne-ar interesa pe noi, niște copii?.. Lasă-i în pace, dragă, lasă-i să creadă ce vor ei și fii sigur că după moartea lor vei face cecece vei crede tu, dacă vei mai crede până atunci în ceva...

— Nu, Anghele! Asta-i slăbiciunea noastră, a tinerilor români, „să-i lăsăm în pace“. Asta înseamnă că ne lipsește curajul de a-i înfrunța și curajul de a gândi. Trebuie să fim mai energici, să n'așteptăm să ne vină totul rezolvat numai de alții. Alți tineri luptă. Noi, iată, la

douăzeci de ani, suntem aproape convinși, convinși tot de ei, de bătrâni, că nu suntem capabili încă de nimic. Așteptăm vârsta în care nu vom mai fi noi, oamenii cu idei noi, pentru a începe să vorbim. Alți tineri — tineretul altor țări, nu face așa. El luptă singur, curajos, până la moarte sau până la biruință. Noi n'avem curajul de a ne despărți de mentalitatea bătrânilor! Dece? Dece Anghel?.. Admir curajul lui Horia, de eri și cred că el a făcut ceea ce a făcut, cu convingere... Dacă ar fi mai mulți ca el în țara asta, ea n'ar mai fi atât de ignorată în concertul culturii universale. Dar cei care gândesc altfel decât bătrânii sunt foarte puțini aici la noi. Și ceea ce gândesc bătrânii e, sau demodat, sau sec, sau absolut fără nici o valoare...

Discuția ar fi murit repede, printr'o singură replică a lui Anghel care, la astfel de ocazii, nu suferea de loc „chestiuni de teorie“, când vinul dansa în paharele de pe masă, dacă n'ar fi fost Dav s'o alimenteze, s'o susțină puternic. El era omul ideilor — și, cu riscul de a plictisi pe cei din jurul său, menținea o discuție, indiferent dacă momentul era oportun sau nu, până când epuiza tot ce avea de spus. Pe urmă trecând pe cellalt plan, petrecea mai mult decât oricare dintre toți ceilalți. În noaptea asta simțeam că împreună cu Dav vom face ceva — vom face într'adevăr ceva.

— Tu, Anghel, om al secolului XX, care acuzi sentimentalismul, amorul platonice și primitivismul vieții, admiți să fii condus — admiți adică să taci în fața acestor oameni care par veniți dintr'o eră preistorică pentru a ne instrui pe noi? mă adresai eu lui Anghel, după ce Dav a tăcut.

— Horia, legile sunt dure, dar sunt legi!

— Nu-i adevărat. Tocmai minciuna asta tre-

bue distrusă mai întâi. Ea ne acoperă ochii ca să nu privim adevărata realitate a vieții noastre. Mai mult ca oricând, astăzi legile sunt dure, dar sunt *false* și lucrul acesta trebuie să căutăm a-l exprima noi în fața celor care mai cred încă în falsitatea acestui proverb... *australian*.

— Anghel poate fi el poet, dar e numai poet, îmi face impresia, declară oarecum timid, Matei. Pe el problemele politice și sociale îl interesează mai puțin — și-l interesează mai puțin tocmai ceeace e mai interesant astăzi.

Matei avea oarecare dreptate. Prin aceasta însă el ni s'a relevat drept un personaj curios, interesat mai mult de probleme vitale, decât de idei speculative și abstracte. Eu pe Matei nu-l cunoșteam, dar intervenția lui de acum îmi sugerează ceva, un Matei nou, un Matei ignorat până atunci.

Cine, Țiganu? interveni Gogu („Țiganu“ era Anghel, numit și așa pentru culoarea tuciurie a pielii). Când o începe să-ți povestească el de Marghiloman și Tache Ionescu, sau despre Vlahuță și Delavrancea, să te ții...
— căută el să-l prevină pe Matei, ca unul care era cu adevărat pățit. Câte note rele n'am luat noi din cauza lui și din cauza acestui defect al lui, mărturisi Gogu ca o răzbunare a nopților pierdute în vraja verbului lui Anghel.

— Eu cred că ar trebui să nu ne oprim aici, reluă Dav iarăși cuvântul. Suntem într'adevăr niște copii, dar ei să nu ne judece pe noi cum alții îi judecau pe ei când aveau vârsta noastră, și să nu ne pretindă ceeace alții le pretindeau lor. Trebuie să le arătăm că lumea a mai avoluat puțin și trebuie să arătăm lumii că tinerețea e și ea capabilă de ceva. Iată, suntem aici câțiva băeți deștepți, cărora

le lipsește numai încrederea în ei înșiși. Ar trebui totuși să încercăm ceva. Să rupem cătușele care leagă tinerețea, să vorbim, să ne agităm, să lucrăm. Suntem prea ignorați; dar suntem așa, pentru că nu ne evidențiem. Bătrânii ne iau drept copii și orice am face noi, ne e imposibil să-i convingem de contrariul. Toate acțiunile noastre sunt privite cu neseriozitate, cu deferență; oricât ar fi de mari actele noastre, ei nu vor să le recunoască valoarea. (Nu vorbesc din experiența mea, ci din experiențe pe care le văd în jurul meu, în lume). Trebuie să îmbătrânești ca să fii deștept... Dece?!.. Pe bătrâni nu-i poți convinge cu nimic de valoarea ta, oricât de elevat tânăr ai fi. Ei cred că deșteptăciunea și înălțimea spirituală, stau în mustăți, în barbă, în sbârcituri și ramolism. În fața lor n'ai drept să gândești, să faci, să vrei ceeace e adevărat și ceeace îți place. Pentru ei, deasupra lor nu mai există nimic. Trebuie să respecti cacofoniile lor tradiționale! Dece?!... Dece singura armă a tinereții să fie revoluția? Căci, știți cu toții, tinerii din totdeauna numai prin revoluții s'au putut face înțeleși... Lor nu le-a fost permis ^{www.ziuaconstanta.ro} niciodată să lucreze pe cale pașnică...

— În fond, ce urmăriți voi cu discuția asta inutilă și stereotipă? Dela Turgheniev încoace nici un tânăr n'ar trebui să mai discute astfel de lucruri, se scandaliză Anghel, cu un argument oarecum valabil.

— Ai dreptate, tot ce-am spus până aici e superfluu. Dar ceeace voiam să spunem în noaptea asta — și știu că o voia fiecare, deși niciunul nu vorbisem în prealabil despre aceasta — era să ne gândim mai mult la ceeace va trebui să facem spre a ieși din anonimul tinereții. Tu, Anghele, scrii; Horia

de asemenea; îmi închipui că și Matei și poate și alții de aici torturați de idei. Tinerețea noastră se agită. În ea e mai mult decât o fermentare, e o rodire, o viață integrală, nu o anticipare a ei, cum o privesc ceilalți. Și trebuie să dăm fructelor din noi lumină, pentru a se coace... Pe mine mă doare gândul că tinerii cei mai aleși dela 19 și 20 de ani, din lume, sunt izolați. Dacă ar putea fi la un loc, forțele lor s'ar uni, acțiunea lor ar crește, s'ar impune, ar aduce un aer înviorător în omenire. Tinerețea ar fi atunci o putere în lume... Din cauza disparării ei, toate elanurile rămân însă nerealizate, tinerii se descurajează, se blazează, îmbătrânesc prea repede. Căci ei nu sunt încurajați de nimeni. Trebuie să se releve prin ei înșiși, escaladând baricade multe și suferind oprobiul tuturor. Spuneți-mi, dela Barrès sau dela Jaurès încoace, cine s'a mai adresat tinereții, cine i-a mai trimis un singur mesagiu, cine i-a mai privit o singură durere, o singură neliniște — fără intenția de a face din ea un instrument, un mecanism orb, o forță pe care s'o speculeze în vederea unor scopuri politice strict personale?

— Da, da. Jaurès, Jaurès!.. Ai dreptate Dav, se făcu din nou remarcat Matei printr'un violent entuziasm care atrase luarea aminte a tuturor.

Ceeace spunea Dav nu era chiar într'atâta lipsit de semnificație, pentru a nu atrage atenția tuturor. De unde până acum discuția părea a aduce o atmosferă penibilă, dintr'odată toți convivii au devenit atenți captivați de verbul lui Dav. Acesta continuă:

— Noi ne bucurăm acum de libertatea inițială pe care ne-a acordat-o natura și pe care legile sociale nu ne-au distrus-o încă. Acum, la vârsta asta, ne putem exprima mai liberi,

putem privi adevărul în față și numai acum am putea schimba lumea cu violența unei pasiuni superbe și vii. Înaintea noastră au încercat-o și alții, dar au trebuit să moară: erau singuri.

— Singurătatea e un călău al tinereții, Dav. Ea ne ruinează pe toți.

— Asta n'o prea cred, Horia. Tinerețea mondială de astăzi e mai solidară ca oricând, dar îi lipsește mijloacele de a-și manifesta această solidaritate. Și chiar dacă-i așa cum zici tu, datoria noastră ar fi să sfidăm acest călău. Altfel devenim și noi niște epave.

Cuvântul ăsta pe care mi-l mai spusese odată cineva, m'a înfiorat. Privesc spre ceilalți, privesc mai mult spre a mă convinge că nu sunt singur, că nu sunt o epavă. Cato și Oli se consolează reciproc lângă fereastră, privind în noapte. Sergiu și Gogu ne ascultă taciturni și interesați. Noi ceilalți patru, apropiați, suntem însuflețiți de misterul aceluiași idei, care planează deasupra noastră ca fumul albastru de țigare. Între timp se consumaseră trei sticle cu vin.

Mă adresez lui Dav, ca după o reculegere:

— Și cum crezi tu că ne-am putea evidenția noi și ne-am putea descărca în fața acestei lumi învechită, care nu vrea să înțeleagă că astăzi condițiunile civilizației și-ale culturii sunt altele, decât cele de-acum o sută de ani, sau douăzeci de ani?

— Problema e cât se poate de ușoară, mi se pare. Trebuie să fim însă oameni de înțeles. Eu m'am gândit de mult la lucrul ăsta și vreau să-l realizăm...

— Să nu ne mai ducem la școală! Bravo, Dav! sări Anghel.

— Ba la școală ne vom duce regulat atâta

timp cât nu vom fi eliminați — după aceea nu mai avem ce căuta. Trebuie însă să...

— Să scriem. Numai prin scris se poate spune ceva.

— Mai mult decât atât, Matei. Să scoatem o revistă a noastră, a celor cinci, sau șapte, câți suntem aici. Să nu spunem acolo decât ceea ce avem noi de spus — și cu noi, desigur, toți cei care simt la fel. Să nu facem nici o menajare. Compromisul e păcatul culturii de până acum; cei care nu l-au admis au rămas la periferia ei, deși printre ei sunt oameni inegalați. Trebuie să strigăm asta cu o cât mai mare violență, cu energie și convingere. Posibilitățile celelalte le-avem — le-avem cu toții și nu trebuie un singur moment să ne îndoim de ele. Sentimentalismul și scepticismul sunt păcatele noastre naționale. Noi trebuie să fim cruzi, și decizi, numai așa vom putea crea ceva nou și folositor în țară.

Ideea asta era într'adevăr admirabilă. Simțisem de mult dorința, necesitatea de a scoate o revistă. Dar niciodată n'am avut curajul s'o împărtășesc cuiva, în afară de Anghel. Știam că nici el nu are bani și prin urmare puteam discuta amândoi liberi despre orice lucruri... fanteziste în orele lungi de reverie. Era tot ce putea fi mai frumos: să scoatem în orașul acesta cu intelectuali mulți și cu artiști renumiți, o revistă. Era tot ce lipsea tinereții noastre combatante și miraculoase. Dacă propunerea venea dela Dav, înseamnă că idealul nostru, al meu și-al lui Anghel, va putea fi realizat, va avea mai multe șanse.

Anghel a rămas un moment năuc; nu se aștepta la o atât de frumoasă surpriză. Eu la fel. Ambii activam intens în societatea literară a liceului, alături de Dav și de alții, la șezătorile de sâmbăta după amiază, unde ne certam

adeseori cu președintele ei, profesorul de română, care nu voia să ne accepte părerile „revoluționare“, păreri care nu erau, de fapt, decât deasupra tradiției, de un modernism foarte temperat; adusesem multe lucruri noi în fața auditorilor acelor șezători — elevii ultimelor trei clase — făcuserăm cunoscute acolo multe curente, idei și oameni contemporani; o revistă însă n'am putut niciodată scoate. Am încercat o singură dată să-i sugerăm ideea această profesorului, dar el ne-a refuzat direct și categoric, spunându-ne că liceul nu dispune de fonduri pentru susținerea unei atari publicații. Motivul adevărat, firește, era altul, pe care noi l-am bănuț imediat. Și astfel nu ne rămânea decât nouă sacrificiul de a ne permite luxul — foarte democratic astăzi — al unei reviste literare. Multă vreme ea a rămas însă numai un subiect, în plus, de reverie, pentru mine și pentru Anghel. Cu Dav nu vorbisem niciodată. Acum, iată, el ne propune să fim de înțeles și să ne asociem pentru acest lucru atât de frumos.

— O revistă, Dav?!... Dar e un lucru de mult visat de mine și de Anghel. Ah, ce imbecili am fost că nu ți-am spus. S'a făcut Dav — s'a făcut! Ura!... În sănătatea ei!...

Anghel, dansându-i extravagant o bucurie în ochi, sări de pe scaun și ridică primul pahar. Toți ceilalți, electrizați de aceeași bucurie, îl urmară. Paharele se goliră în urma unui sgomot viu de sticle ciocnite. Era primul pahar dela adevăratul banchet care abia cu acesta se începea.

— Dar v'ați gândit bine la sacrificiul și răspunderile pe care le necesită o astfel de revistă? V'ați gândit serios la cecece veți face cu ea?...

— În privința sacrificiilor, Dav, le vom

suporta cu toții în limita posibilităților. Dacă însă cei toți prezenți aci ne vom lega să menținem apariția acestei reviste cu orice risc, atunci sacrificiul este o problemă rezolvată. Răspunderile și programul ei — cred că nu e nimeni aici care să facă opinie separată de a noastră, adică aceea care există acum în sufletul fiecăruia și care înseamnă însăși programul acestei reviste... Ne trebuia numai inițiativa — și iat-o, prietene, că a venit, prin tine. Să bem întru realizarea ei!...

Și încă un pahar a fost închinat unei ardente speranțe. A fost și acesta băut cu aceeași sete entuziastă.

— Baldovine, redacția v'o lăsăm vouă; mie și lui Oli să ne dați administrația revistei. Tata are gazetă la Iași, Oli, un unchi editor, la Paris — ce mai vreți? sări Mircea Cazimir, simpaticul nostru Cato, oferindu-ne, zâmbind, ajutorul său.

— Bine, începu Dav. Din moment ce am ajuns aici, părțile acestea cred că vor fi ușor rezolvate. Altceva trebuie precizat mai întâi: unei reviste i se cere, în primul rând, un nume. Gloria unei reviste tinere e numele său. Pe urmă vin celelalte. Nouă ne trebuie un nume de revistă care să ne exprime și programul și să fie și atrăgător, adică sugestiv. Acum trebuie să cădem de acord asupra titlului. Eu m'am gândit la un titlu care îndeplinește condițiunile unei reviste așa cum am vrea noi să fie a noastră; m'am gândit mult până l-am găsit: patru nopți în șir. Am renunțat totuși la o sută altele, pentru acesta; *Noul Demiurg*. Ce ziceți?...

Cuvântul *Demiurg* a căzut peste noi ca un val apocaliptic de cenușă, ieșit din gura lui Dav. „Noul Demiurg“!... E într'adevăr splendid. Cine ar fi putut găsi un altul mai indi-

cat pentru o revistă care voia să însemne tulburarea din sufletele noastre? *Noul Demiurg!* Iată, în două cuvinte exprimată toată filosofia care ne agită pe noi, acești câțiva adolescenți entuziaști până la risc și deplin convinși de falimentul lumii care a trecut. *Noul Demiurg!*

NOUL DEMIURG!...

După o mică tăcere, Anghel crezu că:

— Titlul e cât se poate de puternic, dar mi se pare prea pretențios. Parcă n'aș avea curajul să activez sub egida lui. Imi inspiră o spaimă, sunt poate prea slab, prea neobicinuit cu un titlu atât de general atât de... sumbru, cum îmi pare acesta. Recunosc însă: ar fi cel mai nimerit...

— Orice titlu, la început ți se pare sau inexpressiv, sau prea pretențios. Numai după ce l-ai pus în circulație poți vedea dacă alegerea lui a fost, sau nu, fericită. Eu am reflectat mult asupra acestui titlu, am crezut că și tine odată, dar am ajuns la concluzia că el trebuie menținut, fără nici o teamă că vom deveni ridicoli. Ridicolul e, dealtfel, situația oricăror acte mari, oricăror opere inovatoare — și oamenii torturați de probleme trec peste el, peste această aversiune de care suferă numai spiritul filistin. Trebuie să credem în noi înșine, să credem în noi până la orbire, numai așa vom putea face ceva...

Noul Demiurg, continuă Dav, vedeți, vrea să exprime o existență din jurul nostru. Totul e în prefacere, în schimbare, în falimentare, sau în devenire. Un Dumnezeu nou crează o altă lume. Peste tot se deschid orizonturi noi, se pun bazele unei tradiții noi. Numai aici, la noi, trecutul ne predomină încă. Viitorul nostru e condiționat de Trecut, e trasat de el. Oamenii noștri se uită numai

Înapoi și numai în jurul lor; înainte nu vor să privească — nu vor și nu pot. Trebuie să le arătăm noi ceva, un semn al timpului, o lege cosmică — noul Dumnezeu care începe să se deștepte. Dece să n'avem curajul de a da drumul unei astfel de reviste?... Dece?!..

Pasiunea cu care vorbea Dav era singură convingătoare. Toți simțeam la fel, dar parcă ezitam totuși să facem primul pas. Noaptea aceasta ne adusese o revelație prea mare, prea frumoasă pentru a o accepta dintr'odată. Eram în prada unei fericiri atât de plutitoare, încât nu știam dacă ceea ce ne spusese Dav era într'adevăr o realitate, sau un vis al beției în care alunecam din ce în ce mai mult, asemeni unor săniuțe ce-și iau sborul încet pe panta vertiginoasă a nebuniei de viteză. Vorbele prietenului nostru erau mari și erau dulci, ne plăceau tuturor și le simțeam adevărul.

— Dav, tot ce-ai spus e adevărat, e sfânt. Și trebuie cu toții să ne legăm acum prin ceva, că nu vom uita nimic din ce s'a discutat în noaptea asta aici. De mâine încolo vom începe să scriem *Noul Demiurg* și odată cu tinerețea primăverii care se apropie vom arunca în lume acest nume. Cei opt cari suntem aici trebuie să păstrăm acest secret ca pe o taină vitală, până în ziua în care *Noul Demiurg* va vedea lumina soarelui, înspăimântând creerele dascăliilor noștri. Și mai trebuie să nu uităm că fiecare trebuie să contribuie la realizarea lui, cu spiritul și cu mâna — altfel nu vom face nimic, absolut nimic... Paharul acesta să-l bem pentru botezul *Noului Demiurg*! De acord, Anghel?... De acord, prieteni?... Vivat!... Să trăiască!...

— De acord! Paharul acesta, în onoarea no-uei prietenii care ne-a unit aici, pe toți! Vivat! se ridică cel dintâi Dav.

— Vivat!... Vivat!... a strigat mai întâi Anghel, pe urmă toți ceilalți, adunați în jurul mesei, în picioare, cu paharele în mână, cu fericirea în ochi și cu cântecul pe buze:

Mulți ani trăiască
 Mulți ani trăiască —
 La mulți ani!

Pe urmă atmosfera a devenit subit sălbatică. Vocea lui Cato, stimulată de această urare, repetată de trei ori, nu se mai putea opri. Oli care până acum admirase întunericul și trimisese stelelor printre gratiile ferestrelor colaci de salvare din fumul țigării sale, deveni cel mai volubil. Sergiu — Sergiu era beat de fericire. Nu știa cum să-mi mărturisască bucuria de a vedea o revistă scoasă de prietenii lui, de el. Lecturile de tot felul îl înnebuniseră și pe el, voia și el să facă ceva, se simțea capabil de acte mari, dar n'avea curaj, n'avea stimulent, n'avea tovarăși, era singur — oh, singur și el!

— Acum să petrecem, strigă, absolut altul, Dav.

El nu putea atinge niciodată într'o petrecere o stare de frenezie soră cu nebunia, ca toți ceilalți. Rămânea mereu conștient, rațional, sobru. Stimula însă pe cei din jurul lui. În ora aceasta târzie — trecuse de mult de miezul nopții — hotărârea sa a fost primită cu o veselie sgomotoasă, cu clinchete de pahare, cu voci care se isbeau în aer și cu tot felul de cântece din cele mai diverse repertorii sociale. Gogu și cu Oli aveau chef să cânte, în onoarea lui Anghel, bineînțeles, „Țigani se sfătuiră“, Sergiu însușindu-și imediat rolul: „Oale sparte -- Oale sparte“. Cato voia însă, el, să ne cânte ceva. Cu „timbrul

soporifer al vocii sale“ — cum îi spusese odată unul dintre profesori, la un festival artistic unde se produsese într'un terțet bine-venit după o dezastruoasă reprezentare a „Noptii furtunoase“ — ne putea distra acum în modul cel mai frumos.

— Tăceți că Cato vrea să cânte, strigă Anghel către ceilalți, într'un fel de a se exprima oarecum celebru pe la liceul nostru.

Cato, retrăgându-se cu spatele lângă fereastră și băgându-și amândouă mâinele în buzunarele pantalonilor, în încovoeri experte din spate, din genunchi, la dreapta, la stânga sau pe spate, după cum intensitatea tonului o cerea, ne cântă cel mai sentimental cântec din lume, modern firește, plin de imprecății și de implorări în același timp, în care inima sa se răcoria cu fiecare silabă atinsă, cu fiecare cuvânt intonat cu o pasiune delirică. El nu cânta nici un cântec pe care în fiecare seară să nu-l încerce sub ferestrele Magdei — unica lui pasiune.

Mai dezolat era Oli. El nu putea nici cel puțin să cânte. Singurul lui refugiu era vinul, pe care-l sorbia cu aceeași pasiune cu care celălalt își îngrijea vocea. Oli bea, bea mult, aproape taciturn, cu gândul veșnic la Ketty. Acum el ar vrea femei — o femeie s'o țină pe genunchi, să-i prindă fluturi de pe buze, să-i simtă coapsele lascive, să-i strângă în palme sânii, să-i mângâie rochia, genunchiul, ciorapul, pulpa...

Singur Matei, copilul acesta inteligent și modest, părea mereu melancolic, părea trist, părea că se gândește neîncetat la ceva. E îndrăgostit de sigur. O dragoste pasionată, din cauza căreia suferă acum — sau e fericit? Unii oameni sunt mai fericiți când sufăr, în dragoste și această fericire și-o manifestă

printr'o tăcere imposibil de a fi pătrunsă. Oare Matei nu era unul dintre ei? Pentru prietenul acesta nou care a venit în mijlocul nostru deabia anul ăsta, aveam acum o deosebită simpatie — o simpatie care era poate admirație și compasiune, ambele născute din credința că Matei trăește în dragoste aceeași experiență ca și mine.

— Matei, nu vrei să cânti ceva? îl întrebă absolut fără rost, cu intenția numai de a-l scoate din izolarea psihică în care rămăsese față de ceilalți.

— Aș cânta, dar atmosfera e prea veselă aici și cântecul meu prea trist ar distona cu veselia din voi toți. Cântecul meu n'ar găsi nici o rezonanță în sufletele voastre...

— Ești sigur, Matei?... Vezi, nu toți avem superioritatea de a fi triști când trebuie să fim triști. Toți căutăm să ne ascundem tristețea — și reușim; numai unii rămân mereu îngândurați. Ceilalți uită — au slăbiciunea, sau fericirea, de a uita... Matei, acum te înțeleg: îmi ești frate.

— Eu nu sunt dintre aceia care se pot scâlda și în apele calde ale veseliei absolute; pe mine mă răcoresc numai rigiditățile melancoliei și acolo dacă găsesc o bucurie, e singura de care mă înveselesc în mod conștient.

— Vorbești ca un om mare... Matei, cântă ceva!

— Ții să cânt?

— Da, țiu. Simt că în cântecul tău m'aș regăsi și eu — simt asta în mod sigur și, de aceea, te rog, cântă. Cântă un cântec, cel mai sincer cântec al tău, care va fi și al meu și-al altora de aici, te asigur.

Și el începu să întindă, în tăcerea care i-a fost imediat acordată pânzele acestui cântec de culori albe și negre:

Amici lăsați-mă să cânt
 Să-mi risipesc durerea
 Căci doar în versul clar și sfânt
 Imi regăsesc puterea.

Dați-mi flori și cântece și vin —
 Vreau armonia lumilor divine,
 Vreau cântul astrelor ce-mi țin
 Triumful vieții'n serile senine.

Nu vă uitați că-s trist și plâng,
 Nu priviți pleoapa-mi stinsă —
 Veniți, priviți în pieptul stâng,
 Cum arde inima aprinsă.

In alte lumi aș vrea să sbor,
 In colo unde pierе
 Gândul, dar mă reține — Amor —
 Divina mea durere.

Dați-mi vin și cântece și flori,
 Să-mi uit durerea clipelor amare,
 Să'nving imboldul negrelor culori
 Și a iubitei albă depărtare...
 Dați-mi vin și cântece și flori.

Intr'adevăr în cântecul lui Matei a fost ceva valabil pentru toți cei care l-au ascultat. Un entuziasm născut din melancolie, intonat cu pasiuni reci, dar adânci, ce-ar fi putut deveni explosive în vocea lui Cato. Matei l-a cântat cu o virtuozitate unică — așa cum trebuia să fie cântat acest cântec luminos și trist ca un luceafăr de pe maginea nopții.

El ne-a recules pentru o clipă pe toți : pe Oli, pe Sergiu, pe mine, pe Cato. Oare și pe Dav ?... Dav a rămas un moment visător, după ce Matei și-a terminat cântecul. Oli, Cato, Sergiu și Gogu, entuziasmați, continuară în

cor, ca un ecou, refrenul care căpăta prin vocile lor o intensitate și o armonie mai vie, mai aprinsă, cu totul alta decât cea intimă, melancolică, din gura lui Matei :

Dați-mi vin și cântece și flori...

Cato cântă chiar cu un avânt care te îngrijește, te face să crezi că în el se va sparge acum ceva — cântă, parcă i-ar spune asta Magdei, fata aia cu silueta sveltă, cu părul stufos și oxigenat, cu fața puțin pistruită și cu gândul probabil întors dela el.

Sticlele se goleau aproape instantaneu. Oli începea să facă... „figuri“ — era una din inevitabilele lui preocupări când se transporta dincolo de lumea terestră. Il atrăgeau colțurile și-ar fi voit să transporte întreaga masă acolo. La un moment dat e observat de Sergiu cum stătea jos, într'unul din triedurile camerei, cu picioarele întinse și între ele cu un sifon încărcat, din care se forța să bea fără a mai turna în pahar. Dar când se aplecă să prindă în gură țeava sifonului, o cometă albă de apă acidulată traversă vertiginos spațiul micii odăițe gotice, împrăștiind în toate părțile o ploaie de stele lichide ce se dizolvau pe umerii noștri, pe fața sau în părul primului din calea lor. Oli rămase încântat de isprava lui involuntară, dar la o a doua tentativă se pomeni în față cu o cascadă violentă de lichid usturător, care isvora abundent din robinetul sifonului întors, de data asta, spre el.

— Oli, nu strica sifonul că te bag la dubă! „Duba“, la care făcea aluzie Gogu, era camera alăturată unde Oli ar fi putut fi închis, dacă se întâmpla să fie goală și dacă el devenea „periculos“. Odată a fost închis acolo și după vreo jumătate de oră a fost găsit dormind,

în poziția lui favorită, la colț. Tocmai a doua zi el a aflat surprins, la școală, de ceeace i se întâmplase peste noapte.

— Ai te cară, eu stric, eu plătesc !... Micule... Și când își ridică fața iarăși spre noi, avea spume albe la gură lacrimi din abundență în ochi și pe obraji boabe fine de rouă ce se scurgeau în jos, pe reverul hainei. Ambii pereți care-l sprijineau erau stropiți cu sifon și toată vopseaua lor era culeasă de haina lui Oli, care părea acum paleta unui pictor cabotin.

În alt colț, Sergiu voia să dea și el o reprezentare. Stătea turcește, cu picioarele încrucișate sub el, alături cu o sticlă așezată pe un suport de mucava luat de pe masă și fuma tacticos dintr'o țigare înfiptă într'o scobitoare. În buzunarul dela butonieră băgase paharul aproape plin cu vin, din care încerca mereu să soarbă câte puțin cu ajutorul unui țigaret de sticlă. Și pentru că nu putea să bea din pahar, se servia de sticlă : turna din sticlă în suportul de mucava format ca o farfurie, îl umplea până curgea jos vin în cantitate cam dublă aceleia ce rămânea în el, pune sticla pe dușumea, lua suportul, îl ducea la gură, pe urmă îl pune jos și reșeza sticla peste el. Totul făcut cu o singură mână — stânga — și cu o lipsă de dexteritate care constituia întregul succes al reprezentății lui. Apoi începea să fumeze, cu o seriozitate jucată comic.

Lui Anghel îi veni poftă să ne țină un discurs :

— Iluștri confrăți și imbecile specimene...

— Bravos, vivat Cațavencus — făceau. după fiecare cuvânt, Cato și Gogu, în postură de cetățeni turmentați, îmbrățișați și cu paharele mereu la gură.

— După cum am spus, continuă el, în opul al optsprezecilea al meu...

— Auctor tziganus, opus igne dignus est! îl aplaudă Oli.

Anghel își privi puțin incisiv întrerupătorul apoi continuă, în acelaș ton:

— ...toate națiile au printre ele și specimene născute din tați austrieci și debordate din mame franceze care... și în momentul acela un șivoi răcoritor îi întrerupse firul ideilor, sărutându-i violent fața, gâtul, pieptul, sărit din catapulta sifonului lui Oli, care se simțise imediat vizat de ultimele fraze ale discursului.

— Brrr!... Oli nu face glume din astea!... Mi-a ajuns până la cămașe.

— Bravo, Oli! Tragere la tir!, strigă Gogu făcând mare haz de scuturăturile lui Anghel, care simțea cum i se scurge sifonul prin sân ca niște pui de șerpi. Drept răspuns, Gogu s'a pomenit în piept cu întreg conținutul unui pahar de vin, aruncat cu îndemânare de Anghel.

În acest timp Sergiu, pentru a atrage atenția asupra sa, aruncă farfuria de mucava plină cu vin, drept în mijlocul mesei, a cărei suprafață fiind acoperită cu lichid, ne împrășcă pe toți cei din jurul ei cu stropi de apă amestecată cu vin.

A fost semnul desăvârșit al izbucnirii ostilităților...

Cato și Gogu, într'un capăt al mesei, Anghel în celălalt, Sergiu și Oli, din câte un colț, începuseră un atac violent cu tot ce mai găsisiau prin pahare, prin sticle, pe masă. Oli bombardă din colț cu sifonul, ca o mitralieră; Anghel arunca, din cele patru pahare pe care le avea la îndemână, tot ce mai rămăsese în ele, înspre Gogu și Cato. Aceștia, asaltați din

toate părțile, își găsiră refugiul în dosul paltoanelor făcute porcoi pe un scaun lângă ușă, implorând pe ceilalți trei care se coalizaseră contra lor și cerând armistițiu. Tot lichidul disponibil fiind epuizat, războiul încetă, cu învinșări reciproce:

— Idioților, ați vărsat tot vinul!

— Paparudelor! tăceți din gură, n'aveți cuvântul!...

Atmosfera belicoasă a început să se tempezeze prin evaluarea pagubelor și însărcinarea despăgubirilor de război. În primul rând toate țigările erau ude. Oli trebuia să dea altele. Sergiu rămânea dator o jumătate de chilogram de vin, iar Anghel, drept pedeapsă, nu mai avea dreptul să reclame nici o țigare. Invinșii — ei se mulțumeau cu hainele ude. Apoi, mai mult sau mai puțin, descărcați de o energie al cărei potențial devenise indomptabil, toți și-au reluat locurile la masă.

— Vivat Venus, venat vinus! strigă Oli, vroind să spună; „să trăiască Venus, și să vină vin!“.

Gogu, cel mai bas dintre toți, strigă familiar și comic un [chelner](http://www.ziuaconstanta.ro):

— Hans, bite schööön...

Hans, care chiar dacă nu se numia astfel, trebuia să se sesizeze, să accepte noul nume și să execute comanda, ne-a servit rapid și conștiincios.

Veselia începea să-și reia firul dela început, ca după o transportare în alt local. Dav, mai exuberant ca oricând, propuse să cântăm un „Gaudeamus igitur“ — fără, bineînțeles, ultima strofă, și aceasta numai dintr'un capriciu diavolesc al nostru.

După aceasta, Cato ne mai cântă o romanță sentimentală care ne melancoliză pe toți, schimbând dintr'odată atmosfera. Un cântec

influențează sufletul mai repede, decât o furtună poate răscoli nori și aduce ploaie. După furtuna de adineaori, Gaudeamusul și romanța lui Cato ne-au schimbat pe toți într'atât, încât devenisem naiv de sentimentali. Mă uit la Matei; el începe să mă intereseze din ce în ce mai mult. Acum, voia să râdă și n'avea motiv: voia să plângă, dar nu putea. Era într'un veșnic provizorat interior.

De câte ori privesc băiatul acesta îmi răsar în minte figura Minei...

Mă retrag lângă Sergiu. Intre el și Matei. Mi se pare că între ei sunt mai la mine acasă și le spun că simt momentul de a improviza ceva, o inspirație pe care nu trebuie s'o pierd. Și în timp ce Anghel și cu Dav se agitau într'un duel de ironii, la care participau Gogu și cu Oli, Cato se plimba nerăbdător și liric ca un cocoș prin cameră, iar eu scriam, cu o ușurință pe care n'o mai încercasem niciodată. Mă gândeam mult la Mina și la mine — și mă gândeam la Matei, care îmi stătea alături. Am scris câteva versuri absolut sincere; am avut curajul să le citesc tuturor, deoarece eram sigur că nimeni nu-mi cunoaște secretul care planează deasupra lor. Matei a spus să citesc — și l-am ascultat; el pentru mine, cântase.

Toți mă ascultau.

— Am scris acestea pentru Matei și pentru Oli. Dacă vrei și pentru tine, Mircea — trebuia să-mi justific oarecum apariția la tribună. Rămâne să vedeți dacă-i adevărat. — Și începui să citesc, cu vădită emoție, niște versuri strict ocazionale, pline de un sentimentalism anost :

O, dacă-am fost ridicol

Și dacă-am fost hilar,

E numai pentru tine,

Amorul meu bizar.

Pentru tine am îndurat
 Bârfeli și ironii
 Și pentru tine am adunat
 În suflet armonii.

Pentru tine-am neglijat
 Și prieteni și amici
 Și seri melodioase
 Și nopți cu licurici...

Iar dacă optimismul
 Palpită'n mine iar
 Făcându-mă să suport
 Durere și calvar,

E numai pentru tine —
 Și ție îți închin
 Azi dragostea de viață
 Și cupele cu vin.

— Bravo, Horia! Parcă ai fi un nou Horățiu. Hai să-i închinăm cupele pentrucă o merită. A ta e mai indulgentă (făcea aluzie la muză, la iubită) decât a lui Matei. Vivat!...

Anghel mi-a spus www.ziuaconstanta.ro entuziasm și cu ironie în acelaș timp și toți s'au ridicat entuziaști să „închine dragostea de viață și cupele cu vin“, cum spuneam eu în ultimul vers.

— Ai ținut să-mi dai o replică la ceea ce am cântat eu mai înainte — ai reușit Baldo vine. Tu iubești și viața — eu o iubesc acum numai pe ea, asta mă doare mult ! îmi mărturisi discret la ureche, Matei.

— Iubesc și viața, pentrucă o iubesc pe ea, Matei. Viața mea e toată în ea ; tu înțelegi lucrul acesta... Și eu te înțeleg pe tine, dar n'ar trebui să fii pesimist. Iubirea e făcută numai ca să ne complice viața, nicidecum s'o anuleze.

Glasul lui Dav ne-a întrerupt pe neașteptate, pe mine și pe el.

Pe când noi amândoi vorbeam, Oli, sugestionat de Anghel care vorbise adineaori de Horațiu, îl rugă pe Dav să recite una din odele acestuia. Dav cunoștea latina din familie aproape — tatăl său fiind crescut în vechea tradiție latinistă a Ardealului, l-a influențat și pe el. Dav cunoștea multe versuri din Virgiliu, din Ovidiu și din Horațiu. El primi propunerea lui Oli cu o bucurie certă care-i strălucea în ochi, dar nu știa ce să aleagă din Horațiu și din cauza asta se cam codea să ne recite ceva. Cato i-a sărit în ajutor :

— Spune-o p'aia, Dav, cu „gratus puellae aut digito male pertinaci“, strigă el pasionat de conținutul acestei ode pe care nu știa s'o traducă, dar în care știa că există ceva simțit de Horațiu, tot așa cum e simțit și de el.

Ad Ta iarchum era, dealtfel, cea mai nimerită pentru această ocazie și singura odă a acestui poet al sexagenarilor în care ne puteam regăsi și noi. Dav o declamă cu talent, întonând fiecare cuvânt cu o admirabilă claritate, obținând o muzicalitate care parcă nu era a lui Horațiu. Intr'un singur loc, pentru a o actualiza complect, a înlocuit *Soracte* cu *Warte* și a pus în loc de „O Taliarche“, numele chelnerului care ne servea, pentru a-l amuza pe Gogu. În picioare, comunicativ, declama solemn, cu toate gesturile adecvate, această odă care era într'adevăr actuală pentru noi :

Vides ut alta stet nive candidum
Warte ne jam sustineant onus
Silvae laborantes, geluque
Fulmina constiterint acuto.

Dissolve friguo, ligna super foco
 Large reponens, atque benignius
 Deprome quadrimum sabina
O, Meine Hans, merum diota.

Permite divis cetera, qui simul
 Stravere ventos aequore fervido
 Deproliantes, nec cupressi,
 Nec veteres agitantur orni

Quid sit futurum cras, fuge quaerere, et
 Quem tors dierum cumque dabit, lucro
 Appone ; nec dulces amores
 Sperne, puer, neque tu choreas,

Donec virenti canities abest
 Morosa. Nunc et Campus et areae
 Lenesque sub noctem susurri
 Composita repetantur hora.

Nunc et latentis proditor intimo
 Gratus puellae risus ab angulo
 Pignusque dereptum lacertis
 Aut digito www.ziduricolstantin.ro pertinaci.

Cato, făcând un gest mefistofelic din mână, ca și cum ar fi mângâiat pe cineva cu o lascivitate maladivă, duse ecoul mai departe :

— Aut digito male pertinaci !...

— Băeți, trebuie să lăsăm una din acestea posterității. Să o screim pe zid, ca să ne aducem întotdeauna aminte, de câte ori vom mai trece pe aici, de noaptea aceasta și de toți cei care suntem acum aici!...

Propunerea lui Anghel nu era lipsită de sens. Era chiar cât se poate de frumoasă. Noaptea aceasta nu va trebui uitată niciodată. Cel puțin aceste ziduri să n'o uite niciodată.

Oli s'a urcat pe un scaun și, cât mai sus, a reprodus o strofă din oda lui Horațiu într'o caligrafie impecabilă și vizibilă dela distanță. El reproduse numai strofa a doua, care-i plăcea mai mult. Dav susținu însă să o reproducă și pe a patra, iar Cato se rugă pentru a șasea, ultima, care-l pasiona în mod deosebit. Oli, după ce reprodusesese mai înainte ultimele două din strofele improvizate de mine, mai reproduse pe zid și două din Horațiu, pe urmă se plictisi. Dela ușă se putea ceti destul de clar, cele reproduse de dânsul.

— Așa, prieteni ! Oricine va trece pe aici să-și aducă aminte că e încă tânăr, că iubește și că părul nu i-a albit. Numele lui Horațiu să rămână aici, alături de-al lui Baldovin și de-al nostru al tuturor a cei din noaptea asta...

— Ar fi mai frumos, Dav, dacă s'ar reproduce și refrenul acela din cântecul lui Matei. Ne va răscoli și el amintiri mai târziu, propun, rugându-l pe Oli din ochi să mai scrie pe zid încă o strofă, aceea pe care am cântat-o acum câtva timp cu toții :

www.ziuaconstanta.ro
Dați-mi vin și cântece și flori...

Acum peretele era aproape plin cu versuri. Cele latinești erau așezate la mijloc, celelalte în părți. Sub fiecare grupă numele autorului, iar, mai jos numele tuturor celor prezenți, încadrate într'un chenar negru și gros și datate cu această dată fatidică, pe care aproape o beatificam : 13 Martie.....

Când am ieșit în piața dela Sfat, o răcoare matinală ne-a deschis o poftă nebună de a umbla pe străzile pustii, în tăcerea fermecătoare care ne înviora. Era încă întuneric și de undeva, de departe, apăreau, confuze, brațe de

lumini. Ceasornicul din turnul care domina majestuos întreaga piață era încă luminat și, peste puțin, cinci bătaii ale lui ni s'au părut cinci glasuri de Sybile trezite la apariția noastră neașteptată.

Era o dimineață de martie neobicinuit de caldă. Răcoare era numai întrucât orice dimineață e răcoroasă.

Pe toți ne persecuta demonul hoinăreliei, al aventurii. Nimeni nu se îndura să plece spre casă.

Am luat două trăsuri și-am pornit-o spre gară. Prima era condusă de Oli, așezat pe capră, alături de birjar și cu hățurile în mână, a doua o conducea, în acelaș fel, Sergiu. Cei-lalți ne împărțisem în două grupe și ne întreceam care să cânte mai tare... Orașul întreg dacă s'ar fi dărâmat dintr'odată, n'ar fi făcut un sgomot mai mare decât acesta, apărut brusc, în cea mai perfectă tăcere: tropotul cailor, chiotele surugiilor improvizate, urletele celor din trăsuri. Era o veselie infernală care sguduia geamurile vitrinelor și rupea somnul burghezilor de deasupra lor. Am trecut prin fața *Coroanei*, care dormita solitar, cu lumina obosite; am trecut apoi pe lângă liceul de fete, unde nu mai exista nici o urmă din serenada noastră de aseară; totul dormea în cea mai perfectă liniște — somnul celei din urmă ore. Pe urmă ne-am îndreptat spre gară. Pe drum ne-au apucat zorile. Când am ajuns acolo, era o dimineață ca de câmp, limpidă și cu ciocârlii. Vagoanele părăsite ne invitau la un voiaj majestuos și erau parcă încărcate cu nostalgii. În noi se petrecea o dramă: am fi vrut să plecăm mai departe, să evadăm undeva, dar ne atrăgea farmecul acestui oraș lăsat în urmă, la poalele Tâmpei care a rămas mult în spatele nostru. Burgul medieval de pe vale

ne cheama, ne chema cu turnurile lui, ca fecioarele care vor începe să-i cânte pe lira trotuarelor cele mai frumoase cântece matinale de dragoste și tinerețe — ne chema insistent înapoi, să simțim intimitatea iubirii lui — delirul și strălucirea acestor primăveri care ne vor lumina întreagă viață. Nu ne lăsa să plecăm mai departe, nu ne lăsa pradă nostalgiilor din noi.

Prin apele stringente ale aurorii senine ne-am întors înapoi, voind să ajungem în oraș înaintea primelor raze de soare ce se vor așterne în fața pașilor Kettyei, ai Laurei, ai Minei și ai celorlalte fete care purtau în ochi câte un suflet, — al fiecăruia din noi.

CAPITOLUL V

V i c t o r i a ! . . .

Primăvara creștea ca un miracol...

La Brașov primăverile sunt timpurii și sunt blânde. De-abia prin Mai, uneori timpul devine capricios, cu ploile sale calde și violente — sau monotone și melancolice ca o iubire discretă. În a doua jumătate a lui Martie și întregul Aprilie, totul e îmbătat de lumina primelor raze de soare care aburesc pământul răscolesc apele sufletelor aprinse de lirism. Până și în zâmbetele ftizicilor, instalați la rând pe băncile aleelor însortite de pe Warte, vezi bucuria, imensa bucurie pe care o coboară primăvara din cer. Florile încep să privească seninul de deasupra lor; gâzele, într'o suverană confuzie de voci, încep să intoneze imnuri minore în onoarea fermecătoarei Naturi. E o poezie peste tot, un cântec de clo-rofilă, ce se înfiripă deasupra caselor roșii

îngrămădite la poalele unui munte de orgii. Tâmpa geme, geme înăbușită de verdeață și pare un monstru superb, ridicat în două picioare peste orașul idilic și boem ca unul din leii triumfali dăltuiți în stema țării. Sufletul palpită de o neliniște luminoasă, iubirea crește ca un puhoi dezastruos și sângele circulă mai înflăcărat. Aprilie pune în inima fiecărui tânăr ceva din podoaba bogată a castanilor înșirați pe bordura trotuarelor, ca niște lampadare uriașe, cu zeci de brațe încărcate cu mii de diamante; degetele fiecărei frunze poartă un fragment din primăvară, pupilele fiecărei flori suportă o beție delirică a cosmosului înebunit de vertigiul cu care sublima tinerețe se ridică din pământ. E un dans nebun peste tot și o muzică drăcească de elanuri.

Cele cinsprezece zile de exil extrașcolar — se poate numi exil o evadare forțată de legi, dintr'un spațiu închis?... ha, câte odată se înșeală amarnic și legile, dar mai ales acei care cred că duc o pedeapsă acolo unde nu acordă, de fapt, decât suprema fericire! — au trecut aproape fără să-mi dau seama de frumusețea lor. La început mă neliniștea situația aceasta de numulit svârlit dincolo de fluviul fluent al vieții; mă torturau remușcările, născute numai din această stagnare a activității școlare, în care, de bine — de rău, începusem să văd una din rațiunile actualei mele existențe de adolescent. Curajul cu care primisem pedeapsa la început, aproape îmi dispăruse, după vreo câteva zile. Mă chinuia printre altele, problema cum să-mi justific în fața frumoasei mele gazde dezertarea aceasta prea lungă dela școală. Vedea bine că rămân în fiecare zi acasă și, desigur, era curioasă, voia să știe ce am de gând. Și chiar dacă nu o interesa câtuși de puțin toate aceste, mie

mi se părea totuși că numai la asta se gândeste. Până când, după vreo câteva zile, ieșind din cameră, înainte de prânz, pentru a mă duce undeva, să mă plimb, mă întâlnesc pe neașteptate la poartă cu ea și tâmpilele mi se aprind dintr'odată, inima începe să-mi svâcnească tare.

— Sunteți bolnav, domnule Baldovin? N'ați fost la școală de mult...

N'am vrut să mint. O puteam face foarte ușor, foarte natural. Vream însă să fiu liber, să scap de o problemă care mă obseda, mă chinuia.

— Nu, doamnă: sunt eliminat! I-am spus-o direct, cu o sinceritate naivă de copil, dezarmându-mă complet. — Sunt eliminat pentru cincisprezece zile. Se zice că am ofensat un profesor...

A rămas poate surprinsă, poate indiferentă. Nu m'a interesat ce mi-a răspuns — căuta, mi se pare, să mă consoleze, asigurându-mă de meschinăria profesorilor de azi, gratulându-mă cu câteva elogii, care erau mai mult compătimiri. Imi părea însă bine că am rezolvat-o atât de ușor. De acum puteam rămâne acasă liniștit, fără a mai căuta să mă ascund de ochii ei, de frumoșii ei ochi, fără a mai tresări la orice pași auziți dincolo de ușă din teama de a nu fi ea.

Restul dimineților, petrecute cu un tabiet boem, mi s'au părut mai frumoase. Reușisem să mă reîmprietenesc cu Sonia, care venea regulat la ora 10 să curețe prin casă. De multe ori mă găsea încă în pat și atunci era atât de gentilă încât aștepta să mă îmbrac și pe urmă făcea paturile. Cu ea câștigasem atâta teren în conversații, încât, după mai puțin de o săptămână, puteam să-i spun orice, fără să se supere. Părea, dimpotrivă, deosebit de încântată de îndrăsneala mea.

Intr'o dimineață eram culcat — intenționat rămăsesem culcat. Sonia vine și, găsindu-mă încă în pat, pentru a-și face de lucru prin casă, voia să adune ceștile în care, la 7, ne adusesse cafeaua și cornurile. Ceașca mea o așezasem pe noptiera dintre cele două paturi. Când a venit s'o ridice, am prins-o subit de mână și am tras-o peste marginea patului, lângă mine.

— Sonia!...

Am privit-o direct în ochi, pe sâni — am strâns-o de mijloc.

— Ce vrea domnule?... Vreau să fac curat... îmi spuse ea cu o candoare de copilă, abandonată în brațele mele de o dorință superbă.

Sonia era o femeie pe care n'aș fi putut-o iubi niciodată, dar o dori-am încontinuu; o găseam demnă de ruperea sigiliilor virginității mele și simțeam că numai ei trebuia să-i încredințez acest al doilea și adevărat botez al vieții mele. Dar eram într'o situație dificilă. Pe deoparte libertatea Soniei, pe de alta împrejurările în care mă găseam eu, nu-mi permiteau revărsarea dorinței ce mă cuprindea neîncetat. Și eram la vârsta în care dorința crește pentru o singură femeie, după cum iubirea, absolut platonice, gratuită, te face sclavul unei iluzii, al unei femei divinizate. Lui Sergiu nu voiam să-i împărtășesc nimic din concubinajul meu amoros cu Sonia. El imediat s'ar fi repezit asupra ei — și ar fi fost suficientă o singură dimineață, să rămână singur acasă, pentru a face, condus de instinct, ceea ce eu nu îndrăzneau să fac, condus de formalitățile idioate ale rațiunii.

Mă obicuisem să o aștept pe Sonia în fiecare dimineață, pentru a-i lua tributul cuvenitelor incursiuni devoratoare prin intimitatea peisagiilor ei femești. Și de aceea îmi părea adorabilă viața aceasta trândavă, care la

început mi se părea penibilă și mă remușca, iar acum o priveam cu o bucurie salutară. Regretam chiar că zilele trec așa de repede, că onoratul consiliu profesoral a fost atât de puțin drăguț cu mine: o jumătate de lună. Incepusem să par fericit, să simt mulțumirea. Imi împărțeam timpul zilelor în așa fel încât profitam de el cu mult mai mult decât când mă duceam la școală: mă plimbam când vream, mă distram cât vream, citeam cât vream și, pe deasupra, rămâneam și mult mai liniștit.

Deși distracția mea și liniștea mea, erau mai mult paradexe. Ele erau regizate de Mina. Mă distram căutând s'o întâlnesc, iar când n'o puteam întâlni era un infern deasupra capului meu.

Nu știu ce va fi crezut fata asta despre mine, dar de câte ori o întâlneam — și întotdeauna, la orice întâlnire, trebuia să mă comport, din timiditate, cu atâta ipocrizie încât s'o fac să creadă că aceasta n'a fost nicidecum căutată — mă privea cu mai multă insistență, cu mai multă pasiune și cu mai multă dragoste. La prânz, când ieșea www.zidacconstanta.ro școală, trebuia să mă duc să cumpăr o gazetă dela depozitul de ziare din fața casei ei, numai pentru a o vedea. Imi plăcea să mă vadă cu ziarul în mână inocent, cuminte și întrucâtva blazat (știa, desigur, tot ce mi se întâmplase și căutam să par astfel) și îmi plăcea s'o privesc venind singură dela școală, cu pași siguri și cu seriozitatea aceia care-i împodobia chipul admirabil. Rareori era însoțită de o prietenă, nicidecum însă de intima ei, care stătea în partea cealaltă a orașului. Când o vedeam singură, simțeam aproape aceeași satisfacție ca și cum m'aș fi împărtășit din adevărata sa intimitate. Serile, înainte de a mă întâlni cu prietenii și colegii dela școală, căutam să mă întâlnesc

cu ea. Să mă întâlnesc pur și simplu, așa cum se întâlnesc pe stradă un străin cu o străină, să o văd — altceva nu doriș. În multe seri o căutam avid, înfrigurat de neliniște, din ce în ce mai surescitat, deoarece orele se scurgeau, seara trecea și îmi vedeam deschisă perspectiva de a avea iarăși o noapte albă, frământată de regretul de a nu o fi văzut.

Mă convinsesem între timp de un lucru. Mina era singura fată din câte cunoșteam, care se bucura de o libertate nemărginită din partea părinților ei și pe care ea știa s'o întrebuințeze într'un mod minunat de frumos. De când am cunoscut-o, o vedeam aproape zilnic traversând singură întunericul serilor la ore când alte fete de vârsta și situația ei, din proprie ipocrizie sau rafinement, din falsă și forțată cumințenie, sau din imbecilitatea unor precepte educative ale familiei, se feresc să fie văzute pe stradă, însoțite de cineva sau chiar singure, la lumina zilei și cu atât mai puțin seara. Ceeace vor fi făcând ele acolo unde rămân ascunse — aceea nu se vede. Pentru asta o admiram pe Mina, o admiram mai mult decât pentru orice altă calitate a ei. N'am avut niciodată încredere în persoanele smerite, morale, exemplare; în toate cazurile am văzut și m'am convins că erau altfel din ipocrizie, din falsitate, sau din prostie. De aceea le detest întotdeauna. Admir ființele care își manifestă desfrâul spiritual sau fizic în orice sens — în limita bunului simț însă: ele sunt sincere, sunt inocente, n'au nimic de ascuns. Dela celelalte te poți aștepta oricând la o dezertare oribilă — cu atât mai oribilă cu cât o surpriză acolo unde nici nu o bănuiai. O dezertare din fața comandamentului moral e superbă când e comisă de un spirit liber, sincer — n'are în ea nici o intenție vătămă-

toare; aceeași dezertare e demnă de cel mai nemilos verdict în cazul uneia din imens de multe persoane cu false veleități de moralitate.

Mina nu era și nu putea fi niciodată falsă. Vedeam asta din mișcările, din acțiunile, din toate expresiile figurii sale. O fată care zilnic, la vârsta de șaptesprezece ani, dela ora două și până la nouă seara, face ce vrea, se duce unde vrea, vorbește cu cine vrea, fără a i se cere de acasă nici o justificare a timpului risipit și fără a fi văzută vreodată în societățile promiscui de colege frivole și tineri interlopi; o fată care are curajul să se plimbe singură pe stradă și pe promenadă, să sfideze prejudecățile vulgare și să înțeleagă pentru ce libertatea e mai prețioasă decât orice — o astfel de fată e mai rară decât blazonul prăfuit al orcărei aristocrații și e într'adevăr de admirat. Mina era așa: un exemplar unic al sexului său.

Un singur lucru mă mai preocupa: voiam să aflu pentrue Mina se duce în fiecare duminică, cu o regularitate meticuloasă, la biserică.

www.ziuaconstanta.ro

Din cauza ei, mă obicuisem să mă duc regulat la biserică și eu. Duminica fugeam, după ce se striga catalogul, din rândul elevilor dela liceul nostru, care erau duși forțat la biserică sfântul Nicolae din Prund, și alergam la cealaltă biserică, din centrul orașului, unde știam sigur că o voi găsi pe Mina. De multe ori dezertarea mea era observată și-mi atrăgea, drept consecință, o absență nemotivată la Religie. Nimeni nu vroia să mă creadă că fugiam „pentru a mă duce la biserică din Cetate, să ascult corul“. De câteva ori m'a salvat profesorul de muzică: el mă văzuse acolo și rămăsese deosebit de încântat că viu spe-

cial pentru a asculta corul dirijat de dânsul. Adevărul era însă că nu mă duceam nici pentru cor, nici pentru biserică, nici din pietate, nici de frica lui Dumnezeu, ci numai pentru a o privi pe Mina...

După amiezile celor două săptămâni de vacanță inversă le-am petrecut în mare parte la biblioteca „Astrei“, unde am citit tot ce-am găsit mai interesant din foarte puțin reprezentata — în această bibliotecă — gândire contemporană și de unde împrumutam cărți pentru a citi și acasă. De multe ori veneau la mine Dav și cu Anghel, unul din plăcere, altul mai mult de nevoie, deoarece trebuia să-i explic regulat lecțiile la Astronomie, una din recunoscutele lui orori, câteodată cu atât mai mare cu cât trebuia să-l oblig a-și reaminti operațiile logaritmice și, mai ales, formulele cabalistice ale Trigonometriei. Când ne întâlneam toți patru, cu Sergiu, în aceeași cameră, uitam de obicei de orice activitate pentru care ne strânsesem aici și alunecam pe panta discuțiilor libere, a fanteziilor, reîntorcându-ne la realitate tocmai târziu, aproape de ora mesei. Anghel rămânea atunci disperat și se decidea imediat să încerce încăodată hazardul pentru a doua zi la ora lui Țâru (dacă nu-l asculta, hazardul îl favoriza!), sau să se „îmbolnăvească“ de pe acum, pentru douăzeci și patru de ore. În privința asta — singura — el rămăsese absolut „matematic“.

Pe la școală n'am dat în tot cursul acestui timp, decât de două ori. Sâmbăta după amiază trebuia să mă duc la ședințele societății noastre de lectură, unde, alături de Dav și Anghel, eram unul dintre primii pioni ai activității de acolo. În cele două ședințe, la care am participat abia tolerat de președintele nostru, profesorul de Română, mofturos, sco-

lastic și foarte deferent față de noi, am ținut să comemorez, cu un an mai târziu, centenarul Romantismului, printr'o lucrare lungă, documentată și cu mult superioară nivelului de pricepere al majorității auditorilor — copii veniți dela coarnele plugului. Țineam însă, mai mult, să-i relev acestui profesor de literatură câteva lucruri absolut noi pentru el, și vroiam să-le arăt, în concluziile pe care le trăgeam, tinerilor puberi sau adolescenți din fața mea, că romantismul este singura formă de viață care a existat întotdeauna și care va exista mereu. Fiecare civilizație își are romantismul ei, chiar dacă astăzi suntem obicinuiți de savantlâcul didactic să înțelegem prin Romantism numai fantezia luxuriantă a unor tineri dezordonati, a căror exuberanță a culminat în noaptea de 25 Februarie 1830. Nu m'așteptasem la succesul repurtat, dar apologia pe care o făcusem romantismului — a acestui romantism modern și contemporan — avusese un formidabil răsunset în sufletele celor ce m'au ascultat. După ce mi-am sfârșit lucrarea — împărțită în două ședințe — jumătate din colegii mei au ținut să sărbătorim, într'o încântătoare sâmbătă seara, în mod într'adevăr solemn, o sută de ani dela memorabila și simbolică biruință a lui *Hernani*. De data asta Beșchea a fost admirabilul nostru amfitrion — și în noaptea aceea Matei ne-a declamat câteva strofe din muzicala poezie lamartiană:

Ainsi, toujours poussés vers de nouveaux rivages...

Câteva zile după aceea, am reînceput să mă duc la școală, cu o neplăcere plină de regrete. Peste termenul știut, mai întârziaseam o zi și aveam prin urmare dintr'odată cinci absențe nemotivate. O săptămână deacum în-

colo, cel puțin, trebuia să fiu un elev conștiincios, supus, tăcut, pentru a-mi putea recâștiga creditul măcar în fața profesorului de Higienă, doctorul liceului, care, printre altele, ne elabora și adevărurile de boală, pentru motivarea absențelor. Acestea erau, firește, niște simple formalități, iar noi reușisem să-l câștigăm pe doctor de partea noastră, așa că eram asigurați de motivarea absențelor. Când cineva nu învăța o lecție — cazul lui Anghel cu matematicile — sau simțea nevoia să se plimbe într-o zi, ori petrecuse noaptea în oraș, a doua zi rămânea acasă, iar la prima întâlnire cu doctorul, îl ataca imediat de o „motivare“. Acestea se redactau rapid, cu o desmințită stereotipie și erau cât se poate de laconice:

ADEVERINȚĂ

Elevul cutare, a lipsit dela școală în ziua (zilele) cutare, fiind bolnav. Data și semnătura.

Eu trebuia să mă insinuez în simpatia lui, deoarece era singurul dascăl de care aveam o reală necesitate. În ora lui de Higienă, — una pe săptămână, adică vreo...12 în tot cursul anului! — când ne vorbea, cu un interes patern, numai despre bolile venerice (uneori într'un mod apetisant), eram cel mai simpatic elev al lui, reușind să mă ridic peste eforturile tuturor celorlalți de a-i deveni simpatici. El, observa jocul nostru, dar ne iubea pe toți, ne înțelegea — era un om de viață — și nu ne persecuta niciodată.

M'am obicinuit greu să mă scol iarăși la o oră matinală fixă, dar, mai ales, mi-a fost tare greu până m'am obicinuit să suport atmosfera clasei. Diminețile erau sublime, soarele pătrundea în clasă prin ferestrele deschise larg, odată cu miresmele exalate de fantomele copacilor

delirici. Libertatea ne chema afară, în puritatea unui aer abia resimțit de aici, din băncile odioase, dintre pereții cavernoși, din fața profesorilor supuși și ei aceluiaș supliciu groznic și neîntrecut.

Băile de rouă care se evaporau în luminozitatea feeriilor solare, ne invitau frunțile la un voiaj admirabil prin răcoarea lor matinală, prin bețiile lor terifiante, prin luciditatea spiritua-lității lor. În fața lor ne simțeam parcă niște Prometei înlănțuiți, suportând ferocele supliciu de a fi răstigniți cu ochii îndreptați spre imensitatea cerului clar.

Aveam impresia că Mina se plimba pe undeva, pe una din aleele binecuvântate de acest elixir mai puternic decât toate preparatele farmaceutice din lume și mi se rupea inima de dor, de regretul de a nu putea fi liber, s'o caut, s'o urmăresc. Așteptam recreația cu ceasul sub bancă, privind minutarul leneș și enervant : de multe ori îmi venea să-l trântesc, să-l distrug ca pe cel mai mare dușman al meu, spre a nu mă mai tortura cu ferocitatea mecanismului său. Mă simțeam și eu un ceas, dar deosebirea dintre noi era enormă: eu eram un ceas viu, cu toate arcurile sensibile în fața naturii ; acest instrument infernal și minuscul pe care-l purtam totuși într'un buzunar din apropierea inimii, privea totul din jurul său cu aceeași nepăsare monstruoasă în cel mai urât timp ca și în cele mai frumoase dimineți de primăvară. Dacă se întâmpla vreodată ca sunetul clopoțelului să întârzie câteva secunde peste momentul indicat de ceasornicul meu, aceste secunde mi se păreau tăiate prin carne.

În recreație voiam să îmbrățișez totul, voiam să alerg peste tot, să văd totul, s'o caut pe Mina. Gândul absurd că ea n'ar fi la școală acum, că s'ar plimba pe undeva, prin aer liber,

mă înebunea. Liceul de fete era însă prea departe ca să am timpul, în zece sau douăzeci de minute, să mă duc pâșă acolo, spre a mă convinge că Mina nu-i absentă.

Eram obsedat, aproape halucinat, din cauza Minei. N'o vedeam decât pe ea, nu trăiam decât pentru ea. Simțeam acum necesitatea inexpugnabilă de a o cunoaște. Totul mă îndemna spre actul acesta superb, natura întregă mi se oferea o complice plină de speranțe — dar mi se părea încă greu, aproape imposibil. Când perseverezi prea mult într'o acțiune neplăcută, dela un timp te obicinuești să o accepți drept singura posibilă și te simți parcă mulțumit în ea însăși chiar dacă alți oameni, în aceleași împrejurări (dar nu și condițiuni), ar considera-o — cum, de fapt, e — ratată. Ar fi fost o fericire prea mare, aș fi înebunit de fericire, dacă într'una din aceste zile paradiziace aș fi putut merge câțiva pași alături de ea, i-aș fi putut arăta câteva cuvinte, din minunăția sufletului meu, Minei. Și, totuși, trăim numai pentru aceasta.

Totul se părea că se ridică, odată cu mine, spre acest paroxism fulminant al fericirii și simțeam cum un moment decisiv, catastrofal, se apropie să mă arunce brusc în vârtejul unei alte vieți. Devenisem orb; nu vedeam nimic, numai știam de nimic din jurul meu. Trăiam într'o izolare de foc — restul, în întregime, era întuneric. Numai Mina, veșnic lângă mine, veșnic mai frumoasă, mai sublimă, mă însoțea peste tot. O priveam acum ca pe o jucărie ce mă pasiona, dar pe care n'o puteam atinge din cauza geamului vitrinei ce ne desparte. Eram în stare să comit, în mijlocul zilei, un delict enorm, numai s'o pot avea în mână, ca pe un miracol încarnat. Tot timpul visam gândindu-mă la ea, reîmprospătând-o în vis mereu.

Simțeam că nu mai puteam răbda acest provizorat continuu și aș fi făcut orice, orice, deoarece nu mai puteam aștepta nimic și nu mai puteam suporta situația aceasta precară de a nu-i putea vorbi, de a nu o putea avea alături. Cu fiecare zi, cu fiecare minut scurs, hotărârea îmi creștea absolut lucidă. Așteptam prima ocazie să o întâlnesc singură, spre a-i rupe, pentru totdeauna, vălul misterios care o înconjura pretutindeni. Eram ferm decis să comit lucrul acesta extraordinar spre care mă îndreptam cu tot sângele, cu toți nervii, cu întreaga conștiință. Părea că mă atrage ceva admirabil, un vertigiu irezistibil spre un contact fulminant cu viața. Trebuia să se întâmple o explozie, un delir — totul mă anunța.

Și el s'a întâmplat — acest delir. S'a întâmplat într'o duminică vrăjitoare de Aprilie. Ați observat cât de frumoase sunt sărbătorile? Orice duminică, petrecută în absolut aceleași condițiuni ca și toate celelalte zile de peste săptămână, pare totuși o zi mai liniștită, mai luminoasă. Un îndrăgostit, ca și un deținut, observă lucrul acesta, chiar dacă supliciul lor nu e cu nimic mai ușor decât în celelalte zile.

Când i-am vorbit pentru prima dată Minei, era o duminică de Aprilie. Cine nu cunoaște și nu admiră aceste duminici de Aprilie? Ele nu par pământești: par niște zile rătăcite din alte lumi prin itinerariile invariabile ale genoidului nostru. Se vede deci că universul întreg a ținut să sărbătorească această biruință a dragostei mele. Mi-a acordat una dintre cele mai frumoase zile ale sale, cu o dimineață splendidă, cu un soare ce a ieșit parcă la plimbare în urma unei intense beții prin domeniile infinite de rouă, cu un cer mai frenetic ca oricând și cu poeți ciripitori plini

de exuberanța întregii lumi. Natura întreagă se adăpa din voluptatea mea, favorizată de ea.

În dimineața aceea de sărbătoare nu mă putusem duce, ca de obicei, la biserică, după Mina. Veniseră la mine doi colegi care îmi erau și doi buni prieteni. Amândoi locuiau la aceeași gazdă și găsiseră de cuviință să mă viziteze de dimineață. Veniseră la mine înainte ca eu să fi putut pleca de acasă, astfel că, prinzându-mă acasă, a trebuit să întârzii cu ei până aproape de ora mesii. În casă era curat, afară era frumos și căpătasem cu toții o dispoziție care făcea să ne vibreze intens sufletele. Când am ieșit, era atât de frumos afară, eram atât de dispus în interior, încât am voit să plec cu ei în oraș, renunțând pentru ziua de azi la orice tribulație pe planul sentimental.

În apropiere de casa noastră era un parc mic, în formă de triunghi neregulat, situat între Poștă și Palatul Justiției și mărginit, pe cele două laturi, de două străzi principale ce se întâlneau în a treia stradă ce trecea prin vârful triunghiului, iar, la bază, se afla un trotuar umbrit de pomi mulți, înfloriți, întins pe lângă zidul unei grădini mari (un cimitir, mi se pare) plină cu flori. Pe una dintre cele două străzi de lângă parc veneam și mă duceam zilnic la școală, în oraș, la plimbare și tot pe aici era și drumul Minei din fiecare zi, din fiecare seară. Cu singura deosebire însă că eu treceam întotdeauna numai pe partea stângă a străzii, iar Mina numai pe partea dreaptă. Foarte rar îndrăzneam să trec și eu pe partea cealaltă, și atunci simțiam sub pași ceva teluric care mă făcea să gândesc la pașii Minei; pe ea n'o văzusem niciodată mergând pe partea mea.

Acum, mergând pe trotuarul obicinuit, între

prietenii mei, o zăresc dintr'odată pe Mina venind din oraș pe acelaș trotuar. Prin intervenția cărei mâini a destinului întâlnirea noastră s'a produs prin această coincidență, nu mi-am putut explica niciodată. Văzând-o însă că vine spre casă pe trotuarul pe care n'o mai văzusem niciodată trecând, o bucurie sclipitoare mi-a invadat într'o secundă pieptul. Aveam impresia că o surprind rătăcită ca în filmele de cinematograf, la vânătoare pe un dominion propriu, sau plimbându-se printr'o grădină prin care numai eu mă plimbam și unde o așteptam mereu cu inima întristată.

M'am despărțit numaidecât de amicii mei, pretextând că trebuie să vorbesc cu fata aceea, despre care ei nu puteau și nu trebuia să știe nimic în legătură cu intențiile mele, și m'au lăsat în pace, ca niște provinciali rămași în drum.

Am acostat-o dintr'odată, fără nici un scrupul, așa cum aș acosta o femeie ce mi-ar fi complex indiferentă. Totul dansa în jurul nostru: soarele, pomii, păsărelele din parc, oamenii de pe stradă.

— Bună dimineața, domnișoară!

Ea, presimțind încă din urmă pașii mei, dinainte de a o ajunge și a mă alătura în mers de ea, avusese destul timp să se pregătească și să primească surpriza cu destul calm și destulă stăpânire de sine. Drept răspuns cuvintelor mele, mi-a aruncat o privire blândă, largă, plină de tandrețe și încărcată de voluptăți inefabile, de fraze ce se rostogoleau în ochi neputându-se materializa în cuvinte.

— Bună dimineața — și din ochi voia să remarce parcă tardivitatea acestei urări la care, deocamdată, nu putea să mai adauge nimic.

— Domnișoară, mă ertați, vă rog, dar aș fi

vrut de mult să vă cunosc, pentrucă aveam, de mult, să vă spun ceva...

— Domnul Horia Baldovin, dacă nu mă înșel?...

— Da, domnișoară. Dar asta n'are nici o importanță. Voiam altceva, altceva să vă spun..

Glasul cu care vorbiam nu mi-l mai recunoșteam. Mi se părea glasul unui om care printr'o minune începe să vorbească dintr'odată, după ce o viață întreagă a fost mut. Ea voia să pară amicală, să antreneze conversația, dar penibil de greu. La un moment dat, am început să-i declam, ca cel mai tâmpit actor din lume, improvizând totul, ca un halucinat:

— Mă ertați, așa dar, că v'am întrerupt în modul acesta atât de puțin civilizată, dar trebuia s'o fac, pentrucă trebuia să ajungem aici... Ați observat, desigur, că oamenii sunt cu mult mai naivi decât ar trebui să fie. Nu-i așa că vă puteam opri oricând să vă vorbesc, fără a comite nici un act deosebit, monstruos ori prea teribil?

— Dar pentruce? Putem vorbi oricând, cu plăcere...

www.ziuaconstanta.ro
Credeam că n'am să pot fi în stare să mai scot un singur cuvânt dela ea. Vorbeam emoționat, împiedicându-mă după fiecare propozițiune, oprindu-mă mereu, frecându-mi degetele și implorând salvarea dela copacii din jurul meu spre care mă uitam mereu, ca pentru a mai căuta printre frunzele lor și alte cuvinte. Dar în frunzele lor nu întâlneam decât miracole care își băteau joc de mine și trecând pe lângă ei aveam impresia că trec pe lângă niște călăi ce mă palmuesc pe rând în fața feței pentru care aș fi dat tot ce aveam mai scump pe lume. Răspunsul ei a fost limpede, afectiv, încercând să mă salveze din ridicolul în care mă priveam căzut.

— Da, dar ceeace aș vrea să vă spun e altceva, vă închipuiți, desigur... Să nu credeți că vă acostez în mod vulgar... Desigur, ași fi putut-o face de mult, dacă era numai atât... Desigur că interpretați greșit intențiile mele...

Era avară în cuvinte; mă obliga să vorbesc numai eu. Ce penibil! Tăcerea ei emoționată intensifica haosul de întunecime din jurul meu... Și parcă era un făcut: mă tortura și cuvântul „desigur“, nu știu pentru ce. Orice cuvânt pe care voiam să-l spun se transforma în gură în „desigur“ și gâtul, pieptul, inima, capul, mi-erau încărcate cu „desigur“. Desigur... desigur... desigur... era o cascadă de sunete amorfe, răzbunătoare, crude, ce se rostogoleau în mine ca niște șerpi rușinoși pe care mă străduiam să-i țiu închiși spre a nu-i vedea și ea. Când încercam să-i spun ceva nou, nu găseam în vocabularul meu decât un singur cuvânt spontan: *desigur*; pe celelalte trebuia să le caut, să alerg după ele, să le țiu strâns până voi găsi și altele și până găseam și altele pierdeam ideile, astfel încât frazele ieșiau trunchiate, lipsite de sens, plin de oroare.

— Domnișoară Mina, aș vrea să vă vorbesc în prinul liber, să am toată libertatea de a-ți spune tot ce simt pentru dumneata, izbutesc să mai încheg câteva cuvinte. Asta vreau și asta cer să mi-o permiți în primul rând.

— Bine îți dau cuvântul, făcu spiritual, ca și cum n'ar fi sezizat, sau ca și cum ar fi căutat să agraveze teroarea prin care treceam eu.

— A, nu. Nu acum. E prea târziu. Mai bine să ne întâlnim altădată.

Adevărul era că acum voiam să mă despart cât mai repede de ea, pentru a nu prelungi și mai mult ridicolul.

— Nu știu când ne-am mai putea întâlni, făcu nehotărâtă ea.

— Azi după masă... Dar nu, dacă aveți, treabă, altădată. oricând, oricând puteți, răspund căutând să nu ies din limitele unui bun simț. Ce caraghios, ce naiv eram, amestecând bunul simț cu dragostea!...

M'am surprins într'un moment tăcând ca o stană și privindu-i ramura de salcie verde pe care o aducea dela biserică și care i se juca între degetele ambelor mâini, ca un porumbiel inocent, deasupra pântecului. Mersesem prea mult și ajunseseam aproape de poarta pe care trebuia să intre acasă. Din gentileță, mă opresc, ca pentru a-i arăta o nouă și inutilă dovadă de bun simț, de prezență de spirit. S'a oprit și ea, întinzându-mi mâna, după o scurtă deliberare.

— Sper că ne vom mai întâlni. La revedere.

— La revedere! și-i strâng mâna uluit de fericire.

Soarele strălucia, ardea aproape în această elogioasă amiază de duminică și de Aprilie. Când am deschis poarta să intru în curte, caisul din față mi s'a părut, pentru prima oară, o comoară magnifică de sidef, țâșnită din faldurile neantului: voia să mă îmbrățișeze ca un bătrân superb care-și primește nepotul victorios. Sufletul meu râdea, râdea ca într'un nebun, dar și florile uriașului de-alături râdeau la fel. Parcă mă întorceam din largul unei mări albastre și vaporose, la un țărm doric, alb de colonade și încins de soare. Caisul mi-era un frate, un frate bun, mai mare cu un secol decât mine, dar frate...

Sergiu era acasă. Aștepta masa.

— Azi n'ai cumpărat ziar, mă acostă el din ușă.

— Nu, nu-mi mai trebuesc de-acum ziare, Sergiule. Nu mă mai interesează nimic. Nu mai am pentruce cumpăra ziare. Totul

se petrece în mine, întâmplările cele mai extraordinare, durerile și bucuriile cele mai frumoase. Ziarele sunt pentru cei cari nu trăesc viața; eu n'am nevoie de ele.

— Nu înțeleg...

— Sunt îndrăgostit, Sergiule! Asta niciun om, niciun ziar n'o poate scrie niciodată în adevărata sa frumusețe.

Sonia ne-aduse masa. Sonia nu mă mai interesa deloc acum. Mi se părea o pisicuță ce se gudură languroasă la picioarele mele, încercând să-mi atragă atenția. Dar eu crescusem prea mult astăzi, pentru a mă mai putea apleca până la ea...

CAPITOLUL VI.

D a v.

Imediat după masă ne-am pomenit cu Oli. Cum a pășit pragul casei, Oli a aflat dintr'odată totul:

— Privește-l, Oli, e îndrăgostit ca un nebun.

— Cine, Bald? Când n'a fost el îndrăgostit? !..

Avea poate dreptate. Indrăgostit am fost întotdeauna, după cum se poate spune că un fluviu curge mereu, dar nu se revarsă totdeauna.

— E altceva, Oli, îi declam liric, cu destulă seriozitate, să fii îndrăgostit așa cum sunt eu acum, sau cum ești tu și altceva să fii permanent îndrăgostit de tot ceea ce curge în jurul tău. E altceva să fi îndrăgostit de un sex, și altceva de o femeie, de o singură femeie... Deosebești nuanțele!

— In definitiv, nu găsesc că o femeie merită atâta osteneală din partea unui bărbat. Numai iluzia vă face să credeți așa ceva...

— Cum, Sergiule, tocmai tu spui lucru ăsta? Îi ripostez ca unul ce-l cunoșteam un permanent adorator al femeilor. Adică, da, te înțeleg. Și, în fond, ai, poate, dreptate, îi spun coborând entuziasmul, dar, vezi, viața noastră nu e condusă numai de rațiune, ci e condusă și de instincte, care, în majoritatea cazurilor, sunt, sau cel puțin par, esențiale și superbe. Viața noastră sufletească nu e altceva decât echilibrarea a două forțe antagoniste: rațiunea și instinctul. Dacă am fi determinați numai de rațiune, am fi niște mecanisme perfecte, dar sterile și lipsite de inițiativă; dacă am fi conduși numai de instincte am fi niște animale inconștiente, dar fericite.

— Ai dreptate. Eu însă în momentul acesta nu pot fi obiectiv; mă apasă o experiență prea recentă, îmi răspunse el.

— Obiectiv nu sunt nici eu, îi răspund, pentru că-s prea fericit în acest moment. De altfel, obiectivi nu putem fi niciodată, deoarece obiectivitatea e o logică impersonală și constantă a naturii. Noi suntem prea personali și în veșnică trecere prin stări sufletești diverse, pentru a avea o obiectivitate absolută. Obiectivitatea omului nu poate fi altfel decât relativă.

— Cum pot fi eu obiectiv față de Ketty, Bald? interveni, ca sub impulsul unei sugestii, Oli, fără să știe precis ce întreabă.

— Așa cum eu pot fi obiectiv față de... (ezitam) de Mina, adică față de mine însumi.

— Mina o cheamă? au tresărit amândoi dintr'odată.

— A, pă-i asta-i chestie veche, Horia! Trebuie să fi devenit cronică până acum!... Ți-ai duci aminte de astă-iarnă: „un nume de servitoare săsoaică“?... mă acuză Sergiu, puțin ironic.

— Dacă-i Mina Vernea, e colegă cu Ketty. Bravo, Bald, ne înrudim...

— Acea este, Oli — și povestea e foarte veche, Sergiule, de astă toamnă. Această iubire a fost o floare care aștepta soarele primăverii pentru a îmboboci. Acum, iat-o, e cea mai frumoasă floare de pe pământ, din grădina acestei primăveri neîntrecute. Nu mă puteți acuza cu nimic; în momentul acesta sunt un zeu. Priviți, nu mi-ajunge spațiul ăsta... Hai, hai mai bine să plecăm!

Sergiu a rămas acasă. Era prea devreme pentru a ieși în oraș. Am plecat cu Oli, care, din principiu, hoinărea toată ziua, fără nici un rost dela un prieten la altul, de pe o stradă pe alta. Din cauză că era îndrăgostit la culme de o fată pe care n'o putea întâlni, pe care n'o putea vedea decât de câteva ori pe săptămână, el rătăcea tot timpul prin oraș ca un somnambul, fiind parcă veșnic în căutarea aceleia pe care n'o afla nicăeri. Acum, din întâmplare, aveam amândoi aceeași direcție: el se ducea spre ferestrele Ketyei, eu spre Dav. Vream, trebuia să vorbesc cu Dav, să-i spun în sfârșit totul. Pe el îl consideram cel mai indicat confesor.

Pe strada Hirscher, care unește piața Sfatului cu piața din fața hotelului Continental, ne întâlnim cu Mina. Era pe trotuarul cellalt cu prietena ei, — Rodica, desigur. Oli a studiat-o minuțios în tot timpul cât am salutat-o amândoi și cât ne-au răspuns, amândouă.

— E într'adevăr frumoasă... Dece nu te duci să vorbești cu ele?

Dece nu mă duc! Da, dece nu mă duc?!... Ah, lucrul ăsta nu mi-l pot explica niciodată în întregime... Poate le importunez, poate nu e nici timpul, nici locul să merg cu ele pe stradă la ora asta. N'au voie dela școală să

se plimbe cu băeți pe stradă la ora asta și dece să le fac să sufere din cauza măselarițelor care se erijează în educatoarele lor? Prefer să sufăr eu, decât să știu că o prejudiciez pe Mina.

Pe Dav l-am găsit, ca de obicei, în camera lui inundată de soare, legănându-se în rocking-chairul de lângă fereastră, privind pierdut și contemplativ undeva, în depărtare, peste coastele însorite ale dealurilor care se profilau în fața lui, cu o carte uitată pe genunchi.

— Dormitezi, nu? La ora asta toată lumea doarme, numai tu dormitezi...

— Nu dormitez, mă gândeam la ceva. De dormit, cu atât mai puțin; știi ce a spus poetul: *după ce vom muri vom dormi destul, acum avem altceva de făcut*. Just, nu?...

— Unde-ai mai descoperit-o și p'asta? Cam așa-i, și atunci cred că ar trebui să divinizăm nopțile de insomnie, devorantele nopți de insomnie, care după tine și după poetul tău...

— Da, trebuie, mă întrerupse el. În ele descoperim multe lucruri formidabile, ce-ar putea trece neobservate altfel. Ele servesc mult filozofilor și filozofiei în general...

— Numai că filozofii tăi nu fac două parale. Filozofia cea mai frumoasă și mai adevărată e în viață, plutește în aer, o respirăm cu toții, n'o descoperim în nopțile de insomnii... Dealtfel, important nu este să faci filozofie, ci să trăiești. Filozofia neagă trăirea vieții și nouă natura ne acordă pentru o singură dată viața: dece s-o pierdem... filozofând?

— Ei, dragă Horia, dacă toți oamenii ar fi judecat așa, pământul ar fi rămas dela început Paradisul Universului.

— Atunci?... Dece stai cu cartea pe genunchi și nu te duci să te plimbi? Dece nu îmbrăți-

șezi viața, de ce nu arzi sarcofagiile astea? fac eu, arătându-i teancurile de cărți de pe masă.

— Pentrucă trebuie să fim nefericiți, altfel nu se poate, înțelegi?

— Da, înțeleg. Și totuși nu-i așa. Viața trebuie trăită nu analizată. Natura ne-a oferit-o desăvârșită, ca să putem avea perfectă încredere în ea.

— Hm!.. făcu el cu o grimasă de disperare mefistofelică. Și când ai nefericirea să-i descoperi defectele, monstruoasele defecte, ești iremediabil pierdut... Dar lasă, am ajuns într'un domeniu care mă indispuce. Să ne întoarcem mai bine la noi, la minusculitatea noastră spațială și temporală.

— Da, aici ai dreptate. E superbă judecata lui Dostoiewski: „Cât mai puțină gândire: întregul proces misterios al vieții se rezumă la două pagini de tipar“...

— Sau la o singură dăscărcătură de revolver, dragă Horia!

E tragic când la nouăsprezece ani poate vorbi cineva asemenea lucruri. Dav avea o înfățișare dureros de sobră. Ultimile cuvinte le intonase cu o ironie acerbă de disperat. Intr'un oarecare grad mă indispucea chiar. Uitasem pentru ce am venit, aici, uitasem cât de fericit sunt— aproape uitasem chiar și de Mina. Atmosfera din jurul nostru se spiritualizase dela început și favoriza în mod tragic discuții de natura acestora. Dav îmbrăcase o mină sumbră. Privindu-l, mi se părea că am în față exact eroul, adolescent și el, cunoscut recent, pe care Gide și-l definește undeva așa, în „*Les Faux-Monnayeurs*“: „La famille respectait sa solitude, le démon pas“. Dav, în împrejurările în care-l aveam acum în față, în liniștea și singurătatea de care se bucura în odaia sa, mi se părea și

mai mult devorat de un demon interior care-i deschidea gândurile toate pentru a-i le umple cu idei absurde și goale.

Stăteam întins în patul din odaie, deacurmezișul, cu ceafa proptită în perete și cu privirea pierdută în oglinda din față, în care se reflecta un fragment, ca de infinit, din zidul alb și gol de deasupra mea. Mă jucam în mână cu o centură găsită pe marginea patului. În camera lui Dav totul era ordonat, curat, îngrijit. Îți impunea o ordonare a spiritului. Deaceea, în cele câteva minute care s'au scurs în tăcere între mine și Dav, au avut destul timp să-mi defileze prin minte, într'o retrospectivă lapidară, toate evenimentele de astăzi. Incepeam să pătrund iarăși în ele, începeau să mă domine din nou, după ce un moment, în mod inexplicabil, mă depărtasem de ele.

— Dav, știi însă un lucru și mai de preț?.. Sunt îndrăgostit.

— E într'adevăr prețios lucrul tău, numai să știi ce spui. Și dragostea, ca și filosofia, e puțin neluată în serios astăzi și, mai ales, cei care o simt nu-și dau de multe ori seama de importanța ei, nu știu s'o prețuiască îndeajuns, ca oamenii de altădată.

— Ah, ce enormitate spui. Dragostea a fost aceeași întotdeauna și va fi mereu înțeleasă—sau, dacă nu înțeleasă, simțită — ca astăzi și ca totdeauna, deoarece ea e singurul lucru divin din viața omului. Se pot schimba numai condițiunile de existență ale zeilor, natura lor însă, nu.

— Ești, care va să zică, un zeu pe ziua de astăzi! făcu el râzând.

— E prea puțin spus. Sunt îndrăgostit, Dav. Știu lucrul acesta, cum știu că odată am să mor.

— Maladia e, de fapt, banală. Ce vrei să-ți fac? îmi răspunse cu aceeași bonomă ironie.

— Nimic. Să mă admiri. De invidiat, nu mă poți invidia: și tu ești îndrăgostit.

— Și cum te-ai îndrăgostit? mă întrebă cu oarecare indiferență, parcă neavând ce-mi spune altceva.

— Ții să-ți răspund la întrebarea asta? săr, atins în punctul cel mai sensibil. Voiam să-i povestesc totul, dar voiam să-mi ceară el mai întâi lucrul acesta, să-i incit curiozitatea. El, frapat de insinuarea mea bruscă:

— Da, Țiu.

Acum trebuia să spun totul, să-mi reamintesc, să retrăesc totul.

— Ei bine, dacă vrei să știi, iată, îți voi spune tot... A fost, Dav, la început o intenție pur și simplu superioară și de ordin absolut spiritual. Voiam să mă îndrăgostesc, pentru că altfel aș fi fost disperat. Rătăceam pe marginile sinuciderii, cum rătăcesc astăzi prin nebunia fericirii. Aș fi vrut un impuls, o sugestie, ceva care să mă stimuleze, pentru a-mi exterioriza toată bogăția conținutului sufletesc. Voiam să scriu, dar nu puteam. Cum mai poate scrie ceva un om care se simte singur, absolut singur și e obsedat de conștiința iremediabilei lui singurătăți? Voiam totuș să fac ceva, indiferent ce, dar ceva splendid sau abominabil. Aveam materialul, dar îmi lipseau instrumentele și prin asta vedeam că sunt în pericol de a pierde totul. Ce groaznică frică!... Deodată îmi vin în minte exemplele marilor creatori, miturile marilor creații: Gioconda, Divina Comedie, Faust, Petrarca, Eminescu și alții și alții, care au făcut ceace au făcut numai prin iubire, din dragostea nemărginită și oarbă pentru o femeie. Orice om când iubește se depășește pe sine, își depășește condițiunea sa — aceasta ai spus-o și tu, atunci, într'o zi ca asta, astă toamnă, când te invidiam și te

admiram atât de mult. Știam toate lucrurile astea dinainte de a-le auzi la tine, mi le relevase o intuiție bizară, dar ce folos: ideile nu-ți servesc la nimic, oricât de deplin stăpân al lor ai fi. Ți trebuie viața ca să le concretizezi, cum ai concretiza o pasiune superbă în marmură. Fără viață, poți fi un geniu, rămâi tot un om mediocru. Și toți oamenii de geniu cred că mai întâi — sunt sigur de asta, uneori însăși istoria ne-o atestă — au trăit mult, pe urmă s'au luat la întrecere cu Dumnezeu, adică cu Natura. Eu, la dreptul vorbind, nu mă simțeam atunci decât... o umilă „trestie cugetătoare“...

— Și, de fapt, nici nu ești altceva, nici un om nu poate fi niciodată altceva, mă întrerupse Dav serios și furat de interesul față de povestirea mea. Și e poate chiar prea mult spus o *trestie*. O trestie valorează mai mult în diversitatea biologică a perioadei unui an, decât toată existența omenirii în eternitate. Noi suntem niște nenufari narcisici aplecați deasupra Eternității — numai asta ar trebui să ne consoleze.

— Ești prea pesimist. Dar, la urma urmei, poate să fie și cum zici tu. Lucrul ăsta nu știu dacă-l putem pricepe noi vreodată.

— Il simțim însă — și asta-i cu mult mai dureros.

Nu găseam ce să-i replic imediat.

— Lasă-mă să-ți vorbesc, de ce mă întrerupi! Ceeace îți spun eu neagă orice durere. Ți vorbesc din experiență acum. Eu am ucis în mine o durere imensă. Privește-mă: sunt acum fericit, sau nu?

— Se poate să te înșeli... și mă privi subtil ca și cum ar fi vrut să-mi explice prin priviri ceeace a spus pe scurt prin cuvinte.

— Nu mă lua te rog cu teorii din astea

perimate. (Făceam aluzie la o vagă cunoaștere a epistemologiei lui Kant pe care o căpătasem recent din diferite lecturi diletante și o prezicasem oarecum, atât cât ne-a fost posibil, atunci când studiasem nuvela *Sărmanul Dionis*).

— Și prin urmare cum te-ai îndrăgostit? mă întoarse el la problemă, nevoind să ia în considerare averseiunea mea precipitată față de teorii pe care, în mare parte, le agreia.

— Da, cum m'am îndrăgostit?!... Crezi că ți-ar putea explica cineva fenomenul acesta, absolut lucid? Nimeni nu știe *cum* se îndrăgostește. Se pomenește numai dintr'odată că e îndrăgostit, așa cum s'ar pomeni cineva, într'o bună zi, că e... nebun. Și, totuși, eu ți-aș putea spune *dece* și *cum* m'am îndrăgostit. La mine asta a fost o voință mai întâi și pe urmă a degenerat, sau s'a regenerat, într'o pasiune... Să vezi: voiam să mă îndrăgostesc, pentruca din efluviile febrei sentimentale, care îmi vor sgudui întreaga făptură, să ating și să extrag accente de cea mai înaltă esență umană. Pentruca să mă salvez din sterpiciunea unui neant în care credeam că mă aflu.

Voiam, Dav, să înebunesc, să cânt, să mor pentru cineva, pentru o fecioară cu ochi negri și privirile hipnotice ca noaptea. Dar voința omului e o' scântee izolată în natură; îmi trebuia ajutorul ei, deci — al naturii. Oricât ai vrea să iubești, dacă natura nu ți-a pus în sânge sămânța acestei nebunii, totul e zădărnice. Aș putea spune chiar că, pe lângă curajul personal, îți trebuie complicitatea tuturor forțelor reale sau oculte din univers pentru a putea fi cu adevărat îndrăgostit...

— Bravo, ai perfectă dreptate! tresări el cu o bucurie sclipitoare.

— Pentrucă, oricât ai fi de dispus să pri-mești, să trăești iubirea, dacă cineva — nu

știu cine! — nu-ți trimite în față pe aceea pe care trebuie s'o iubești și pe care o iubești apoi așa cum nu mai poți iubi nimic altceva în lume, rămâi încontinuu un fel de Diogene, înzestrat, dar solitar, în mijlocul aceluiași instrumente investigatoare: felinarul, butoiul și câinele. Pentru a doua oară, deci, natura trebuie să te ajute: întâi te-a înzestrat cu posibilitatea de a iubi; acum îți oferă obiectul iubirii... Pe mine ea m'a ajutat. Intr'un fapt de seară mi-a scos-o în cale pe aceea pe care azi o ador. Bucuria mea din urmă nu ți-o pot spune, Dav. Era extraordinară. Simțeam că din momentul acela toate supapele inteligenței mele s'au ridicat și, dintr'un moment într'altul, așteptam să izbucnească acel strigăt imens care va infiora omenirea întreagă... Realitatea însă n'a fost chiar asta. Acel „strigăt imens“ n'a fost cântat nici până astăzi. Mai mult chiar: imediat ce am întâlnit această fată, intenția lui a fost părăsită, mi-a dispărut din conștiință pentru totdeauna; astăzi nu mai trăesc din ambiția naivă și vană de a creia așa ceva. Acum am ajuns la acea superioritate datorită căreia trăesc numai din dragostea de viață și din fericirea de a fi cunoscut-o pe Mina.

— Cum, Mina?!...

— Da, Dav, Mina. Mina, prietena Laurei, colega Kettyei.

A urmat o tăcere involuntară. Dav fixa un punct de pe covor și zâmbia. Zâmbia ca un copil.

— Foarte frumos. Acum nu te pot decât felicita că ai ajuns aici.

— Dece? Ți se pare atât de extraordinar? Mina nu e o regină, dar acum i-am pus eu pe frunte diadema admirației tuturor prințeselor.

— Nu, dar de unde porniseși tu erai me-

dieval de tot. După ce îl plagiaseși pe Rascolnicof, voiai să-l pastișezi și Dante, nu?

— Vezi ce nefericire, Dav, când descoperi că alții ți-au luat-o înainte cu celebritatea?... In cursul secolelor se întâlnesc experiențe identice, fără să fi existat totuși vreo legătură între ele... Dar, în definitiv, acum îmi pare bine că n'am să mai dau și altora ocazia de a mă acuza de... plagiat.

— Și să-ți mai pară bine că te-ai remediat și de dorința de a te îndrăgosti pentru a putea crea ceva. E un lucru cam desuet astăzi.

— Nu-i adevărat. Vorbești ca Anghel, formalist. Asta e o ipocrizie snobă pe care au lansat-o câțiva invertiți sentimentali pentru a-și bate joc de toți cretinii din lume, care se iau după ei ca oile. Viața învinge arta — și e mai bine! — dar arta adevărată nu poate fi niciodată decât frânturi superbe din viață. Și ce e mai frumos în viață decât iubirea, iubirea în sine — spune-mi, ce e mai frumos decât ea?

Dav, redevenit serios, a rămas dezarmat. Și-a aruncat un moment privirile dincolo de paravanul transparent al ferestrei, în baia care anunța un crepuscul feeric. Profilul său mi s'a părut atunci, într'o clipă, mândria unui Cezar învins, privindu-și legiunile vitale ce nu-i mai aparțineau. Pe urmă s'a întors iarăși spre mine.

— Chestiunea ar fi dacă ceace citim noi în cărți, e ceace vedem și în viață. Uite, chiar ieri am citit în cartea aceea, pe care mi-ai dat-o chiar tu, că „astăzi e grotesc a mai suferi din dragoste“. Aserțiunea asta nu-i extraordinară, dar are o nuanță care te pune pe gânduri...

Mă uit pe masă. Dav îmi arătase cele două volume cu scoarțele stacojii ale unui proaspăt roman, scris de un tânăr romancier român,

cunoscut până atunci numai ca dramaturg și poet — un roman frumos ca o noapte de dragoste și lung cât o noapte de război. Iubeam această carte și i-o împrumutasem entuziast lui Dav — o iubeam pentru că în ea găsisem cea mai adevărată definiție care s'a putut da vreodată de un om iubirii: „*Orice iubire e un caz de monoideism, voluntar la început, patologic pe urmă...*“ Experiența mea recentă, verificase această definiție.

— Tot ceea ce întâlnim în cărți sunt ipocrizii sau paradoxe, îi răspund. Nu s'a născut încă omul care să poată scrie o singură pagină fără a servi unul sau altul din aceste vicii ale spiritului omenesc... Imi place pagina aceea unică, descoperită într'o carte pe care mi-a recomandat-o, acum câtva timp, chiar tatăl tău. Unui câine i se dă posibilitatea să-și exprime toată metafizica durerilor sale. Intre altele, el e revoltat contra omului: acesta numește nerușinarea *cinism*, pur și simplu. Dece? Numai câinii sunt nerușinați?!... Iată un cuvânt din vocabularul omului care infamează, fără deosebire, o întreagă specie. Și ajunge la concluzia că omul, propriile defecte caută să și-le ignore, sau să și-le menajeze: ar trebui, spune el, numită *antropism* ipocrizia, câtă vreme nerușinarea e numită *cinism*. Câinele acela avea dreptate.

Alunecasem într'o discuție care nu ne interesa câtuși de puțin. Uitasem iarăși de unde am pornit. Acesta era păcatul de totdeauna al întâlnirilor mele cu Dav: nu puteam avea niciodată un subiect de conversație precis. Amândoi ne întreceam să tragem din caerul creierului ideii cât mai multe și mai variate. Ne puneam în funcțiune întregul mecanism al ceasornicului dintre frunte și ceafă. Trebuia să trecem în revistă tot ce aveam acolo

original sau acumulat, să ne ciocnim, să ne depărtăm, să ne-apropiem, sau să mergem paralel ca pe un șes foarte întins. Când între noi se găsea și Anghel, acesta știa să ne coboare la lucruri mai puțin pretențioase, mai serioase și mai amuzante. El evita discuțiile de natură acestora, cu toate că era foarte capabil să le susțină; el însă știa să fie și să rămână fericit. Noi singuri, eu și Dav, când ne întâlneam, rătăceam amândoi prin cele mai tragice defileuri ale adolescenței noastre, ca două spirite nebune hoinărind prin neguri halucinatorii pentru a descoperi Nimicul.

Incerc să răstorn planurile de cugetare ale lui Dav, prin care, de bună seamă, el se plimba acum, tăcut și singur, ca un cioclu.

— Ce zici de Mina, Dav? Asta mă pasionează mai mult deocamdată.

Un moment a tăcut, pe urmă m'a îmbrățișat cu toată căldura din glas.

— E admirabil, Horia! Nu știu ce mă face curios să știu cum ai întâlnit-o tu pe Mina — tocmai pe Mina. Și de ce nu mi-ai spus nimic până acum?

— Ce era să-ți spun — mă interesa doar numai pe mine, și numai pe mine mă interesează, dealtfel, caut eu să-mi justific în fața lui Dav o infamie mai mare chiar decât el și-o poate închipui.

— Ce-o să zică Laura când o afla...

— A, nu, te rog! Față de Laura să fi discret — cel puțin față de ea.

— Hai, fii serios!... Spune-mi, mai bine, ce zice Mina, ce „mină“ face de când te-ai îndrăgostit de ea?

— Până acum nici n'am avut încă timpul să vorbim. Dar mi-a spus destul ca să pot fi beat de fericire. De-abia azi dimineață ne-am vorbit pentru prima oară...

— Ei ! cum ?

— Oh, nu mă face să-mi amintesc de asta : e o situație ridicolă...

— Nu-i nimic, ridicolul e situația oamenilor mari...

— ...In fața oamenilor mici. Pentru ei însă e, pur și simplu, ridicol, regretabil. Uite, pe mine, Dav, în fața Minei mă omoară timiditatea.

— Timiditatea te *minează*, mă întrerupse el amuzat.

— Nu face exerciții de calambur tocmai pe pielea mea — mă ustură. Spune-mi, mai bine, ce-aș putea face spre a-mi învinge această deficiență organică, în fața ei. Dragostea mea pentru Mina e prea mare, e prea frumoasă, ca să rămână mereu condusă de acest execrabil regisor.

Dav m'a înțeles imediat. El voia să mă ajute incontinuu, la orice ocazie. A devenit într'adevăr serios ; problema comporta seriozitate.

— Dacă ar fi totul așa de ușor de învins ca timiditatea în fața unei femei, mai ales când ea e și adolescentă, oamenii s'ar plictisi de monotonia acestei www.zidacostanta.ro victii. Dar vezi lucrul acesta tocmai după ce-l depășești — ca mine ca și toți ceilalți... Să vezi tu ce îndrăzneț ai să devii mai încolo în fața ei !...

— Și totuși pe mine mă exasperează acum timiditatea aceasta. Aș vrea să-i spun cât mai curând Minei tot, tot ce simte sufletul meu, aș vrea să-i spun odată un prim cuvânt liber, frumos, încântător, dar nu pot din cauza timidității care îmi crește nerăbdarea.

— Nu te grăbi, dragul meu. Ai să vezi tu : în iubire adevăratele clipe fericite acestea sunt pe care le trăești tu acum, pe care le petreci pe marginea acestui infinit sentimental. Nu te grăbi să treci dincolo, vei epuiza totul

foarte curând. ...Ce fericiți trebuie să fie oamenii care reușesc să nu vorbească niciodată cu femeia pe care o adoră. Cu fiecare cuvânt ce-l vei spune Minei, vei coborî un pas spre un fatal desnodământ, sau spre un inevitabil spleen sentimental.

— Nu cred. Nu-i adevărat. Dav, tot ce mi-ai spus, de când ne cunoaștem noi și până acum, au fost vorbe mari, și le-am admirat. Dar asta nu, asta n'o pot crede. Cu Mina aș vorbi o eternitate, fără să mă satur de a-i spune mereu câte ceva. Și dacă aș ști că nu-i voi putea vorbi nici odată, m'aș omorî. E monstruos ceea ce spui tu.

— Cu toate acestea, asta este o lege implacabilă a destinului nostru. Ți-o spun eu, care am fost odată ca tine și sunt acum acolo unde, din nefericire, vei ajunge și tu odată. Da, adevărul nu trebuie să ți-l ascund.

Era înfiorător ceea ce spunea el. Aveam impresia că îmi vorbește un centenar ce trebuie să plece, după un secol de bucurii diverse, în marea, în dezolatoarea călătorie...

— Ce vrei să spui? Nu te înțeleg.

— Adolescența e puntea de încercare a destinului nostru, Horia. Cine reușește s'o treacă, se mai poate bucura și de fructele grădinei de dincolo de această apă amețitoare. Când mergi peste ea, trebuie să privești numai înainte, să nu te lași tentat de sclipirea undelor de pe dedesubt. Altfel îți vei pierde echilibrul și nu vei mai putea ajunge până la capătul ei.

— Nu, Dav, îi răspund cu o accentuată aversiune față de ideile lui. E sinistru ceea ce spui tu, e dezolant — dar, în fond, e acelaș lucru. Eu vreau să trăiesc întotdeauna — și, dacă nu se poate altfel, mă mulțumesc cu o emoție, cu o satisfacție extraordinară acum, decât cu o sută altele pe urmă. Jocul dansa-

torului pe sfoară îl încearcă foarte puțini ; el e riscant, dar e splendid.

— Și dacă aluneci ?

— Dacă alunec ?... N'am pierdut nimic, după cum nici n'am câștigat nimic. Odată tot va trebui să alunec — știi asta... Și noi în eternitate, dacă figurăm cumva, figurăm numai ca ceva ce am existat, indiferent dacă această existență e de o sută de ani, sau numai de două ceasuri. În fața Existenței obiective, fiecare din noi înseamnă o naștere; viața noastră e ceva care ne interesează în mod absolut subiectiv.

Fără să ne dăm seama, am alunecat amândoi. din nou, pe un teren alăturat, gol, imens, liber, care ne lasă să alergăm în toate părțile, ca niște copii sburdalnici, părăsindu-ne jucăriile la capătul cărării. Odată firul imaginației aprins, totul se desfășoară ca un mecanism derapat. Dav, vădit interesat, vădit excitat la vorbă, mi se adresa :

— Bine, Horia, ceeace spui tu o fi adevărat, dar tu crezi în adevăr că din moment ce ne-am născut nimic nu mai interesează ?

— O, cum se poate! Tocmai ceeace urmează e mai interesant pentru noi : viața. Pentru condițiunile obiective însă, da, *nimic* nu mai interesează. Interesează pentru subiectivismul nostru, dar acesta aproape că nu contează... Noi tindem ca fiecare să aducem viața sub ordinele personalității noastre. Dar natura — aceste condițiuni obiective — căreia nu-i pasă de noi, nici cât ne pasă nouă de viața găzelor, cu ce-am putea-o oară interesa ? Natura se simte veselă numai când ne naștem — îi îmbogățim patrimoniul, pentru că noi ne *naștem din nimic și devenim ceva*.

— Dispariția noastră n'o interesează cu nimic ?

— Tocmai asta vream să-ți spun acum. Ea ne cunoaște numai când ne naștem, pe urmă nu mai are curiozitatea, nici posibilitatea să ne mai înnumere. Ca un cioban cu oi foarte multe care își numără cu satisfacție mieii numai când se nasc : unul, încă unul, altul, etc ; le ajută să se nască, pe urmă îi lasă în grija nimănui : care poate, trăește, care nu, moare. El nu le mai ține socoteala... Natura nu știe că toate mor la rândul lor, căci dacă ar ști lucrul acesta ar interveni, poate, și-ar exclude moartea din domeniul ei. Ea e puțin distrată : o pasionează numai felul cum se nasc toate, restul îl ignoră cu convingerea că el există, integru, la spatele ei.

— Tot felul „cum se nasc toate“ e mai frumos, zâmbi Dav puțin liric și voluptuos. Dar dacă aceasta n'ar distra-o știi ce pericol ne-ar amenința?

— Știu : sufocarea. Și tocmai aici vream să te aduc. Moartea, pe lângă că e inevitabilă, e și necesară, e o condițiune *sine qua non* a vieții. Trebuie să te bucore asta, Dav : nu mori numai tu, moare tot ce-i în jurul tău. Mai curând sau mai târziu, dar moare.

— Prin urmare, ție ți-ar fi indiferent să mori acum ? insinuă el.

— Nu. Vezi, asta-i tragedia Omului. Eu nu sunt nimic și vreau totuși să fiu, să par ceva. Imi distrug Dumnezeii ca să pot fi eu un Dumnezeu, dar în realitate și Dumnezeu, oricare ar fi el, e tot nimic. Noi suntem torturați de propria noastră vanitate. Pe noi ne domină efemerul, clipa de față, care ne captivează în mod tragic, dându-ne iluzia că trăim prin ea eternitatea. Viața noastră e însă o înșirare de clipe efemere, puse una lângă alta, ca într'un șirag de mărgele... Sau, dacă ai vrea să-ți exemplific aceasta în mod mai concret,

ți-aș spune că e o elevare verticală și vertiginosă printr'o succesiune de planuri paralele. Distanța între ele e foarte mică și nici n'apucăm să privim bine spațiul foarte întins dintre două planuri, că am și trecut între altele două. Toți, până la sfârșit, ajungem însă sus, la o limită, unde se termină seria acestor planuri, unde e numai întuneric, nu există nimic și orbim definitiv, ne disolvăm în neant.

— Dar de unde venim? mă întrebă el amuzat.

— Venim de jos, din negura superbă a împreunării celor două sexe, ți-am mai spus-o parcă. Suntem cu toții niște întruchipări fantomatice evadate dint'o negură inconștientă.

— Și sinuciderea cum ți-o explici?

— Foarte simplu : o cauză imediată a prostiei, răspund ironic.

— E într'adevăr cam simplu, după tine...

Și după câteva clipe de meditație, îmi spuse, ca pentru a-mi da o rezoluție.

— *Viața* ta e construcție cam echivocă, Horia. E cam... cubistă și prea simplă, prea frumoasă, ca să se asemene întrucâtva cu asta noastră... Ah, dacă aș avea și eu imaginația ta!...

— Nu, Dav. www.zisacostanta.ro Imaginația e un vierme în creierul omenesc. După ce îți mănâncă tot creierul rămâne numai el, ocupând întregul spațiu encefal, și atunci ești nebun. Nebunii au o imaginație prodigioasă... Principalul e să fii inteligent — cu asta poți salva multe lucruri, îi răspund parcă dintr'un inconștient instinct de a-i veni în ajutor.

— Ce folos !... De inteligent, sunt inteligent. Sunt chiar mai inteligent decât mă poți crede tu și toți ceilalți care, mai mult sau mai puțin, mă admiră pentru asta — dar, ce folos ! Sunt nefericit.

— Nefericit ?! Dece ?

— Pentrucă sunt om.

Răspunsul acesta mi-a întunecat privirile. A fost atât de neașteptat, încât m'a dezarmat complet. S'a terminat, prin urmare cu jocurile noastre fantastice. Dintr'odată am avut conștiința dezastrului pe care-l provocasem eu însumi în Dav... Cum de-am putut vorbi așa până acum? Ce copil am fost! Dav deaceea e nefericit... „Pentru că sunt om!“... Pentru că E OM!...

— Dar bine, Dav, cum poți spune lucrul acesta tocmai tu? Tu, în care există un conținut de viață admirabil, care ne-ai dat de-atâtea ori dovadă de o dragoste nemărginită pentru calitatea această unică a celor ce trăesc—tu, în care ne sprijinim toți forțele noastre și dela care așteptăm inițiativa tuturor acțiunilor noastre pornite din revolta în contra tuturor celor ce nu ne permit libertatea completă? Dav, adineaori doar mi-ai spus : după ce vom muri... *Acum avem altceva de făcut!*

— !...

— Dece taci? Nu vezi că totul e joc, viața însăși e un joc. Toate, toate, absolut toate sunt jocuri. Dav oamenii sunt ipocriți : numesc jocuri numai bucuriile copiilor ; jocurile lor le numesc acțiuni, acte mari, pentru a-și câștiga prestanță în fața copiilor... Dece vrei să fii un copil lipsit de bucuriile jocului? Dece vrei să fii un om trist? E cea mai mare prostie. Dar, cea mai inutilă prostie. Tristețea nu rezolvă nimic, ea dizolvă totul. Nu vezi că ceace ți-am spus eu a fost numai un joc nebun al spiritului. Ideile sunt punctele comune, Dav, din jocul omului cu natura — cel mai frumos joc, uneori.

— Nu, să nu crezi că m'a întristat ceace mi-ai spus tu. E altceva mai vechi, ceva iremediabil și conștient.

— Dav, e o mare lipsă de curaj să vorbești astfel la vârsta noastră.

— Mi-ai putea spune ce rezolvă curajul? mă întrebă el nemilos. Nu face decât să-ți prelungească panica, nu te-ajută decât să trăești într'o teroare continuă, într'o veșnică spaimă de moarte. Curajul te face să porți cămașa de forță a vieții.

— E sublimă această cămașă de forță!

— Nu simți ceeace spun eu? Numești viața lașitatea unui condamnat la moarte — iremediabil condamnat la moarte — căruia i se dau toate posibilitățile de evadare și, DE FRICĂ, n'o face totuși?

— Și dacă toți suportăm acelaș destin tragic, dar frumos? E o prostie...

— Să fim serioși, Horia! mă întrerupse el scurt. Te-am lăsat până acum să te joci cu ideile, amuzându-mă pe mine, cum te amuzai și pe tine. Cum, e o prostie să evadezi? Dece n'o consideri, în definitiv, și p'asta un joc?

— !?... Era rândul meu să tac. Întrebării lui nu-i nu-i puteam răspunde imediat.

— Vezi?!... Viața noastră nu este un joc, nici o serie de www.ziuaconstanta.ro asemenea acte, cum crede această concepție comodă și sentimentală...

— Dar ce altceva mai frumos ar putea fi?

— A, n'ar putea fi nimic mai frumos, dar destul că nu e așa. Și dacă vrei să-ți debitez și eu un aforism, ți-aș spune: Viața noastră e un repaos obositor între două jocuri liminare, de care oamenii în mare parte nu sunt conștienți însă. Unul e superb și dorit, celălalt e tragic și indizerabil, dar imposibil de evitat.

— Vorbești de moarte. E într'adevăr un joc, dacă vrei tu, de care oamenii trebuie, sunt absolut justificați să se apere și să se teamă.

— Și totuși, Horia, e atât de simplu! Moar-

tea ar putea fi pentru orice om un joc tot așa de frumos, tot așa de sublim, de înfiorător și de spontan ca și un spasm sexual care trăsneste în interiorul cărnii.

— Vrei să zici... sinuciderea, mă exprimai cu înmărmurire.

— Firește, sinuciderea — ai ghicit! îmi răspunse el cu o voluptate macabră.

— Dar asta-i cea mai mare monstruozitate pe care ar face-o cineva față de el însuși, cel mai mare act de imbecilitate, fac revoltat, nevoind să înțeleg ceea ce îmi spunea Dav.

— Să ne înțelegem. Există numai două justificări ale sinuciderii. Sinuciderea e justificată numai atunci când vrea să înlăture agonia morții și când cineva, cel care recurge la această metodă, se simte iremediabil condamnat în viață. Sinuciderea mai e justificată când e pornită dintr'o înfrățire cu Infinitul, în calea căreia stă viața, această viață pe care, atunci, vei putea s'o privești ca pe o apă în care ai intrat, fără să vrei, cu mai mulți prieteni care continuă să se distreze în ea, dar pe care tu n'o mai poți suporta din cauza frigului ce te-a pătruns. Știi că toți veți ieși odată la soare, pe nisipul încălzit și odihnitor dar n'ai curajul să le-o iei înainte și-i aștepți tremurând până ce își vor epuiza toată energia în această apă. Sinuciderea atunci e justificată: trebuie să ai curajul de a-ți părăsi amicii, de a te elibera de chinurile apei acesteia, de a ieși și de a-ți aștepta prietenii dincolo de marginea ei, liniștit și cu același sentimente față de dânșii. Era frumos ceea ce îmi spunea și aproape convingător. Totuși nu puteam să simt așa, nu, pentru nimic în lume n'aș fi putut fi de părerea asta.

— E frumoasă metoda ta, Dav, dar nu e omenească, e absolut inumană, absolut nega-

tivă pentru viață... Și apoi, cum s'ar putea sinucide cineva fără a nu avea niciun regret, fără a fi conștient de niciuna de durerile pe care le-ar lăsa în urmă? Prietenii lui, părinții, viața — mai ales viața, fac eu oarecum patetic și convins.

— A, stai! Te-am prins, sări pe neașteptate Dav. În casă pătrunsese întunericul, îngropându-ne într'un mister feeric. Siluetele noastre, când agitate, când imobile, se distingeau încă bine, ca niște umbre excitate de voluptățile nopții. Seara ne prinsese în mrejile ei pe nesimțite și nu ne puteam, deocamdată, da seama că vorbim pe întuneric, ca niște somnambuli. Eram luminați de pasiunea ideilor pe care le desbăteam cu toate eforturile din noi, conștienți de cele două forțe contrare din a căror ciocnire se nășteau ele: Viața și Moartea. Era o luptă între acestea două, între mine și Dav, o luptă sinceră pentru fiecare. N'aveam, deci, niciunul timp să ne gândim și la comutatorul alb de lângă tocul ușii.

— Te-am prins, continuă Dav. Mi-ai construit adineaori un sistem schematic de viață foarte interesant. www.ziuaconsianta.ro Mi-ai spus că oamenii trec prin niște planuri paralele și privesc prin niște spații, până ajung sus unde... mor. Dar de unde știi că mor? De unde știi că nu continuă să trăiască într'adevăr numai de aici încolo, într'o libertate deplină, într'o viață infinită? Ce te face să crezi că lupta lor de a ieși la suprafață prin acele filoane, cum le-ai spus tu, nu este lupta gazelor dintr'un vulcan oarecare de a se elibera din închisoarea pământului? Spune...

Pentru mine era mai simplu ca ceva care cade de sus în jos.

— Ceeace ți-am spus eu atunci a fost numai o figurație, făcută în altă ordine de idei...

Ceeace spui tu e o poveste în care oamenii naivi cred încontinuu de vreo două mii de ani, în unele părți și de mai mult chiar... Adevărul e că, ajunși acolo, toți dispărem, ne disolvăm, nu mai existăm nici corporal, nici sufletește. Dincolo nu mai există nimic. Nimic, nimic — totul e aici.

Dav a tăcut. Am văzut prin întuneric sclipirea ochilor săi căzând în jos acoperiți de pleoape. O tăcere violentă ne chiuia în urechi. Ce frumos era întunerecul din casă!... M'am gândit un moment să aprind lumina. Dav, desigur, nu s'a gândit la asta... Dar era prea frumos acest întuneric pentru a-l înlătura cu lumina artificială a becului electric... Aș fi vrut să rămân așa, în acest extaz plăcut, mereu. Parcă nimic nu-mi mai trebuia... Poate că Dav are oarecare dreptate, această voluptate pe care o simt acum poate că nu e decât un fragment, un infim fragment din ceeace există dincolo. Și, în definitiv, nu-i tocmai așa de neplăcut acest Dincolo, chiar când te gândești la orbecăiala asta în care ai pluti o eternitate... Dar nu! Nu! A fost mai frumoasă, o, infinit mai frumoasă, dimineața de astăzi. Chiar dacă a trecut, n'aș da-o pe un univers de întuneric... Cum aș putea renunța la o viață plină numai cu astfel de clipe?... Nu! Viața e Dragoste și Luptă. Fiecare din acestea poartă în ele câte un infinit condensat.

Dece să prefer rătăcirea — care se presupune Dincolo — printr'un infinit spațial și temporal, când acest infinit îl am aici, într'o măreție și intensitate acordată numai vieții? A, dacă aș fi cu Mina acolo, poate. Acolo poate că iubirea să fie și mai frumoasă; acolo, desigur, ea e absolut liberă, necondiționată de nimic, nepericlitată de nimic... Ba nu! E tot mai bine aici. Cum aș mai vedea-o pe

Mina, în întunerecul de acolo? Cum i-aș mai privi ochii, buzele, părul? Cum m'ar mai entuziasma înnurile de aur solar din părul său negru?... Aici, aici — asta e viața, asta e frumusețea pentru care sunt făcut să gândesc, să trăiesc, să lupt!... Vai, e noapte! Trebuie să fie opt ceasul. Cum am putut pierde oare această după amiază fermecătoare în închisoarea de aici?

— Dav, trebuie să plec.

Aproape în acelaș moment, apare în ușă doamna Murnu.

— Dar ce faceți voi aici, băeți?

— Nimic, vorbim, povestim...

— Vai, până la ora asta! Dece nu v'ați dus, băeți, la plimbare? A fost o seară atât de frumoasă în oraș!... Dav, Laura a fost cu frățiorul ei la cinematograful... Nu te interesează?

Dav, care continua să tacă, desigur pentru a se reculege, abia schiță:

— N'am știut.

Eu voiam să plec. Eram nerăbdător să plec, să cutreer dintr'odată toate străzile orașului în seara asta liniștită, miresmatică de Aprilie, pentru a culege în timpul care mi-a mai rămas toate comorile de parfum și clar obscur pierdute discutând cu Dav. Desigur, toată lumea se plimbase, numai eu pierdusem ceva rar de tot: farmecul acestei seri. Tocmai ce iubeam mai mult îmi scăpase de data aceasta. Dar Mina? Nu cumva a fost și ea la cinematograful? Astăzi, devreme, treceau, împreună cu prietena ei, în oraș, înspre cinematograful...

Dav mi-a propus să rămân la masă la ei. Nu puteam. Nu puteam rămâne un singur moment mai mult. Timpul se filtra miraculos prin mine. Explodam dacă m'ar fi reținut cineva. Dar a insistat prea mult, niște insistențe profunde și, apoi, doamna Murnu s'a

asociat cu el. Mi-am distrus în seara aceea un elan superb.

După masă am mai rămas câțva timp în salon. Tatăl lui Dav, instalat burghez în comoditatea unui confort în mijlocul căruia se simția fericit, ne povestea amintiri din viața dealtădată a liceului nostru, a renumitului nostru liceu.

Dânsul cunoștea toată situația mea școlară, deoarece era pus în curent de Dav, dar mai ales de unul dintre profesorii noștri, foarte bun prieten cu el. Știa că am fost eliminat două săptămâni, în care timp nu fusesem acasă la Dav niciodată, de rușine, și probabil cunoștea și cauzele acestei eliminări. Dar se jena să le discute față de mine. Acum, nu știu cum, venise vorba de eliminarea mea.

— Și pe vremea noastră se întâmplau eliminări, începu el a ne povesti cu o rară savoare, adușmeacat de atmosfera familiară pe care o patrona. Știu odată că, într'o primăvară ca asta, umpluseră băeții pomii de tricoloruri românești — era încă la câțiva ani după Memorandul lui Aurel Popovici și a celorlalți — și se revoltaseră Ungurii din Cetate. Au intervenit pe dată la liceu să descopere instigatorii, amenințând profesorii că dacă nu-i pedepsesc, vor lua măsuri foarte severe, vor dispune chiar să se închidă gimnaziul.

— Atunci erau alte timpuri, cu alte idealuri. Astăzi e o altă lume, interveni Dav cu prestanță în fața părintelui său.

— Da, dar nu vedeți, „lumea“ voastră e aproape o lume inertă. Voi nu mai știți ce sunt acele lupte naționale cu riscuri și perseverări. ...Astăzi parcă nici tradițiile, nici obiceiurile nu mai există ca înainte. Civilizația aceasta să nu credeți că n'a distrus și viața

care era mai frumoasă altădată... Uite, bunăoară, petrecerile voastre aproape nici nu se mai resimt astăzi. A, ce chefuri trăgeau studenții din clasa a opta și a șaptea mai înainte! Unii, săracii, stăteau câte două zile la *Zuhaus*, pentru te miri ce cântec sau nestăpânire de peste noapte. ...Iată, tricolorul care-l aveți voi astăzi în fundul chipiului, de ce crezi că e pus acolo? N'aveam voie să-l purtăm și a fost pus acolo tocmai din cauza asta, iar când se întâlneau doi băeți, salutul lor era ridicarea chipiului cu gura înainte, ca să se vadă tricolorul.

— Bine, dar lucrurile astea nu ne mai interesează astăzi. Doar voi vă mai mângâiați cu amintirea lor. Pe noi ne interesează cu totul altele și din cauza aceasta există și conflictul permanent dintre profesori și elevi.

— Vezi, altădată nu existau asemenea conflicte...

— Da, altădată și profesorii și elevii erau luptătorii aceluiaș ideal. Astăzi ei sunt două armate puse în față, pentru a accentua paradoxul epocii noastre.

— Voi sunteți astăzi puțini anarhici. Orice tineri sunt așa, dar nu ca voi, să uitați mai întâi cecece ar trebui să vă fie mai scump.

— De fapt, domnule Murnu, noi, toți tinerii de după război, cred că suntem cei mai puțini anarhici, și poate nu suntem deloc anarhici, dar așa vi se pare dumneavoastră, deoarece noi nu mai simțim și nu mai gândim că dv., interveniți în cele din urmă și eu, după o timiditate care n'a fost ușor de învins. Noi suntem adaptați spiritului de astăzi și acest spirit e anarhic, nu oamenii care îl cultivă. Apoi deosebirea dintre unii și alții mai constă și în faptul că, dela război încoace, datorită acestui spirit anarhic, permanent revolu-

ționar, au trecut peste capetele noastre câteva secole, dar asta o vedem, o simțim numai noi, cei tineri. Dumneavoastră vă aveți rădăcinile înfipte în alt pământ, preistoric, și vă trageți seva numai de acolo, nu vă puteți adapta și, în consecință, nu puteți suferi acest pământ nou care hrănește spiritul nostru. Dumneavoastră sunteți pentru epoca noastră ca niște arbori transplantați într'un mediu cu care vă împăcați foarte greu, sau nu vă împăcați de loc...

Cezar, fratele mai mic al lui Dav, asculta, numai ochi și urechi, ceeace vorbiam noi. Ce s'o fi petrecând oare în mintea acestui copil mai tânăr decât toți, ascultând aceste dueluri inocente numai în aparență? Dacă ar putea vorbi și el, dacă și-ar putea exprima și el gândurile care-l rod! Mintea copilului dela patrusprezece ani e cu mult mai misterioasă chiar decât a adolescentului.

Târziu, după ora 11, am plecat. Strada Castelului era îmbrăcată într'o feerie de cristal: pură și goală. Imi venea să alerg din răspuneri prin libertatea care mi se oferea, dar mă temeam să nu tulbur această liniște profundă. Alunecam printre casele masive, cu alure medievale, cu ochiuri multiple și luminate încă, din care evadau, rare, sunete fine de pian, ca un vis întrupat. Era atât de frumos încât regretam că n'am ieșit mai înainte, să mă bucur mai mult de înoptare. La ora asta totul vrea parcă să te îmbie la somn, când ești singur.

Am ajuns acasă, aproape fără să-mi dau seama că merg spre casă.

Sergiu nu era acasă... Poftim! și eu să vin acasă când era atât de plăcut pe stradă!... Sonia mi-a lăsat mâncarea pe masă. Biata fată, cum se îngrijește de mine!... Ce-ar fi să plec

iarăși în oraș?... Dar nu, nu mai am nici un chef. Seara acestei frumoase zile, am ratat-o complet. Dar ziua însăși — nu cumva și pe ea? În mare parte, da. Ziua aceasta merita altă atenție din partea mea. A fost doar una dintre cele mai frumoase, dintre cele mai victorioase zile din viața mea... Și Dav, ce om straniu! Eu nu știu ce-i cu băiatul ăsta. Odată îl văd nebun de fericire, altădată te sperie cu tristețea lui... Vorbele lui de astăseară — tare aș fi curios să le cunosc cauza, mobilul interior. Dacă mi-ar fi vorbit altcineva cum mi-a vorbit el astăzi, l-aș fi crezut sinucigaș. Lui nu-i pot atribui asemenea intenție — nu, firește, ar fi absurd. Dav să se... Imposibil. E un prea bun prieten al nostru, prea alăturat de noi, ca să-l putem lăsa până acolo... Și, totuși, eu am vorbit astăzi ca un inconștient în fața lui... Nici nu mai știu ce-am vorbit. Desigur, fleacuri... Dar ce? parcă mi-e somn, mă cam dor ochii și mi-i simt grei... Nu, seara asta nu pot să mai mănânc. Sonia, biata fa... Mina. Mina, te iubesc cum iubește cerul libertatea... Mina...

.....
www.ziuaconstanta.ro
Vai, era să mă calce o trăsură!... Uite-o pe Mina iese dela cinematograf. Ce de lume! E cu Laura. Păcat, nu îndrăznesc să mă duc spre ele. Nu știu de ce nu îndrăznesc... Ah, se despart. Mina se duce în oraș, Laura o ia spre casă... Repede să n'o pierd din ochi; pe prima stradă mai discretă o voi ajunge și-i voi vorbi Minei... Of, ce mulțime odioasă îmi împiedică drumul; ungueroaicele astea dolofane cu soldătoii lor... Tiii, ce câmpie frumoasă! Flori, iarbă, soare și nimeni, nimeni, singurătate. O, ce departe e Mina... Stai, uite un epure... Să-l prind?... Sărăcuțul de el, prea i s'ar bate inima în mâinele mele, ar crede poate că am de

gând să-l tai. Dar nu, am să-i procur o emoție puternică, o frică teribilă, pe urmă voluptatea imensă de a se simți iarăși liber. Să simtă și el viața mai intens... Hai, să-l prind! Sunt zece pași până la el. Până prinde de veste, fac cinci și apoi, încă în opt sau nouă, îl ajung, e mititel săracul. Hai! Una!... două!... trei!... Auuuu! fff!.. mi-a dat o muscă drept în ochii... Ssss, cum mă ustură!...

Sergiu râdea în fața mea. Mă afluam în fotoliul bătrânesc, capitonat cu pluș, pe care ni-l dăduse gazda când ne mutasem aici și abia ațipisem. Cu o mână îmi strângeam ochiul care mi se părea că mă doare încă. Visasem, și în momentul în care credeam că mi-a dat o muscă în ochi, Sergiu făcuse gluma de a-mi da un bobârnac cam tărișor peste pleoapa adormită.

— Ce, Horia, dormi picior peste picior, cu lumina aprinsă, ca un intelectual care lucrează de zor noaptea?

— Nici nu știu când am ațipit, dar ai venit și tu tocmai când voiam să prind un epure...

www.ziuaconstanta.ro

— Nu mănânci? Se îngrijea Sonia de tine: „Săracu' domnule Horia mănânci reci astăseară“.

Sergiu părea foarte volubil. Mie mi-era un somn crâncen. Mi se părea că pe el nu-l mai auzisem vorbind de-o săptămână, sau așa ceva.

Prin câte trecusem astăzi, câte vorbisem, câte auzisem, mă făceau, toate, să-mi amintesc greu și de celelalte fapte mai mărunte, mai intime, de fiecare zi. Ziua asta a fost, fără îndoială, cea mai frumoasă sărbătoare a mea. Atâta lumină, atâta bucurie în pomi, în pășări, în oamenii de pe stradă, nu vedeam de multe ori și poate n'am mai văzut niciodată, Pe Sergiu însă l-am văzut puțin astăzi. Dimi-

neața plecase la antrenament, la liceu, la prânz stătusem puțin împreună, după masă deloc.

— Acum ești dispus să-mi spui și mie ce-ai făcut astăzi, pe unde v'ați plimbat, cum arată fata? mă întrebă el mai târziu, după ce ne-am băgat în pat și după ce-am stins lumina, fără ca nimic să fi deschis în prealabil drumul acestui subiect de conversație.

— De azi dimineață n'am mai văzut-o, Sergiule, crede-mă, dar lasă că am să-ți spun eu altădată, mâine, dacă vrei, toată povestea mea. Acum mi-e somn...

Regretam că mi-e atât de somn. Noaptea favorizează așa de plăcut confesiunile intime, aceste descărcări de sentimente incinerate peste zi! Sergiu avea însă chef de vorbă.

— Știi ce-am descoperit în seara asta?

— Ce? răspund obosit, mai mult forțat de întrebarea lui. Era, neîndoios, ceva femenim ceeace „descoperise“ el.

— De acum o s'o ducem bine, Horia, numai să fii tu om! Dacă oi fi tot ca ăla din seara asta... n'o să facem, la sigur, nimic.

— Cine? întreb admirând somnambulic umbrele din odaie.

— Il știi pe Dima?

— Cel dela liceul Real, de atunci de pe Warte?

— Da. Din nefericire, tocmai cu el m'am întâlnit astă seară, când s'ar fi impus să fiu singur, sau, în orice caz, cu tine. Noi amândoi ne cunoșteam metodele și ne înțelegem mai bine... Dar tot mai sunt speranțe.

— !.. din partea mea. Imi plăcea să ascult, însă fără să fiu întrerupt. Adormeam mai ușor ascultând pe cineva vorbind în jurul meu.

— Auzi, mă! mă cheamă el, ca să nu dorm.

— Da. Ei?...

— Am cunoscut o fată care stă chiar pe

strada noastră, câteva case mai încolo, pe partea cealaltă. Una naivă ca o trestie de baltă și care, pe deasupra, nu prea știe nici bine românește, poți vorbi cu ea... știi, așa, să-ți faci singur curaj. O urmăresc de câteva seri într'una și în sfârșit, astăseară, am cunoscut-o. Dar e cam sălbatecă, i-e frică de băeți, parcar omorî-o. Noroc că era cu o prietenă a ei, una oribilă, dar îndrăzneată... Auzi, mă?

— Da. Și?...

— În seara asta eram cu Dima pe Korso, pe la opt și ceva, când le-am zărit și ne-am luat după ele. Pe lângă Poștă ne-am înfipt. Dar bleugu'ăla, la colț a spus că pleacă acasă și am rămas singur. Știam că stau aici și de aceea nu le-am abandonat. De atunci și până acum le-am cobzărit într'una...

— Nu s'au dus acasă?

— Păi am stat aci, lângă poarta lor. Aceia urâtă e verișoara ei, dar spune că are o soră la București pe care o așteaptă zilele astea — să vedem ce marfă o mai fi și aia! Tatăl lor e la Budapesta — sunt unguroaice — și peste vreo săptămână le pleacă și mama pentru vreo lună...

— Stau singure? întreb mai mult pentru a-l convinge că-s atent.

— Singure într'un apartament. Au pian, radio, patefon, cărți de joc, candelabru cu trei becuri, lumină de noapte verde și tot ce-ți pofteste inima.

— De unde știi?

— Cel puțin așa a reeșit din conversația pe care am avut cu ele... Vorba vine, conversație; ți-am spus că-s niște naive!.. Pufnesc numai în răs și la cea mai mică aluzie, — pe care nu știu dacă o înțelegeau sau nu, dar se făceau că n'o înțeleg — hohoteau de s'auzea toată strada. Nu știam cum să mă feresc mai

în umbră, să nu mă vadă lumea... Dar e vorba că, dacă ar pleca mă-sa, am rămâne noi mai mari peste toate instrumentele acelea muzicale, care se mai ruginesc de singurătate...

— Ce te face să crezi?

— Ce mă face, ce nu mă face — dar sunt sigur de asta. Și, la dreptul vorbind, nu mă gândesc prea mult la ele, eu care, mă știi, nu sunt un meloman de rasă, cât mă gândesc la fete. Asta, ca asta... în fine, acceptabilă și ea, dar cea dela București trebuie să fie ceva — ceva fin, oricum... Ce zici?

— Bine. Să vedem.

— Măine seară avem rendez-vous... tot pe aici. Nu vor să-mi spună, ale dracului, deloc ce fac ziua. Spun că au treabă în oraș, că nu știu mai ce, dar a fost imposibil să aflu unde și ce. Mi se pare că sunt modiste sau croitorese și se cam rușinează s'o spună. Proastele!...

Sergiu era încântat. Se vede că deacum își găsisese un reper sentimental și el. Cea mai mare suferință la această vârstă e penuria vieții sentimentale, sterilitatea ei. Un adolescent neîndrăgostit, sau fără nici un fel de relații sentimentale, e un om fără sens, gol, singur, neliniștit și turburat. Sergiu cam suferea de boala asta — și suferea pentru că el iubea toate femeile dintr'odată, fără a se putea atașa de niciuna în mod mai definitiv.

— Mă-i, și-o să fie bine, mă? exclamă el în cele din urmă căscând și întinzându-se voluptos.

Câtă voluptate a pus în această profeție vagă !... Va fi bine? Va fi într'adevăr, bine?... Două fete, aci, alături... Pian, patefon, radio, lumină de noapte... singure. Poate !... Acum nu mă pot gândi — mi-e somn. Măine seară.

Sergiu m'a întrebat — mi s'a părut ca prin

vis că mă mai întrebă ceva. Pluteam într'o fluturare de aripi, într'o beție încântătoare.

— Horia, dormi ?

— Da.

I-am răspuns ca o pasăre ce-ar tresări brusc în sborul ei — furată de voluptatea acestui sbor.

PARTEA DOUA

AGNES: Ce vezi tu în mine?

OFIȚERUL: Frumosul, armonia și universul! În figura ta sunt linii pe care nu le regăsesc decât în orbitele sistemului solar, în struna care cântă, în vibrațiile luminii. Tu ești o copilă a cerului!

AUGUST STRINDBERG
(Visul)

CAPITOLUL VII

Excursii în jurul Minei

De când am cunoscut-o personal, pe Mina o întâlneam tot mai rar. Altădată o vedeam zilnic și când n'o puteam vedea câteodată, într'o singură zi, eram disperat. Acuma treceau zile la rând, fără s'o întâlnesc măcar. E drept însă că o întâlnire de acum făcea cât zece de altădată. Intotdeauna o întâlneam în-tâmplător — o întâmplare atât de mult căutată de fapt! — deoarece nu îndrăzneam încă să-i cer *rendez-vous-uri*, ceea ce trebuia să pornească numai din inițiativa mea. Ii ațineam,

de câte ori voiam s'o întâlnesc, calea, în drumul pe care știam că are să treacă și așteptam uneori ore întregi până când o vedeam, în sfârșit, venind. În tot timpul așteptărilor mă forțam, în mod aproape chinuitor, să par ocupat cu ceva, pentru a nu da ocazia celor ce m'ar fi urmărit, să creadă că sunt un pierdevară sau, și mai rău, un îndrăgostit.

Timpul, cu fiecare zi nouă, devenia tot mai frumos. Zilele erau pline de un dans amețitor și frenetic, practicat de flori, de lumini, de ciripitul păsărelelor și de inimile noastre, ale adolescenților. Aleele ne așterneau, când reușeam fiecare să prindem firul lor magic, alături de fata pe care o iubeam, covoare limpede de rigidități matinale, sau imnuri tandre străpunse de reverberarea orelor crepusculare. Viața din noi se ridica spre un paroxism al nerăbdării, spre o efervescentă ce-ar anticipa o explozie, spre o transfigurare în mit. Vedeam clar lucrul acesta, îl simțeam curgând cu exuberență prin sângele nostru, eu, Oli, Sergiu, Cato, toți cei care știam să ne închinăm cu smerenie și delir la picioarele acestei primăveri de miracol. Cântam fiecare, cântam nebunește și neîncetat, un cântec interior, svelt și săltăreț, ca o fecioară grăbită ce poartă în frenezia pașilor emoțiile primului sărut.

În această epocă se începeau deobicei și reprezentațiile filmelor de cinematograf, date de elevii diferitelor clase, ale numeroaselor școli din oraș, care aveau un caracter filantropic în primul rând, fiind vorba de mărirea fondurilor financiare ale fiecărei clase în parte. Reprezentațiile acestea se bucurau însă de o popularitate neobișnuită bazată pe atracția sentimentală pe care o exercitau ele asupra tinerilor de ambele sexe din oraș. Cam pe la

jumătatea lui Aprilie și până către sfârșitul anului, ele se țineau șir, în fiecare săptămână câte una, sau două și însemnau un important eveniment pentru adolescența efectivă a burgului reumatic și visător.

Asistam de multe ori pentru a treia, sau a patra oară la rularea aceluiaș film —dar nu filmul interesa atunci, ci faptul că ne regăseam, la un moment dat, în aceeași sală cu toți băeții și cu toate fetele din oraș, săsoaice, unguroaice sau românce, într'o libertate care definea absoluta noastră tinerețe. Erau singurele ocazii când tinerețea din oraș se întâlnea într'un singur punct, într'o singură colectivitate febrilă și splendidă.

Noi, elevii de liceu, așteptam, în deosebi, să ne întâlnim aici cu fetele dela liceu. În ziua în care se fixa câte o asemenea reprezentare, imediat după masă, ne spălam bine, ne bărbieream, alegeam cărările cele mai impecabile și cravatele cu cele mai frapante culori, făceam câte o dungă „expertă“ la pantaloni, aruncam uniforma, și ne duceam să așteptăm în hall-ul cinematografului șirul de fete, care vor veni și de data aceasta supravegheate de aceeași Miss Ashbuton (așa o numise o elevă din clasa a șaptea, cu lecturi înaintate, pe pedagoga lor), hidoasă și bătrână, cu o mie de riduri pe față și cu trei reminiscențe dentare în gură, care nu permitea o singură clipă ca o fată să vorbească cu un băiat. Fetele care nu erau la internat se bucurau de mai multă libertate, dar trebuiau să profite de ea în modul cel mai discret, cel puțin între pauzele dintre acte.

Eu și Sergiu, altădată, nu ne prea duceam la aceste reprezentanții, unde nu aveam nimic care să ne atragă în mod deosebit. Acum, de câțva timp, eu mă duceam regulat la toate, deoarece venea și Mina. La început, când abia o cunos-

cusem, erau de altminteri singurele clipe în care puteam sta, timp mai îndelungat, în apropierea ei, aspirând parfumul iradiat de tinerețea sa, sorbindu-i zâmbetul gingaș de pe buzele pline de lirism. În apropierea ei ignoram toate celelalte fete — nu existam decât pentru Mina și nu eram decât un paj al chipului ei.

Într-o zi am eșit împreună dela cinematograful. Nu ne mai plimbaser niciodată singuri pe stradă. Era într-o sâmbătă după amiază. În sală o rugasem discret să-mi acorde astăzi plăcerea de a mă asculta și de a mă lăsa să-i spun povestea aceea — pe care, de fapt, n-o știam nici eu! — împletită în jurul ei în răstimpul atâtor seri melodioase de reverii crescute pe marginea imaginii sale seducătoare ca o statuă cu fruntea rece și ochii plini de pasiune. Ea mă ascultase și hotărâram să ne urcăm, pentru întâia oară, spre Warte. Jubilam. Imi venea să o îmbrățișez în mijlocul străzii, să o alătur de mine, pentru a merge așa printre lume, printre flori, printre copaci — frații mei intimi.

— Dar ce ai atât de interesant să-mi spui? m'a întrebat ea cu siguranța că n'aveam nimic să-i spun și cu convingerea că asta nu era decât un pretext. Era în glasul acesta al Minei, acum când mi-a pus întrebarea asta, iluminarea bruscă din glasul oricărei femei a cărei tăcere e greu de învins la început, dar după câteva insistențe curajoase o biruești, o faci să vorbească ea mai mult, pentru a-ți dovedi că într'adevăr compania pe care i-o acorzi n'o plictisește... Dintr'odată, toate obstacolele au fost depășite. Cu Mina nu va mai trebui să fii timid, n'ar fi trebuit să fii niciodată; iată, mi-o arată acum ea.

Dar ce-aveam așa de interesant să-i spun?...

N'aveam nimic, propriu zis, să-i spun; voiam numai să mă plimb cu ea, să o știu lângă mine, să o aud vorbindu-mi. Nimic, nimic, n'aveam să-i spun. Aveam altădată, în serile acelea de disperare, când nu mă puteam înălța până acolo încât să-i pot vorbi. Dar acum totul e uitat, focul care mă mistuia atunci, acum e stins. Un singur cuvânt aș mai avea să-i spun, dar pe acela nu i-l voi putea spune încă. Ea îl cunoaște, desigur, îl înțelege din privirile mele și poate nu va fi niciodată nevoie să i-l mai spun...

— Ce crezi dumneata că ași avea mai interesant să-ți spun în momentul acesta? o întreb cu un accent care mi se părea dela început fals și ipocrit, pentrucă mai păstra încă anumite distanțe între noi.

— Ce cred? Vreun compliment, fără îndoială! Sau te vei grăbi să-mi debitezi banalități curențe: seara-i frumoasă, pomii sunt înfrunziți, ce fac mâine...

Răspunsul ei m'a uluit. Râdea și părea de-o dispoziție îngerească. Asta mă încuraja enorm, mă împingea spre un joc subtil și inocent, pe care-l gira chiar ea. Foarte bine! La dracu, atâta seriozitate și neîndrăzneală! Cel mai serios om, în viață, e acela care știe să se joace mai mult.

— După felul cum m'am purtat față de dumneata atâtea vreme, natural, cam cu astea ar trebui să încep acum, nu-i așa?

— Da, m'ar interesa chestiunea asta — dacă, bineînțeles, îmi permiți. E o simplă curiozitate. Timiditatea aceea care...

— Dece nu ți-aș permite? o întrerup pentrucă nu-mi făcea plăcere să-mi vorbească ea despre timiditatea mea; mă rușinam. Sunt doar lucruri petrecute în jurul dumitale, domnișoară, pentru dumneata, pentru...

— Hai, nu-mi mai perora. Știu toate astea. Ar fi trebuit să fiu prea mioapă ca să nu le văd.

Voiam însă altceva să-i spun ; problema asta mă plictisea.

— Domnișoară, îți cer un lucru — acordă-mi-l: lasă-mă să-ți spun pe nume.

— Cu ce te-ar mângâia lucrul ăsta ?

— Crezi că e nevoie de mângâiere ?... Ei, bine, nu știu, dar mi se pare cu totul nesinceră conversația pe care o purtăm în felul acesta convențional, distant și aproape... numai circumstanțial. Nu știu cum îți sună cuvântul ăsta „domnișoară“, dar eu, când ți-l adresez, simt că ți-aș oferi un cuvânt vulgar, micos și de proastă calitate. Lasă-mă să-ți spun pe nume ; îmi ești prea puțin străină, ca să-ți mai pot spune așa banal „domnișoară“...

— Vrei?... făcu evasiv ea.

— Sigur. Dece să nu-ți spun Mina? Dece, Mina, să nu pronunț în fața ta acest cuvânt pe care l-am pronunțat de atâtea ori în adierea de mătase a serilor și l-am invocat mereu ca pe un miracol.

Devenisem liric. Ea a rămas puțin surprinsă de brusca mea îndrăzneală de a-i spune direct „tu“. Și a mai rămas, desigur, surprinsă și de rezonanța nouă ce-o căpăta numele său pe buzele mele. Eu îi întonam numele cu un accent declamatoriu și poate ea niciodată nu se mai auzise chemată într'un fel atât de pasionat.

Mergeam alături, eu mai mult dansând în jurul ei. Nu vedeam nimic altceva decât gura Minei, ochii ei, părul și sânii, acei sâni obraznici, ascunși ca două movilițe de puf sub cutele îngrijite ale uniformei sale negre. Cât trebuia să mă abțin de a nu-i apuca dintr'odată, să-i strâng cu o pasiune bolnavă, așa cum făcusem odată cu Sonia! La Mina n'am bă-

nuit niciodată că m'ar putea interesa și altceva, decât simpla sa prezență alături de mine, decât ochii și glasul ei.

Soarele tocmai apunea, când noi ajunsesem sus, pe Warte. Ultimele raze de-abia mai atingeau turnul Bisericei-Negre și se loveau de paravanul masiv al Tâmppei. N'am știut cum am ajuns acolo, dar ne-am oprit sus, pe aleea de lângă turnul Alb, privind orașul din vale, cu casele mici, roșii, acoperite de troenele uriașe ale pomilor. De jos venea un șgomot surd de autobuze, de căruțe, de o viață intensă și febrilă. Un decor brun se așternea peste burgul agitat dela picioarele noastre, întins ca o apă, pierzându-se în cotitura văii dintre munți, dincolo de Scheiul liniștit ca un sat în amurgul unui ajun de sărbătoare și revărsându-se abundant în partea cealaltă, după ce lăsase în urmă insula Strajei și turnurile atâtor biserici și fabrici, ca tot atâtea coșuri de vapoare naufragiate.

Pluteam într'o fericire intensă de o fi reușit să-mi realizez una din cele mai pasionante reverii ale mele, aceea de a mă plimba într'o astfel de seară mistică, cu Mina, prin aceste locuri. De bucurie, nu știam ce să mai vorbesc. Tot sufletul mi se transformase într'un cântec, într'un urlet nebun de fericire și coardele vocale nu știau ce să exprime mai întâi: așest cântec explosiv, ori cuvintele sobre, dar pasionate, pe care i-le alegeam Minei dintr'o comoară nepuizabilă de artificii lăuntrice...

Vorbisem mult, vorbisem numai despre lucruri neașteptate, ce se deduceau unele dintr'altele, ca niște mărgele înșirate pe un singur fir de ață. Devenisem cu Mina de o intimitate care mă mira prin repeziciunea cu care o atinsesem într'un atât de scurt timp. Mina era o fată căreia îi plăcea să răs-

pundă prompt, să întrebe direct, să treacă peste orice echivoc și să ignore pudoarea pretextată a fetelor de seama ei. Vorbeam cu ea, cum aș fi vorbit cu mine însumi, pentru că o iubeam și pentru că nu înțelegeam ca ceea ce cunoaște sufletul meu să nu cunoască și al ei.

Eram ferm convins că același lucru îl făcea și ea. De aceea ne disecam unul pe altul, cu o luciditate nu de îndrăgostiți, ci de inamici. Era însă între noi o rivalitate a inteligențelor, lipsită de orice vanitate personală, de conștiință oricărui risc, deoarece, unul și altul, formau aceeași ființă spirituală.

Am stat câtva timp pe o bancă de lemn, unul lângă altul, fără a îndrăzni totuși s'o ating. Din când în când, brațele noastre se atingeau singure, involuntar și atunci simțeam un fior de emoții trecându-mi prin carne, ca o scurtă electrizare accidentală. Uneori îmi lăsam intenționat umărul, sau cotul, în regiunea favorizată de mișcările ei și așteptam să văd dacă și ea face același lucru, sau nu. Ea însă îmi prindea jocul și rămânea circumspectă. Asta mă făcea să mai ezit încă de a o îmbrățișa complet, în faptul seri. O, cu câtă pasiune aș fi îmbrățișat-o.

— Spune-mi, Mină, ai mai savurat vreodată o asemenea priveliște? o întreb mai târziu, după ce am simțit că epuizasem și ultimul subiect de conversație. Trebuia să evit tăcerea, s'o evit din răspuțeri.

— O, de câte ori!... Dar niciodată n'am stat atât de târziu...

— Și nu cumva vrei să pleci acum?!... Încă nu e seară bine.

— Trebuie să plec, totuși. Până ajungem în oraș se înoptează. Uite, e trecut de șapte jumătate.

— Altădată rămâneai până la nouă în oraș..., exagerez obraznic.

— Până la nouă!... Niciodată.

— Și dece? Ți-era frică să mergi singură pe stradă? Numai eu de câte ori te-am văzut, Mina — de câte ori am regretat că te-am văzut.

— Ai început iar să devii melancolic... Pentru ce erai atât de timid?

— Și astăzi am fost timid, pentru că erai rea și nu voiai să mă lași să mă apropii de tine. Dece te purtai așa? Nu erai și tu timidă, ia spune?

— Eu așteptam să fii mai îndrăgnet, dar era zadarnic. Erai de-o timiditate aproape plictisitoare.

— Te-am plictisit vreodată, Mina?

— Până acum încă nu, deoarece vedeam în lipsa ta de curaj un suflet rar, care te compensa.

— Vezi? Timiditatea e mai mult decât o caracteristică, e o funcțiune a oamenilor mari. Să admiri oamenii timizi, fac eu, zâmbind pentru acest aforism care susține o aberație.

— Dar dacă în dosul acestei timidități se ascunde o perversiune? îmi replică ea cu inocență. Replica sa părea mai mult decât subtilă.

— Ce te face să te gândești la lucrul ăsta atât de ipotetic? Ție ți-ar fi frică de o perversiune mascată de timiditate? Cred că nu...

— E prea mult a-ți fi frică. E suficient s'o descoperi, pentru a te deziluziona.

— Ai dreptate, poate. Dar, Mina, ce înțelegi tu prin acest cuvânt „perversiune“? insist oarecum intrigat.

— Nu te speria: am glumit. Asta e o noțiune care face apanajul ipocriziei. În realitate poate sufletul fiecărui om e pervers.

— Asta, incontestabil, așa e, răspund împă-

cat. Suntem perversi față de noi înșine, în orice moment. Ți-aduci aminte: „Să nu știe dreapta ce face stânga“ Ce vrei mai mult?

Noaptea coborâse definitiv. În oraș luminile electrice tremurau suspendate deasupra străzilor. Am pornit și noi spre oraș. Mă îngrijeam de curajul Minei: dacă vreuna din profesoare ar vedea-o pe aici la ora asta? Bătuse de câțva timp șapte și jumătate și, judecând puțin, era într'adevăr destul de târziu pentru a ne grăbi...

Când am început să coborâm, datorită unei forțe interioare mai mare decât oricare ezitare timidă, am apucat brațul Minei, pretextând că vreau s'o ajut la coborâre și s'o feresc de a se împiedica. A trebuit, firește, să lupt puțin pentru a nu i-l scăpa. Mina vorbise foarte liber cu mine, foarte detașat, dar nu se lăsa tot așa de ușor să fie și atinsă. Poate a fost și din partea ei numai o timiditate, un pretext inițial, instinctul virginității. Pe urmă s'a lăsat condusă de braț și nu i-am mai dat drumul până acasă, deși pretextasem că vreau s'o țin de braț numai până vom coborî.

Brațul Minei mă cutremura. Il strângeam lângă piept mai [apins](http://www.ziuaconstanta.ro) de cum aș fi strâns coapsa unei dansatoare de fum de pe răzoarele câmpiilor, din nopțile cu povestiri ciobănești și cu iele. Brațul Minei mi se părea tot așa de esoteric ca și trupul unui mit creiat de imaginația exaltată a poporului și-l țineam strâns pentru a-i devora căldura, viața care pulsa din el, frăgezimea și tinerețea de acolo. Acum mă jucam cu degetele Minei, cu palma ei, strângându-i cu o mână brațul, adus pe sub brațul meu, cu cealaltă frământându-i aceste mici extremități ale miracolului ei carnal.

Nu-i sărutasem niciodată mâna... Ce-ar fi să i-o sărut acum? Să i-o sărut așa, ca și cum aș săruta-o pe frunte?... Uite, mâna ei e toată

abandonată jocului meu, o pot duce ușor la gură și până să prindă ea de veste...

Am apucat-o pe lângă localul teatrului, pentru a evita centrul. Pe aici nu e nimeni; până la intrarea cinematografului, strada e goală și semiobscură... Aș putea-o chiar săruta pe Mina — un sărut furat, și cu atât mai frumos... Dar nu, ar fi prea mult pentru astăzi! I-aș arăta poate Minei altceva decât ceea ce aș vrea să-i arăt, decât ceea ce ea a văzut până acum la mine. E riscant, în orice caz, jocul ăsta și, desigur, prematur. Trebuie să-mi păstrez puțin calmul. Trebuie să las ca relațiile să evolueze dela sine, normal, fără tentative... În schimb mâna i-o voi săruta, orice ar zice ea. Da, da — am să i-o sărut!...

— Pardon, domnule! Dece faci asta? Nu sunt sfântă.

Parcă mă așteptam la acest reproș bonom. Dar i-am sărutat mâna.

— Cu atât mai bine. Dacă ai fi sfântă n'avea cum să te țin acum la braț, să-ți privesc ochii, să doresc... a ți-i săruta.

— Să mi-i săruți? Ce curios! Dar dacă nu ți-aș permite? făcu ea mirată și încântată în acelaș timp.

— Crezi că ți-aș cere permisiunea? Când am venit în viață n'am cerut nimănui permisiunea și nici n'o voi cere vreodată cuiva, pentru a-i atinge... agatele, fac insinuant.

— Vrei să mă flatezi, zâmbi ea modest.

— Ia întreabă-te, mai bine, ce-ar fi dacă mi-ai acorda această permisiune?

— Ceva foarte inutil. Dar n'o vei avea, să știi!

— Dacă m'aș mulțumi numai cu ceea ce îmi este acordat, ar însemna să fi terminat de mult cu această viață avară, dar care, din feri-

cire, se lasă a fi furată, insinuez din nou acest adevăr îndreptat numai spre ea.

— Hai mai repede, trebuie să trecem și de această zonă periculoasă, mă rugă, făcându-se că n'a observat insinuarea mea.

Am traversat strada, foarte populată în acel punct, eliberându-i, pentru un moment, brațul. Apoi am condus-o, tot de braț, până acasă.

Când a trebuit să ne despărțim mi-a întins mâna și i-am sărutat-o, neautorizat, fără să mă mai joc, dar de data aceasta justificat.

— La revedere, Mina. Mi-ai făcut azi o seară frumoasă, mai frumoasă decât toate celelalte. Mâine — pe când? și am privit-o intens, drept în ochi.

— Nu știu.

Și-a lăsat evantaiul pleoapelor în jos și s'a răsucit grăbită spre casă. Părea o floare pornită să se culce.

În seara aceea m'am plimbat cu Sergiu prin oraș. L-am dus pe cărarea pe care, cu puțin mai înainte, o dusesem și pe Mina; am stat amândoi pe aceeași bancă pe care stătusem cu Mina, povestindu-i totul cu un mare lux de amănunte. Mă dusesem pe acolo numai pentru a culege parfumul risipit de foșnetul Minei și pentru a retrăi imediat acele clipe iremediabil trecute...

A doua zi a plouat de dimineață până seara. Era ultima duminică dinaintea Floriilor. Am fost nevoiți, eu și Sergiu, să stăm în pat până la ora 11. Am citit, câtva timp, la Științe-Naturale, din materia pe care trebuia s'o pregătim pentru bacalauriat. În oraș n'am putut ieși deoarece ploua intens, și desigur, nici Mina nu s'a mai dus la biserică, unde aveam de gând s'o reîntâlnesc, cu toate că într'o zi,

pe o ploaie asemănătoare, am întâlnit-o totuși pe stradă, venind din oraș.

Aproape de ora mesii mi-am luat paltonul și am alergat până la chioșcul de ziare din fața casei în care locuia Mina, pentru a cumpăra un jurnal, dar mai ales pentru a încerca să o văd pe ea. N'am văzut-o însă. Ploaia făcuse băltoace mici pe trotoare, în care picurii ei cădeau ca niște bombe mici ce explodau în imediatul contact cu pământul. Oamenii erau numai cu umbrele și pe fețele tuturor se observa saturația pluvială a întregii naturi.

Tocmai către seară a stat ploaia, după ce înebunisem în odaia plină de dozordine și spleen, după ce simțeam creerul greu în urma unei închisori care aproape ne tâmpise.

Seara am evadat în oraș. Din când în când, mai picura încă — mai târziu a încetat definitiv. Nu era nimeni pe stradă — aproape nimeni. Ne puteam plimba în voe pe asfaltul plin de apă, pe sub luminile îngălbenite de atâta hidroterapie, pe străzile îmbrăcate într'o feerie umedă și boemă. Aerul era tare și ne răcorea intens frunțile chinuite toată ziua de mizeria deținerii. Pe promenadă nu era absolut nimeni. Singuri, noi doi, am făcut câteva tururi pe pavajul plin altădată de lume. Mergeam cu mâinele la spate și creerele noastre răcorite, eliberate definitiv, sburau nostalgic în depărtări, visătoare, spre țări și mări pline de poezie și exotism. Cât de frumos era totul! Reveriiile noastre, libertatea, liniștea din urma ploii, pustietatea de pe străzi...

Târziu ne-am îndreptat spre casă. În fața porții ne-am oprit însă și după o mică chibzuială, am pornit iarăși, captivați de această noapte pură. Aveam pe noi paltoanele și nu simțeam răcoarea efectivă care coborâse. Am trecut prin fața casei Minei, înaintând mult

pe strada lungă și tăcută, ca o alee solitară de printre morminte. Copacii de pe marginea trotuarului ne scuturau în păr stelele reci de pe frunzele lor și câte o broboană ne aluneca pe frunte ca un șarpe înviorător, voind parcă să pătrundă în miezul reveriilor de dincolo de vitraliul de sticlă al templului frontal. Când ne-am întors, am trecut din nou pe lângă Mina. Ea, în dosul acelor ferestre neluminate dormea, sau poate — dece nu puteam să știu precis ! — sau poate se gândea la un copil care i-a sărutat aseară mâna... Privește poate pielița, roșie încă de sigiliul buzelor lui, o admiră și o sărută și ea... Ah, Mina, dece nu pot să fiu acum lângă tine, să-ți arăt toată poezia, tot delirul care freamătă în mine !...

A doua zi n'am văzut-o. Fusesem leneș dimineața, mă sculasem prea târziu, pierdusem și prima oră de curs, iar la prânz neglijasem, nu știu dece, să alerg să o întâlnesc când iese dela școală. Două zile să n'o văd pe Mina era prea mult. Prea trist.

Marti dimineața însă ne-am întâlnit, tocmai când ne îndreptam amândoi spre școală. Dimineața zâmbia din toate părțile ca o pânză strălucitoare de aluminiu așternută pe pământ. Mina era mai înviorată ca oricând. Ne-am îndreptat spre școală pe o stradă dosnică din spatele unei închisori, care trece printr'un mic cartier țigănesc a cărui sordiditate o inunda acum acest soare matinal, mai aprins după două zile de ploaie necontenită. Pe fereastra uneia din cocioabele mizere de lângă trotuarul pe care mergeam, am zărit involuntar trupul unei femei aproape goale, care mi s'a părut, în repeziciunea momentului, de o virginitate superbă. Mina era lângă mine, dar eram sigur că ea n'a zărit miracolul celălalt, neacoperit complet de obscuritatea camerii. M'am uitat

dinadins spre ea și ochii mi s'au oprit, pentru întâia oară, pe pieptul ei în care pulsa o adevărată feciorie, ademenitoare și plină de viață. Ah, când voi putea oare strânge odată în palme sâni aceștia îmbobociți ca niște tran-dafiri, căroră, desigur, acolo în închisoarea lor idilică, li s'au înroșit numai vârfulurile?... În timpul mersului îi studiam corpul cu o aviditate lacomă de înfometat. Talia, încinsă de cordonul negru al sorțului, ca un inel, contura șoldurile, foarte puțin și foarte fin exprimate, iar în față făcea să se distingă clar netezimea regiunii de deasupra pântecului, așternută ca un șes lângă cea mai perfectă oază a lumii — și în sus proiecta majestuos podoabele pieptului, ca păpușa unui buchet de flori îmbrăcat de sollicitudinea unei florărese virtuoză în giulgiul satinat al sorțului strâns cu gust de cordon. Într'o mână purta servieta și pălărioara de uniformă care-i atârna, dansând, pe lângă gamba pierdută în foșnetul misterios al rochiei.

Drumul pe care l-am parcurs împreună nu era lung, dar trecuse ca un fâlfâit de aripă. Logodna efemeră din [această](http://www.ziuaconstanta.ro) dimineață miraculoasă mi se păruse doar o trecere grăbită printr'unul din cele mai frumoase visuri. Aproape de școala ei, am lăsat-o să plece singură, eu rămânând în urmă să-mi duc mai departe diamantele care îmi sunau în suflet ca o fanfară formidabilă.

Eram ca și halucinat de bucurie, de aceea toată lumea cu care mă întâlneam mă privea curioasă — sau mi se părea mie că mă privește așa. Imbrăcasem o haină nouă a bucuriei și parcă toată lumea mă privea cu aceeași satisfacție, cu care mă priveam eu însumi. Totul era mai tânăr ca oricând, dansa și râdea de fericire. Pe drum m'am întâlnit cu Oli și

Ketty. Î-am salutat frenetic, privindu-i ca pe niște îngeri, dela o înălțime de înger.

Când am ajuns la școală, Sergiu mă aștepta ca pe un sol al proprii sale iubiri. Mă despărțisem de el, doar în momentul în care mă întâlnisem cu Mina. Cât de rău îmi părea că nu poate fi și el, că nu pot fi și toți ceilalți colegi, la fel de fericiți !... Imi erau dragi toate acum : școala, băncile, clasa. Nu mai aveam nimic cu ele, le iubeam chiar, pentru că tot în mijlocul unora ca ele stătea și Mina. Ele ne omorau timpul în care noi nu puteam fi împreună, în care ne gândeam unul la altul. Le admiram, le sărutam. Orele treceau prea repede, încărcate de prea mult soare... Și, totuși, când mă uitam pe fereastră, în arburii trandafirii dela poalele Tâmpei, îmi venea să urlu. Mă cuprindea atunci un dor nebun de evadare și simțeam, ascuns, câte un strigăt imens și exuberant pleznindu-mi în gât. Dacă mi-aș fi aplecat privirile, mi-aș fi surprins mâinile crispate, înfipite disperant în lemnul băncii. Profesorul ne vorbea despre *Horia*, *Cloșca* și *Crișan*...

În ziua aceia www.ziuaconstanta.ro i-am spus lui Dav, într'o recreație : „Viața e o vulgaritate prin care trebuie să trecem cu toții, forțându-ne să creem din ea mituri. Moartea ? Moartea nu valorează nici cât o secundă din această viață !“

N'am știut niciodată dacă el m'a înțeles, sau nu.

CAPITOLUL VIII

Sensualism și idealism

Intr'una din aceste seri, mă întorceam cu Sergiu dela liceu. Jucasem toată după amiaza wolley-ball, prelungind o oră de sport, pe care o aveam în program, cu vreo încă alte trei dela noi. Peste oraș se lăsase o ceață neobicinuit de groasă, încât abia se puteau distinge siluetele pietonilor de pe cellalt trotuar al străzii.

La un moment dat, Sergiu îmi arată cu degetul pe cele două fete „de vis-a-vis“ care se îndreptau grăbite, ca și noi, spre casă. Ceața densă din jurul nostru ne invita la o aventură ferică și, mai ales că Sergiu făcuse mai de mult cunoștința fetelor, nu puteam rămâne indiferenți în fața acestei invitațiuni serale.

Fără prea multe ezitări, am pătruns deci în intimitatea lor, căroră nu le displăcuse întru nimic îndrăsneala noastră. Am fost repede recomandat de către Sergiu — „Domnul Popescu“ — și am strâns, pe rând, două mâini mici și umede, care mi s'au parut în momentul acela două port-țigarete de argint găsite în gunoi. Cea mai simpatică dintre fete era subțire, ca o trestie cum o definise Sergiu, fără sâni, fără talie, fără șolduri. Avea un păr blond, dezordonat, prins cu multe ace însă și o față simpatică ornamentată cu pistrui. Părea de o naivitate fără margini și asta îl încânta pe Sergiu. De câteva ori am îndrăsnit s'o apuc de braț, să-i cuprind fugitiv mijlocul și atunci începea să râdă nostim, împingându-se în mine, sau sărind la o parte ca o iedă, lucru care mă determina să-i dau imediat drumul. Pe cealaltă aproape nici n'am observat-o, într'atât de puțin mă interesa.

Din toată conversația pe care am avut-o cu ea, a reeșit că peste două zile urmează să sosească sora ei dela București și că duminică, adică în ziua de Florii, mama lor va pleca la Budapesta. Ele vor rămâne singure acasă mai mult timp, fapt pentru care, îmi ziceam, prietenia noastră trebuia consolidată chiar din acest moment.

Impotriva așteptărilor însă, pe noua venită am văzut-o chiar în ziua următoare, când ne-am reîntors dela școală. Se plimba pe strada ce ne era comună și examina din priviri partea în care ne aflam noi. Fusesse, fără îndoială, informată de prezența noastră pe aici și aștepta nerăbdătoare să ne facă cunoștința. Sergiu, pentru a nu o contraria în așteptări, a scos capul pe fereastră imediat ce și-a aruncat ghiozdanul pe masă, simulând că face asta din obicinuință, deși, de fapt, o examina numai pe ea. La cealaltă fereastră eu începusem acelaș joc. Ea, văzându-ne astfel, fugi numaidecât în casă și după câteva secunde apărură la fereastră, după ce, în prealabil, trecuse prin fața oglinzii. Flirtul nostru debută curajos printr'o serie de bezele trimese discret și printr'o cascadă de semne convenționale care exprimau multe într'un limbaj cu totul special.

Era vineri. Seara ne-am cunoscut. O chema Ida și numele ei ne-a surprins plăcut. Părea de o volubilitate pe care abia o puteam acoperi eu și Sergiu. Vorbăia nepuizabil, într'o românească aproape perfectă și părea să aibă o experiență sentimentală dintre cele mai vaste. Era foarte degajată și ne procura avansuri la care nu ne așteptam, trăgându-o în joc și pe sora ei care, de data aceasta, devenise mai... sociabilă.

Altfel privind-o, fata era destul de frumoasă. Un ten întreținut cu „savon Cadum“, păr on-

dulat, piept minunat dezvoltat, ascuns într'un trench-coat băețesc, de sub care cădea o rochiță cloș, curată și frumos croită; ciorapi fini și pantofi roșii, ce-i făceau un picior mai mic și mai simpatic decât era poate în realitate. Intr'un cuvânt, Ida ne oferea ceea ce dori-am, și pentru aceasta o decretam „miss“. Pe deasupra era de un libertinaj care promitea mult și care ne entuziasma.

A doua seară — sâmbătă — ne-am întâlnit cu ele mai târziu, pe la zece. Verișoara lor dispăruse, sau o făcuseră ele să dispară, ca și cum ne-ar fi cunoscut dela început dorințele.

Am hotărât să ne plimbăm prin noapte toți patru. Am pornit pe o stradă singuratică, cu mulți copaci pe marginea trotuarului și cu multă umbră pe sub ei. Ne îndreptam spre gară. Din întâmplare, locul meu a căzut la dreapta Idei, iar al lui Sergiu, la stânga surorii sale, al cărei nume nu-l prinsesem încă. Sergiu mă invidia poate, pentru poziția câștigată lângă Ida, care îmi părea cu mult mai frumoasă decât cealaltă, dar nu voiam să-l înșel și la întoarcere mă hotărâsem să schimbăm locurile și să-l las și pe el alături de aceasta. Ida vorbea mult, aprinsă, pasionată; obrazii ei îmbujorați purtau masca fericirii, alături de noi. Nici noi nu eram triști, de altfel.

Mai repede chiar decât aș fi crezut, mă pomenesc apucând-o de braț, apoi băgându-i mâna în buzunarul trench-coatului, pe lângă mâna ei, fără a-mi riposta nimic, ba făcându-se chiar că nu-mi observă gestul. Jocul acesta intenționat, nestăvilit de nici o împotrivire din partea Idei, făcea să crească în mine un delir al sângelui, o hiperstezie a nervilor, aproape tot atât de mare ca în preajma unui asigurat contact sexual. Mâna înfundată în

buzunarul ei, nu mi se astâmpăra de fel. Explora toate formele regionale ale trupului său, atât cât mărimea și adâncimea buzunarului îi permiteau.

Sergiu proceda la fel. El aproape o îmbrățișase pe sora Idei, cuprinzând-o de mijloc, cum ar fi cuprins trunchiul unui salcâm de cauciuc.

După vreo oră de mers și de asemenea incursiuni absconse, mi-am retras mâna din buzunarul Idei, cuprinzând-o și eu de talie, pe sub braț. O strângem cu patimă și-i apucasem în palmă întreg sânul stâng, pe care i-l frământam pasionat, cu toată îmbrăcămintea care-l acoperea. Ajuns aici, nu mi-a fost greu să-i aplic subit un sărut grăbit și adânc, eșuat puțin pe marginea ochiului. Fusesse prea aprins și ea nu s'a putut abține de a-mi reproșa, discret la ureche, o încriminare uluitoare, cu care credea că iese din încurcătură.

— Ești prea curajos, domnule Popescu, dar îți admir curajul; mie îmi place oamenii îndrăsneți.

Ceeace a însemnat un nou sărut, aplicat, de astă dată, pe gură și fără procedee hoțeste.

Sergiu mi se părea la un continent depărtare. Avansasem atât de mult în intimitatea Idei, încât restul nu mă mai interesa, ori mi se părea prea depărtat pentru a mă mai interesa. Mă simțeam totuși culpabil față de el de o trădare și eram în stare să nu mai fac nimic, numai pentru a nu-i răscoli lui invidia, sau chiar gelozia pură. Nu voiam să-l fac să sufere tocmai din cauza asta deși în realitate el nici nu se gândea la așa ceva și făcea cu sora Idei exact ceeace făceam și eu, cu singură deosebire însă că îndrăsneala lui ajunsese mai departe decât a mea. Când am prins în palmă capul Idei și l-am sărutat atât de violent întâia oară, determinând-o să-mi facă

reproșul acela la care nu mă așteptam de fel, m'am simțit un moment pierdut într'o negură de vertigii, ca un copil surprins asupra unui act nepermis, fascinat de spaimă și timiditate. Al doilea sărut m'a reabilitat însă și mi-am dat seama de iuțeala cu care se petrecuseră toate, de mica gravitate ce o acorda Ida gestului meu, de complicitatea ei puțin disimulată, prin care voia să-mi arate că totul îmi este permis, numai să îndrăsnesc.

Ajunși la gară, ne-am așezat să ne odihnim puțin pe o bancă. Ora fiind întârziată, sălile erau aproape goale. Banca pe care ne oprisem, așezată pe un coridor cam întunecat, nu era prea mare, astfel încât a trebuit să ne îngrămădim unul într'altul, pentru a putea încăpea cu toții. Rămăsesem în aceleași poziții ca și pe drum și acum eram alipit complet, pătrunsesem în trupul Idei. Trench-coatul desfăcut, îmi permitea să simt mai deaproape carnea, trupul cald și lasciv al Idei. O bluză subțire îi acoperea globul gelatinos al pieptului; mai în jos, pulpele mă înebuneau. Avea un talent de a se lăsa frământată, strânsă, pipăită chiar și prin cele mai pudice regiuni, încât mă simțeam captivat de apropierea ei, ca de antenele multiple ale unui groaznic animal de mare. Mă îndesam în ea și o strângeam tot mai mult spre mine, ca un disperat.

Imi creasem iluzia că Ida e făcută numai pentru a-mi aparține mie, pentru a-mi fi complicea desvăluirii unui mister pe care nu-l cunoșteam încă, dar pe care-l voi pătrunde în curând. Tot ce exista în mine, exista numai pentru ea, pentru Ida. Eram turmentat de o nervozitate exacerbată, de o dorință nemărginită, și în fiecare moment așteptam ca toate forțele oarbe care se agitau în mine să izbucnească dintr'odată, numai pentru a trece din

trupul meu, în trupul ei. Târziu, după o perioadă de sbucium, de frământări, de senzații nedefinite, am hotărât să plecăm din acel loc, întorcându-ne spre casă.

Pe drum, la întoarcere, am rămas tot lângă Ida, deși mai înainte avusesem de gând să-i ofer lui Sergiu locul. Dar am văzut că ar fi fost caraghios să ne schimbăm așa, fără nici un sens, pozițiile și apoi n'ar fi fost nici practic pentru ceace intenționam noi. Am mers deci până acasă tot așa, cum venisem.

Ida mă ținea de braț și căuta, prin toate mijloacele de care dispunea feminitatea ei, să-mi deschidă un nou apetit, pentru a mă face definitiv un sclav al ei. Aproape o veneram pe Ida. Nutream pentru ea un fel de idolatrie păgână, născută din speranța certă că în curând voi simți lângă ea o voluptate dumnezească.

La despărțire am insistat mult asupra întâlnirii următoare. Ele ne-au spus că în seara următoare o vor conduce pe mama lor la gară, așa că, dacă voim, să le așteptăm acolo. Fi-rește, am promis solemn că le vom aștepta, cu certitudinea perfectă că după aceea ele ne vor aparține așa cum ne închipuiam noi, în mijlocul unor orgii frenetice, cu trupurile aruncate în falduri de alcov, desgolite complet și admirabile, ca niște povești din cărțile lui Pierre Louys.

Ziua următoare am regretat tot ceea ce făcusem. Era Floriile și în această sărbătoare a florilor era posibil să n'o întâlnesc pe Mina — regina tuturor florilor? Când m'am deșteptat, destul de târziu, din somnul prelungit de o serie de visuri în directă legătură cu cele întâmplare și discutate aseară, până târziu, cu Sergiu, detestam sincer momentul în care am cunoscut femeia de ieri și îmi imputam grav îndrăs-

neala și „perversiunea“ (era cuvântul Minei) practică în jurul ei. Desigur, aseară am fost posedat de un demon al răului, altfel nu-mi pot explica dispariția totală din conștiință a chipului Minei. O clipă dacă privirile ei mi s'ar fi revelat în momentul celui mai aprig paroxism al sângelui, aș fi părăsit-o îndată pe această fatală Ida, pe Sergiu și întreaga frumusețe de infern a nopții. Dar asta nu s'a întâmplat. Dece nu s'a întâmplat? Acum, știu—îi pot da multe, foarte multe explicații, dar aseară nu s'a întâmplat dintr'o cauză, una singură: pentru că nu s'a putut întâmpla, pentru că nici nu se putea întâmpla. E cea mai profundă justificare și dincolo de ea nu se mai poate merge...

Cu toată graba de a mă duce la biserică, unde eram sigur că am s'o pot găsi pe Mina, am întârziat totuși. Străzile erau pline de lume, cum erau pline de soare și de flori. Incepuse să vibreze în oraș frenezia culorilor aprinse din toaleta de primăvară a femeilor. Mă gândeam cum va fi îmbrăcată Mina. Unele din colegele ei părăsiseră uniforma — era vacanță — dar nu păreau mai frumoase. Pe Mina aș vrea s'o văd tot așa, îmbrăcată în uniforma ei pură.

Eram îmbrăcat în cămașa lui Nessus și alergam pe stradă disperat, în căutarea ei. Am parcurs câteva străzi dela un capăt la altul, în câteva minute. Am fost pe sub Tâmpa, pe la Promenadă, pe Warte... Nicăieri... Nicăieri! Nu știam pe unde umblu, nu mai știam ce caut, dar în creeri, în urechi, în sânge îmi urla un singur nume: Mina. Capul mi se împuia cu limbi de foc, fruntea îmi tremura ca o placă de sticlă lângă o sursă incandescentă.

Rătăcesc ca un dement pe străzi care nu mă interesau nici cum se numesc, nici pe unde

sunt așezate... Când ajunsesem atât de departe cu Mina, tocmai astăzi, în această sărbătoare unică a anului, să n'o pot întâlni? Ce crudă ironie se petrece deasupra destinului meu!... Și totuși nu e vinovat nimeni, absolut nimeni nu e vinovat de toate acestea. Toate mi le-am cauzat numai eu, nimeni altul. Dece n'aș recunoaște-o? Orice greșală e iertată dacă pot fi exprimate remușcările și intențiile curate. Dar față de cine m'aș putea exprima eu, cine ar fi capabil să mă înțeleagă afară de Mina? Și pe ea n'o găsesc, n'o găsesc, parc'ar fi intrat în pământ!...

Mă întâlnii pe neașteptate cu Matei. Era tot așa de trist ca și mine. Mă intriga tristețea lui.

— Matei, ce-i cu tine? Și tu trist?...

— A, Horia, tocmai tu? Sunt trist, da. Așa sunt mereu, n'ai observat? Pentru că durerea mea constă în mare parte în imposibilitatea de a fi încă înțeleasă de cineva. Mă îndoiesc că și tu... *Lie Constantinescu, profesor pens.,*

Nu l-am lăsat să termine. *Cardul.*

— Dece „încă”? Crezi într'adevăr, Matei, că e inutil să-mi arăți această durere? Privește-mă bine și-ai să vezi că sunt tot așa de nefericit ca și tine. Simt o mare bucurie că am întâlnit pe cineva cu care să-mi pot ucide disperarea. *1938, Oct. 31, București.*

— Disperare?!... Mi se pare că spui unei indispoziții efemere, chin iremediabil. Dece-ți place să complici viața cu astfel de bombasticisme periculoase?

Matei era brutal. Dar mă reconforta, mă răcoria brutalitatea lui francă. Voiam să-i spun totul, voiam să-mi spună totul. I-am făcut istoricul tristeții mele, neevitând nici un amănunt.

— Nu-i nimic, tu ai putea fi încă fericit, îmi replică el după ce am terminat de povestit.

Simt, în sufletul tău e acum o luptă aprigă între idealism și sensualism. Dacă aș fi în locul tău, n'aș suferi atât. Trebuie să fii și idealist și sensualist, numai una nu se poate. Ești copil că suferi atât... Dacă ai abandona unul din cele două planuri, ai face rău.

— Dar dacă nu pot? Iubirea mea pentru Mina nu-mi permite...

— Atunci ai fi sentimental. Sentimentalismul nici nu te purifică, nici nu te menține pur. Te face numai să suferi. Nu e o atitudine eficace... Eu am fost sentimental și de aceea sunt acum iremediabil trist, sau cel puțin am impresia că sunt.

— Și tu „iremediabil trist“? exclam fără a mă putea abține, cu gândul dus deodată la Dav.

— Dece? Nu e și cazul tău; tu mâine poți fi cel mai fericit om. Eu... și făcu un semn dureros din cap.

I-am cerut să-mi spuie dece e trist. N'a voit să-mi spună însă nimic. M'a chemat pentru după amiază acasă la el — acolo îmi va spune totul. I-am promis că mă voi duce, deși mi-aș fi călcat o mie de asemenea promisiuni pentru una singură, pe care o speram dela Mina: aceea de a ne plimba după amiază împreună.

Indreptându-mă, sfâșiat de regrete, spre casă, la colțul unei străzi mă întâlnesc față în față cu Mina. Era cu prietena ei și cu o fetiță, pe care o bănuiam sora acesteia. Nu știu la ce mă gândeam, dar când le-am văzut, totul mi-a dispărut din conștiință; am rămas gol ca o urnă aprinsă. Trebuia să mă lupt cu acest neant fulminant. N'am mai avut timp să raționez nimic. M'am lăsat pradă instinctului, vidului creat de această surpriză. Surpriza, însoțită de un instinct catastrofal al ei, te face capabil

să comiți în mod inconștient cele mai extraordinare acte pe care n'ai fi îndrăsnit să le faci după ani întregi de raționare, de ezitări.

M'am recules, deci, imediat și am căutat să par cât se poate de calm. Fără să fiu invitat, mai îndrăsneț ca oricând — în alte circumstanțe ar fi fost imposibil să fac asta — mi-am întors drumul în direcția lor, însoțindu-le. Asta a regisat-o instinctul. Dacă în locul lui, ar fi intervenit rațiunea, comiteam o gafă, deoarece rațiunea mea de timid încorigibil mi-ar fi dictat să nu le fiu un „intrus“, ci să trec pe lângă ele, mai departe...

Din stângăcie și pentru a-mi omorî conștiința situației în care m'am trezit brusc, trebuia să vorbesc, să vorbesc cât mai mult. După câțiva pași m'am pomenit vorbind cu mica fetiță de alături. Voiam să se pară că o fac din plezanterie, deși o făceam dintr'o mare necesitate.

— Cum te cheamă pe mata, dudue? o întreb, cu un aer matur.

— Mimia, mi-a răspuns scurt, copilărește.

— Mimia? Ce nume frumos!.. Dar când vei fi mare cum o să te cheme?

Mina începu să râdă.

— Când, când voi fi mare? făcu mirată Mimia.

— Când o să fi mare. Țsta e un nume de copilaș drăguț. Dar când o să fii ca domnișoara Mina — și aruncai o privire ocazională Minei — sau ca domnișoara Rodica, atunci cum o să te cheme, întreb zâmbind și oare cum regăsind fericirea.

— Care Rodica? mă întrebă brusc Mimia, încurcându-mă din nou.

— Surioara ma... Cum, nu vă numiți Rodica? mă adresez speriat celei vizate, prietenei cu care mergea Mina, pe care crezusem întotdeauna că o cheamă așa.

— Eu? nuuu... făcu ea rușinată.

— O cheamă Elisabeta, mi se adresează Mina cu o drăgălășenie ce egala un sărut.

Strașnic ghinion! Cine mă mai puse să vorbesc și cu fetița asta care m'a încurcat iar?.. Elisabeta! Prinurmare, nu Rodica. Era și imposibil. Cum s'ar fi putut numi ea Rodica? Sigur că da, Elisabeta, nici nu s'ar fi putut numi altfel. Cel puțin așa cred, așa simt eu că ar trebui să fie lucrurile, normal. Rodica? ar fi bufonerie ca această fată să se numească Rodica și să nu se numească Elisabeta.

În sfârșit, ne despărțim. Mina își condusesese puțin prietena și acum se întorcea. Lângă ea mă simțeam iarăși liber, și mergeam alături de ea cum aș fi mers lângă o regină dela care așteptam o grațiere.

— Unde ai fost astăzi? Te-am căutat, Mina, peste tot, ca un nebun.

— Am fost la Biserica-Neagră, la concert. Dece n'ai venit acolo?

— Ce simplu: dece n'ai venit acolo! Dar de unde era să știu, Mina? Umbli și tu numai prin biserici, îi reproșez bonom. Eu te-am căutat pe Warte, pe sub Tâmpa, prin cele mai frumoase locuri și tu ai stat în ziua de Florii într'un cavou, continuai pe aceeași coardă, dar simțind în inimă o jale nemărginită care mă făcea aproape să plâng.

O admiram avid, neștiind cum să profit mai mult de aceste clipe. Era îmbrăcată tot în uniformă și părea superbă.

— Dar, ia spune-mi; ce-i cu Rodica? își amintește ea.

— Ah, da! Mi-a spus cineva — Laura — că tu stai în bancă cu Rodica, și mi-am închipuit că e domnișoara Elisabeta, sunteți prietene și...

— Nu, am stat cu ea la început, dar ne-a schimbat profesoara de matematici, sub motiv

că o lăsam să copieze. Acum stau cu Rodica, pe care cred că o cunoști, stă aici, alături.

Da, o cunoșteam. Era cea mai frumoasă fată din clasa Ior. O admiram întotdeauna și-mi venea s'o felicit pe Mina că stă în bancă cu ea.

— Mina, după masă ce faci? îi spun aproape de despărțire. Vino să ne plimbăm împreună. Ne vom duce prin cele mai frumoase locuri, vom fi cei mai fericiți. Vino, Mina, te rog...

Mi-a zâmbit ștregărește și inteligent, topindu-mă din ochi...

După masă, dela patru până la nouă, am purtat-o pe Mina pe cele mai singuratice cărări, turmentate de frenezia primăverii. Orele acelea au fost ca o plimbare prin Paradis, după o evadare din Infern. Atunci am simțit ebrietatea iubirii în toată splendoarea ei.

CAPITOLUL IX

Matei e comunist!...

Camera în care stă Matei e în fund. Am intrat într'o curte www.ziuaconstanta.ro triunghiulară și foarte curată, pavată cu asfalt și cârciumărese rătăcite prin gazonul tuns cu îngrijire, pentru a da, în apartamentul din fund, într'o încăpere care făcea legătură între odăile din față, curtea din dos și bucătărie. Prin bucătărie, am intrat direct în camera lui Matei. I se spune cameră probabil numai la figurat: întrebuințată ca un adăpost al găinilor, ar fi minunată. În față, un pat de lemn, acoperit de o linjerie albă, la capătul căruia e îndesat, în puținul loc rămas liber, un raft pentru cărți și pentru celelalte lucruri; în colțul de lângă ușă, o sobiță atât de mică, încât pare mai de grabă o jucărie pentru copii; sub fereastră o măsuță albă

acoperită cu hârtie albastră prinsă în pioaneze de mâna lui Matei; un singur scaun patrat, fără rezemătoare, un cuer de perete și o lampă de gaz—iată întregul inventar al mobilierului camerei lui Matei.

Când am intrat în cameră, peste mirosurile grele dela bucătărie, m'a isbit mirosul urât din curtea găinilor, spre care dă fereastra sa, gălăgia acestora și sobrietatea odăii în care soarele nu pătrunde decât în ultimele minute ale agoniei crepusculare. Igrasia decorează două din ziduri cu un tapet odios.

Matei visa, întins în pat, cu fața în sus și cu privirile aruncate nostalgic pe fereastră, în frenezia clorofilei de afară și înspre un fragment pur de cer albastru.

La curiozitatea din privirile mele, care examinau amănunțit fiecare lucru, fiecare aspect, el îmi răspunse:

— Da. Aici am stat o iarnă întreagă. M'am luptat atâtea luni cu frigul cel mai feroce, pentruca acum să inspir atmosfera inodorantă a găinilor. Toată iarna, porția de lemne—ca și aceea de petrol—îmi era limitată pentru fiecare seară și în cameră, când nu puteam fura mai mult decât mi se dădea, era cald atât timp cât soba aceea—care, o vezi, nu e mai mare decât un primus—era caldă. Dimineața mă deșteptam într'un frig polar și invidiam laponii îmbrăcați în șube și piei de focă. Imploram miracolul primăverii, neștiind că în mijlocul lui va trebui să suport comunismul găinilor, înaintea celui al oamenilor. Și mai am încă tăria să cred într'un ideal...

L-am întrebat de ce suportă toate acestea, de ce nu se mută—ar fi putut sta cu mult mai bine, dacă s'ar fi interesat.

— Știu, m'aș fi putut duce, în cel mai rău caz la internat, dar nu pot suporta strictețea

internatelor. Libertatea e cea mai frumoasă situație a omului, în orice condițiuni ar trăi el. Acum e prea târziu; m'am obicinuit și aici, în mizeria asta și nimic nu m'ar mai putea scoate din această cloacă de care mă leagă prea strâns firul atâtor reverii, al atâtor revolte și suferințe intime. Dacă voi lua bacalaureatul am de gând să plec, să plec pentru totdeauna...

— Unde? întreb fără să știu de ce.

— În Rusia, mi-a răspuns prompt. E singurul meu ideal și am certitudinea că într-o zi mi-l voi putea realiza.

— Rusia? fac într'adevăr mirat. Tocmai Rusia! De ce — crezi că acolo ai s'o duci mai bine, Matei?

— Dacă ar fi numai credința... Mai este însă și o chemare, îmi spuse el ridicând glasul entuziasmat. Tu poate mă vei înțelege acum, Horia. Duminică te-am chemat aici să-ți spun...

— Oh, dragostea! îl întrerup fără să vreau.

— Da, da. De multe ori ea este singura care ne face să nu ne punem capăt vieții. A oftat prelung, rămânând puțin cu ochii fixați într'o scândură a dușumelei. Ei, dragă Horia, ți-am promis că-ți voi spune odată povestea mea și te-am făcut să aștepti, deoarece nu ți-o puteam spune decât aici, în mijlocul acestor pereți murdari, cari o cunosc tot așa de bine ca și mine. Ei au fost martorii, ursitoarele destinului meu. Și deaceia îmi place să rămân în mijlocul lor atât de mult, pentru că de aici m'am obișnuit să pot pleca oricând, cu gândul, în toate părțile, în urma Ei, a acelei femei care mă chiamă, mă chiamă în fiecare ceas.

— Dar ce legătură există între toate acestea și Rusia?

Afară ciripeau păsărele și cârâiau găinele de sub fereastra rămasă deschisă. Stăteam în

această cameră mai rău poate decât un deținut într'o cazemată, dar mă reținea dezasperarea din ochii lui Matei. După o mică tăcere, ca și cum s'ar fi recules dintr'o foarte mare nostalgie, el îmi răspunse:

— Există, există o legătură foarte strânsă. Pereții aceștia o cunosc, ea s'a înodat într'o seară aci, sub ochii lor. Numai ei știu până acum idila mea subversivă...

— Subversivă?!... Dacă e așa, atunci nu sper s'o mai cunosc și eu, încerc să zâmbesc.

— Ba da. Am încredere în tine și simt nevoia, necesitatea de a o face cunoscut cuiva, pentru a-mi descărca ceva din tristețea care mă înăbușe. Tu nu ești acela căruia să nu-i pot vorbi... Din câteva cuvinte ai să vezi că sunt un om aproape misterios.

— Orice om e misterios și e o voluptate a împărtăși tainele cuiva.

— Da, orice om e misterios; sufletul fiecărui om e un univers și plăcerea de a-l cunoaște e cu mult mai mare decât pasiunea celor mai devotați astronomi. Dar nimeni n'ar trebui să-și mai desvăluască astăzi tainele, pentru că oamenii au devenit niște inamici: când se cunosc mai bine, atunci nu se mai iubesc.

— Te asigur însă, Matei, mai există încă și excepții.

— Una la zece mii, sau și mai puțin. Dar, ascultă — pe tine te consider una.

Și a început să-mi povestească...

De când a venit în Brașov, astă toamnă, frecventează regulat un club socialist, marxist mai bine zis, a cărui existență clandestină e ținută în cea mai mare taină. De acolo porneau întodeauna manifestele incendiare, împrăștiate noaptea prin oraș de diferiți lucrători mai curajoși și descoperite dimineața, de organele polițienești, pe străzi, sau prin curțile oamenilor

de prin Schei și de prin jurul fabricelor din Brașovul vechi. Toate dezbaterile de acolo sunt regizate de pioni internaționali, membri ai marilor cluburi similare germane ¹⁾ sau franceze. De două, sau de trei ori pe an, câte-o astfel de ștafetă își anunță, cât se poate de secret, sosirea în mijlocul celor câțiva membri devotați ai organizației locale, punându-i în curent cu situația mișcărilor revoluționare din occident și subvenționându-i cu câte ceva, materiale sau finanțe. Prin decembrie trecut, a sosit în mijlocul lor o femeie. O femeie, aproape adolescentă — ce entuziam poate fi mai fanatic devotat unei idei, decât al adolescentului? — o femeie, îmi spunea Matei, cu farmecul înmiit al Mata-Harei, cu un curaj diabolic, cu o pasiune feciorelnică imposibil de întâlnit la o româncă, o adolescentă, într'un cuvânt, plină de cea mai îmbătătoare tinerețe, în stare să-și sacrifice fecioria în slujba ideilor de libertate și progres umanitar de care e plin sufletul întregii tinerimi sovietice. Dintre toți membrii organizației, Matei era singurul adolescent înscris în cadrele temerarei acțiuni revoluționare.

www.ziuaconstanta.ro

În timp ce-mi povestea acestea, am început să-l examinez amănunțit. Un păr bogat, dat pe spate, strălucitor de negru; o figură brunetă, sobră dar plină de virilitate, pe care pluteau mari convingeri personale; un corp perfect de tenis-man, dezvoltat în mod absolut natural — și totul îmbrăcat într'o voluptate de gigolo îndrăgostit de steaua balurilor de mătăsuri și pietre prețioase. Ca înălțime nu depășea linia normală a adolescentului bine dezvoltat. Totul era însă în chipul său, stă-

¹⁾ Acțiunea prezentului roman se petrece în anul 1931.

pânit și adânc pasionat. În ochi îi plutea dragostea de viață a condamnatului iluminat de un luceafăr al speranței.

Nora, așa se recomandase noua sosită, a rămas în mijlocul lor trei zile: venise într-o seară senină de ger și a plecat în zorile hiperboreene ale unei dimineți de cristal și de jale. În tot cursul celor trei zile Matei n'a fost la școală. A stat numai în apropierea acestei vestale a civilizației viitoare, numai lângă tinerețea ei pasionantă spre care-l atrăgea ceva, o admirabilă forță magnetică. Din primul moment al întâlnirii lor, se împrieteniseră din priviri, pe urmă se apropiaseră unul de altul prin voluptăți inefabile, pentruca în ultima zi să facă împreună o plimbare pe cărările bătătorite de săniuțe și skiuri ale Stejerișului. În ziua aceea ea trebuia să plece spre Cernăuți, dar a întârziat, numai pentru revelația pe care tinerețea ei se toasă o descoperise în Matei— așa am înțeles din cele ce îmi povestea el. În lumea revoluționarilor tinerețea e mai vie decât oriunde în alte părți. Și când ea se regăsește, rar, prin cavernele subterane ale organizațiilor secrete, printre muncitori extenuați și blazați, sau printre suflete disperate, care continuă să mai accepte viața numai din ura purtată unui regim, ea se simte imediat, iluminată de un ideal constructiv și de o forță vitală mai puternică decât orice cultură și civilizație în realizarea căreia se sacrifică. Nora cunoscuse, fără îndoială, mulți tineri ca Matei, — ea venea din țări în care tinerețea se agită, nu se blazează — dar nu se știe ce găsisese în copilul acesta pasionat și rece, căci a sacrificat o zi, numai pentru a rămâne mai mult lângă el.

În seara aceea, când toți ceilalți o credeau plecată, ea a dormit în această cameră cu un singur pat și cu pereții puțin mai groși decât

ai unei cutii de chibrituri. Sobița din colț, încălzită până la incandescență cu lemne sus-trase din bucătăria de alături, a protejat-o câteva ore, în care ea s'a dat întreagă lui Matei — tinereții și dragostei acestuia. Și atunci s'a legat între ei firul acestei povestiri, pierdut în nostalgia plecărilor, ale tuturor plecărilor spre noul continent de basme și coșmaruri, cu fabrici nenumărate, cu palate moderne, cu tinerețe entuziastă și cu tiranie multă..

— În dimineața aceea boreală, se apropia de sfârșitul povestirii sale, Matei, înainte ca zorile să se ridice de-asupra munților, după o noapte de voluptăți gratuite și intense, am condus-o la gară cum mi-aș fi condus logodnica într'o călătorie celestă. Trenul se puse în mișcare, fără a mă putea determina totuși să mă desfac din cea mai strânsă îmbrățișare, din cel mai pasionat sărut pe care l-a simțit vreodată zeul acestei voluptăți. Când am întrebat-o unde ne vom regăsi, mi-a răspuns răsunător și tragic, ca o fanfară deasupra baricadelor :

— „Toujours la Russie !“

— Am sărit, în fuga trenului, de pe platforma vagonului în zăpada adâncă și rece de jos și, întorcându-mă, i-am mai zărit un singur moment luciditatea din priviri — acel ocean încărcat de corăbiile unui ideal splendid... Târziu, mi-am dat seama că acel ultim sărut de pe scările vagonului, a fost sărutul unei femei pe care o iubesc și al unui simbol. De-atunci trăiesc numai pentru el, pentru acel simbol, cu nădejdea că-l voi regăsi undeva, acolo în imperiul celei mai superbe tinereți, spre care s'a îndreptat și ea, această meteorică Nora...

În glasul lui Matei vibra ceva melancolic și adânc, sborul unei nostalgii puternice ori

poate sbuciumul unui suflet așternut la picioarele idealului și-ale iubirii.

Povestirea aceasta atât de romantică avusese darul să mă înduioșeze mai mult decât s'ar fi așteptat Matei însuși. Acum înțeleg tăcerea, aproape mutismul acestui coleg retras într'una din ultimele bănci ale clasei, care nu vorbea niciodată decât când era chemat la lecție și pe care rareori îl puteam convinge să ne însoțească la vreunul din multele elogii aduse onoarei lui Bachus. Il înțeleg acum pe Matei — îl înțeleg, da ! Nora nu este alta decât Mina, poate o Mină mai svăpăiată, mai plină de viață, mai pasionată în fața acestui Narcis al adolescenței, chiar decât fecioara culeasă de mine dintr'un ocean de dragoste și timiditate.

Pe Matei îl admiram. Il admiram pentru personalitatea sa definită, pentru curajul și conștiința cu care credea într'o idee. Am rămas totuși surprins de misticismul cu care Matei credea în comunism, în viața atât de trâmbițată și atât de detracată din imperiul regimului roșu. I-am insinuat deci prima întrebare timid, neîndrăznind să-l conturb din reveria adâncă în care www.ziuacostanta.ro căzuse :

— Și ai de gând, prin urmare să pleci în Rusia, Matei ? Te tentează atât de mult...

— Da, mă întrerupe nerăbdător, nelăsându-mă să-mi termin fraza. E singurul sens al existenței mele. Dacă aici nu pot găsi libertatea aceea spirituală, entuziasmul activ al tinereții de acolo, vreau, trebuie să plec. E o credință ceeace mă îndeamnă în fiecare minut spre aceasta și o chemare puternică, irezistibilă: Nora.

— Dar crezi că ai s'o mai întâlnești vreodată pe Nora undeva ?

— In orice moment. Nu însă stând pe loc. Nora există în toată Rusia, există pretutin-

deni unde există ideea servită de ea. Mi-au spus-o cuvintele ei, ultimele cuvinte eşite din pieptul său de cometă... Ah, nu ştii câtă valoare au pentru mine aceste cuvinte!... Inchipueşte-ţi că femeea în care îţi sprijini tot sufletul, şi-ar spune pe pragul sinuciderii, a evadării dintr'o viaţă pe care o urăşte: „Toujours le néant !“ Ai mai ezita un singur moment de a o urma ?...

— Matei, dar nu este cazul tău. Pui prea multă adoraţie într'o viaţă pe care nici n'o cunoşti. Te entuziasmezi prea mult pentru regimul sovietic. Tinereţea există tot aşa de apreciată, poate mai splendidă chiar, şi în Fascism. E drept, numai la noi ea este încă dispreţuită, *speculată*, dar cred că nicăeri tinereţea n'a ajuns la o mai strălucită afirmare ca în Italia lui Mussolini.

— Ştiu, dar acolo e o libertate mecanică regizată de un singur om. Acolo eşti liber să faci orice — însă în limitele acordate de regim şi numai în slujba regimului.

— Dar la fel se petrec lucrurile şi în Rusia.

— Cu o deosebire de nuanţe însă. În fascism tinereţea e învăţată să ucidă şi să urască restul omenirii care www.ziuaconstanta.ro nu face parte din naţiunea sa. Acolo e o barbarie primitivă îmbrăcată în zale strălucitoare de război.

— Aşa e peste tot ; războiul e o teroare indispensabilă.

— Cine spune lucrul acesta, înţelegând prin război acea crimă terestră imensă şi tolerată, face caz de cea mai abjectă ipocrizie. Pentru că războiul înseamnă moarte şi care dintre apologetii lui doresc moartea, spune-mi ?... Tot ce există tânăr în Rusia, trebuie să ştii, detestă războiul.

Devenise aproape violent — într'atât de aprins îşi manifesta revolta din piept. În glas îi răsunau dureri sincere, credinţe şi elanuri încinse.

S'a ridicat aproape blazat de a fi fost contrazis de cineva, și a scos dintr'unul din rafturile etajerei înfundată între capătul patului și zidul obscur, o cutie de tutun.

— Eu știu, Matei, entuziasmul partizanilor e totdeauna mare — dar e atât de mare încât trece dincolo de orice obiectivitate. Nu suferă contradicția și condamnă orice critică. Pentru cel care privește însă lucrurile dintr'un punct de vedere absolut liber, realitatea nu mai poate masca nimic, sau maschează greșelile pe care ceilalți le cultivă cu un fanatism ignorant. Nu există regim omenesc lipsit de delicvescențe. Omul într'adevăr superior ar trebui să se ridice deasupra oricăroră dintre actualele doctrine, deoarece în niciuna nu există o sinceritate umană francă.

— Da, și atunci ar trebui să nu adere la nimic din tot ce există, sau, cu alte cuvinte, să închee pactul cu Moartea. Un astfel de om, dragă Horia, n'are ce căuta încă pe pământ. El e o ficțiune născută de spiritul unor individualiști speculanți în literatură și filosofie, dar rămânând în realitate sinceri sau ipocriți partizani ai utopiilor. Dacă există printre noi astfel de oameni care să ignore totul, aceștia nu sunt decât epave ce-și ascund sub această independență gratuită lipsa de vitalitate ori miile de eșecuri repurtate într'o carieră ratată. Eu nu înțeleg astfel viața și din moment ce cred că prin luptă și numai prin luptă se va putea ajunge la o soluție umană, nu vreau să mor în pasivitate.

— Și crezi că această soluție o va putea aduce comunismul ?

— Cred, deoarece comunismul nu e o națiune ci e umanitatea însăși. Și tot ceea ce vor să facă națiunile pentru umanitate, toate la

un loc, nu vor putea să facă niciodată ceea ce poate face singură umanitatea pentru ea însăși...

— Dar dacă aceasta e o dorință deghezată de a cuceri, a comunismului ?

— Nu poate fi, deoarece comunismul luptă pentru un ideal umanitar nu național. Națiunile se pot cuceri, dar umanitatea nu, deoarece n'are cine o cuceri altcineva înafară de ea însăși. Aceasta se vede din faptul, prea simplu, că cei înrolați sub egida lui, fac parte din națiuni diferite și cred în el fără ca nimeni să-i oblige la aceasta. Marxismul e singura doctrină susținută de aspirația unei colectivități internaționale care nu privește Omul, pe toată suprafața civilizată a pământului, decât ca un exemplar identic al aceleași superioare specii zoologice. Fascismul e născut din violența unei dorințe atroce de cucerire, pe plan spiritual sau material; marximul e o religie a celor ce n'au nimic de cucerit, dar cari vor să distrugă tirania de peste capetele lor. E *conștiința omenească* în care noi care aspirăm spre acesta din urmă.

— În cazul acesta nu vorbești de Rusia...

— Rusia e Rusia și marxismul e marxism. El există infiltrat în sufletele unor oameni de pe toate continentele, care n'au nimic comun între ei altceva în afară de conștiința lor omenească. Naționalismul, din contra, nu se bazează decât pe o comunitate de interese a unui fragment infim din omenire. Rusia e poate o minune rezultată din practica marxismului.

— O minune? O, cu câtă naivitate exagerezi...

— Nu exagerez deloc. Ceea ce se petrece acolo e un miracol.

— Dar nu crezi, n'ai bănuț niciodată că flacăra acestui miracol e alimentată cu sânge omenesc ?

— Sângele e cel mai eficace combustibil al oricărei prefaceri radicale. Dar nu cred, nici nu crede să consume comunismul atâta sânge cât a consumat creștinismul altă dată și cât consumă astăzi toate dictaturile naționaliste la un loc, sau fiecare în parte.

În odae începeau să plutească panglici albastre de fum. Încet, încet se materializau în spațiu viziuni de tot felul, unele mai frumoase decât altele. Matei avea convingeri pe care nimic nu i le putea sdruncina.

— Matei, ai pomenit de creștinism. Nu crezi că și comunismul e tot o astfel de religie absurdă, o preocupare a unora care n'au altceva mai bun de făcut?

— Ce vorbă e asta „o preocupare a unora“?

— Da, pentru că a fi comunist e astăzi o modă, un snobism în orice țară, afară poate de Rusia.

— Nu-i adevărat. Snob e numai comunistul de salon, dar viitorul nu se creează niciodată prin ramolismul salonarzilor. Comunismul există aici, în pătura mizeră de jos, care din disperare și-a ucis orice religie, orice elan patriotic și numai cred decât în această eliberare unanimă. Comunismul în aceștia rezidă, nu în falșii lui teoreticieni, cari se fac apărătorii lucrătorilor fără să fi văzut vreodată, o salopetă, fără să fi stat de vorbă vreodată cu un muncitor. Comunismul e o doctrină care n'are nevoie nici de tereoticieni, nici de teorii: el e născut din viață și evoluează așa cum evoluează și viața. Cei care vorbesc și scriu despre comunism, aceia nu sunt comuniști...

Cineva ne-a întrerupt, trântind ușa bucătăriei aproape ostentativ. A fost o fetiță pe care am văzut-o pe urmă trecând prin fața ferestrei cu un ciur de grăunțe, pentru găini. În părul ei blond soarele revărsa fire strălucitoare de

aur, pe fața ei albă ca unui copil de Murillo, plutea o puritate impresionantă. Când a trecut înapoi i-am văzut ochii: niște priviri inocente dar îndrăznețe, aproape turburătoare la o fetiță de 8 ani.

— În ce privește absurditatea comunismului, continuă Matei după o mică tăcere, e o naivitate a presupune lucrul acesta. Știu, cine spune astăzi comunism se gândește numai la Rusia. Ei bine, chiar dacă s'ar reduce numai la experiența de acolo, el tot ar rămâne o minune. Deoarece o doctrină care a putut distruge fatalitatea unei concepții distrugătoare a morții — vorbesc de creștinism, religia în care omul a căutat atâtea secole o eliberare fără s'o poată găsi — o doctrină ridicată peste mormântul celei mai universale religii, nu poate fi o absurditate. Nu poate fi absurditate crezul unei generații tinere plină de viață și putere de muncă, așternută la picioarele comunismului absolut gratuit, nu din entuziasm nestăpânit și instinctiv, nici din forța unor conducători interesați, ci din simțul acesta superior al conștiinței unei noi umanități.

Ceeace îmi spunea Matei era interesant. Pe mine însă mă interesa mai mult sufletul lui, descoperit astăzi atât de aprins și atât de viu. Nu comunismul, pentru care n'aveam nici o aderență. Aveam o convingere personală că ceeace se petrece în Rusia e un dezastru, apoteozat de unii, condamnat de alții. Nu voiam să cred nici în laudele nici în injuriile care i se aduceau. Ceeace îmi spunea Matei era interesant, plauzibil poate, dar nu mă putea convinge. Peste tot există un fanatism interesat și asta mă face să rămân departe de orice doctrină. Matei mi-ar putea spune că sunt un om care a „încheiat pactul cu Moartea“. Dar n'ar avea dreptate. Pentru ceva lupt și

eu, după cum el luptă pentru acest crez, după cum Dav luptă cu o conștiință catastrofală a vieții, după cum toți ceilalți prieteni luptă pentru ceva și în contra cuiva. În comunism însă nu puteam crede, deși admiram idealul internațional și munca din Rusia. Mă înspăimânt însă în fața acestei civilizații mecanice de electricitate și oțel. În fața oamenilor mai poți întâlni compătimirea — în fața ei însă nimic altceva decât inexorabilul și dezastrul. Pentru aceea mă simțeam față de Matei pe un plan sufletesc deosebit. Idealul lui era Rusia „veșnic Rusia“, febrilitatea vieții tehnice, presuntiva libertate a tineretului sovietic, strălucirea vieții de acolo. La el, da, mai era și altceva: idila aceea efemeră și pasionantă care îl chema în orice moment și probabil, care îl făcuse să se devoteze atât de mult acestei credințe susținută cu atâta fermitate. Dar asta nu putea fi o justificare. Matei era într'adevăr activ, dar activismul lui pornea dintr'un sentimentalism pur.

Prin fumul de țigară care plutea dens în camera atât de mică, Matei vorbea neîntrerupt, ca un revoltat tânăr și entuziast.

— Acum regret amarnic că am continuat școala, îmi spuse el după ce eu adusesem firul discuției asupra actualei sale existențe. Puteam face lucruri cu mult mai frumoase în timpul acesta pierdut în celulele vieții școlare. Școala nu te învață nimic, nu-ți dă nimic, nu rezolvă nimic. Iți fură doar timpul celor mai frumoși ani, sub pretextul că te cultivă. Primul lucru pe care-l face orice om, după zece sau cincisprezece ani de învățătură, dacă vrea să fie om, e să înceapă a învăța adevărata școală, ignorată până atunci: a vieții. Pentru că altfel nu se poate trăi.

Mă bucura ceea ce îmi spunea Matei. O, cum

nu m'ar fi putut bucura? Era doar ceeace simțeam și eu și toți cei câțiva prieteni comuni ai noștri. E curios cum ne putuse înfrăți această credință unanimă și vie la Matei, la Anghel, Gogu și Oli, Dav și Sergiu, la Cato și la mine. Desigur, ea există și la alții, dar pe aceia nu-i cunoșteam atât de bine ca pe aceștia, de care mă legase, nu știu prin ce împrejurări, o comunitate sufletească și spirituală, o suferință și un șir nesfârșit de reverii..

În continuare, Matei îmi mărturisise și el singurătatea în care se află, care-l obsedează.

— Cum, nu ai pe nimeni mai apropiat sufletește, nicăieri? îl întreb mai târziu sugestionându-mi această întrebare el însuși.

— Nu. Mama nu mi-am cunoscut-o. Pe tatăl meu dacă l-am cunoscut, nu l-am iubit nici odată. Pot spune că îl uram chiar. Era un laș, un vanitos, se credea superior tuturor, dar, în fond, era un ignobil. Acum e mort, nimic nu mă mai leagă de el decât o amintire tristă.

— Și speri să pleci cu adevărat în Rusia?

— Dacă nu plec odată acolo, degeaba mă mai abțin de era nu strica un glonte în plus. Comunismul n'are nevoie de ajutorul meu — știu asta — dar eu am nevoie de libertatea lui, am nevoie de tinerețea lui, de miracolul în care plutesc oamenii de acolo. Ah, și acea Noră — pentru ea țiu mai mult să mă duc acolo!...

A pronunțat ultimele cuvinte captivat de un lirism straniu. Lividitatea lui caracteristică de pe față căpăta, prin valurile de fum, un fel de strălucire macabră.

— Dar nu crezi că, odată ajuns acolo, te-ar cuprinde nostalgia...

— Nu, mă întrerupse imediat. Pentru mine în urmă nu există decât întunericul. Tot ceea ce a trecut nu mă mai interesează, tot ceea ce

am părăsit nu mă mai recheamă. Și apoi, în urmă niciodată nu las nimic propriu zis. Patria mea e umanitatea, rudele mele sunt tovarășii în mijlocul cărora trăesc... Se întrerupse puțin, pentru a continua cu ochii mai aprinși: Vezi, acum numai poți spune că sunt un sentimental. Sentimentalii nu pot simți necesitatea aceasta de a pleca, pentru a nu se mai întoarce niciodată, pentru a nu-și ajunge sfârșitul călătoriei niciodată. Aici e o tragedie cu mult mai mare...

— Dar chemarea Norei?

— Da, chemarea Norei, făcu el cu fermitate în glas și oftând adânc. Nora e pentru mine un simbol acum. Știu că femeea avută aici într'o noapte de ger și singurătate, n'o voi mai întâlni niciodată. Dar aceiași Noră o voi întâlni în mii de exemplare acolo unde ea mă cheamă. Pentru mine există un alt fel de dragoste față de femei: aceea născută din solidaritatea tovarășului de luptă pe care-l văd în ea. Nora e simbolul femeii active și curajoase, care numai în clipele rare de reculegere își arată floarea sexului și miracolul închis în făptura sa... De multe ori, când cad în reverie, amintirea acelor clipe de mister și voluptate, mă face într'adevăr sentimental — dar asta e numai un vis.

— Un om ca tine n'ar mai avea dreptul să viseze, Matei.

— Aici n'ai dreptate. De reverie omul nu va scăpa niciodată. Toate actele, toată civilizația, toată construcția fantastică a vieții lui de azi, sunt făcute numai pentru a-și ucide slăbiciunea aceasta lirică. Inșă fochistul, în subteranele incendiate ale fabricelor, constructorul, pe vârful sgârie norilor de cleștar, sau anarhistul premeditându-și și o crimă riscantă, nu vor înceta niciodată să halucineze. In vis

constă o ușurare a conștiinței noastre de a nu ne putea depăși. Deaceea ne aruncăm întotdeauna în el, ca într'un refugiu.

Matei alunecase din obiectul discuției. Ii plăcea și lui filosofia — cărui tânăr de azi nu-i place filosofia, filosofia ca o refugiere tragică din existență?

— Prin urmare tot acolo rămâi: Rusia, Rusia!..

— Firește. Cum m'aș putea gândi la altceva?.. Ah, Nora... plecarea trenului... sărutul acela... sărutul acela...

Rămăsese în extaz ca un exaltat doborât în exuberanța jocului său. Ochii i se măriseră enorm, înflăcărându-se de o speranță imensă. Câteva șuvițe de păr îi alunecau pe tâmpile voind să încununeze flăcările puternice de dincolo de ele, prin volute negre, ca aripile unui coif de lucidă grandoare.

Pe fereastra rămasă tot timpul deschisă, a inundat brusc o cascadă de sunete, violente dar plăcute, reamintindu-ne spasmurile acestei săptămâni de primăvară frenetică. Cântecul clopotelor era frumos, ca o deslănțuire de imnuri într'un sublim spectacol terestru. În fața lui am rămas o clipă înfiorați de un extaz involuntar. Pe urmă, Matei, reculegându-se, profetiză solemn:

— Ascultă: nu e departe timpul în care sunetul acesta va fi înlocuit de altul și mai splendid: urletul formidabil al sirenelor de fabrici care vor apoteoza, nu mituri, ci însăși viața și activitatea omului!..

Pe față îi strălucea o satisfacție hieratică de sfinx care-și admiră cohortele de viziuni, învingătorul unei fatalități milenare. Matei părea un zeu aplecat peste destinul lumii.

În camera de alături se instalaseră câteva persoane. Se auzea un sgomot ciocnit de cești

și ne îmbia o aromă de cafea. Soarele arunca peste peretele de lângă sobița de fer, prăfuită și ignorată, câteva raze oblice din palida lui agonie terestră.

Intre noi a coborât o tăcere crepusculară.

Matei, Matei comunistul, se menținea în aceeași poziție de zeu aplecat peste destinul lumii.

CAPITOLUL X

Voluptățile și lirismul unei vacanțe

Cele două săptămâni ale vacanței pascale au trecut repede ca un gând plăcut. Ne hotărâsem, împreună cu Sergiu, să rămânem tot timpul în Brașov, contra dorințelor celor de acasă care ne așteptau să petrecem, ca de obicei, sărbătorile în mijlocul lor. Dar cum m'aș mai fi putut duce eu tocmai acolo, să plec pentru două săptămâni atât de departe, s'o părăsesc pe Mina în timpul cel mai frumos și cel mai liber al dragostei noastre?.. Am hotărât deci să rămân aici, iar Sergiu, sedus de mine, s'a decis și el să renunțe la plictiseala stepelor basarabene și să rămână cu mine. Și a rămas mai mult pentru cele două fete de vis-à-vis pe care le cunoscusem de curând. Ida și sora ei, ne atrăgeau încontinuu ca flăcările unor mistere nedesvăluite. În Duminica Floriilor mama lor nu plecase încă — mai întârziase două zile. A plecat marți seara și avea să se întoarcă târziu, după Duminica Tomei. Luni după amiază eu fusesem la Matei, iar seara speram s'o întâlnesc pe Mina iarăși, dar nu mi-a fost posibil.

Ceilalți colegi și prieteni, majoritatea ple-

caseră. Nu mai Oli mai întârziase câteva zile lângă Ketty.

Noi, care rămâneam pentru prima dată aici într'o vacanță, simțeam un farmec inedit. În vacanță orașul pe care nu-l cunoști decât ca pe o citadelă școlară pare altul, cu seri mai luminate și mai ferice, cu libertate mai multă, cu exuberanță mai mare și cu o primăvară mai accentuată. Un singur lucru lipsește: comunitatea colegilor. Dar, pentru mine, această absentă comunitate o recompensau deplin apropierea Minei și prietenia lui Sergiu. Cu Sergiu petreceam fiecare seară, ne aventuram, ne plimbam îmbătându-ne de farmecul acestor nopți libere, încărcate de comori și prevestiri plăcute, astfel în cât timpul trecea minunat și nu simțeam absența nimănui.

La început, aceste nopți le-am petrecut numai în jurul celor două fete de lângă noi, care ne seduseseră complet. Cu fiecare amurg, se deslănțuia în noi o ploaie de instincte care se destindeau într'un mod oribil și splendid, aruncându-ne în mrejile aventurii: Ida, sora Idei.

La rândul nostru, reușisem să le seducem, așa cum și ele ne seduseseră pe noi, aproape până a le face sclavele noastre. În câteva seri la rând le-am purtat pașii și trupurile frământate de mâinile noastre excitate de contactul prea intim cu carnea caldă și misterioasă a sexului opus, prin toate ulițele mai obscure ale orașului, prin toate colțurile ferite de curiozitatea pietonilor nocturni. Într'o seară ne-am urcat pe Cetățue cu ele. Era cald, întuneric și frumos. Găsisem o bancă în drumul nostru, dar n'am vrut să ne așezăm. Era, firește, mai plăcut să stăm pe iarba proaspătă și înviorată, plină de rouă ca buzele sensuale ale unei fecioare ce se lasă sărutată. Am stat

acolo până la miezul nopții, jucându-ne și nimic altceva.

Era a patra seară pe care o petreceam împreună. Era însă prima când stăteam jos, unii lângă alții, ca într'un alcov. La un moment dat am prins-o pe Ida de gât, am sărutat-o adânc și am trântit-o pe spate, prelungind voluptatea sărutului cu o voluptate nouă: aceea de a mă afla peste pieptul ei pe care-l simțeam svâcnind sub mine. Când m'am ridicat, am fost electrizat de un mister: rochia i se strânsese până deasupra genunchilor, descoperind două fragmente de galbe acoperite de ciorapi fini ca o rețea de metal foarte subțire și strânși în jaretierele roșii care cabrau carnea albă de deasupra lor. Am cuprins această carne voind să o sorb, ca pe o apă, în cupele palmelor. Ida m'a respins calmă, acoperindu-și, puțin jenată, genunchii cu rochia ce peste puțin timp s'a ridicat iarăși. Erau momente în care simțeam că exploadez, fără ca totuși vreo flacăra să iasă din mine, din sângele aprins ca un metal topit, așa cum ar izbucni lava unui vulcan deschis. Credeam că prin artere îmi circulă plumb lichid, purtat de o forță extraordinară care-l pune într'o febrilitate exacerbată. Pe urmă, veneau momente de calm, și ușurare — parcă totul s'ar fi scurs, și trupul îmi rămânea moale, vlăguit, ca o bucată de carne lipsită de viață. Atunci erau momente de reculegere. Urletul sângelui înceta după insistențe nesatisfăcute și începea să lucreze din nou rațiunea și într'o oarecare măsură sentimentul însuși. Simțeam că o iubesc pe Ida și o sărutam sentimental, prin sărut căutând, de data aceasta, nu să temperez incendiile din mine sau să revărs fluviile de metal topit care-mi curgeau prin carne, ci să culeg savoarea de pe buzele ei.

Inregistram în felul acesta în carnea mea tot felul de diagrame, trasate de dorințele animale, care creșteau vertiginos în apropierea Idei. La început ele se ridicau brusc, pe urmă se agitau, creșteau până la paroxism, slăbeau puțin, iar se accentuau și, în cele din urmă, nesatisfăcute, ca flăcările unui bidon de benziuă incendiat care n'au avut nimic de consumat, se stingeau aproape tot așa de brusc. După câțva timp, se redeșteptau cu aceeași intensitate, pentru a suporta aceleași legi. Simțeam cum toate acestea mă consumă, ca un cancer, ce-ar începe să roadă din interior spre exterior. Deaceea nu mai puteam suporta claustrarea Idei. Și dacă o suportam, o făceam numai în nădejdea că în cele din urmă revărsarea va fi cu atât mai mare, cu atât mai splendidă, cu cât e mai mult timp reținută în diguri. Apele creșteau, pentruca în momentul ruperii digurilor să atingă proporții catastrofale de potop sublim.

Sergiu trăia aceeași experiență. (Exista totuși o deosebire între noi, una mare: deosebirea dintre un *copil* și un *bărbat*...) Pe sora Idei o chema Vilma. Ea devenea din ce în ce mai simpatică și în cele din urmă am văzut în dânsa o fată admirabilă — aproape superioară Idei. Talia sa, care la început mi se păruse fadă, era de o suplețe rară, sveltă și minunat încheiată. Ceeace o cobora puțin era naivitatea ei, cu atât mai mare cu cât Ida era de o volubilitate excesivă.

Mercuri pe înserate — în săptămâna patimilor — Sergiu le-a întâlnit pe amândouă în oraș. I-au spus că sunt singure acasă și, la propunerile lui, ele au acceptat ca peste o oră să iasă la poartă.

Noi, imediat după masă am ieșit în stradă.

Fereastra lor era luminată, dar ele nu se vedeau încă. Am întârziat mult în stradă, inspectând fereastra în jurul căreia nu apărea nimeni, deși știam precis că ele sunt acolo.

După câțva timp a apărut cineva la poartă. Era Vilma. Am alergat spre ea. Pe urmă lumina de sus s'a stins. Ida a sosit imediat.

Strada devenise tăcută, se îmbrăcase definitiv în hainele nopții. Ferestrele caselor erau luminate toate și din ele evadau sunete subtile de pian atins pe clape de vreo fecioară, desigur. Ida și sora sa erau de o voioșie copilărească. Incepeau să ne privească oarecum de sus, așa cum un copil care pare timid într'o casă străină, devine sglobiu în casa părintească, în fața aceluiași persoane. Fetele ne asigurau prin aceasta că vom fi invitații lor.

Sergiu a insinuat chiar un apropo.

— N'ar fi mai bine să mergem undeva, să ascultăm un radio, decât să stăm aici în poartă?

Ida, cu o naivitate prostească, și-a dus, ca arsă, mâna la gură, făcând niște ochi superbi:

— Vai, Vilma, radio nostru n'a fost reparat!

Am înțeles. De-acum la radio n'aveam să ne mai așteptăm.

— Dar patefonul are ace, simpatică dudue? mă adresez Idei, ca și cum aș fi îmbrățișat-o pe neașteptate, săltat de un elan interior pe care nu știu ce-l reținea de a nu mă face să sbor.

— Da, are, evident. Astăzi am cumpărat și două plăci noi, cu tangouri dela Budapesta, voi să se arate puțin snobă.

— Și ce faceți cu ele? sări Sergiu, nerăbdător de a se vedea cât mai repede în casă la ele.

Oricum, nu le puteam spune direct „hai în

casă“, ori „hai să dansăm“. Trebuia să le facem pe ele să ne invite, nicidecum să ne invităm noi înșine. Uzam de acest preambul, inutil în fața lor, deoarece eram siguri că ele ne vor invita; dacă n'ar fi fost așa, atunci ne-am fi invitat noi înșine dela început, fără prea multă vorbărie. Așteptam deci și băteam apropiori.

Și într'adevăr, după vreun sfert de oră, le-am dat fetelor ocazia de a-și exprima clar dorința: să mergem înăuntru. Dar, cu o condiție: să fim discreți.

În interior ne-a isbit dintr'odată un aranjament de festivitate și o atmosferă prea edulcorată. Din tavan, trei becuri își revărsau lumina abundantă în părul nostru. Ele făceau ca pe Ida s'o vad întâia oară atât de clar; întotdeauna ne întâlneam numai prin obscuritate, niciodată n'o putusem privi la o lumină vie. Părul său blond părea acum de aur, ochii săi alții, sprâncenele pentru prima dată i-le observam. Inevitabilul trench fusese acum lăsat la cuer și trupul ei părea mai frumos, mai perfect și mai viu în îmbrăcămintea intimă și lejeră a rochiei.

Odaia în care ne aflam nu era un salon. Mai curând un dormitor: două fotolii, o masă în mijloc, un pat alb, despărțit de zidul dela fereastră printr'o noptieră cu un abat-jour mic, verzui. Era despărțită de odaia vecină, din care ni se părea că va apare inopinat dintr'un moment într'altul cineva, de o ușă înaltă cu canaturi, prin care se putea corespunde dintr'o cameră într'alta.

Vilma ne-a servit, aduse din odaia alăturată, care se părea a fi mai îngrijită decât asta, câte o dulceață, pe urmă o farfurie cu prăjituri aromate lăsată pe masă. Ida susținea singură conversația.

Eu începusem să devin familiar. Mă plimbam prin casă liber, rătăceam niște cărți ungurești de pe etajera încărcată cu tot felul de „suveniruri“ de pe la băi, cu panglici și cărți pline cu fotografii și cărți poștale ilustrate. Din camera vecină, ale cărei uși rămăseseră deschise pentru a permite luminii să o invadeze, a izbucnit pe neașteptate delirul unei plăci de patefon. Vilma îl manevra prin întuneric. Era o fantastică invitație la dans. Sergiu a început chiar să se producă de unul singur, temperat, cu mâinile în buzunar, stârnind hazul celor două fete. Erau niște cântece ungurești, frenetice și rapide, în care se reflectau toate palpitațiile și tot delirul pusteii maghiare. De dansat nu puteam dansa. Camera era prea mică și, apoi, la dreptul vorbind, noi nu ne prea simțeam în stare să descifrăm coreografia din muzica patefonului. Plăcile ne entuziasmau însă.

Sergiu se apropie de pat. Se așează pe el.

— Ah, ce moale ! Cine doarme aici ? întrebă el cu o crasă indiscreție.

— Aici, mama. Noi dormim în camera cealaltă, care e mai frumoasă decât asta, răspunseră fetele cu o naivitate www.ziuaconstanta.ro tot așa de puerilă.

— Da ? Mai frumoasă ? ! Ia s'o vedem și noi, și Sergiu intră dincolo. Aprinse imediat lumina. Era un fel de salonaș, dormitor și sufragerie în același timp. Foarte curat însă și bogat mobilat. Pe o mesuță trepiedă se afla patefonul. Pe o altă masă mai mare, un album și un alt stoc de fotografii înfășurate într'un șnur galben. Aparțineau Idei — și, împinsă de curiozitatea noastră, a mea mai mult, se oferă să ni le arate. Ne-am așezat pe sofaua plină de pernuțe brodate, îngrămădiți peste Ida, care ne arăta, cu albumul pe genunchi, fiecare fotografie, indicându-ne locul unde a

fost făcută și descriindu-ne cu amănunte încondeiate fiecare figură nouă. Erau elevi de la școala militară și alte feluri de indivizi, căroro ea le spunea „studenți“, care o împrejmuiu amabili în fața obiectivului, „prin Cișmijiu“, pe „la Șosea“, sau pe „la Podul Elefteriei“, după cum ne mărturisea, cu o can-doare rară, ea.

— Dar scrisori nu ai ? o întreb foarte puțin discret după ce și-a închis colecția.

— Scrisori ? ! Ce să fac cu scrisorile ?

— Cum ce să faci ? Scrisori de dragoste — vrei să spui că n'ai așa ceva ?

— Desigur că n'am, făcu ea foarte inocent. Eu prefer viu și natural, cu scrisorile n'am ce face.

Răspunsul era splendid. Nici nu-l așteptam.

— Foarte frumos. Nimic nu-i mai superb decât asta. Și eu vreau acelaș lucru, toți vrem acelaș lucru, răspund imediat, cu intenția de a-mi acorda un avans și de a câștiga cât mai mult teren.

Inobservabili aproape, Sergiu trecuse cu Vilma în camera cealaltă. Nu puteam ști de ce, însă, fără îndoială, nu degeaba. Sergiu îmi făcea impresia că nu se mai poate stăpâni. Se agita, umbla prin casă, o adula pe Vilma, și n'o slăbea nici un moment, ca un halucinat care, surprins de miezul nopții și înspăimântat, se ține după fantoma care-l poartă dintr'un colț într'altul al odăilor însingurate.

Am îmbrățișat-o pe Ida și am sărutat-o aprins. Din cauza tulburării, ea mi-a cuprins buza strângând-o între dinți, aproape dureros.

— Ida, ce faci ?

— Știi ceva ? Hai să vedem ce fac ăia, mi-a răspuns încurcată.

S'a dus și-a stins dintr'odată toate luminile. Sergiu, care se afla chiar în pat, surprins în

brațele Vilmei, a aprins imediat lumina dela noptieră, ca și cum ar fi vrut să ne arate că n'a comis nimic rușinos și prin urmare n'are nevoie de întuneric. Pe urmă a regretat însă că sub instinctul unui tropism inconștient făcuse aceasta. Camera a rămas îmbrăcată într'o semi-obscuritate verde.

— A, ce frumos! făcui din admirație pentru întuneric,

— Ba era mai frumos pe întuneric, zise Ida cu oarecare regret.

— Da? Ia să vedem. Și Sergiu stinse din nou lampa.

— Acum ne putem juca de-a ascunselea, nu?

— Haide, haide! Foarte bine! săriră toți.

Ida mi-a șoptit la ureche:

— Hai să ne ascundem noi în camera cealaltă. N'au să ne mai găsească. Și mă trase de mână.

În urmă a închis ușile și am auzit cheia întorcându-se în broască. Sergiu și Vilma rămăseseră dincolo.

Prin întuneric am prins-o iarăși în brațe pe Ida.

www.ziuaconstanta.ro

Imi venea s'o sdrobesc. Am rămas un moment așa, încleștați ca doi dansatori pietrificați în spasmul celei mai desăvârșite figuri coreografice. Ascultam ceva, dar nu știam ce: sgomotul de dincolo sau urletul magnific din noi? Nu se auzia însă nimic. Am tras-o lângă pat.

De data aceasta nu-mi plăcea întunericul.

— Ar fi mai bine s'aprindem lumina, zic surescitat.

— Dece?.. E mai frumos așa!

— Ba, da! ba, da! S'aprindem lumina Ida, îi șoptesc cu un delir incestuos.

A aprins o lumină mică și roșie, care a is-

bucnit de sub un alt abat-jour așezat pe un taburet la capătul sofalei. Nu se vedeau clar decât câteva perne de pe sofa, restul era învăluit într'un întuneric leșios, din cauza luminii slab difuzate. Încă nu eram mulțumit, vream lumină și mai multă, să-i văd corpul. Idei gol, perfect, într-o claritate deplină, dar, așa cum era, totul plutea într'un mister inefabil, căruia această semi obscuritate roză îi adăoga o grandoare mistică. Ida se va transforma imediat într'un miracol alb, într'o bucată de cer, descoperindu-mi secretul unui mister.

I-am tras cu propria mea mână un ciorap. Când am simțit sub jartieră carnea moale și caldă a pulpei, nu știu ce m'a împiedicat să nu mușc din ea ca dintr'o banană desfoliată.

Peste câteva minute, corpul Idei se găsea gol lângă mine, alb ca spuma mării și frumos ca un nud pictural, și nu știam ce să admir mai întâi. I-am prins în palme sâni; am avut o senzație nouă, inedită. Odată, la mare, prinsesem o meduză pe care îmi plăcea s'o port în palme, pentru voluptatea ce mi-o procura; cineva mi-a spus însă s'o arunc căci e periculoasă... www.ziuaconstanta.ro Aceeași voluptate o simțeam acum cu sâni Idei goi, carnali și calzi; mă temeam însă ca nu cumva și voluptatea aceasta, imensa voluptate de a-i cuprinde în palme, să nu-mi fie periculoasă.

Lângă trupul Idei, mă aflam în posesiunea unei averi sublime și nu știam ce să fac cu ea. Eram îmbătat de această goliciune și în fața ei rămăsesem naiv, prost de admirație. Un șomer, dacă ar câștiga la loterie un milion, de emoție și-ar uita necesitățile, ar uita ce trebuie să facă cu banii. Un îndrăgostit pasionat al artelor, când intră pentru prima dată într'o sală vastă de expoziție, nu poate admira nimic, pentru că admiră totul și simte că niciodată

nu va avea timpul necesar să se sature de emoțiile pe care i le va procura fiecare tablou, fiecare statuie. Rămâne puțin deconcertat, deoarece bucuria lui intelectuală e prea mare pentru a o simți în toată intensitatea ei; o astfel de bucurie nu încapă în sufletul unui om, de aceea el trebuie să admire un lucru de nimic, un fragment, cu conștiința că admiră totul. Un aventurier când ajunge într'o insulă căutată, după multe peripeții, ar vrea s'o îmbrățișeze toată, dar se mulțumește să sărute un pumn de țărână din trupul ei, crezând că o sărută pe ea însăși. Sunt simțiri, admirații și pasiuni mai mari decât sufletul nostru, pe care nu le putem niciodată cuprinde decât fragmentar, sau plictisindu-ne de ele — adică omorându-le.

Nu știu cât ar fi trebuit să stau pentru a mă sătura de bucuria de a admira trupul gol al Idei — primul trup de femeie pe care-l aveam gol și viu în fața mea. Din cauza emoției prea puternice, mă pomeneam admirându-i urechea, sau gura, sau părul, fără să-mi mai dau seama cât alergasem după celelalte bijuterii pe care însă le ignoram dintr'un motiv pe care nu-l puteam preciza [atunci](http://www.ziuconstanta.ro). Era primul nud pe care-l transportam din albumurile bibliotecii în fața realității. O, dar e o deosebire imensă între ceea ce admiram zile întregi în bibliotecă, retras într'un colț discret, pentru a nu fi surprins într'un flagrant moral și ceea ce am acum în față!... Toată realitatea de acolo, nu era, pe lângă aceasta, decât ca *văzul* unui orb pe lângă al unui om sănătos. O realitate creiată până azi din iluzii și imagini, o aveam autentică din carne și oase. O aveam — dar nu știam cum s'o admir, voiam s'o devorez toată odată, dar nu știam de unde să mușc, nu știam ce să aleg mai întâi din atâtea fructe savuroase ce-mi stăteau în față...

Dela volutele sânilor am coborât încet, cu palmele, spre linia taliei, m'am aventurat până aproape de șolduri și iar m'am refugiat pe movilițele de gelatină de sub bărbia Idei. Aveau două sfârcuri negre pe care le-am prins între buze, voind să le sorb o savoare ce n'o conțineau încă. Dincolo de nodul din mijlocul bustului ei, nu îndrăzniam să mă cobor. Când ești singur ai oarecare frică să înaintezi prin sălbăticia unui peisagiu fermecător. Pe mine mă intimidau poate numai privirile Idei, cari îmi fixau scrupuloase curiozitatea cu care îi devoram corpul. Brațele sale apoi nu mă lăsau prea mult să mă depărtez în jos. Și ele voiau să simtă realitatea corpului meu, după cum eu voiam să trec printre degete fiecare moleculă a trupului ei.

Când i-am descoperit zăvoiul pântecului, umbrit și răcoros în această zi caniculară de febre, ascuns după un dâmb neted de argilă albă, între spinarea a două coaste mai albe decât tot ce întâlneam până aici și prelungită mult într'o parte care mă interesa mai puțin, am avut o clipă de nebunie ce mi-a trecut ca un fior prin tot corpul. Un rătăcitor chinuit de simunul celei mai implacabile Sahare, nu va simți niciodată, descoperind o oază, satisfacția pe care am simțit-o eu în momentul acela, descoperind triumghiul de eben situat în cel mai ascuns loc din câmpul trupului Idei... Iată, în fine, misterul, turburătorul, încântătorul mister al adolescenței mele!... Aici se află inima lui, neagră ca un cristal de cărbune în spumele mării. Ah, de ce nu-l pot rupe de acolo și apropia de sâni, de gâtul, de prunele buzelor Idei, pentru a fi toate la un loc? De ce nu-l pot rupe ca pe o floarea soarelui într'un câmp alb, să-l pun și să-l port toată ziua la braț? E cea mai frumoasă floare din lume, unica

floare cu petale negre, splendide. E ca o floare de smochină: inflorescența și fructul se află în acelaș potir palpitant...

Fruct plin de savori, care aștepti cununia baghetelor creatoare pentru a-ți vărsa în cupe de azur semințele roșii ca niște licurici în mijlocul nopților de primăvară, și-aș închina un imn, dar cel mai magnific imn creiat în onoarea ta nu se poate spune niciodată: e o exaltare a simțurilor în fața spectacolului tău minunat. Fiecare nervură a corolei tale anunță un delir, fiecare svâcnire a trupului tău trădează o orgie, fiecare nuntă celebrată în catedrala ta înseamnă creațiunea unui nou univers. Prin galeriile tale invizibile și misterioase circulă gondole conduse de condotieri serafici printr'un fluviu de voluptăți și extazuri permanente. Lira încordată dela intrarea parcului tău întonează cea mai puternică simfonie, când virtuosul muzician reușește să-i atingă coardele înfiorate de mister. In palatul tău de eben și de cleștar se produc cele mai feerice focuri bengale, cele mai puternice explozii de artificii. Tu ești un aparat mirific care pui în mișcare și dai un sens justificator existenței întregului univers. Cea mai puternică, cea mai precisă, cea mai perfectă, cea mai splendidă mașinărie din lume — tu strălucești mai tare decât soarele, ai calorii mai multe decât el și fecundezi ființe mai desăvârșite decât tot ceea ce fecundează razele sale... Miraj înodat în sfârcuri de carne, universuri comprimate într'un pumn de beții, miracol sigilat cu o ștampilă de smoală, de ce nu te pot purta la lumina zilei, prin bulevardele civilizate, strălucitor, ca o crizantemă carbonizată, la butoniera mea?... Dece stema omenirii nu te reprezintă pe tine în toată goliciunea ta superbă?...

— Ce faci acolo ? Hai, ce faci ! ?

Ida mă întrerupse surâzând din această reverie impetuoasă, invitându-mă la un dans pe care-l ignorasem.

Aș fi vrut să o admir așa, goală, pe Ida toată noaptea. Nu-mi trebuia nimic altceva. Aveam în fața mea cea mai frumoasă poveste, pe care nu mă puteam sătura ascultând-o. Ida nu vedea acelaș lucru în nuditatea mea surescitată. Cunoștea poate ceva și mai frumos decât asta — ceva ce eu nu cunoscusem încă până acum. Eu pătrunsesem de abia în parcul în care se va petrece o minune și eram beat, înainte de a mă gândi la această minune — eram beat numai de frumusețile parcului în sine. Ida mă chema insistent spre această minune, dar nu-mi venea să mă despart de asemenea frumuseți de vis.

Când galbele sale s'au deschis, cabrându-se ca niște lăute ce se pregăteau pentru un cântec istovitor, am înțeles că a sosit momentul suprem în care voi înălța un imn, primul imn al sângelui meu. Am prins-o pe Ida de gât și mi-am înfipt dinții în buzele sale...

Când m'am redesteptat am încercat o dezi-luzie.

Prin urmare acesta este, la atât se reduce cel mai mare extaz al omului? Regretam aproape că-l cunoscusem. Crezusem întotdeauna că el e lung, atât cât vrea să-l prelungească fiecare. Și, în realitate, e cel mai efemer fenomen din lume. Nu mi-ași fi închipuit nicio dată, dacă nu-l cunoașteam, că la baza întregii vieți stă un fenomen atât de efemer...

Când m'am recules din această senzație torrențială, odată cu Ida, ne-am surprins îmbrățișați, ca doi amanți descoperiți de oamenii altor milenii în straturi adânci de pământ, cari se redeșteaptă la o viață nouă, după un extaz infinit și prelung petrecut în temeliile

mortale ale straturilor de humă, mirați că mai văd încăodată luminile vieții palpitând în jurul lor. Atunci am întrebat-o naiv pe Ida dacă aceasta e totul...

Ce gravitate are cuvântul acesta „virgin“ ! Și cât de simplă e distrugerea sa. Ce vor fi vrând să înțeleagă oamenii prin virginitate ? Grija de a nu cunoaște acest extaz capital al vieții, al cărui singur dezavantaj e efemeritatea sa ? !... De ce or fi vrând să o trâmbițeze atât în imnurile lor ? Ea nu înseamnă doar nimic, nu deosebește pe nimeni. Trebuie să te lipsești de un act atât de simplu și atât de frumos — însăși simplitatea lui e o frumusețe ! — pentru ambiția vană de a te numi virgin ? Ce prostie... Iată, simt precis că n'am pierdut nimic prin desvirginarea mea — poate, dimpotrivă, m'am fortificat prin ceva, cu ceva în urma pierdutului efect al acestui paradoxal atentat la propria pudoare. Orice repetare a lui, de acum nu va mai fi un „atentat“, deoarece am rupt sigiliul prin care un simț moral mă reținea de a-l cunoaște ; orice repetare a lui, de acum, nu va mai fi nici mister, nici miracol, nici minune : va fi un act, pur și simplu, splendid.

Rămăsesem cuprins în brațele Idei și degetele mele i se jucau obosite prin păr, galbele mele simțeau carnea moale a galbelor ei, palmele parcurgeau formele pure ale trupului său statuar. Dela colanul gâtului ele alunecau în jos, pe piept, peste talie, până la șolduri ; îi simțeam fesele ca niște baloane de gumă și trunchiul uneia din pulpe pe care o prindeam greu și-o ridicam în sus, peste trupul meu, frângând-o la genunchi, sau lăsând-o întinsă peste mine, ca o pagodă prăbușită peste corpul celui mai fanatic preot al acestei religii înălțătoare.

Lumina dela capătul patului devenea ne-suferită. Acum o voiam pe Ida în întuneric. Aș fi vrut să-i mai admir încăodată inima cântecului său de carne și de sânge, aceea formidabilă obsesiune a tinereții mele, dar nu mai îndrăzneam : semi-obscuritatea în care plutea mi-ar fi arătat-o acum vulgară și urâtă, după cum cu câteva minute mai înainte mi-o arătase poate prea frumoasă. Ii consumasem rodiile cele mai coapte și acum, în acest pom, nu mă mai interesa nimic, decât alte eventuale rodii pe care le-aș mai fi putut găsi în el... Primăvara, primii muguri ai unui pom sunt încântători; vara, fructele sale sunt delicioase; toamna, pomul rămâne adios. Pomul Idei nu mai voiam să-l mai admir, voiam să-l simt.

În întunericul din odaie plutea o tăcere ciudată. Se auziau doar alunecările brațelor noastre, ale picioarelor, în jocul încleștărilor diverse și agitate.

Târziu am adormit obosiți — îmbrățișați de sus până jos...

Când m'am trezit, simțeam un fior rece în spate. Zorile pătrundeau, confuze și vagi, printre perdelele subțiri dela ferestre. Tăcerea crescuse, crescuse enorm ca într'un univers pustiiit. În cameră plutea o atmosferă de liniște și luciditate, ca un somn adânc după o noapte de insomnii chinuitoare. Eram gol și mi-era frig. M'am desfăcut din brațele Idei, grele, parc'ar fi fost de plumb, încet, fără a-i turbura somnul, fără a-i speria zâmbetul copilăresc de pe buze — de bună seamă, expresia celui mai frumos vis. Când m'am deslipit complet de ea, a tresărit deodată, a râs un moment și s'a întors cu fața în sus, continuându-și somnul plin de voluptăți.

Din picioare, îi admiram corpul complet gol, pe care-l vedeam pentru prima dată în

toată magnifică sa naturalețe. Era îngrămădit între pernele sprijinite de perete și părea străveziu ca o sticlă de mare. Brațul stâng i se pierdea, îndoit, în părul dezordonat, adus pe sub ceafă. Sâni îi dormitau deasupra pieptului, ca niște sentinele fidele, cuprinse de zori, după o noapte de veghe la marginea mării. Piciorul stâng rămăsese întins ca un cornet de spermanțet, perfect până la genunchi, admirabil de aici încolo, iar cel drept, frânt ca un balonaș lunguet de cauciuc umflat cu aer, dormia, sprijinit într'una din pernele dela perete. Pântecul părea o rândunică zdrobită de un glonte căzută între stânci de zăpadă.

Această minune n'o acopereau decât drapele zorilor. Prin claritatea lor obstruată, ea căpăta o transparență de recif înconjurat de brațele unor lumini estompate. Voiam să o sărut odată, o singură dată, dar mă temeam să nu-i spulber feeriile somnului și cărdul de fluturi albi cari dormeau mortificați în trupul ei. La capătul sofalei, căzut pe covor, am găsit un pled moale de lână și i l-am întins peste corp, ca un giulgiu peste un monument „nedesvelit”. Ii rămăsese afară numai brațul îndoit sub cap și vârful piciorului stâng. Restul era ferit de răcoare și de indiscreția zorilor care se ridicau să o admire printre perdele.

În camera cealaltă dormea numai Vilma. Mă așteptam să-l găsesc și pe Sergiu lângă ea și rămăsesem surprins de această contrariere bruscă produsă de absența lui. Vilma dormea întinsă în plapumă, cu spatele spre mine, într'un somn tot atât de dulce ca și al Idei. În cameră domnia o dezordine nocturnă de chef.

Sergiu prin urmare plecase. Când ? Dece ?...

În stradă plutea o feerie rustică de repaos matinal. Până va răsări soarele mai e mult.

M'am pomenit dint'odată singur, absolut singur, între cele două şiruri de case. Totul dormia, dar mi se părea că din dosul fiecărei ferestre mă scuipă privirile din ochii celor de acolo revoltați de ceea ce făcusem, ca și cum ei ar fi fost martorii orgiilor necomparabile din noaptea asta. M'am alăturat de un zid și mergeam speriat pe lângă el, nerăbdător să ajung cât mai repede la poartă și să dispar din fața acestor spectre acuzatoare.

Camera noastră e peste drum de a Idei ; lumina zorilor nu lovește în ferestrele ei. E deci mai întunecată și când am intrat înăuntru m'a isbit o întunecime aproape stranie. Nimic nu trăda în ea o altă dezordine în afară de aceea obicinuită a nopții. Sergiu dormia în patul său, liniștit ca întotdeauna. Aveam însă impresia că aici predomină ceva trist, un regret sau o înfrângere, care legăna somnul lui Sergiu. Pe fața lui nu vedeam zâmbetul lăsat pe figura Idei. Nu știam când a plecat de acolo și îmi venea să cred — credeam chiar — că a plecat supărat. Poate Vilma nu-i arătase atâta amabilitate în clipa din urmă, cât îi presupusesem noi mai înainte...

Nu-mi era somn de loc. Aveam poftă să mă plimb prin oraș chiar. Voiam să-l deștept și pe el să stăm puțin de vorbă. Aveam impresia că ne-am reîntălnit după o călătorie lungă în jurul pământului și eram nerăbdător să-l întreb ce a văzut, ce a făcut el în tot timpul despărțirii noastre.

I-am gădilat de câteva ori talpa unui picior ieșit de sub plapumă. N'a avut nici un efect. I-am tras un bobârnac în cap, pe urmă unul ușor la rădăcina nasului și, în fine, s'a deșteptat, întinzându-se leneș și fixându-mă nu niște ochi mari :

— Ei, aventurierule, te-ai întors ? Era să te

apuce zorile pe la fetele oamenilor, mă întâmpină fără a trăda nimic dezolat prin glas.

— Dar tu când ai plecat ?

— Mai de mult. Am bătut de câteva ori în ușa acolo, dar n'ai vrut să auzi, sau n'ai auzit într'adevăr, nu știu, că nu mi-ai răspuns.

— Dormeam... Ah, ce somn, ce noapte, Sergiule !

— Incai, ai petrecut bine ?

— Admirabil — dar tu ?

— Și eu tot așa. Dar n'am vrut să rămân până la ziua — ce era să mai fac ?

Imi spunea acestea aproape rece și vulgar, ca și cum mi-ar fi povestit pe cine a ascultat ieri la școală, sau alte asemenea întâmplări covârșite de banalitate. Pe el nu-l interesase decât actul în sine — singurul lucru care se repetă în relațiile nude dintre sexe. Restul nu-i decât o poezie a începutului — ceea ce făcusem eu, ceea ce va fi făcut și el altădată, ceea ce fac toți oamenii când se eliberează de virginitate.

Pentru el noaptea aceasta însemnase un chef obicinuit al simțurilor, pentru mine ea egala revelația unui miracol. Eu cunoscusem un mister vital și eram încă sub impresia torențialiei lui manifestări. Sergiu — poate la fel voi face și eu de acum încolo — se îmbătase dintr'un extaz, dar beția lui fusese scurtă, atât cât ține voluptatea de a bea. Pe mine mă vor obseda mult timp miragiile acestei beții intense...

Ah, ce groaznică suferință, ce implacabilă durere : de acum nu voi mai avea niciodată, *niciodată* posibilitatea de a mă mai *desvirgina* !...

In aceeași zi, spre seară, am întâlnit-o și pe Mina. Era cu Elisabeta, prietena sa, și se întorceau — spunea — dela Warte. Mărturisirea aceasta îmi înfipsese un spin în inimă : dacă

știam că ele se plimbă pe Warte, aș fi alergat într'un suflet să le întâlnesc pe acolo și le-aș fi întâlnit, fără îndoială, chiar cu riscul de a fi cutreerat toate cărările muntelui până le-aș fi găsit. Ce frumos ar fi fost să mă plimb cu ele pe Warte !...

După masă însă am fost la Dav. Am stat tot timpul la el și am discutat cu multă seriozitate asupra unei probleme ce ne pasiona : *Noul Demiurg*. Trebuia să scoatem cât de curând revista aceasta. Ar fi fost oportun s'o scoatem chiar acum, cu ocazia sărbătorilor pascale, dar nu s'a putut. N'aveam nici material pregătit, nici celelalte necesare scoaterii unei reviste. Acum va trebui să așteptăm până după vacanță, când se vor întoarce și ceilalți prieteni cu care va trebui să vorbim mai serios. Dav m'a asigurat că are un articol gata, dar n'a vrut să mi-l arate, mi-a făcut impresia că dintr'o timiditate inexplicabilă.

După întâlnirea cu Dav, întâlnirea Minei realizează în sufletul meu un contrast cu mai multe puncte prețuite în aceasta din urmă. Mina era foarte bine dispusă în seara aceea, de o voioșie ciripitoare, pe care o vedeam rar în sobrietatea chipului său. Ah, dacă Mina ar ști petrecerea mea de azi noapte, aproape sardapalică, dar, e adevărat, nu mai puțin splendidă și regizată de o puritate sufletească heruvimică !... De fapt, nu mi-ar reproșa nimic, cred, ar rămâne poate chiar indiferentă. Niciodată n'am văzut-o pe Mina exaltându-se în fața mea ; întotdeauna mi s'a părut că îmi acordă brațul din condescendență, din oarecare dificultate de a face altceva, nicidecum dintr'o dragoste de aceeași natură cu a mea. Căutam însă să nu știu seamă de aceste amănunte, pe care, tot eu, le consideram simple iluzii născute dintr'o manie a persecuției, manie ce mi-o

recunoșteam de mult, și întotdeauna în fața Minei mă simțeam fericit, desăvârșit de fericit. Voiam însă o inițiativă și din partea ei — așa cum o cunoscusem din partea Idei — nu numai din partea mea. Oricât de amabil se purta cu mine, nu reușia, totuși, ca în urma fiecărei despărțiri, când analizam lucid fiecare amănunt, fiecare gest al meu și al ei, să-mi spulbere convingerea că ea nu e tot atât de aproape de mine, cât de strâns mă simt eu legat de ea. Asta putea fi, în definitiv, o iluzie, care mă neliniștea numai în clipele sumbre. Mina poate că era și în dragoste tot așa cum era și în viața obicinuită : calmă, sobră și absolut naturală. Dragostea de obicei transpune pe oameni într'o ipostază cu totul deosebită de felul lor natural de a se comporta. Un taciturn îndrăgostit, poate deveni de o afabilitate plictisitoare ; un libertin svăpăiat și inteligent în viața de toate zilele, poate fi cretinizat de timiditate în fața femeii pe care o iubește. Imi plăcea să cred și mă consolam cu credința că la Mina nu există nici o deosebire între aceste două planuri de viață. Și de aceea atribuiam ființelor care se pot menține, în orice situație, pe acelaș plan temperamental, o superioritate pe care o admiram. Din acest motiv pe Mina o prețuiam și mai mult — deși aș fi vrut ca iubirea mea să plutească într'o exuberanță continuă, manifestată din ambele părți.

În seara aceasta ea părea mai veselă ca oricând. Voia să-mi povestească tot ce au văzut pe Warte, tot ce au făcut în timpul zilei, cu o sinceritate ce mă încânta. La despărțire am întrebat-o când o să ne mai întâlnim, întrebare curajioasă :

— Măine pe unde vă mai plimbați — nu mai mergeți pe Warte ?

— Măine nu sper, mi-a răspuns ea. Cred că o să am treabă acasă. Dar mâine seară, dacă vrei să mergi la denie... Ne ducem sigur, nu-i așa, Elisa?

— La care biserică vă duceți? întreb neîn-drăsnind a cere mai mult.

Seara era frumoasă, Mina trepida, sufletul meu trosnia încărcat de bogățiile dragostei.

— Nu știu, mi-a răspuns prompt. Dar dacă vrei să mergem împreună, ne putem întâlni aici pela opt și vom vedea atunci. Elisa vine la mine, sau ne întâlnim la biserică — e tot una. Da? ne întrebă pe amândoi din priviri.

— Perfect Mina!

Dumnezeule, ce fericire! Mina să mă invite cu ea la denie! I-am prins mâna trăgându-i-o prelung între degete, ca într'un joc copilăresc, în timp ce din priviri îi devoram amândoi obrazii.

Așa dar mâine seară la denie. Denie. Denie...

Acasă îl îmbrățișez pe Sergiu:

— Sergiule DENIE! Mergem la denie?

— Tu la denie?!.. Ce vrei să spui?

— Lasă fleacurile — nu te gândi la drăcovenii. Măine seară, noaptea va fi frumoasă, plină de cântece și licurici. Vom brăzda întunericul cu câte o făclie în mână, ca niște excursioniști într'o peșteră. Ne vom entuziasma în fața unui mit, vom înconjura zidurile bisericii ca zidurile unei cetăți din basme, vom respira aroma tămâiei și vom purta în piepturi dragostea, iubirea, îmbătătoarea iubire a nopților de primăvară!.. Ți-aduci aminte, Sergiule, copilăria?.. Măine seară vom retrăi clipele ei, acele clipe de joc sburdalnic și nocturn, în jurul bătrânilor care plâng și sărută icoanele făcute de cine știe ce pictori cabotini... Și Mina — ah, mâine seară la denie cu Mina!.. Înțelegi, Sergiule?..

Toată noaptea am visat incontinuu. Procesțiuni solemne și fastuoase, jocuri de lumini și de

dragoste, unele fulgerătoare, altele imobile, unele mici și depărtate, altele mari și apropiate, ca ochii unor locomotive. Mișcare, foarte multă mișcare, în mijlocul unei nopți rurale cu clopote multe și cozonaci calzi... Dimineața m'am deșteptat aproape obosit, fără să încerc a-mi reaminti ceva din toată retrospectivă trăită a visului de peste noapte.

Viața din oraș îmi displăcea în zilele acestea. Totul părea preocupat, murdar și dezordonat ca în preajma unui mare eveniment festiv. Străzile erau pline de lume cu pachete. de oameni grăbiți, de fete trimise după treburi. Insuși soarele părea mai sordid decât altădată, neputând învinge promiscuitatea și graba de pe pământ; el strălucia, dar îi lipsiau acele cântece libere, gratuite din zilele de sărbătoare. Preferam interiorul unei camere curate în care preocupările, graba și treaba celor de pe stradă să nu pătrundă. Voiam să rămân și să visez, să visez tot timpul acesta liber.

Așteptam cu nerăbdare seara. Denia — o, mai ales denia.

La prânz, Sonia a început să pregătească masa. Ce bine! va trece și asta și odată cu ea voi avea impresia că a trecut cea mai mare parte din zi. După masă voi dormi puțin, pentru a fi cât mai viu diseară, cât mai reconfortat.

— Sonia ce mai zici tu? Când ai să fii odată liberă?..

— Nu știi, domnule. Acum este multă treabă, vine Paștele...

— Ei, și dacă vine ce, Sonia?

— Pe urmă-i sărbătoare...

Da, „pe urmă-i sărbătoare,” câteva zile de plictiseală burgheză, de lenevire unanimă. Ei și?..

Sergiu intră în casă, vijelios ca un ciclon și se opri direct la fereastră. A început să facă bezele și tot felul de semne, aplecat cu

capul în stradă, uitând că trebuie să fie mai discret pentru ochii ipocriți ai vecinilor.

Ida și Vilma făceau același lucru dela fereastra lor. Când m'au văzut și pe mine, parcă au fost cuprinse de un delir.

Ce greu trec ajunurile marilor sărbători! O zi pare lungă cât o săptămână și plină de neliniști, de nerăbdare, de insomnii. Sărbătoarea pe care o așteptam, svârcolindu-mă ca în cleștele unor nevralgii implacabile, e Diseară.

DISEARĂ!

Mina, Diseară! Diseară te voi purta iar la brațul meu, pentru prima oară printr'o noapte mirifică. Denie? Nu denie, Mina: Extaz. Extazul călătoriilor prin cer sau prin comorile pământului. Extazul în fața feriilor rare, extazul escadrilelor de fluturi deasupra unei grădini stropite cu lapte și sânge.

Odată cu căderea primelor cortine de funingine disipată, am ieșit în întâmpinarea ei.

Mina venea. Era de necrezut: Mina venea spre mine! În pașii săi se legăneau mii de orizonturi și în ochi purta întunecimea infabilă a mărilor acoperite de carenele nopții. Voiam să sbor până în creștetul cerului, să rup cea mai strălucitoare stea și să mă cobor pentru a o oferi degetelor sale ca pe o floare rarissimă. Dacă aș fi fost un fluture crepuscular aș fi înfiorat pomii cu sbârânitul sborului meu fantastic în jurul luminei din întunecimea privirilor Minei.

— Ai venit? M'aștepți de mult?

Cum aș fi putut reproșa ceva acestui glas fermecător de mireasă? I-am prins doar mâna, strângându-i-o delirant.

— Unde mergem, Mina? Ce vesel sunt c'ai venit...

— Mergem la biserică — n'a fost vorba așa?

— Dar aici nu-i biserică, Mina? Privește, natura e cea mai încâpătoare catedrală. Are milioane de făclii, norod de credincioși, tăcere multă, și nici un preot, nici un preot care să-i conturbe, cu asonanța gâtlejului său, miracolul liniștii mistice. Ascultă, rar se aude doar sborul câte unui înger cu aripi de țiplă catifelată. Ce vrei o *denie* mai frumoasă?...

Aruncam cuvintele ca niște bile de fosfor prin câmpul privirilor ei. Aș fi vrut să cânt și pentru că nu puteam cânta îi declamam tot felul de imnuri păgâne, cu o vervă îndrăcită de frumusețea serii și apropierea ei.

— Trebuie să mergem la biserică. Am spus acasă că mă duc la Elisa și mai târziu va trebui să mă vadă fratele meu cu ea și cu mama ei, acolo.

— Vine și fratele tău?

— Vine mai târziu să mă ia acasă.

— Atunci...

— Da, atunci nu știu cum va trebui să facem?

— Credeam că ești liberă...

— Sunt absolut liberă — nici n'aș putea exista altfel — numai conștiința părinților mei mai e încă legată de unele prejudecăți, pe care trebuie să le respect, deoarece sunt ale lor.

Toată buna dispoziție mi-a dispărut brusc. Pentru atât m'am entuziasmat eu astăzi toată ziua? Numai pentru atât? Voiam să mă plimb cu Mina toată noaptea, să cutreerăm toate străzile, să închinăm câte un imn fiecărei stele. Așa mi-ar place...

— Fratele tău știe că...

— Ce?

— Știe că te-ai întâlnit cu mine?

Aș fi vrut s'o întreb: „Știe că ești îndrăgostită”, dar mi se părea cam pejorativă și pretențioasă întrebarea.

— Nu știu. Cred că n'a observat însă nimic.

Dar chiar dacă ar ști ceva, asta n'ar fi un motiv de intimidare, îmi răspunse ea, înțelegând tot ce se petrecea în mine.

Răspunsul acesta m'a răcorit puțin. Fratele Minei era, de fapt, coleg cu mine, adică în aceeași clasă, dar la cellalt liceu, așa zis „real“. El dacă m'ar fi surprins lângă Mina, n'avea într'adevăr nici un motiv să mă intimideze. Dacă toți oamenii s'ar înțelege așa de bine cum își înțeleg adolescenții sufletele !... Dar prezența sa mă intimida enorm, cum mă intimida și prezența Elisabetei și a oricui când eram cu Mina. Lângă Mina voiam să fiu întotdeauna singur, orice cuvânt să-l audă numai ea, să fie spus numai pentru ea.

— Imi permiți atunci să rămân lângă tine, chiar în fața fratelui tău ?

Mina a rămas puțin încurcată. Ezita între da și nu, fiind pentru un da evasiv.

— Mă gândesc numai la mirarea lui și la ceea ce va fi crezând văzându-mă însoțită, pentru prima dată, de un băiat. Nimeni de acasă nu știe lucrul ăsta și mi-e frică să nu facă haz pe socoteala mea.

— Haz — de ce ? www.ziuaconstanta.ro

— Știu eu ?...

— Da, ai dreptate. Un copil când e surprins făcând o faptă extraordinară e privit cu multă neseriozitate, ca și când faptele frumoase ar aparține numai puterii oamenilor mari.

Înaintam pe strada Neagră, învăluiți de noapte și legați unul de altul de braț, fără să luăm seama la ceea ce se scurgea în jurul nostru. Trebuia să mergem până la colțul din dreptul centrului orașului și pe urmă să ne îndreptăm spre biserica din piața Sfatului.

Tocmai în fața unui felinar, ne întâlnim cu Trefusi. Unde s'o fi îndreptând grăbit la ora asta Trefusi ? În orice caz, întâlnirea asta

nu-mi place, nu-mi place deloc. Parcă i-am și zărit în ochi mânia cu care mă privea. Eram atât de emoționat încât mi-a dispărut orice prezență de spirit ; și se impunea, cel puțin, să o las pe Mina de braț. L-am salutat, din repezeală, foarte stângaci și mi-a răspuns, aproape la fel ca un rival, încruntat că mă vedea la braț cu fata aceasta.

— Iți e profesor, mi se pare ? mă întrebă Mina pe urmă.

— Mi-e mai mult decât profesor : călău. Măine, dacă am avea școală ar fi în stare să mă judece o oră pentru întâlnirea asta inoportună. Ar uita și de declinările grecești și de construcțiile latinești, numai să-și reverse tot veninul în capul meu, prin pâlnia ruginită a vocabularului său moralist și imbecil.

— Zău, e așa de rău ? Cum îl chiamă ?

— Butnariu — e doar celebru. L-au făcut celebru tot băeții.

Orașul era invadat de furoarea clopotelor. Ascultam această muzică nocturnă și mi se părea cu totul alta, deși era aceeași din toate crepuscurile ajunurilor de sărbătoare. Părea frenezia unei nunți țigănești sub o tingere imensă de aramă. Nimic nu trăda divinitatea orgiilor din clopotnițele bisericelor. Se asemăna mai de grabă cu imnul unei procesiuni barbare dela marginea unei mări idolatrizate.

Pe stradă treceau oameni, copii și femei, în toate direcțiile. Aveam impresia că mă aflu în preajma unui dezastru sublim. Furtuna anunță grindina și grindina va incendia orașul. Pe urmă totul va deveni tăcut ca un cimitir. Alipit de brațul Minei, mergeam prin mijlocul acestei surescitări unanime, ca doi visători printre epave.

Biserica era arhiplină. Imi plăcea însă să întârzii afară, sub stelele aprinse care nu erau

pictate, ci adevărate. Mina a intrat înăuntru, ca în gura unei balene în al cărei stomac țipă tot felul de peștișori mici și crapi negri, violența de conștiința ireparabilului lor destin. Erau fecioarele din cor și preoții dela altar. Afară clopotele cântau puternic, ca niște magi virtuoși în biserica cerului. Tâmpa dormia ca un mormânt uriaș la poalele căruia țin sobor furnicile. În creștetul său se zăria o lumină slabă, ca o făclie rătăcită prin neant.

În biserică, aproape de ușă, îl surprind pe Matei. Eșise să se plimbe, îl chema viața din oraș, dar nu găsea pe nimeni — toată lumea se îndrepta numai spre biserică.

— Pe Sergiu nu l-ai văzut? îl întreb.

Ba da. Era pe la promenadă cu o fată — se duceau, mi se pare, spre Warte.

Cu o fată? Ida sau alta?.. Ida în nici un caz nu: nu putea fi singură.

— Și eu am venit tot la biserică, Matei. Cu o fată care mi se pare că are să mă părăsească, deoarece nu mai e singură, e cu altcineva și nu mă mai pot apropia.

— Aceia pe care o iubești? mă întrebă serios și copilărește el.

— Exact.

— Și ce vrei să faci acum?

— Nu știu. Aici, în orice caz, mă sufoc. Hai afară.

Afară ne-am hotărât să mergem la Dav, să-l scoatem și pe el și pe urmă vom vedea încotro o apucăm.

Dav ne-a însoțit bucuros. Nu mai eșise noaptea în oraș de mult și, firește, simțea necesitatea aceasta. Din când în când o evadare nocturnă răcorește ca un duș, cu atât mai plăcut cu cât e mai rar simțit.

Când am sosit iarăși la biserică, începea din lume să plece spre casă, deși mai era încă

până să se sfârșească denia. I-am rugat să ne mai plimbăm pe aici, până o să iasă și Mina. Nu eram dealtfel singurii care făceam acest lucru. Printre alții, fratele Minei, cu un coleg al său pe care-l mai văzusem de câteva ori împreună cu el, așteptau de bună seamă ceea ce așteptam și eu: ieșirea Minei și a prietenei sale. Prin urmare n'o mai puteam întâlni astă seară... Am așteptat totuși până au ieșit, le-am salutat cu toții și îmbătat de bucuria pe care mi-au aruncat-o în treacăt ochii Minei, am lăsat-o să plece acasă, fără a mă ține după ea. Sperasem s'o conduc eu acasă astăseară, să o îmbrățișez printre zidurile încărcate de tăcere și să-i fur primul sărut, nefurat încă. Acum însă trebuia să mă consolez alături de Dav și Matei.

— Sunteți de părere să ne plimbăm sau să mergem undeva? propuse Dav.

— Plimbarea e mai frumoasă, pentru că îți dă senzația deplină a libertății.

— Cheful ar fi și mai frumos, pentru că îți omoară conștiința acestui paradox: Libertatea, îi replică el cu o promptitudine de maniac lui Matei.

Am pornit-o, toți trei, în jos, spre promenadă. Am traversat promenada și am continuat să mergem înainte, furați de curentul discuțiilor și plăcerea culeasă de pași reconfortați într'o imobilitate prea lungă. Matei și Dav se cunfundau în discuții iarăși periculoase. Eu aș fi vrut să cânt în momentele acelea — ei filosofau.

— Vedeți, le spun, e imposibil să se întâlnească trei băeți și să nu discute numai despre lucruri „serioase“. Dacă ar fi acum o fată aici, numai una, v'ați întrece în a spune cât mai

multe prostii, cât mai multe banalități, cu toată gravitatea din chipurile voastre.

— O femeie are întotdeauna lucid talentul de a se distra și de a captiva societatea din jurul ei intențiilor sale, deaceia e suficientă una singură pentru a îndrăci șapte bărbați. Femeia e cel mai comod animal, pentru că e condusă de cel mai comod principiu vital.

— Cu rare excepții, Dav, zâmbi Matei îngăduitor.

— Se poate, dar atunci nu mai e femeie — adică un prețios animal inconștient.

— Trebuie să fie numai decât inconștient? Te înșeli...

— Inconștient, întrucât nu vede niciodată în fericirea sa o problemă dureroasă, cum văd nouăzeci la sută din bărbații... cel mult mediocri.

— Tocmai în asta constă calitatea de admirat a femeii: că prețuește viața. După tine bărbații superiori trebuie să fie foarte nefericiți — și asta nu servește la nimic. Dece să mă gândesc la rădăcină, când florile unei plante sunt atât de frumoase?... Spune-mi, Dav, e adevărat că fără femeie, bărbații ar înnebuni toți din cauza filosofiei?

— Dacă înțelegi prin nebunie eroismul omului superior în fața morții, da. Inșă, Horia, sentimentul ca și femeia sunt numai calmante, ele nu remediază nimic.

— Ce vrei să remedieze? Totul e iremediabil frumos. Schopenhauer dacă ar fi mai trăit, te asigur, nu s'ar fi sinucis niciodată dar ar fi mai scris multe cărți negre despre viață, sări Matei în ajutorul meu.

— Schopenhauer! exclamă Dav. E ceva primitiv. Filosofia? un medicament al poezilor netericiți care iubesc confortul gratuit al sanatoriilor. Instrumentul tragediei noastre e

intuiția, e luciditatea, pe care n'o au nici poeții, nici pesimiștii de profesie: o au numai disperării. Ea e leagănul disperării.

Matei a rămas surprins. Ceea ce auzia i se părea extraordinar.

— Și disperarea ce-i, în definitiv ?

— Disperarea ? Troianul de zăpadă carbonizată spulberată de arcușul celei mai virtuose viori: Moartea. Cântecul ei îl vom asculta toți o singură dată, dar va fi un cântec macabru.

— Ha, ha ! Dacă vioara aceia e atât de virtuoasă de ce să te mai înspăimânte pulberea arcușului său ? E caraghios, Dav, ceea ce crezi tu. Viața nu înseamnă nici teroare, nici plăcere goală : înseamnă luptă. Numai atunci un om se poate spune că trăește, când luptă.

— Dar lupta crezi că rezolvă ceva ? Moartea e indestructibilă. Prin luptă, poți cel mult, învinge viața ; moartea e însă invulnerabilă.

— Cu atât mai bine : n'ai să te gândești niciodată la ea.

— Dar cum să nu te gândești, când ea te terorizează în orice moment ? Fiecare pas ne duce spre ea, ne apropie de ea. Nimeni nu poate evita flacăra sa mistuitoare.

Il lăsam numai pe Matei să vorbească. Imi plăcea să asist la dueluri, însă distânt. Din când în când îmi răsăria în minte imaginea Minei și atunci rămăneam absent, mă depărtam, ca într'un ocol pe marginea drumului, de ciocnirile lor. Altădată observam că ne-am depărtat prea mult, dar nu îndrăzneam să-i întrerup pentru a-i face atenți. Înaintam printr'o tăcere densă și, desigur, celor care dormeau dincolo de ferestrele pe lângă care treceam, li se păreau glasurile noastre niște fâlfâiri de aripi stridente ale nopții.

— Matei, m'a deșteptat dintr'o reverie vocea lui Dav, credințele politice crezi că sunt alt-

ceva decât niște afaceri veroase ale oamenilor inconștienți în fața Morții? Te lupți încontinuu ca să-ți câștigi o situație sau să te eliberezi de o formă a sclavajului umanitar, pentru a intra în alta și, la un moment dat, vine moartea și te aruncă în neant.

— După tine ar fi așa: numai consuma nimic, pentru că orice consum se transformă în fecale. Dincolo nu te mai gândești, la acțiunea lor.

— Ba mă gândesc, mă gândesc și mai departe. Mă gândesc că într-o zi pământul întreg va fi o bucată de cocs, inutilizabilă, cel puțin, nici de alte planete.

— Datoria noastră e să evităm acest sfârșit fatal. Să transformăm cărbunele în diamant strălucitor, pentru că după moartea oamenilor, pământul să lumineze ca un glob viu, stârnind admirația ființelor din alte lumi: „Acolo există ceva!” Trebuie să încurajăm civilizația care ne indică acest progres.

— Și, totuși, nici o civilizație nu va distruge moartea. Dacă toți oamenii ar fi conștienți de lucrul acesta nu s'ar mai agita atât, degeaba. Ar prețui mai mult contemplația.

— Suprema contemplație e activitatea, Dav. Prin activitate omul închină un imn dumnezeului magnific din'el. Moartea trebuie exclusă, atâta vreme cât viața poate să fie activă. Și după o mică tăcere, orchestrată de tamburina pașilor loviți de caldarâm, Matei continuă: Moartea? e ceva la care nu mă gândesc niciodată. Poate să fie un miracol, poate fi neantul însuși — ea trebuie să mă surprindă însă întotdeauna în activitate. Nu mi-e frică de ea, n'o aștept și n'o contemplan niciodată. Poate singură agonia să mi-o reveleze...

— Vezi? agonia! îl întrerupse Dav cu rezeală.

— Dar agonia e pasivitate, pentru mine nu va exista niciodată...

— Moartea însăși e pasivitate. Și trebuie să recunoști că oricât de activ ar fi omul, el, murind, nu sfârșește decât tot prin pasivitate. O singură activitate există, dar pe aceea n'o cunosc încă decât foarte puțini oameni, neavând însă curajul s'o practice niciunul.

— Care ?

— Sinuciderea. E singura operă activă a omului. Restul nu e, Matei, decât o iluzie a activității. Prin sinucidere dovedești că ai și conștiința aceluia Dumnezeu interior, pomenit de tine adineaori, sfidând superstițiile care te fac sclavul unei umanități care nu e activă. Suprema activitate, îți spun la rândul meu, e sinuciderea. Prin ea distrugi o fatalitate ancestrală, eliberându-te în mod conștient de cel mai grozav destin : Viața.

Matei s'a oprit în loc. Ne-am oprit, mirați, toți.

— Bald, tu înțelegi ce vrea să spună el ?

— Înțeleg : să mergem să ne culcăm înainte de a obosi complect. Altfel vom adormi pe rând, pe aici, îi răspund.

— Asta cred și eu. Altceva, ar fi să-i atribui numai absurdități acestui nătărău dezaxat.

Se exprimă cu destulă bonomie pentru a exclude irascibilitatea. Dav a tăcut, doborât de gânduri. Vedea bine că nu se putea face înțeles și prefera să tacă. Fiecare om își are convingerile lui, străjuite de concluzii categorice. Odată însă vor ajunge toți, poate, să judece ca el. Matei credea, în ceace-l privea, că viitorul omenirii va fi așa cum îl vedea el prin prizma convingerilor lui politice și umanitare. Eu nu eram nici de partea unuia, nici de a celuilalt. Toți oamenii acoperiți de cortina de crep a somnului din această noapte,

vor fi adormit înotând în atâtea mări de gânduri, câte creere repauzează somnul... Ne distingem unii de alții numai prin slăbiciunea facultății de a gândi — încolo suntem la fel. Ideile înșile sunt identice, dar multicolore ca semințele de rapiță. Dacă n'am abuza prea mult de vanitatea creerului, viața noastră ar fi teribil de frumoasă. Orice clipă de gândire ne răpește o emoție din viață... Aș crede, ca Matei, că singură activitatea are un rost, lupta cu minciunile cristalizate în legi sociale, gândirea aruncată la distanță transformată în săgeata din arcul elanului. Restul e contemplație, cum îi place lui Dav, dar contemplația înseamnă pasivitate, lipsă de energie creatoare, sau de forțe distrugătoare. Nimic nu merită contemplația omului. Omul e prea mic și e prea mare în fața lucrurilor care i se oferă pentru contemplație. Rostul lui în viață — dacă are vreunul — nu e să contemple, ci să creeze lucruri pentru contemplat. Viața e plină de minuni, minunile așteaptă să fie revelate, omul trebuie să le descopere flacăra și să trăiască în mijlocul lor. O minune e Mina — o minune îmbătătoare, ca aroma florilor dintr'un parc alpin — o altă minune, fascinantă, Ida. Dacă n'ași fi prețuit viața, aș fi trecut pe lângă ele ca pe lângă niște moșoroaie de țărână. Orbii nu văd niciodată soarele și de aceea se înspăimântă de întuneric, cred că totul se petrece în întuneric... Dar Dav? Nu, la el e altceva. Sunt consecințele dezastruoase ale unui idealism exagerat. Idealism, idealism, câte victime ai devorat tu? !...

Pe străzi n'au mai întârziat decât agenții pazei de noapte. Când nu te întâlnești cu nimeni noaptea în oraș, ai impresia că mergi printre morminte. Roboții în uniformă par ciocli, iar trăsurile, adormite în stație, care

funebre. Dacă ar fi aici și Gogu și Cato și Anghel și Oli, mai ales el, ce splendidă procesiune macabră am deslănțui noi printre aceste cavouri, în acest cimitir în care cineva a fost... înmormântat pentru a mia și a câta oară ? !

L-am dus pe Dav acasă, pe urmă m'am întors cu Matei în cartierul nostru. Aceeași pustietate peste tot. Nici un om cu chef, nici o femeie cu ochi strălucitori. Pluteam într'un decor parcă transcendent. Sufletele noastre erau pline de o metafizică ciudată, incompreensibilă, dar niciunul nu voiam să rupem armonia dansurilor interioare oficiate de rachețele gândurilor.

Pe fiecare ne purta instinctul unui mecanism biologic, rămas treaz deasupra tuturor reveriilor encefale și mai prețios decât toată fosforescența acestor feerii din neant. Imbrățișam în momentele acelea fiecare câte un univers, fără a ne da însă seama că cel mai scump lucru e ceea ce ignoram aproape permanent: vitalitatea din noi...

— Știi ce-ar fi mai frumos acum? îmi spusese Matei într'un târziu. Să mergem la „fete“.

Nu. Acolo nu fusesem niciodată. Nu fusesem nici chiar cu Sergiu în orele lungi de vagabondări nocturne. Auzisem de multe ori povestind dimineața, în clasă, pe câte unul din colegii mei, despre plăcerile unor astfel de escapade. Dar nu mă tentaseră niciodată. Ceea ce e cumpărat n'are nici o valoare, numai ceea ce puteam fura constituia pentru mine o plăcere—o plăcere de a mă juca cu bibeloul furat din vitrina sentimentală a femeii. Experiența lui Cato, apoi, fără a fi singulară, mă înspăimînta — mai ales datorită și faptului că, necunoscând-o, îi atribuiam consecințe cu mult mai grave decât pot fi ele în realitate. Cato

era cel mai fidel pacient al unui doctor de boli venerice...

Matei îmi argumenta că singura operă valabilă a civilizației de pînă acum este și va rămîne bordelul. Omul de astăzi nu-și mai poate permite luxul de a pierde timpul angajîndu-se în aventuri don-juanești, care presupun, în orice caz, câteva zile pierdute în prealabil pentru o singură oră intimă. Numai oamenii care n'au nici un rost, numai epavele societății se mai ocupă cu aceasta, ceilalți și-o procură, această oră, automat, ca o excursie într'o Australie exotică prin vizionarea unui film de cinematograf, sau ca un aperitiv luat într'un bar modern, unde bagî moneda și ți se servește imediat sandwichul preparat cu solitudine. Bordelul va fi, pe lîngă fabrică, spunea Matei, biserica omului civilizat de mâine.

— Timpul începe să fie mai prețuit decât altădată, îmi perora el cu seriozitate; omul, conștient de scurtimea vieții lui, devine mai activ și prețuește mai mult ceace este etern, decât ceace este efemer.

Instinctele sale se vor asemăna cu necesitățile unei mașini, satisfăcute repede, fără ca această satisfacere să întrerupă prea mult timp activitatea... Omul tinde să-și distrugă individualitatea sa, conștiința acestei individualități mai bine zis, pentru că în fond nu numai ea există. Conștient de mica sa importanță în spațiu și în timp, el vrea să renunțe la personalitatea proprie și să devină o forță într'un tot...

Tendința omului de astăzi este de a-și confunda individualitatea sa cu individualitatea globului terestru...

Matei începuse să vorbească înflăcărat, ca și cum ar fi declamat o poezie. Îmi plăceau cele spuse de el, dar l-am întrerupt totuși, odată:

— Toate le-ar face omul și această civilizație înspăimântătoare, dar un singur lucru nu va putea niciodată: Să distrugă moartea, cum ți-a spus-o adineaori și Dav.

— Vezi, tocmai de aceea cred eu în această civilizație, deoarece am certitudinea că ea va face și lucrul acesta. Vor rămâne odată câțiva oameni nemuritori. Diagnosticul bătrâneții este aproape descoperit. În curând oamenii de o sută de ani vor fi tineri ca noi. Pe urmă se va găsi și leacul morții — această obsesiune a epavelor omenești. (Mi-a spus asta cât mai accentuat, cu o mare siguranță în glas). Va rămâne o societate de oameni mai tari decât natura, cari vor stăpâni universul și dacă, atunci vreunul din ei va mai muri, moartea și-o va datora numai vreunui accident, nici decum unei legi a firei... Evoluția vieții ne arată aproape clar acest lucru: la început n'a fost nimic, astăzi e omul, ajuns aici printr'o dezvoltare naturală a germenului vital. De aici în colo omul va evalua artificial, distrugând orice „implacabil“ al naturii. Căci deaceia există această evoluție, pentrucă natura să fie depășită...

www.ziuaconstanta.ro

Il lăsam să vorbească și îl ascultam vrăjit. Era de un romantism impetuos. Numai o imaginație adolescentă putea atinge limitele unei astfel de fantezii, în care, la dreptul vorbind, poate că există și ceva verosmil. Ceeace spunea Matei, rămânea însă plauzibil prin convingerea cu care el își exprimau fiecare credință, fiecare vis. După el, nu va trece mult și vom ajunge la realitatea unui univers absolut artificial. Atunci va exista și un Dumnezeu autentic: un fel de conducător suprem al acestui univers, ales de oameni, cum se alege astăzi un președinte de republică, pe un termen limitat, în vederea unei mai perfecte regizări

administrative a astrelor, în vederea unei centralizări administrative a universului. Cel mai demn din acești conducători va fi în cele din urmă beatificat: primul sfânt, al noului calendar...

Concluziile se depăneau, majestuoase. Spre sfârșit, l-am întors la realitate, făcându-l să-și continue deducția sistemului său fantastic, în vederea realizării comicului, de data aceasta, deoarece verva nu și-o putea stăpâni. Fără a distona cu punctele de plecare, am început acum amândoi, să deșirăm din mosorelul creierului firul miraculos al imaginației, până când ne-am simțit oboșiți.

Stăteam — când ne-a surprins realitatea — în colțul unei străzi și vorbeam amândoi — vorbeam, vorbeam impetuos, ca și cum am fi fost îndrăgostiți de toate stelele dintr'odată, Cuvintele noastre răsunau, fugind printre ziduri, cu aceeași rezonanță cu care o piatră colțuroasă alunecă printr'o conductă goală. Rigiditatea nopții abstracte și lirice făcea să le crească frumusețea încorporată. Cuvintele noastre sbureau pe străzi ca niște păsări nocturne de cristal...

Acasă Sergiu scria. La ora aceasta — era patru — Sergiu scria!

Nici acum nu te-ai culcat, Sergiule! Ce faci acolo ?

— O poezie.

— O poezie! Ha, ha, ha!.. Bravo, băiatule! După miezul acestei nopți întregul univers e plin de poezie! Fericiți acei ce nu pot dormi...

— ...Fericiți cei îndrăgostiți că a acelora este împărăția pământului! se ridică el radios, tăindu-mi exuberanța sacadat, solemn și cu patos. Gravita de o bucurie imensă.

— A, prin urmare, Sergiule?.. Da, o poezie!

Totul începe prin poezie, totul e poezie, totul va rămâne poezie... Sergiule, dă-mi mâna — și nu te mai chinui să scrii poezii. Admiră poezia vieții — celelalte poezii sunt bune pentru coș, pentru aprins focul, pentru șters la... nas. Numai oamenii simpli sunt poeți adevărați; ceilalți poeți sunt niște cotoi oribili care știu să prestidigiteze cuvintele, dar încolo nu mai știu nimic... Ești îndrăgostit! Bravo, Sergiule, asta e cea mai genială poezie pe care o poți cânta...

Captivat de ebrietatea ditirambului meu, a strâns hârtia de pe masă, a mototolit-o cu furie în pumn și a aruncat-o vijelios în colțul de peste sobă:

— Afurisită slăbiciune a oamenilor perfizi și vicioși... N'a poezie!.. Nu pot să scriu nimic. pentru că n'am nimic ascuns în suflet.

— Foarte bine. Acum, oameni sinceri și în toată firea, hai să ne culcăm, pe urmă îmi vei descrie și muza care nu te lăsa în pace, îi spun, de data aceasta, definitiv natural.

Din jocul fanteziilor cu Matei, mă alesesem cu un lirism exorbitant. Surpriza că Sergiu face o poezie mi-a dat, pentru un moment, ocazia să mi-l descarc cu toată violența. Pe urmă, calmat brusc, am devenit liniștit, ca și cum m'aș fi întors dela o muncă istovitoare. Prin asemenea stări de precipitări sufletești scurte și tonice treceam de multe ori, întotdeauna în urma unui eveniment ce m'ar fi putut dispune intens, sau dintr'o simplă înflăcărare personală, neinfluențată de nimic exterior. În noaptea aceasta mă dispusesem numai vorbind cu Matei, așa cum deobicei poți deveni foarte vesel, cântând, chiar dacă pornești dela o stare de tristețe...

Sergiu m'a pus în curent.

Era și el îndrăgostit. O fată urmărită de câteva săptămâni. Cunoscută — nu interesează

cum — sedusă, astăseară, la o plimbare în doi, îmbrățișată, sărutată — o fată fermecătoare!.. Elevă la școala de comerț, inteligentă, cultă, cuminte. Nu știu, Sergiu halucina sau povestea aievea?.. Ceeace spune el se părea că e subiect de basm, cu atâta pasiune vorbea, elogiindu-și la fiecare frază fecioara pe care o găsia unică în acest oraș, unică în lume. Era nebun de fericire.

— Și de ce voiai să scrii poezii? îl întreb după ce-mi povesti totul.

— Voiam să fiu permanent cu ea, s'o transpun într'un cântec, s'o strâng într'o foaie de hârtie cum aș strânge-o în brațe. Dar nu puteam să scriu nimic, deoarece sunt prea încărcat de bucurie... Intr'o grădină plină cu flori, cel mai frumos buchet ți se pare prea puțin, prea insuficient. Sufletul meu e o asemenea grădină... Horia, oare există ceva mai pasionat decât dragostea?

— Ceva mai pasionat decât florile există, Sergiule?

— Da, cerul...

— Și decât dragostea, viața.

A doua zi de Paște am găsit-o pe Mina la biserică. În aceeași uniformă școlară, în acelaș loc în care o găseam în orice duminică. Toată veselie de afară nu prețuia nici cât o fărâmitură din nordica sa seriozitate imobilă.

Am stat tot timpul retras în fundul din dreapta, ca pe ghimpi. Fascinația de afară mă chema, corurile mi se păreau artificiale și banale; atmosfera din biserică, inundată de soare și cascade inverse de tămâie, mă sufoca. Cum vor fi putând sta oamenii aceștia pe o vreme atât de frumoasă, aici? Da, fără îndoială, toți stau forțați de ceva, cum stau și eu — numai că ceeace mă obligă pe mine să stau aici e

Mina, pe când ceeace-i obligă pe ei e o prostie a lor.

La ieșire am atins-o ușor de braț, făcând-o să tresară, surâzând. Era singură.

— Ah, bine că s'a terminat!

— Ce să se termine?

— Comedia asta ratată.

— Comedie?.. Ratată?! Ce te face să vorbești așa? Asta nu-i o comedie.

Mi-a ripostat, în glas cu o siguranță care trăda o profundă religiozitate.

Aș fi vrut să-i răspund, să-i spun ceva, dar iarăși m'am abținut.

Am luat-o de braț. Eram, fără îndoială, singurii elevi din orașul acesta care aveam curajul să mergem la braț pe stradă, prin lume, prin fața privirilor profesoriale. Ignoram totul. Deasupra lumii se ridica iubirea — lumea sufletelor noastre. Nu mă temeam de severitatea profesorilor mei : voiam, în mod demonstrativ aproape, să le arăt că iubesc și lecțiilor lor de morală, voiam să le răspund că morala nu se învață, purtarea frumoasă nu se impune cu forța — ele sunt naturale. Mina, la rândul ei, nu se simțea persecutată decât de o singură profesoară, cea de matematici. Toate însă ar fi privit-o cu ochi de monștri geloși văzând-o la brațul unui băiat — ele care altă dată se asemănau poate cu desfrânatele străzilor... Ah, școală, școală, instituție în care este interzisă libertatea, în care tinerele fete, „les jeunes filles en fleurs”, învață să se rafineze, sau să se abțină dela viață, pentruca pe urmă să cadă în vertigiile ei brusc, cu o pasiune dezastruoasă — ca un îndrăgostit al mării reținut ani întregi de a o vedea, pentruca, în cele din urmă, primul contact cu ea să se închee sinistru!..

Mina știuse să se ferească de toate acestea. Ea nu voia să fie ipocrită și de aceea se plimba

acum cu mine. Îi admiram spiritul de emancipare, cu atât mai mult cu cât el era cultivat în centra unor regulamente care prejudiciază tinerețea infinit mai mult decât o favorizează. Cunoscând libertatea în toată plenitudinea ei, Mina devenise conștientă, mai conștientă de rostul existenței sale decât cele mai cuminte fete de pe băncile școlii. Cuminența e o noțiune acreditată. Mina știa lucrul acesta și voia să rămână cuminte, fără a căuta să-și afișeze această calitate de paradă. „Când fetele *cuminte* vor termina școala, vor deveni aproape femei de stradă; eu voi rămâne tot așa cum sunt acum”, mi-a spus într-o zi cu o admirabilă sinceritate.

Mergeam printre comorile de clorofilă și mărgean, atenți numai la dansurile din piepturile noastre și liberi ca niște zei printre ghimpoasele convențiuni sociale...

— Mina, o întrebai, înaintând pe alea de sub Tâmpa, de când te-am cunoscut — ți-aduci aminte, o seară, pe aici — n'am văzut niciodată pe fața ta un zâmbet prea strălucitor de bucurie. Intotdeauna o sobrietate aproape jalnică, dar nu mai puțin frumoasă, mă făcea să-ți atribuesc dureri mari, care te neliniștesc...

— Așa sunt eu. Când râd să nu crezi că sunt mai fericită decât atunci când par melancolică. Fericirea e doar un miracol interior. O casă poate părea tristă, interiorul ei însă poate fi mai vesel decât al unui palat. Nici când plâng n'aș putea spune că-s prea tristă...

— Firește. Plânsul procură o satisfacție care anulează o durere. Dar, cu toate acestea, e o slăbiciune a plângerii...

— Poate. Și totuși eu am plâns de multe ori. Nu însă de durere, ci din revoltă, din neputința de a arăta cuiva inconștiența actelor sale. Am plâns când m'a acuzat pe nedrept o

profesoară, fără a-mi da voie să mă explic; am plâns când cei mai mari decât mine abuzau în fața mea de această superioritate care nu este o calitate ci o ajungere...

— ...O slăbiciune a vieții... Dar, Mina, — asta am vrut să te întreb astăzi din primul moment — la biserică de ce te duci cu atâta regularitate? S'ar părea că... Dar nu!.. M'a intrigat mult faptul acesta și, de multe ori m'a enervat chiar — te rog să mă ierți! — deoarece atâtea zile frumoase trebuia să te aștept în fumăraia aceia...

Vorbiam direct, cu o sinceritate irezistibilă. Știam că în fața Minei nu voi pierde nimic prin aceasta, ea dovedindu-mi aceiași sinceritate... M'a privit puțin surprinsă. Evident, nu se aștepta la o astfel de întrebare, care pentru ea rămânea pur și simplu absurdă. În ochi i-a plutit, un moment, o mirare adâncă.

— Dece? Foarte simplu: Dumnezeu, răspunse cu un ton cochet, situat între glumă și cea mai conștientă seriozitate, aproape dezarmându-mă prin simplitatea răspunsului ei.

— Dumnezeu?!.. Dar mai crezi că există un Dumnezeu, așa cum ne spun părinții noștri, cum ne învață profesorii și ne mint toate cărțile?

— De bună seamă. În cece au crezut atâtea miliarde de oameni în atâtea secole nu poate să fie o minciună. Argumentul cel mai puternic e că atei periculoși o viață întreagă bisericii, au sfârșit prin a mărturisi de bună voie credința în Dumnezeu... Știi lucrul acesta, nu? făcu ea insinuant.

— Știu, am învățat la Religie așa. Dar mai știu, Mina că ateism pur nu poate exista. Fiecare om crede într'un Dumnezeu și din moment ce crede în el, nu poate fi ateu, chiar dacă nu e creștin, chiar dacă el crede în Natură, în flori sau în statui. Dar în afară de om, nu există

nici un Dumnezeu. Totul e o minciună de care se folosesc tiranii...

— Cum, Domnul Nostru Isus Christos? făcu ea aproape speriată.

— Să-l lăsăm pe el. A fost și el un om, ca oricare om, — dacă dubla sa viață, romanțată pe rând de cei patru evangheliști, conține vreun pic de adevăr.

— Vai! dar cum poți vorbi așa?

— Așa-i, Mina. N'a sosit încă timpul marilor Adevăruri, dar el va sosi!.. Privește aceste biserici, am început să-i declam, ele sunt cristalizarea aurului din mocirla lașității omenești. Privește aceste școli, ele sunt instrumentele cu care mâna moartă a Trecutului nu ne lasă să descoperim în prezent adevărurile imense ce l-ar anula definitiv. Totul, totul, totul, e ipocrizie, lașitate și inconștiență, Mina. Numai noi existăm. Dragostea noastră, bucuria de a fi împreună, fericirea de a-ți vorbi, de a te purta la braț! E cea mai vie realitate, cea mai palpitantă și cea mai adevărată religie, Mina!..

Pe bună dreptate, ea m'a făcut atent că prin jurul nostru trec oameni. Deși aproape toți cei care treceau păreau dominați de aceeași preocupare sentimentală, am micșorat totuși tonul, pentru a scuti urechile pietonilor diverși de tentațiile indiscreției.

— Dece vorbești așa? mă întrebă pe urmă ea cu o bunătate maternă. E aproape nesperios...

Ah, nu voiam s'o contrazic. Avea asupra mea o putere prea mare de sugestie, pentru a nu face așa cum îmi dictau privirile sale, fluturi acustici ai glasului său. A trebuit să-mi frâng elanul cu care începusem să-i țin discursuri, tot așa ca și cum aș fi vorbit cu Dav, sau cu Matei, sau cu toți prietenii mei dintr'odată și, în acelaș timp, a trebuit să renunț la manifestarea unei revolte pe care mi-o antrenasem

în clipele de așteptare din biserică și să mă întorc la Mina, la frumusețea acestei zile, la fericirea din față. În definitiv, pentrucă-i spuneam eu Minei toate lucrurile astea?... Cu o femeie, oricât de inteligentă ar fi ea, nu e nimerit să discuți probleme intelectuale — și cu atât mai puțin în timpul plimbărilor sau întâlnirilor de dragoste... Da, e adevărat, Mina mi-a contrariat de atâtea ori această părere, ca și cum ea ar fi fost o excepție a sexului său, dar, cu toate acestea, găseam că e mai frumos, cuvintele sunt mai colorate, sufletele mai pure, când vorbeam numai din plăcerea de a vorbi cu ea.

— Mina vrei să vizităm o expoziție de pictură admirabilă? o întreb după ce am parcurs întreaga alee și ne-am întors iarăși până la jumătatea ei. Găseam, pentru prima dată, că a ne plimba așa, ca toată lumea, e oarecum prostesc. Dragostea noastră nu e o dragoste obișnuită; ea are nevoie și de alte decoruri decât numai cel vulgar, utilizat de toată lumea.

Firește, a acceptat. Voiam să o duc să-i arăt și ei frumusețile de eben și ulei, în fața cărora simțisem o puternică emoție cu câteva zile mai înainte, din salonul împodobit cu tablourile și statuetele lui Mattis Teutsch. Bucuria de ai împărtăși Minei aceste revelații estetice, concretizate de mâna măiastră a artistului sas, era tot așa de mare ca și cum i-aș fi arătat niște giuvaeruri proprii. Un lucru pe care-l admiram eu nu puteam crede că-i va rămâne indiferent Minei.

Am urcat, ținându-ne de braț, sărind voioși câte trei trepte dintr'odată, scările ce duceau spre sala de expoziție. Exultam de o bucurie copilărească. Era lume foarte puțină — aproape nimeni. Lângă ușă, în dosul unei mese fragile, un bătrân uscat, cu un imens guler tare

și o cravată al cărei nod, tot atât de mare, se sprijinea pe piept mai mult decât în deschișătura gulerului, parcurgea, pe sub ochelari, coloanele unei gazete, părând mai mult plictisit, decât obosit. În jurul lui era o lume tânără, fecioare svelte, viziuni magnifice ale vieții — o panoramă de galbe superbe, o cromolitografie de energii virile. Aceste bibelouri de femei miniaturizate și privite printr'o optică selectă, sculptate de o daltă entuziastă ca un cântec, te făceau să tresari ca un resort deschis.

Mina era îmbrăcată în acelaș negru ca și admirabilele jucării de lemn sau de ipsos. Dar ea era reală, la brațul meu ; acelea, aplecate în dansuri galeșe, ori ridicate în atitudini falnice, ca gâtul unor lebede de ivoriu carbonizat, păreau neîntrecut de frumoase, de seducătoare, de virgine, dar toate rămâneau aparențe.

Când am vizitat pentru prima oară acest salon de înaltă și viguroasă artă modernă, în fața fiecărei statuete, în fața fiecărui tablou, m'am putut repede rupe de realitate pentru a mă cufunda în plasticitatea viziunilor lor, într'o identificare perfectă a eului cu viziunile ; acum nu mă puteam înstrăina o clipă de Mina. Observam cum se bucură și ea, cum prețuește și cum simte, ca pe un deliciu, frumusețea fiecărei creații, cum zâmbește de emoție și alunecă în voluptatea ireală a admirației. Simțeam în acele momente satisfacția ghidului care observă pe figura însoțitorilor săi reflexul frumuseților admirate și care ar vrea să le spună, încântat, în orice moment : „Vedeți, ceeace vă arăt eu e demn de admirat...” Eram ghidul Minei, pajul ei care o ținea de braț. Dacă unul din acele nuduri svelte și exuberante ca o melodie de clarinet, s'ar fi coborât de pe piedestal și ar fi crescut până la o

mărime naturală în fața noastră, sunt sigur că n'aș fi ezitat nici o clipă în a o prefera tot pe Mina. Eram indestructibil legat de ea, ca două suflete în acelaș corp.

În expoziție numai rămăsesem decât noi și bătrânul dela ușă. Cercetam fiecare bucată în parte, amănunțit, cu gesturi de experți, fără a nici măcar diletanți.

— Privește această mică prețiozitate: parcă-i o vestală egipteană în extaz. Și, totuși, câtă deosebire între arta primitivă a basoreliefurilor din cărțile noastre de istorie și această realitate adorabilă a artei moderne. Dar tot... parcă nu înțeleg un lucru: de ce toate figurile acestea au o constituție, o arhitectură corporală atât de deosebită? Coapsele acestea sunt admirabile și bustul și membrele extrem de lungi, însă nu-s deloc reale. Observi, e o formă intermediară între femeie și cocor — îmi explica cu naivitate și mă întreba Mina aproape la fiecare operă.

Cum i-aș fi putut explica eu mai bine aceste nedumeriri? Artă nu se discută niciodată, ci se admiră. Ea nu cunoștea îndeajuns adevărul acestui postulat.

www.ziuconstanta.ro

Aproape de ieșire, Mina se opri în fața bătrânului, de data aceasta distrat în examinarea unor fotografii dintr'o carte masivă și ireproșabil executată tipograficește, întrebându-l cu o drăgălășenie sburdalnică.

— Ale cui sunt toate aceștea? Și îmbrățișă cu niște ochi de copil inteligent întreaga colecție de bijuterii artistice din jurul nostru.

Bătrânul, plăcut surprins de această curiozitate admirativă, se ridică de pe scaun, se luminează dintr'odată la față și răspunse prietenește, într'o românească puțin alterată:

— Până acum au fost ale mele, dar m'am plictisit de ele, nu mă mai interesează și

de-acum încolo vor aparține numai celor ce le-admiră. Pentru mine există altele, nezămislite încă și numai acelea mă mai interesează deocamdată.

— Dumneavoastră ați făcut toate acestea! întrebă pe urmă ea cu mirarea crescută.

— Da, domnișoară, eu. Pentru că iubesc tinerețea cum încă nu știi s'o iubești dumneata, am făcut toate acestea, crescute din sufletul meu, cioplite de mâna mea.

— Dar... de ce sunt atât de ciudate în frumusețea lor?

— Ciudate?.. Nu-s deloc. Așa îmi place mie să le văd, Altfel n'ar fi atât de frumoase... Dumneata știi, ți-a mărturisit vreodată domnul care te însoțește, cum ești văzută de sufletul dumnealui? făcu el, zâmbind camaraderește și arătând spre mine, care rămăsesem rezervat la o parte.

Această surpriză m'a făcut să roșesc. Oricum, bătrânul îmi rămânea simpatic, cu atât mai simpatic cu cât voia dintr'odată să fie tânăr, tânăr ca noi, prieten al nostru, al celor tineri. Ii admiram acest curaj boem. Care dintre ceilalți bătrâni s'ar fi „demis“ până acolo încât să stea de vorbă prietenește cu niște... copii?

Mai târziu am aflat însă că bătrânul ne jucase o farsă: nu el era artistul.

Când coboram scările, gândindu-se la tot ce văzuse sus, Mina mi-a spus:

— Câtă tinerețe nebănuită poate exista într'un suflet de artist!..

— Vezi, Mina? i-am răspuns prompt, întorcându-i ideea. Dacă într'un suflet de bătrân poate exista atâta tinerețe și înflăcărare, îți dai seama câtă poate exista într'unul de adolescent?..

M'a înțeles, desigur, deoarece pentru după

amiază mi-a promis că vom merge împreună la „Pietrele lui Solomon“ să asistăm la serbările junilor, pe iarbă verde.

„Junii“ sunt niște bătrâni panduri cu suflete de copii...

CAPITOLUL XI

Mai — luna tuturor priapismelor

Suntem în mai — luna tuturor priapismelor. Diminețile sunt fascinante, serile pline de miracol.

Orele de curs, insuportabile, le petrecem într'o frenezie înăbușită. Se apropie sfârșitul anului și trebuie să intensificăm activitatea de a sta în bănci, ca niște condamnați la paralizie și a asculta chinuitoarele răspunsuri pe care profesorii le trag grăbiți, din gura băeților, provocându-le dureri mai mari decât extragerea unor măsele cariate, pentru a completa unele formalități pe cât de inutile, pe atât de odioase. Mai e numai o lună și vom scăpa.

Vom scăpa! Vom scăpa!...

www.ziuaconstanta.ro

Entuziasmul ocnașilor eliberați, nu poate fi mai mare decât al nostru. Nu, imposibil! Pe fața fiecăruia se observă bucuria și nerăbdarea de a termina cât mai repede cu școala. Într'o oră, într'o singură oră, vom uita tot ce-am învățat în șapte ani de liceu. Vom constata că nimic din ce-am cunoscut până acum nu e util și că ne-am hrănit spiritul numai cu ciuperci — carnea fragedă a merelor și a prunelor din livezile însorite ale vieții, o vom descoperi abia de-acum încolo. Tot ce-am învățat până acum au fost învățături de-ale Trecutului. Trecutul nu valorează doi bani;

toate operele lui sunt insuficiente deoarece niciuna nu poate satisface instinctele vitale ale omului contemporan. Oh, e dureros cu câtă seriozitate privesc dascălii noștri operele trecutului; e dureros cu câtă nerușinare le ignoră pe cele ale vieții. Profesorii: niște bureți retroactivi ai cărților...

În prima săptămână după vacanță am avut un mic conflict cu Trefusi. Un debut, dacă se poate spune. Joi, în ora de latină, venise la școală foarte enervat, deoarece peste noapte i se întâmplase o nenorocire la internat, unde era pedagog, și anume, cei cinci colegi ai noștri interni, săriseră noaptea pe fereastră pentru a se duce în oraș să petreacă. Cei din clasa a șasea, pentru a glumi, fără să prevadă însă că această glumă va avea urmări sinistre, construiră în camera celor plecați, din paturile rămase goale, dela fereastră până la ușă, „Podul de peste Dunăre“. Picioarele celor cinci paturi, unele în poziție normală, altele răsturnate peste acestea, acoperite de păturile, care se ridicau și se lăsau, pastișau în mod destul de caraghios brațele imense, „ușoare ca o dantelă ale podului de argint de peste bătrânul Danubiu“ — poetizate cam în felul acesta în impresiile fugare și arhaice din „România pitorească“. Lada de gunoi fusese înaintată la gradul de locomotivă ce traversează tunelul alb de peste bătrânul fluviu, iar scui pătoarea, umplută cu apă, fusese cu precizie echilibrată în vârful unui picior de pat, ca o căciulă mocănească plină cu lapte și înfiptă în vârful baionetei dorobanțului de pe țărmul dobrogean. La cea mai mică deschidere a ușii, scui pătoarea cădea în capul celui ce voia să intre. Arhitectii podului crezuseră că aventurierii se vor întoarce pe poarta internatului, care avea să fie deschisă după miezul nopții de vreun ser-

visor „cumpărat“ și vroiseră ca la intrarea în dormitor să-i primească mai întâi dușul scui-pătoarei,..

Evenimentele s'au petrecut însă invers.

Evadații se întoarseră tot pe fereastră, lăsată în acest scop deschisă, cu prudență. Dar, pe la ora patru, când se întorceau în grup, destul de bine dispuși, ridicându-se pe gardul de fer al internatului de peste care aveau să escaladeze fereastra pe rând, au fost simțiți de sensibilitatea nocturnă a scrupulosului pedagog, un desăvârșit slujitor al datoriei morale. El, ca de obicei, în cămașa de noapte, la cel mai mic sgomot sesizat, cerceta în persoană, toate dormitoarele internatului, spre a surprinde cauza și autorii dezordinei nocturne. De data aceasta, când a deschis ușa dela dormitorul clasei a șaptea, ceva dur i-a căzut pe umărul stâng, inundându-l de sus până jos cu fluvii răcoritoare de apă. Sgomotul a devenit deodată infernal. Scui-pătoarea de tinichea, după un țipăt strident în mijlocul nopții, a început să alerge, sbierând înfiorător, pe cimentul din sală, ca o roată de car rostogolită pe caldarâm în clipa celei mai perfecte tăceri într'un adormit oraș patriarhal. Ușa deschisă larg pentru a permite înaintarea violentă a indiscretului pedagog, înfuriat pe neașteptate, lovește capătul podului și-l prăbușește la pământ ca pe o construcție făcută din bețe de chibrituri. Prăbușirea acestui pod făcu un sgomot egal cu prăbușirea unui veritabil pod de beton armat întins peste un Danubiu real... Domnul pedagog o clipă a crezut că se dărâmă internatul, a doua clipă avu luciditatea, născută din spaimă, să creadă că involuntar a comis opera unui anarhist și a treia clipă, aproape leșină. După întoarcerea butonului din perete, dezastrul era însă clar și adevărații anarhiști surprinși.

Pedagogul răstignit în ușa, livid, părea în lunga-i cămașă de noapte cusută cu floricele oltenești de arnici și împodobită în șiroaie lungi de apă, un Christ înfășurat într'un giulgiu. Trei dintre autorii cataclismului apucaseră, spre nefericirea lor, să intre înăuntru; al patrulea, Bibi, cel mai voluminos elev al liceului, rămăsese pietrificat călare pe fereastră, cu un picior în infernul din interior, cu cellalt în paradisul de afară. Pe gard, sprijinit de peretele internatului, ajutându-l pe Bibi să intre, Toma, ultimul cavaler, se afla în cea mai penibilă dilemă: dacă ar mai intra pe fereastră acum în fața celor dinăuntru și în lumina puternică a becului electric, gestul său, cu tot tragicul situației, ar produce ilaritatea tuturor (poate de aici i s'ar naște și vreo poreclă!..); dacă ar intra decent pe poarta internatului, va trece incontestabil printre palmele recunoscute ale domnului pedagog... A preferat, deci, să sară înapoi în stradă și să dispară... La raportul care a fost imediat făcut, niciunul din cei arestați n'a putut da vreo indicație precisă asupra absenței lui, dar toți știau că el n'a fost cu ei, și că dela prânz n'a fost văzut de nimeni în internat.

Până dimineața, cei patru „aventurieri“ au fost încuiați în silențiu și timp de două săptămâni apoi, în toate după amiezile, li s'a ridicat libertatea de a mai ieși în oraș. Noaptea, evident, această libertate se putea fura, cu mari riscuri însă. Cămașa oltenească a domnului pedagog, a devenit din noaptea aceea celebră...

La școală dânsul, neputând face uz de aceleași mijloace represive și contondente, întrebuințate cu mare frecvență în districtul regatului său pedagogic, recurgea la altele mai puțin sensibile, dar înfiorător de grotești. Mo-

rala sa era o escadrilă de bombe încărcate cu gaze asfixiante produse de celuloza creierului său prin intermediul unui limbaj scabros.

Când a intrat în clasă, prima jumătate de oră a sacrificat-o instrucției cazului celui „de-al cincilea“, care noaptea lipsise, dar acum se afla la curs.

— Ei, ia să-mi spui, domnișorul Barbu, unde mi-ai fost azi noapte? încep interogatoriul.

— Am fost acasă, domnule profesor. De eri dela prînz; mi-a venit mama și-a trebuit să plec — era o chestie foarte urgentă, răspunse inculpatul, care fusese pus în curent în tot ceea ce se petrecuse în absența sa și care fusese în prealabil instruit de cele ce avea să răspundă la rechizitoriu.

— Ba nu, zău, da 'voi plecați așa, când vreți voi, fără să vă cereți de la nimeni? Mă, da mai e un afurisit de director acolo, mai sunt pedagogi, cum să plec așa — voi nu vă'n-trebați deloc? făcu el cu naturalețe proprie, clătînd capul cum ai clătina o tîgvă ce trebuie așezată forțat într'un băț.

S'a mulțumit să nu înainteze mai departe în cercetarea cazului, din lipsă de dovezi palpabile și mai ales din teama de a nu aduce vorba despre cele ce i s'au întîmplat persoanei sale cu câteva ore mai înainte.

Pe urmă, căutînd un sfert de ceas, printre cei douăzeci și opt de figuranți ai catalogului, pe unul „cu care să mai stea de vorbă puțin“, ochii i se opresc deasupra paginei întîia și buzele-i rostesc, cu certă amărăciune din ambele părți, numele meu.

— Astăzi aveam de tradus din Tacit, spun deplin stăpîn pe glas.

— Știu, știu. Da ia să bine voești să-mi traduci mătăluță mai întîi ceva din *Tristia* și

Pontica... Da, vino mai încoace, vino aici lângă mine, că pe acolo nu te lasă domnișorii ăia în pace..., mă chiamă el lângă catedră, pentru a mă lipsi de sugestiile vecinilor din bancă, ce-mi erau atât de necesare la traducere, mai ales că el voia să-i traduc astăzi din Ovidiu, autorul pe care nu-l făceam Joia, ci Sâmbăta. Metoda aceasta nouă o inaugura acum, și tocmai cu mine. Melancolie...

Citesc repede dintr'o pagină, câteva versuri, indicate de el la nimereală:

Carmina proveniunt animo deducta sereno:

Nubila sunt subitis tempora nostra malis.
Carmina secessum scribentis et otia quaerunt:

Me mare, me ventis, me fera iactat hiems;
Carminibus metus omnis abest: ego perditus
[ensem

Haesurum iugulo iam puto iamque meo.
Haec quoque quod facio, iudex mirabatur
[aequus;

Scriptaque cum venia qualiacumque leget.
Da mihi Maeonidem, et tot circum orbice
[casus;

Ingenium tantis excident omne malis.
Denique secu....

— Ho, ho, mă întrerupse el. Citești ca o râșniță de pâsat... Ba nu, dragu' meu, tu n'ai învățat nici acum să scandezi' ce dracu, că un anișor de zile numai cu asta v'am bătut la cap? îmi găsi imediat un motiv evident, pentru a mă face să cred că nu știu nici atât. Ia tradu?

Ajutat de reminiscențe și adnotările salvatoare din jurul paginei, încerc să traduc, așa cum știam că pretinde el să fie tradusă o elegie de Ovidiu:

Poeziile provin și-s născute dintr'un suflet
[senin:

Timpurile noastre sunt întunecate prin
[relele care m'au ajuns.

Poeziile cer retragere și liniște celui care
[le scrie:

Pe mine mă sbuciumă marea, vânturile și
[sălbatica de iarnă.

Toată groaza e departe de poezii; iară eu
[amărâțul

Socotesc că de-acum deasupra gâtului meu
[va atârna sabia.

Criticul drept se va mira și de aceste lu-
[cruri pe care le fac,

Și va citi aceste scrise în oarecare indul-
[gență.

Dă-mi-l pe Homer și aruncă în jurul lui
[atâtea necazuri;

Tot geniul lui se va nimici în niște ne-
[cazuri atât de mari.

Contrariat de nimereala traducerii, mă in-
troduse în istoria literaturii latine, doar, doar
mă va surprinde într'un flagrant de ignoran-
ță, pentru a-și descărca apoi tot sufletul negru
în capul meu.

— Ia să-mi spui cine a scris și ce este
Héavtontimorumenos?

— *Héavtontimorumenos* e o poezie scrisă
de Baudelaire, îi răspund cu o promptitudine
uluitoare.

— Ce? Cine?.. sări el speriat, ca și cum în
mijlocul scaunului pe care se așezase, s'ar fi
găsit o pioneză pusă cu vârful în sus.

— Charles Baudelaire, repet ostentativ și
accentuat. Vedeam cum l-am prins în cursă.
Dacă îmi dați voie... să scriu pe tablă.

— Ce să scrii?

— Numele acestui autor, fac cu acelaș calm exasperant.

— Da?! Ai început să-mi dai și lecții de-acum?.. Ia să te vedem, cedă el cât se poate de încurcat.

Băeții rămaseră consternați, mai consternați decât el. Trecând prin fața catedrei, dela fereastră spre tablă, le-am aruncat discret o privire magnifică tuturor, ca și cum aș fi primit în momentul acela, chiar din mâna domnului profesor de greacă și latină, un premiu Nobel. Dav, Anghel și Matei, mă aplaudau frenetic din ochi. Clasa era inundată de soare, dar domnul profesor vedea negru. Pe tablă am caligrafiat cu majuscule albe:

CHARLES BAUDELAIRE

După ce — căutând să se reculeagă și să înfrunte incidentul cu toată severitatea, — a examinat minuțios fiecare literă, corbul de pe catedră isbucni spre mine, care rămăsesem, serios, dar formidabil de satisfăcut, la o parte:

— Nu. Nu-i ăsta dragu' meu... Nu știi... Treci la loc... Și-ai face bine să mai lași fata aia în pace, să nu pătească ceva, săraca, dela doamnele ei. Prea-i porți sâmbetele drăgăstos... Ai auzit?!.

La asta nu m'așteptam în momentele acelea, cum nu m'așteptam ca el, profesorul, să-mi ofere un premiu, cu adevărat real... Mina adusă în mijlocul acestei comedii într'un mod atât de vulgar? Imaginea Minei răsărită ca o floare din gunoiul vocal al acestui monstru instructor? Ah, ce ironie crudă!

Am uitat și de joc, și de cursa cu Baudelaire pe care voiam s'o speculez în fața întregii clase și de situația mea. Dav ar fi vrut să-i răspundă că e adevărat, există o poezie intitulată astfel, dar când a văzut întorsătura ri-

dicolă a comediei a uitat și el brusc, ca și mine, de tot ce voia să facă.

— Nu-i vor face nimic domnule profesor, pentru că n'or să aibă pentru ce.

Atât i-am răspuns și-am preferat să tac. Dacă i-aș fi spus un cuvânt mai mult, ar fi fost în stare să o trivializeze pe Mina în fața întregii clase, infamând-o cu o lipsă de scrupulozitate verbală degradantă, pe ea, pe mine, pe toți băeții și pe toate fetele din orașul acesta plin de adolescenți.

Din ora aceea, pentru toate zilele câte au mai rămas să le petrecem împreună, m'am hotărât să-i manifestez cel mai sincer dispreț. La obiectele lui n'am mai învățat nimic, dar nici el nu m'a lăsat corigent.

Când i-am povestit lucrul acesta Minei, ea a râs cum n'a mai râs poate niciodată. Râsul ei mă intimida chiar. Mi se părea că văd dincolo de sinceritatea lui altceva... Dar nu! nu! Era imposibil ca Mina să râdă de mine. Imposibil!

Și totuși din ziua aceea am început s'o iubesc pe Mina mai tragic. Singură suspiciunea că ea m'ar crede prea naiv (așa cum poate i-am apărut din primul moment) și incapabil de a comite asupra ei actele vizate de Trefuși în limbajul său, care-mi răsuna în creier, ca o frază macabră: „Prea-i porți sâmbetele drăgăstos...” mă făcea să tremur de neliniște, mă făcea să ard de un chinuitor foc interior. Simțeam acum o pasiune prea mare față de Mina, pentru a dispune de vreun mijloc prin care să i-o manifestez în toată magnificența ei ideală și carnală.

În ziua de 15 mai, comemoram în fiecare an, toate școlile românești din oraș, adunarea de pe Câmpia Libertății dela 1848, strânși, pro-

fesori și elevi, în jurul mormântului lui Andrei Mureșeanu din cimitirul Groaveri.

Liceul nostru avea inițiativa acestei comemorări, participând la serbare dela primul până la ultimul elev și manifestându-se prin corul care trebuia să cânte de nenumărate ori „Deșteaptă-te Române”, precum și printr’o dizertație, ținută, conform tradiției, de subprefectul liceului, adică cel mai bun elev al clasei a șasea, clasă care trebuia în acelaș timp să depună și o coroană de flori pe monumentul funerar al poetului „redeșteptării naționale”. Toate școlile românești erau reprezentate la această festivitate oficiată în aer liber, prin ultimele două clase superioare. Intotdeauna solemnitatea căpăta un fast falnic.

La ora 10, așa dar, am pornit dela liceu, în rând, cu drapelul în frunte și o coroană superbă de flori, pe un soare strălucitor și tineresc, spre cimitir. Aici trebuia să așteptăm până vor veni toate școlile și apoi se va începe festivitatea.

Eram în cor. Ne aranjasem după voci, astfel ca imediat ce subprefectul își va termina citirea discursului, să dăm drumul entuziasmului nostru tineresc și național, care va contrasta direct cu glasul timid și slab al oratorului, în fața auditorilor tineri, între mormintele tăcute și aromate de giulgiul primăverii, în această atmosferă de ceremonial funebru practicat în miezul unei strălucitoare zile de mai.

În ziua aceea am cântat „Deșteaptă-te Române” cu o înflăcărare delirică. Eram cuprins de nebunia exorbitantă a cântecului. În fața mea, în mijlocul colegelor sale, se afla Mina — și de aceea cântam.

Nu știam ce cânt, dar cântam cu acelaș delir cu care o priveam pe ea, cântam ca să-mi răcoresc sufletul cuprins de o disperare vagă

— cântam numai pentru Mina. În intensitatea cântecului aveam senzația nesfârșit de plăcută că fruntea mi-e deasupra Tâmpei, mai înaltă decât muntele înverzit de lângă mine și că sufletul îmi rătăcește printr'o zonă răcoritoare de voluptăți și deliruri abstracte. Ochii Minei mă întâlneau din când în când, dar privirile îi cădeau, intimidată de prezența vie a privirilor mele îndreptate numai asupra ei. Pieptul său palpita, poate de o emoție regizată prin telepatie de propria mea emoție. Marile înflăcărări au darul de a fi transmise și resimțite în toate sufletele celor din jurul nostru... Ceeace simțeam atunci pentru Mina era o pasiune formidabilă născută din dragostea și disperarea mărită prin autosugestie, de a nu-i putea manifesta în întregime această dragoste. Voiam să-i spun prin explozia atitudinelor lirice, ceeace prin 'cuvinte nu i-aș fi putut spune niciodată, deoarece nu există cuvinte atât de încăpătoare care să fi putut exprima bogăția conținutului meu sufletesc. În baia luminoasă și reconfortantă a razelor de soare care îi cădeau în păr, pe frunte, pe sâni, Mina părea un sfinx viu, electrizat de dansul nebun al nisipurilor imperiale și elegiace din jurul său.

După ce procesiunea s'a încheiat, toți elevii trebuiau să se întoarcă în ordine la liceu pentru a conduce drapelul. Eu am evadat din rând, căutând-o prin mulțime pe Mina. Aveam — nu știu din ce cauză și de unde pornise ea, dar era numai o iluzie — de câteva zile o presimțire tulburătoare ca ea se depărtează de mine. Aceasta mă indamna, îmi împunea să fiu în orice moment lângă ea, altfel agonizam.

Am fost cu ea mai sincer ca oricând în ziua aceea, vorbiam cu ea ca și cum aș fi vorbit singur, cu propriile mele reverii.

— Mina, pentru tine am cântat astăzi cum

n'am mai cântat niciodată „Deșteaptă-te Române“. E un cântec care nu-mi place, dar azi l-am cântat pentrucă n'aveam libertatea să cânt altul și pentrucă, în fața ta, simțeam o necesitate extraordinară de a cânta.

Ea, pentrucă n'avea ce să-mi răspundă altceva, îmi spuse :

— „Deșteaptă-te Române“ e un cântec frumos, de ce nu-ți place? E un imn național și, deci, cu atât mai mult ar trebui să-ți placă...

Și mă privi semnificativ, dându-mi a înțelege că n'o interesează problema pe care prevedea că am să i-o desbat cu amplexare, ca și altădată.

N'aveam pe nimeni atât de aproape de suflet încât să-i pot vorbi larg, să-i destăinuesc toate revoltele, tot disprețul pe care-l purtam tuturor convențiunilor oficiale și ipocrite. Dav, Matei, le cunoșteau și ei ca și mine — în fața lor nu puteam câștiga nici o satisfacție exprimându-mi-le. Mina era aproape de mine; în preajma ei m'aș fi eliberat de această revoltă interioară, mai mult ca în preajma oricui. Dar cu ea nu puteam discuta astfel de lucruri, deoarece ea era femeie și mai ales pentrucă pe ea o iubeam. Iubirea mea n'ar mai fi fost iubire atunci, pe Mina n'aș mai fi privit-o așa cum o privesc acum. În fața femeii pe care o iubești trebuie să-ți sacrifici toate celelalte idei care nu sunt legate de sentimentul viu al amorului. Altfel riști să fii un prost partener în dragoste. Prevăzusem această concluzie de câteva ori, întotdeauna când alunecam, dintr'o revoltă prea mare, sau din teama de a discuta banalități ca orice îndrăgostiți, în asemenea discuții ce nu trebuie să împodobească interiorul nici unui cămin sentimental, dar nu m'am putut remedia niciodată de păcatul de a nu recidiva mereu.

Cu Mina ar trebui să discut numai lucruri

intime, ușoare, simpatice, strict personale, fără gravitate și fără importanță în afară de noi doi, lucruri frumoase ca niște bijuterii de alcov. Sufletele noastre să nu fie niciodată întunecate de furtunile răzvrătirilor din viață, căci doar în iubire vroiam să găesc o consolare a durerilor acumulate în vârtejurile vieții; sufletele noastre să rămână mereu limpezi, vesele și senine ca aceste dimineți de mai, cărorora nici cea mai sângeroasă revoluție nu le-ar putea știrbi nimic din luminosul lor joc de petale și zâmbiri. Dragostea, atunci e dragoste adevărată când reușește să excludă din sufletul martirilor săi orice intemperie vitală; altfel e o dragoste ratată, sau nu e nici atât... Știam toate lucrurile acestea, dar neliniștile din mine, aspirațiile, revoltele erau prea sincere, prea puternice, pentru a le împiedica să iasă la suprafață chiar și atunci când eram conștient că ele sunt inoportune. Pe Mina, apoi, o iubeam prea mult, o confundam cu mine însumi prea mult, pentru a mai face vreo deosebire între unul și altul din eurile noastre.

Mergeam pe stradă www.ziuaconstanta.ro alături de ea. Ceva ciudat mă împiedicase de a o lua de braț. Poate servietele pe care le aveam amândoi în mână, poate altceva, imaterial.

Destul că nu puteam distruge acest parapet și gândul că el există între noi inexplicabil, îmi mărea și mai mult dorința de a prinde brațul fetei. Ar fi fost un act simplu și foarte ușor de realizat, dar exista ceva instinctiv în mine, ce mă oprea de a-l pune în practică...

— Mina, la 20 știi că avem „Comanda“ la Poiană ; va fi invitată și școala noastră ; vei veni, nu-i așa ? o întreb după o bucată de drum făcută printre o mulțime de alte eleve care

mergeau în aceeași direcție și care dispăruseră apoi, pe rând, pe străzile laterale.

— La Poiană ?... Da, voi merge dacă merge și Elisa.

— Dece numai „dacă“? Vor veni toate colegele tale, sau cel puțin aproape toate. Și chiar dacă nu merge Elisa, merg eu... o altă Elisa, nu este așa ?... Pentru această Elisă n'ai merge, Mina? fac zâmbind.

— Ba da, foarte bucuroasă, dar e altceva dacă ar fi și Elisa — nu m'aș simți chiar atât de singură...

— Dar colegele tale ?... N'ai să fii deloc singură.

— Colegele mele se vor despărți atunci, știu, în toate părțile. Camaraderia colegială va fi uitată, pentru alte camaraderii. Fiecare va fi ocupată cu altceva.

— Ei, și ? Chiar dacă am rămâne noi amândoi, ignorați în toată Poiana — și tot va fi destul de frumoasă ziua aceea pentru noi, mai frumoasă poate chiar decât pentru toți ceilalți care se vor lăuda că s'au distrat minunat.

— Laura merge ? mă întrebă după câteva clipe de gândire.

— Sunt sigur : Dav e Fuchs-major, ales de pe acum... Ai să vii, Mina, ai să vii neapărat! Nimic nu e mai frumos în viața noastră de liceu, decât Comanda. Toți băeții și toate fetele să fie liberi o zi, sub cerul aprins, între brazi, departe de cărți și de bănci. Ca în copilărie, Mina, vom prinde fluturi, sau ne vom juca cu flori...

— Uite, nu-ți promit solemn, dar cred, sunt aproape sigură că am să vii, dacă ții atât. Inșă cred că n'ai să mă ignori pe acolo, zâmbi furiș, aruncându-mi o privire fugară ca aripa unui cordon de fluturi negri.

— Vai, dar cum îți închipui ?... Pentru tine

aș părăsi tot din lumea aceasta, numai să mă lași să fiu mereu lângă tine. Pentru mine nici o petrecere nu-i mai frumoasă decât aceasta. Prietenii toți nu fac cât privirile tale, cântecele toate nu-s mai frumoase decât vorbele de pe buzele tale. Și am început apoi să-i perorez înflăcărat : Mina, părul tău e mai frumos decât verdeța codrilor, ochii tăi mai fascinanți ca luminile poenelor, glasul tău mai dulce ca susurul isvoarelor, brațul tău...

— Hai, lasă, numai fi romantic, mă întrepru ea. Improvizațiile n'ating niciodată valoarea poeziilor scrise, chir când sunt făcute cu inspirație.

— Dar poeziile îți plac, Mina? o întreb, vesel că mi-a procurat ocazia acestei întrebări.

— Imi plac când nu sunt prea sentimentale, fu răspunsul ei, egal cu o admirabilă admonestare maternă din deget : „Te iubesc, puiul mamei, dacă ești cuminte?“

— De pildă ce poet îți place mai mult ?

— Dintre poeții români pe care-i cunosc, nici unul. Pe cei străini nu-i cunosc decât până la La Fontaine — atât am învățat la Franceză.

Răspunsul acesta nu mi-a plăcut deloc.

— Am să-ți fac eu o poezie care are să-ți placă, Mina...

— Numai să poți...

Ah, ce frumos răspuns !... Sigur „numai să pot“. O poezie care să placă unei fete ca Mina nu se scrie oricând ; poezii se fac însă mereu, e drept...

Acasă, Sergiu mă aștepta nerăbdător. El lipsise astăzi dela școală și acum mă aștepta să-i povestesc amănunțit toate evenimentele.

După ce m'am despărțit de Mina, până la poartă am repetat în gând șirul de imagini pe

care începusem să i-le spun ei pe drum, iar când am intrat în casă, fără a da bună-ziua, fără a mă întrerupe, înaintând până la biroul din colțul de lângă ferestre, unde mi-am depus servieta, întorcându-mă până la cuierul de lângă ușă, unde mi-am agățat chipiul și ducându-mă până la fotoliul de lângă sobă, în care m'am instalat comod, continuam cu glas tare, voind, prin atitudine, să maschez intenția de a-l epata pe Sergiu : „.... mersul tău mai svelt ca sborul căprioarelor, pașii tăi mai puri ca urmele pe brumă, pieptul tău mai tânăr ca seva din arbuști, gâtul tău mai alb decât plastronul albatroșilor, gura ta mai dulce ca fructul Hesperidelor...”

Sergiu stătea în pat și citea. Astăzi propusese să se îmbolnăvească numai de teama Astronomiei. Legile lui Kepler sunt greu de demonstrat și e preferabil să te „îmbolnăvești”, decât să discuți despre ele cu Țăru...

Felul cum am apărut eu pe ușă, cum am intrat în cameră, modul absolut neobicinuit de a vorbi, îl mira. Rămăsese lungit pe o parte, cu capul sprijinit în pat, privindu-mă fix.

— Ce-i cu veselia asta pe tine, Horia ? mă întrebă el uimit. Căprioare, hesperide, albatroși... ce-s toate acestea ?

— Astea-s durerile și bucuriile mele, Sergiule. Azi dimineață eram dezolat ; de un sfert de ceas sunt cum mă vezi.

I-am povestit pe urmă tot ce a fost la școală, serbarea, care a înlocuit ora de Astronomie și dela care a făcut rău că a lipsit — „a fost acolo și comercialista aceea cu ochelari, pasiunea ta. Ah, cum te căuta, săraca, printre băeți!” — i-am arătat diagramele seismografului meu sentimental, cu frumoasele rezultate din ultimele momente și i-am povestit tot ce sim-

team în mine, deoarece nu mă puteam abține de a-i vorbi.

La rândul lui, mi-a făcut destăinuiri senzaționale.

Intreaga dimineată n'a ieșit din casă și Sonia — „știi, Sonia! a, o fată superbă! Stăteam aici ca niște proști, fără să ne dăm seama de această comoară de fată” — Sonia i-a promis lucruri frumoase, i-a îngăduit curiozități multe și acum ea îl interesează mult. Ida și Vilma, și așa, nu ne mai interesau pe nici unul. Pe ele le-am părăsit a treia zi de Paște, ultima oară când ne mai întâlnisem. Pe Ida am văzut-o, acum câteva seri, îndreptându-se cu Gogu (tocmai cu Gogu al nostru) pe sub Ziduri. Vilma, câteva seri la rând, venea și ne bătea în fereastră cu degetul, apoi fugea până la poarta lor; dacă nu răspundeam se întorcea și ne bătea din nou în geam, jucându-se astfel până când a înțeles, în sfârșit, că nu ne mai interesează. Acum pe Sergiu îl pasiona Sonia. Pentru fiecare bărbat, cu atât mai mult pentru un adolescent, în femei nu există decât un mister care atrage. Acum vedeam clar că Sergiu nu urmărește decât flacăra acestui mister în orice femei, indiferent de condiția ei, deoarece el este la fel la o regină ca și la o florăreasă de stradă. Din moment ce a cunoscut o femeie o singură dată până în fibrele ei misterioase, ea nu-l mai interesează. Alta — și așa mai departe... E unul din cântecele virilității...

Biata Sonie! O deziluzionasem și pe ea. Odată credeam, împreună, că-mi va aparține, dar a venit Ida și-am uitat-o. Acum a căzut în mâna lui Sergiu — de data aceasta nu va mai avea nici o deziluzie. Sergiu regretă chiar că nu i-a făcut încă nimic azi dimineată, dar diseară...

Seara am ieșit în oraș împreună. Pe la 11 însă, a început un vânt puternic care anunța o ploaie sigură. Peste zi fusese o căldură arzătoare. Ne-am întors acasă deci și am început să citim. După miezul nopții, plictisindu-ne, Sergiu și-a adus aminte de Sonia, pe care, de fapt, n'o uitase nici un moment.

— Știi ceva: mă duc la bucătărie. Imposibil să nu mă lase să intru. Uite, s'au culcat toți și ar fi timpul cel mai nimerit...

Afară ploua torențial. Cerul era supraîncărcat de tunete și descărcări electrice, iar ploaia cădea violent dintr'o întunecime neobicinuit de neagră. El și-a luat paltonul în cap, pentru a nu-l uda ploaia, și a traversat curtea îngustă ca o stradă, până în fundul corpului de case de vis-à-vis, unde se afla bucătăria. Peste tot era întuneric, numai în camera noastră continua să ardă lumina. Am stins și eu lumina și am deschis fereastra care dădea în curte, pentru a supraveghea operațiile lui Sergiu. Era o ploaie sublimă de picuri grei și de trâznete. Ușa dela bucătărie fusese încuiată, ca de obicei, iar Sergiu, rămas sub streășina casei, cu paltonul în cap, www.ziucostanta.ro ușor clănța, pe urmă bătea în fereastră, apoi la ușă din nou, fără să capete nici un răspuns. Dela fereastra mea, îl vedeam numai când fulgera, prin sita deasă a ploii, inundat de câte o gură de lumină vie și instantanee ca un circuit electric într'un tunel subteran. Totul era atunci cuprins de cea mai puternică lumină iar Sergiu părea, printre firele de argint ale ploii, surprins la fereastra bucătăriei, sau bătând în ușă, sub marginea acoperișului care se scurgea ca o cascadă în capul lui, un evadat care caută cu disperare să se ascundă cât mai repede, pentru a nu fi descoperit de ochii urmăritorilor favorizați de rachetele celeste. Pentru a fi mai

sigur că i se va deschide, luase și cana de apă dela lavoar cu care va pretexta, în fața celor dinăuntru, că vine pentru a cere apă. Prin ploaie îl vedeam cu paltonul în cap și cana în mână și parcă mi-era milă de el... După vre-un sfert de ceas de insistențe prin întuneric, în care timp auziam numai sgomotul confuz al clanței, sau al geamului sgâriat de unghiile lui, îl văd reapărând dezolat prin ploaie.

— ...Imbecila aia de Erji — ea nu m'a lăsat. A aprins o lumânare, credeam că vrea să-mi deschidă, dar a stins-o iar, nu știu de ce. I-am arătat cana și a început să dea negativ din cap. Idioata — dacă aș fi intrat, întâi pe ea aș fi trântit-o la pământ!..

— Dar Sonia, s'a văzut?

— Nu știu, n'am văzut-o deloc. Mi se pare că e terorizată de ungueroaica aceia puturoasă... Tâmpita dracului!

Pronunță ultimele cuvinte cu un dispreț atât de suveran, încât violenței lor li se adăoga și pasiunea din ochi.

Din palton, apa se scurgea șiroaie. Afară, ploaia a încetat brusc; www.ziuaconstanta.ro se auzia doar cum cădea apa de pe casă și totul devenise liniștit, ca un om turmentat de patimi instinctive, după satisfacerea lor. Sergiu era mort de oboseală.

Acum, stând triști, unul în fața celuilalt, înaintea creerului meu înflăcărat de adolescent vizionar se ridică o analogie: Sergiu și grindina de adineauri. Una imensă, cellalt infinit de mic. Dar patimile lor au fost generate de violența aceluiaș instinct natural și orb. În natură nu sunt descărcări mai mari decât cele din om: una face în mare, cecece celălalt încearcă să facă în mic; diagrama intensității lor este însă aceeași. Un dinamometru care să înregistreze proporțional cu natura lor puterea

celor două forțe, ne-ar arăta că gradațiile lor coincid.

Sergiu și Ploaia: două realități inegale, dar la fel de sensibile. Una umilă ca un cerșetor ce-ar cere pâinea stelelor; cealaltă torențială, magnifică, liberă. Unul: agitat, sbuciumat, înfrânt însă de o femeie, de un semen al lui mai slab. Cealaltă: o deslănțuire sublimă de patimi, o reconfortare integrală prin satisfacerea totală deoarece nimeni din sânul ei, din semenii ei, nu i s'a opus. Sergiu,— Omul — acum plânge; Natura e înviorată; prin toți porii ei circulă o sevă nouă; toate celulele sale palpită reîntinerite, pregătindu-se cu forțe noi pentru o nouă biruință, pentru elixirul unei alte reîntineriri. Sergiu acum plânge; tentativa lui nu-l duce la reîntinerire, ci la bătrânețe, la moarte... Vitalitatea omenirii se risipește în atâtea miliarde de direcții, câți oameni o compun. În sânul ei nu există o singură lege, categorică; există atâtea legi câte individualități infime conține. Fiecare ingredient se conduce după legile sale proprii. Omenirea e un cosmos anarhic...

Matei are dreptate: omul va reuși odată să depășească întreaga Natură, va putea creia un univers artificial, condus de el. Potențialul există; lipsește însă conștiința lui... Când vor avea oamenii această conștiință? Când vor forma ei o singură forță în univers?..

Sergiu și-a pus pantalonii sub saltea, pentru a le reda dunga distrusă de ploaie. Mâine dimineață, desigur Sonia va trebui să-i aducă un fier încălzit, pentru a și-i călca într'adevăr.

În casă e o liniște ascetică. Aș putea transcrie poezia scrisă azi după amiază pentru Mina...

CAPITOLUL XII

„C o m a n d a”

Singurul lucru frumos păstrat de tradiția liceului nostru, sunt serbările, manifestările sale pline de viață. Și dacă pe acestea le admir, nu înseamnă că admir tradiția, nici că aleg din ea numai ceea ce îmi convine. Sunt însă lucruri de care s'au bucurat cei vechi și de care ne bucurăm și noi, fără a spune că ele sunt tradiționale. Ele nu sunt tradiționale, sunt vitale, sunt valabile pentru oamenii din totdeauna. Viața nu poate fi niciodată un lucru desuet, nici manifestările sale. În acest sens se poate spune chiar că pierderea tradiției denotă o vitalitate redusă. Tradiția n'are ce căuta în domeniul spiritului; dar ea este inerentă vieții fizice.

Tradiția liceului nostru a fost păstrată numai de elevi, fără concursul profesorilor, ba, uneori împotriva voinței acestora. Toate generațiile tinere care au trecut pe aci n'au uitat nici odată să trăiască. Mai repede vor uita profesorii să citească buchiile tomurilor prăfuite cu care și-au împuiat capul, decât vor uita elevii lor să prețuiască viața, să vadă ce-i mai frumos în ea. Lucrurile valabile și frumoase nu se lasă moștenire — ele sunt darurile vieții...

La Brașov există înrădăcinat obiceiul de a se face în luna mai foarte multe petreceri câmpenești, familiare sau publice. Aceste petreceri se numesc, cu un nume nu tocmai neaoș *maialuri*. Fiecare școală, fiecare breslă, fiecare societate corporativă își face maialul său, cu muzici cât mai multe, cu un fast cât mai deosebit, pentru a se petrece cât mai frumos.

Toată luna florilor e plină de fanfare, de cântece, de bachice procesiuni câmpenești. Bătrânul burg tremură de frenezie, exploadează de tinerețe și zâmbește. El care întotdeauna e sobru și pare mohorât, zâmbește — zâmbește cum ar zâmbi sub povara sa bătrânul Atlas cuprins de un delir unanim al oamenilor.

Profesorii liceului nostru, sub presiunea insistentă a elevilor, sunt nevoiți ca în fiecare an să sacrifice o zi de școală și maiialului. Maiialul nostru are însă un nume special: *Comanda*. Meritele organizării acestei serbări revin întotdeauna clasei a șaptea. Și, firește, succesul ei e, prin aceasta, deplin asigurat... Cum vine luna mai, pe buzele tuturor, în fiecare an, răsună, transmis din generație în generație, cuvântul acesta plin de miraj: *Comanda!*... *Comanda!*.. Elevii tuturor claselor se adresează prefectului (adică primului considerat oficial, din clasa a șaptea, ale cărui atribuții sunt să intermedieze dorințele acestora cu ramolismul majorității dascălilor) amintindu-i neîncetat: „*Comanda!*.. *Comanda!*..“

Anul acesta am reușit să fixăm definitiv ziua acestei magnifice serbări, datorită insistenței noastre www.ziuaconstanta.ro intransigente precum și entuziasmului prefectului — colegul nostru Fănel. În alți ani comanda nu se făcea pentru că elevii nu se înțelegeau între ei, sau prefectul era lipsit de curaj în fața profesorilor. Prefectul, de obicei, e cel mai bun elev la învățătură și cum asemenea elevi sunt, aproape în toate cazurile, mai mult de partea profesorilor, decât a colegilor lor, e dela sine înțeles pentru ce în unii ani comanda nu se făcea... Fănel însă e al nostru cu întregul suflet, cu întregul corp. Din clasă e cel mai sportiv băiat și iubește viața cum o iubim și noi, cei câțiva. El ne-a ajutat să câștigăm *Comanda*. De doi ani

ea nu se mai făcuse. Doi ani la rând privisem doar cu invidie cum treceau sașii dela *Honterus* la Comanda lor, cu fete, cu muzici, aruncându-ne, în mijlocul orelor de curs, la ferestre, ignorând profesorul dela catedră, ori care ar fi fost el, pentru a-i admira cum trec, prin fața noastră, spre Poiană. Muzicile lor ne electrizau, ne făceau aproape să na aruncăm pe ferestre, dela etaj, pentru a-i însoți.

Anul acesta suntem noi la putere, era imposibil să pierdem această ocazie unică de a petrece.

La Comandă am invitat și liceul de fete. O delegație a clasei noastre, compusă de Fănel, Gogu, Anghel și Oli a avut darul de a convinge profesoarele de acolo pentru acceptarea acestui gest nobil: să participe la petrecerea noastră în ziua de 20 Mai.

În dimineața acestei zile muzica militară, angajată pentru toată ziua, cânta în fața liceului. Tâmpa răsuna de marșuri, de tobe și fanfare și fiecare elev era un parc de sticlă în care cântau privighetori. Până la sosirea șirului negru de fete, am învățat câteva sârbe la care s'au prins, în mijlocul nostru și câțiva profesori, în frunte cu domnul Valentin. Cu toții, mai mult săreau în jurul muzicii, cuprinși de frenezia ce ne-o producea ea, decât dansam conștienți.

Când din oraș, pe sub poarta Ecaterinei, au apărut fetele, ca un convoi strălucitor de preotese ale vieții, alunecând ușor prin mijlocul străzii, ca un imens șarpe negru cu solzi de diamant, înaintând felin și lent, ca la un pelerinaj mistic, un moment muzicile au tăcut, băeții s'au oprit din joc și toți priveau înmărmuriți minunea care venea. În sufletul fiecăruia câte o părticică din rândul ce se apropia cochet prin baia unui soare matinal și

strălucitor; aprindea un incendiu de parfum, susținea o catedrală de imnuri. Dacă ordinea perfectă în care veneau ele nu i-ar fi împiedicat dela aceasta, toți, într'o nebunie de entuziasm, într'o dezordine supremă, și-ar fi aruncat capetele în aer, ca pe niște rodii de aur, pentru a le prinde iarăși în palme și a le așeza din nou deasupra gâtului...

Intr'o clipă, toți ne-am strâns lângă muzică și, acompaniați de puterea piepturilor ostășești amplificate de goarnele fanfarelor,

Tâmpa, întregul oraș, a ascultat cea mai formidabilă și mai emoționantă intonare a imnului „Gaudeamus igitur“, cântat de noi toți în onoarea celor ce veneau. Castanii din fața liceului vibrau de exasperarea cântecului în care voci și instrumente se întreceau să dărâme bolțile de ametist. Dela elevul din clasa a șaptea, care cânta pentrucă era îndrăgostit și până la cel din a întâia, care cânta pentrucă era o scânteie contagiată în instinctul acestui efluviu vocal, toți salutăm dragostea, tinerețea, viața și fetele, cu un imn nemuritor, îmbrăcat într'un delir de proporții cosmice. Elevii dela „Honterus“ ieșiseră să ne privească; elevele dela școala evanghelică din fața liceului nostru, erau paralizate de admirație. Fecioarele în onoarea cărora făceam toate acestea, înaintau în aceeaș ordine, în aceeaș tăcere, fiecare purtând în pieptul ei o colivie de trepidație marine.

Imediat ne-am aranjat și noi în rând. Muzica a pornit în frunte, cântând. După ea urma liceul de fete reprezentat prin trei sferturi din elevele lui; la urmă, noi, toți elevii cu chipiurile care aminteau de-o armată a regelui, Carol I, purtând greul entuziasmului din convoiul imens. Ferestrele, de pe o parte și alta a străzii pe care înaintam, erau arborate, în

această revoluție matinală de mai, de capete feminine admirative, de copii, de servitoare, care ne priveau, ne admirau și ne iubeau ca pe niște soldați învingători întorși dela război pentru parada cea mare. Noi, clasa a șaptea, eram cei din urmă din întregul șir. Pentru noi erau rezervate zâmbetele cele mai strălucitoare, deasupra noastră cădeau buchetele celor mai alese flori din ochi doamnelor și domnițelor cuprinse de spasm în fața tinereții noastre.

Dela restaurantul „Solomon” capătul șirului a început să urce. Noi, cei din coadă, am văzut iarăși muzica, am văzut din nou cordonul de fete. Privirile noastre cădeau în spatele lor și fiecare fascicol ocular căuta ceva, dar nu putea distinge nimic deosebit în uniformitatea splendidă de acolo. Profesorii rămăseseră în urmă. Ai noștri, veniseră aproape toți; dela fete, numai câteva doamne, inclusiv, firește, Miss Ashbuton. La a doua serpentină am rupt rândurile — de altfel era și imposibil să urcăm militărește până sus. Cărarea de dimensiunile unei șosele largi nu ne încăpea. Formam un furnicar extrem de aglomerat. Toți tindeam să ajungem, www.ziuaconstanta.ro cât mai înaintea celorlalți, aproape de fete.

N'am știut când au trecut cei câțiva kilometri de ascensiune continuă. Când am ajuns în Poiană, din șoseaua înghițită de codru, a izbucnit dintr'odată în câmpia ei plină de soare și iarbă, o ceată de copii sburdalnici, ca un pumn aruncat de neghină, sau ca un stol grandios de rândunici care ies, într'un sbor lins cu pământul, din gura unui tunel, speriate de sgomotul locomotivei din urma lor. În câteva minute, o suprafață de câteva hectare fost împânzită de copii puberi și adolescenți. Privindu-i, cineva ar fi crezut că băeții și fetele — mai ales cei mai mici — se joacă

de când e lumea împreună, într'atât se împrieteniseră de mult și de repede. Copiii alergau cu chipiile după fluturi, alături de fetițele de-o seamă cu ei. Cei mai mari în grupuri mici, rămăseseră atașați de fetele care le purtau inima în ghiocul misterios al ochilor. Liniștea alpină a Poienei, în care de obicei lovitura unui topor, auzită din când în când, sau chiuitura unui om rătăcit, răsuna prelung și aproape macabru, cunoștea rar atâta sgomot, atâta veselie și atâta tinerețe...

Ora repaozului reglementar au respectat-o numai profesorii. Noi, în această oră, de-abia ne-am satisfăcut elanul dela început, alergând prin libertatea islazului întins și stropit cu licoarea auriferă a soarelui.

Când a început să cânte muzica, spre a ne aduna la centru și spre a ne anunța desfășurarea ritualului tradițional, din toate părțile se strângeau spre un singur punct, elevii și elevele în sângele cărora era risipită toată tinerețea lumii.

Ritualul *Comandei* nu era prea complicat. El se desfășura însă cu o splendoare rară. Când erau numai băeți, el se reducea la câteva exhibiții tradiționale și se cufunda apoi într'ο unanimă petrecere bachică a profesorilor și elevilor, unii și alții egalați în fața darurilor naturii ; când erau și fetele, celor două puncte dintâi li se adăuga și un inocent nerv afrodisiac.

Principala solemnitate avea să fie botezul „fuchșilor“.

Pe lângă demnitatea Prefectului, clasa a șaptea o cumula și pe aceea a *Fuchs-majorului*. Fuchs-majorul era ales numai de băeți, în persoana unui coleg mai bogat, care să poată satisface la Comandă exigențele buveurilor recunoscuți în aproape toți elevii ultimei clase. El, la Comandă, trebuia să pună un butoi sau

două de bere la dispoziția acestora, altfel pentru tot restul vieții avea să suporte cel mai grav reproș din partea lor.

Fuchs-major îl alesesem pe Dav — asta, firește, din prima zi în care ne-am reîntâlnit la începutul anului... Fuchșii fuseseră aleși cu câteva zile înaintea comandei. Fiecare elev din clasa a șaptea, își alegea unul din a șasea, după preferințe, evident, care se numia cu un termen nemțesc „fuchs“ (după blănille de vulpe ce și-le înfășurau în jurul capului în această zi) și care era obligat să rămână tot timpul la ordinele lui. Orice ar fi pretins superiorul, fuchsul trebuia să execute necondiționat: dacă i se încredințau obiecte, trebuia să le îngrijească; dacă era trimes undeva, trebuia să se ducă (în afară însă de un singur caz: când era vorba de scrisori de dragoste, fuchșii nu erau utilizați, deoarece erau indiscreți și, uneori, puteau deveni chiar geloși pe superiorii lor...)

În ziua Comandei se proceda la botezul oficial al fuchșilor. Oficial, deoarece fuchșii, care primiseră fiecare câte un nume cât mai caraghios din partea superiorilor lor, trebuiau să suporte acum situația destul de ridicolă ca, în fața întregii asistențe — a colegilor din celelalte clase, a profesorilor, dar, mai ales, a fetelor — să-și primească individual noul nume, pe care, cel care i-l dădea, avea grija să-l caute cât mai usturător și cât mai hazliu și să suporte, totdeodată, felul irezistibil de comic în care era botezat.

Toți ne aflam în spatele restaurantului, la câteva zeci de metri. Dinăuntru, Fuchs-majorul, care comandase cu ceremonie berea — de aici și numele Comandei — apare cu o sticlă în mână, înconjurat de toți fuchșii, înaintând în bloc spre noi, cei din clasa a șaptea, care am început să cântăm, fără muzica militară:

Ce vine de-acoloo
 Ce vine de-acoloo
 Ce vine-vine de-aacolooo?

Sextanii, înaintând în urma lui Dav, ne-au răspuns precipitat, în aceeași melodie:

E-al nostru Fuchs-maioor
 E-al nostru Fuchs-maioor
 E-al nostruu-nostru Fuchs-maior.

Pe urmă, toți, în onoarea lui Dav, de trei ori la rând:

Trăiască Fuchs-Maioor
 Trăiască Fuchs-Maioor
 Trăiască-iască Fuchs maioor...

După aceasta noi, septanii, înconjurați de toate fetele și de toți ceilalți băeți, ne-am așezat pe două rânduri față în față, iar Fuchs-majorul, la capătul șirului, oficia botezul cu propria mână. Fiecare dintre noi își chema fuchsul său, pe numele lui adevărat:

— Georgescu.

Fuchs-majorul, căruia i se șoptea de către fuchsul său, — botezat www.zicadonstanta.ro dintâi, — porecla celui chemat, de pe o listă întocmită mai înainte, turna puțină bere în capul lui, îl bătea cu palma pe creștet și pronunța formula protocolară:

— În numele lui Bachus și-al lui Dionisos, care ne patronează tinerețea și ne acordă astăzi berea din belșug, în mijlocul frumuseților naturii și sub razele soarelui, te numesc...
 Gulie!...

Pe urmă îi făcea vânt printre cele două șiruri formate de noi, cei care-l așteptam nerăbdători, pentru a-i da, dela un capăt la altul al coloanei, fiecare câte un pumn în spate, reamintindu-i cu glas tare numele, pentru a

nu și-l uita nici el, nici cei care asistau la botezul său:

— Gulie!.. Gulie!.. Gulie!.. Gulie!..

În acest timp, fetele și ceilalți elevi mai mici, ca și profesorii care prezidau în mod oficial solemnitatea, se topeau de râs. Fiecare sextan trebuia să suporte botezul Fuchs-majorului și trecerea în revistă a superiorilor săi. După ce ultimul fuchs a fost botezat, Fuchs-majorul comandă berea pentru toți cei aranjați într'un cerc — clasa a șaptea — în mijlocul căruia rămăseseră profesorii. Cu paharele pline în mână, se întonă imnul Comandei și, apoi, cu o deosebită dezordine de pahare, forța telurică a berei începea să fie captată cu o suverană voluptate, de către cumetrii fuchșilor.

Cu aceasta, ritualul propriu zis al Comandei s'a sfârșit. Au urmat apoi diferite manifestări sportive: alergări cu picioarele în saci, rostogolirea peste cap, sau în formă de tăvăluc și altele, la care au participat, pe categorii, elevii din toate celelalte clase. Premianților, căci toate acestea se deaășurau sub formă de concursuri, li se oferea doar gloria — care, în treacăt fie zis, era destul de satisfăcătoare, ea presupunând și elogiul unor *admiratoare*.

La ora 12 toate acestea s'au terminat. Pe urmă fiecare își întindea masa, așa cum și-o pregătise de acasă. Dav dăduse două butoaie de bere, dar ele fuseseră epuizate instantaneu. De-acum setea excitată a băeților avea să fie satisfăcută conform și în limita posibilităților financiare ale fiecăruia. Nu era, cu toate acestea, nimeni care să nu bea.

După încheierea ceremonialului festiv, ne-am întâlnit Dav, Oli, eu, Laura, Ketty și Mina laolaltă, propunând să mâncăm împreună.

Cu Mina vorbisem încă de pe drum, imediat ce rupsesem rândurile. În primul ceas al sosirii în Poiană, am stat puțin pe o bancă din fața restaurantului la care trăseseră profesorii, pe urmă ne-am plimbat amândoi prin împrejurimile acestuia. În decursul serbării a trebuit s'o părăsesc câtva timp.

Acum suntem împreună toți șase. Dintre zecile de grupuri similare, noi îl reprezentăm pe cel mai select: în mijlocul nostru e Fuchsmajorul, regele zilei. Dealtfel, așa cum suntem, formăm toți un garden-play minunat. Laura, Ketty, Oli, Dav — Mina și cu mine, nu suntem oare dintre cei mai bine văzuți din ambele părți?..

Ne-am retras la umbra unui pin înalt, pe marginea unui mic și răcoros isvor, pentru a mânca. Dav, în drumul spre acest loc, făcuse un spirit frumos: ele, ca sextane, ar trebui să fie „fuchserițele” noastre și, de fapt, noi suntem fuchșii lor. Și unii și alții, eram prin urmare egali; titlurile se anulau reciproc... Poate numai eu nutream sentimentul de a rămâne un veșnic fuchs al Minei!..

La masă ne-am [distrat](http://www.zicaronline.ro) admirabil. Fiecare legumă, fiecare aliment conținea în sine o doză de spirite, sau, în orice caz, cauza acestora. Astfel încât fetele, dela o vreme, se intimidau chiar să mai scoată ceva nou, pentru a evita ironia celorlalți. Oli, într'un moment, făcuse chiar o glumă oribilă cu niște ouă, dar, din fericire, n'a fost înțeleasă deoarece Dav i-a tăiat-o prompt, distrugându-i efectul, care, desigur, nici altfel n'ar fi fost sesizat de fete, și reabilitând situația. Oli nu prea făcea deosebire între o societate de băieți și una de fete. Numai Ketty constituia pentru el un for — dar, acum, ignora și comandamentele acestuia, deoarece toți ne aflam într'o dispoziție care

legitima orice atitudine. Oli începea să devină chiar neastâmpărat, fără ca, în tot neastâmpărul lui, să caute a viza altceva în afară de ceea ce ar putea exista în vida sferă a amorului său platonice. El, de altfel, ca întotdeauna, era libertin prin temperament sau mai bine zis, prin instinctul de a se comporta — nici decum prin intenții. Acum vorbea sincer, pentru că era îngrăgostit și foarte bine dispus de prezența Kettei.

Dav, liniștit, părea totuși bine dispus. Vorbele sale erau pline de conținut, spiritele lui perfecte, dar, toate, erau rare. Se așezase lângă Laura și de multe ori făcea ceea ce nici Oli și cu atât mai puțin eu, nu îndrăzneau să facem aici : îi pune mâna în cap, îi mângâia părul, într'un mod aproape părintesc. Uneori aveam chiar impresia vagă și neexplicabilă că gestul lui se asemena mai curând cu o manifestare a complexului oedipian, decât cu una a dragostei pure,

La masă aveam și trei sticle de bere. Dar se născuse o problemă : nu exista decât un singur pahar. Nimeni nu se abținea de fapt să bea din acelaș pahar, însă, la început, din timiditate, nimeni nu era nici pro, nici contra acestui „obicei câmpenesc“ — elogiat de Oli. În cele din urmă, fiecare, sigur de complicitatea celorlalți — mai ales în ce le priveau pe fete, a căror pudoare trebuia să fie și de data asta mai mare — s'a declarat pe față *pro*. Și paharul a fost pus imediat în funcțiune.

— Să știți însă : orice sorbitură din pahar echivalează un sărut dat de fiecare, fiecărui dintre ceilalți, spun eu când paharul se afla tocmai la buzele Minei.

Ea m'a privit cu aceiași ochi îmbătători din totdeauna și a început să soarbă licoarea

amăruie, întârziind, parcă în mod simbolic, paharul cât mai mult pe buzele sale.

O admiram ca pe o păpușe însetată. Stătea pe iarbă, cu picioarele îndoite și cu genunchii în față, acoperiți decent și îngrijit de șorțul său negru și pur. Nici Laura, nici Ketty, nu dovedeau atâta decență, câtă pusese Mina, fără să se observe, în atitudinea ei. A golit paharul după trei sforțări, deoarece gustul berei nu-l aprecia prea mult. După fiecare sorbitură prelungă, lăsa puțin paharul dela gură, îl relua iarăși între buze, pentru a-l coborî din nou, ca și cum ar fi gustat treptat savoarea unor sărutări. Gestul ei îl urmăream numai eu. Când cobora paharul dela gură, privea — intimidare sau decență? — spre toți, dar nu întâlnea în drum decât lynxul ochilor mei. El îi era familiar — și printr'o fulgerătoare schimbare mutuală de expresii, înțelegeam că ochii ei îmi spun ceva frumos și culegeam din privirile lor o dragoste adevărată și pură, ca întu-necimea reconfortantă a codrilor înverziți.

Desertul copiosului nostru dejun agrest l-au constituit în mare parte numai fructele ieșite din cele mai frumoase www.ziuaconstanta.ro flori ale glumelor noastre variate și pline de delicii. Devenisem o societate aproape sgomotoasă ; toți vorbeam, toți râdeam. Prin împrejurul nostru, prea aproape, nu era nimeni, încât să ne intimidăm de indiscreția cuiva — indiscreție, înțeleasă mai mult a urechilor profesionale. Eram la vreo două sute de metri de restaurantul în jurul căruia roiau, ca niște albine, băieții ceilalți, într'o febrilitate neostenită. Forfoteau în jurul casei, toți, în toate părțile, ca insectele îngrămădite deasupra unui caliciu îmbrățișat de fantasmemele razelor solare. *București,*

După masă a urmat, cam vreo oră, o perioadă de letargie aproape unanimă. *1938, Oct. 31.*

De Constantin I. Profesor român, Caracal.

Numai copiii alergau pe câmpie, ca niște mielușei și mielușele sburdalnice. Cei de prin clasa a patra și a cincea improvizaseră un match de foot-ball, strigând neîncetat, chemând balonul de cauciuc svârlit de vârful ghetelor lor în toate părțile, entuziasmându-se la fiecare nou succes — asistați de colegele lor. Sextanii — fuchșii — incontestabil, făceau toți tirade sentimentale, iar colegii mei nu se vedeau deloc; ei erau, desigur, la restaurant, în mijlocul acelei vâlvătai de inimi, la masa lungă de brad, încărcată de alimente și sticle goale. Gogu, Cato, sunt, fără îndoială, eroi pe acolo.

Noi am rămas tot timpul „siestei“ în acelaș loc. Și nici nu ne-am mai fi gândit să ne urnim de acolo. Devenisem atât de comod instalați, încât nimic dinafara cercului nostru nu ne mai putea interesa. Către ora două însă, vedem aproape toată lumea adunându-se încet, încet, spre a nu punct din spatele restaurantului, unde se reprezenta, incontestabil, ceva foarte atractiv.

Intr'adevăr, acolo se improvizase subit, un teren de wolley-ball. www.ziuaconstanta.ro Doi stâlpi fuseseră înfipti în pământ și li se atașase o plasă, adusă, odată cu mingea, din oraș, de servitorul liceului. Se formaseră două partide adverse: clasa VII-a, contra Profesorii — ceeace era palpitant de amuzant. Toți băeții priveau curioși cum joacă profesorii lor wolley, ca și cum ar fi privit niște elefanți jucându-se în felul cățeilor. Fiecare lovitură inexpertă dată de vreun profesor balonului care, în loc să sară plasa, ricoșa în spate, sau lateral, avea un efect comic magistral: elevii, dela clasa a întâia până la a șasea, râdeau, pur și simplu, cu lacrimi. De data aceasta, clasa a șaptea era incalculabil superioară profesorilor, verificând încă odată că

viața liberă e superioară erudiției, iar colegii mei demonstau în fața dascălilor acest postulat cu ostentație, prin jocul lor desăvârșit și admirabil.

Dintre dascăli mai bine juca Țâru, profesorul de matematici. Pe Anghel, ca intransigent rival al matematicienilor, l-am și auzit făcând galerie :

— Domnul Coadă joacă bine, deoarece știe să calculeze cu precizie trigonometrică paralaxa astrului. Domnia sa parcă-i un teodolit perfect până la șurupuri și gradații... Fănel, ferește-ți astrul de direcția astronomului, căci altfel veți intra cu toții în eclipsă !...

Profesorul de Greacă, juca și el. Se asemena cu un par care ar vrea să facă spirite și să imite agilitatea mișcărilor corpului uman. Bietul balon, de câte ori era atins de țărâna pumnului său needucat și grosolan, avea aceeași senzație ca și oricare elev vizat de bolovanii catapultei sale moraliste !...

Eroul zilei a fost însă profesorul de Română. El e și preot și, prin urmare, manifestarea asta laică a persoanei sale, era cu atât mai inedită, mai originală și mai comică. Deși avusese prudența să-și lepede anteriorul înainte de a intra în joc, toți băieții îl vedeau însă numai în ateriu jucând wolley-ball. E ușor de închipuit voluptatea unora și jena celuilalt — mai ales că în viața cea de toate zilele el își afișa o seriozitate ridicolă de mare erudit. La început n'a voit să intre în joc, dar profesorii ceilalți l-au obligat, deoarece și așa de-abia întruneau numărul suficient pentru complectarea unei echipe reglementare de wolley. Moș Chiștoc, profesorul de Naturale, mare pasionat al alcoolului și al tutunului — fusese numit așa de elevi, deoarece pe stradă, el, când fuma, ținea țigara între degete în felul în care unii copii

obicinuesc să arate prietenilor lor că refuză să le ofere ceva, băgând degetul cel mare printre arătător și mijlociu și interogându-i ironic : „asta n'o vrei?!“, astfel încât. în mâna lui țigara, chiar întreagă dacă era, părea întotdeauna un muc de țigară strâns cu pasiune în pumn — Moș Chiștoc fusese lăsat la rezervă, deoarece el, și-așa, de abia se mai ținea în picioare de beat ce era. Elevii cei mici, văzându-l beat, se distrau în jurul său ca în jurul ursului, căci devenise în acelaș timp și comedian și perfect inofensiv. Profesorul de Română, a fost deci obligat s'o facă pe jucătorul de wolley, ca un înger intrat în mâna diavolilor și pus să joace numai de frică. Când venea mingea spre persoana sa îngâmfată de veleitătea înțelepciunii și a sfințeniei, o lovea și el, de frică să nu-l lovească ea mai întâi. Avea, prin urmare, dexteritatea luptătorului încurajat de spaimă. De câte ori balonul îl vizita de vis-à-vis, dânsul, îl loc să-l respingă civilizată și cuminte, atingându-l numai cu palma formată din cele patru degete, se arunca asupra lui cu pumnul, violent, ca și cum acesta n'ar fi fost o minge moale de wolley-ball, ci un demon împielit care trebuie distrus printr'un singur pumn aplicat cu putere în moalele capului.

Prin asta era inevitabil să nu devină și celebru. Odată, mingea fusese îndesat respinsă peste plasă de Fănel, centrul echipei adverse. Și, din păcate, ea a fost atrasă de miracolul divin transubstanțializat în respectivul profesor. Acesta se repede furios spre ea, proiectând o lovitură puternică de arhanghel, ca și cum s'ar fi repezit să reteze cu pumnul capetele câtorva dintre băeții care se distrau inocent în jurul lui, pe marginea terenului. Tentativa îi eșuează însă ; forța pumnului său s'a pierdut

în vid. Numai degetul cel mare a fost, din nefericire, atins de minge, cum cremenea e atinsă de amnar și, dacă ar fi fost noapte, s'ar fi văzut desigur o scânteie prin întuneric. Ambele obiecte avuseseră viteze inițiale deopotrivă de răzbunătoare. Norocul a făcut ca ciocnirea lor să eșueze, altfel s'ar fi întâmplat o catastrofă: balonul ar fi fost spart. Catastrofa a fost însă redusă la un accident și domnul profesor sare dintr'odată în sus, ducându-și, aprins, mâna la gură și exclamând într'un limbaj care avea să accentueze delirul :

— Ah, *poigneul* meu!

Mulțimea parcă a fost imediat electrizată de invizibila scânteie a ciocnirii. A izbucnit într'un râs formidabil, bătând din palme și sărind în sus, ca un hectar de pepeni ce-ar începe la un moment dat să joace căzăceasca. Profesorul fusese beatificat erou.

După o înfrângere zdrobitoare — fuseseră scoși „fete mari”, adică fără să poată marca și ei cel puțin un punct din cele cincisprezece — profesorii au abdicat, nevoiți să recunoască „superioritatea” elevilor. Odată cu aceasta, supremația sportului asigurată, băeții l-au părăsit, încredințând plasa și mingea puberilor, care, apoi, până seara, le-au bătut în toate felurile și în toate direcțiile, ca și cum ar fi tocat coji de pepene la răzuște. Pentru adolescenți, acum venea timpul dragostei, singura nesăvurată încă în toată măreția sa splendidă...

Perechi, perechi, ei se depărtau în toate părțile, ca și cum ar fi întins, peste covorul verde al Poianei, firele unei plase de paing, născute din excrețiunea sentimentală a pașilor fiecărui stol de doi nervi și două miliarde de fluturi interiori a celor ce se închinau zeului magnific al iubirii...

Am luat-o pe Mina de braț și-am plecat singuri, agale, pe drumul care ducea nu știam unde, mergând lent, ca două flotile de cuirasate plecând într'un voiaj sentimental prin însingurarea mărilor.

Am pornit, la început aproape tăcuți. N'aveam nimic să ne spunem ; eram covârșiți de fericirea nouă pe care acest peisagiu campestru o așternea la picioarele dragostei noastre. Cum ai mai putea spune celor cu care o faci odată, că o baie de mare e plăcută?.. Cum ai mai putea exprima un cuvânt de fericire, de dragoste, când plutești cu întreaga ființă, prin apele fascinante și morganatice ale acestora?..

Ii ignoram acum pe toți ceilalți. Nu ne mai interesa nimic, nu ne mai atrăgea nimic. Priveam doar cerul de un albastru mat, priveam munții din jurul nostru înegriți de încordarea frenetică a pădurilor; ne entuziasmam pentru găzele al căror sbor strălucia prin soare și voiam să cuprindem dintr'un singur pas toată întinderea de cristal verde a Poienei. Păream un mit real rătăciți amândoi în mijlocul vajnicei naturi!..

Ne depărtasem extrem de mult, vorbind extrem de puțin. www.ziuaconstanta.ro Mai aveam câteva zeci de metri și ajungeam la capătul cellalt al Poienei. Nimeni nu simțise voluptatea să înainteze atât de mult, cât înaintasem noi. Toți preferaseră să rămână aproape unii de alții, în aceeași comuniune vulgară și nimeni, nimeni nu descoperise că dragostea e mai frumoasă în singurătatea pădurilor, în această singurătate perfectă prin care, plimbându-te ai senzația că te plimbi prin Univers... Numai eu și cu Mina descoperisem această voluptate rară a Pământului.

Lângă Mina niciodată n'am mai simțit senzația aceasta nouă de calm și entuziasm, de

lent și vertiginos, pe care o trăiam acum. Dacă ar exista într'adevăr Dumnezeu, așa cum l-au imaginat cărțile pământului în fanteziile tuturor celor ce cred în el, așa crede că El, plimbându-se prin câmpiile elisee, n'ar fi mai fericit și nu s'ar deosebi întru nimic de starea noastră sufletească de-acum. Ceeace aveam, ceea ce vedeam în jurul nostru era un Paradis pur...

Am ajuns, în sfârșit, la capătul Poienei. Drumul intră în pădure și începe să coboare spre Râșnov. Printr'o fereastră puțin depărtată de drum, deschisă printre brazi, zărim această comună. Avem o priveliște minunată. Castelul dela Râșnov e jos, la picioarele noastre, roșu și mușgăit de timp, ca orice castel medieval de prin părțile locului.

Am fi vrut să stăm puțin jos, pe iarba uscată și caldă, în umbra dela marginea pădurii, pentru a privi de alături priveliștea care ni se desfășura în față, dar, de teamă ca nu cumva în delirul admirației să ne uităm și să întârziem pe aici — eram prea departe de restul celorlalți — ne-am decis să ne întoarcem și, undeva, mai pe aproape de restul lumii celeilalte, vom sta mai mult, pe iarbă.

In Poiană sunt câteva movile mari, cum ar fi Cetățuia din oraș. Toate sunt acoperite numai cu iarbă și unele nu sunt prea depărtate de restaurantul de lângă izvorul cel mare de apă, unde poposise și unde era centrul cohortei noastre. I-am propus Minei să ne oprim pe coasta uneia din acele movile, în partea din față soarelui, pentru a fi ascunși de privirile celorlalți, care rămâneau în spatele nostru. A acceptat fără nici o ezitare. Simțeam amândoi nevoia de a sta jos, pe covorul moale al ierbii.

Eram singuri, ca într'un alcov. In fața noastră nu se întindea decât câmpia goală, până la marginea pădurii. De sus nu cădeau peste noi

decât privirile drăgăstoase ale soarelui. În jurul nostru nu se mai zăria nici o ființă. În stânga, tocmai la marginea coroanei de brazi, am mai văzut doar o pereche, plimbându-se la braț cu tandrețe; din cauza depărtării, erau mici ca niște gnomi.

Stăteam jos, lângă Mina, cum mielul stă lângă mama sa, dormind, în țarc. Îi țineam degetele în mâini, jucându-mă cu ele ca și cum m'aș fi jucat cu niște bastonașe de cristal și începusem să-i spun povești. Povești scurte de îndrăgostit. Mina era mai frumoasă decât oricând. E just că o femeie pe care o cunoști destul de intim, dela un timp nu te mai pasionează, dar e tot așa de adevărat că ea îți devine cu fiecare zi, cu fiecare ceas mai frumoasă. Te farmecă. Dar, poate, și asta până la un punct: pe urmă îți devine odioasă. Mina credeam că niciodată nu mi-ar putea deveni așa. În momentul acela ea era irezistibil de frumoasă.

Aveam o poftă nebunească de a o avea goală și de a o săruta. Numai să o sărut, să o sărut în toată goliciunea... Se zice despre acele frumoase fecioare cu un corp perfect ca o minune, că ele sunt sărutate de strigoi. Aș fi vrut să fiu un strigoi și să o sărut pe Mina. Desigur, sânii ei încuiați în crepul uniformei care-i acoperea și genunchii, sunt cu mult mai frumoși decât lasă să se vadă indiscreția ascunsă a formelor lor, și privindu-i într'o nuditate totală aș avea o adevărată revelație de perfecțiune... Incepeam să tremur din cauza poftii ce mă împingea să o îmbrățișez așa cum n'am mai îmbrățișat-o niciodată.

Ea și-a întins un picior în față, pentru a nu-i amorti. Genunchiul și o parte de deasupra lui, din cauza mișcării, au rămas un moment goale, acoperite numai de ciorap. Mi-am aplicat

imediat și nestăpânit sigiliul buzelor deasupra genunchiului ei. Eram în stare să mușc cio-
rapul, cu carne cu tot. Instinctiv, i-am ridicat
îmbrăcămintea și mai sus, sărutându-i galba.

M'a depărtat ușor cu mâna și cu un reproș
ce-aș vrea să-l aud mereu.

— Ce faci?.. Dece nu ești cuminte?.. Vrei
să mă supăr?!

— Nu, Mina — dece să te superi? Iartă-mă...

— Te-am iertat; dar ești cuminte?

— Dece Mina? Găsești că e o obrăznicie
lucrul acesta atât de frumos și atât de
inocent: să te sărut?

— Nu. E simplu și frumos, dar în loc de
inocent spune-i *indecent*. E mai adevărat.

— Nu-i adevărat, Mina. Sărutul nu este in-
decent deși se comite cu o inexplicabilă pudoare.
Indecente sunt scrisorile de dragoste, indecent
e dansul de o anumită categorie pentru că
vizează un atentat la o altă voluptate. Sărutul
e el însuși o voluptate — cea mai îngerească
voluptate — și prin urmare, numai poate fi
un mijloc...

— În felul însă în care îl practici tu... mă
întrerupse ea sinceră și oarecum naivă, deși
mă înțelesese perfect; dar nu-și putu termina
frază, deoarece imediat am întrerupt-o eu, ca
pentru a încerca să repar ceva:

— Dacă altfel nu mă lași... am făcut și eu
așa. Iartă-mă.

Privirile ni s'au încrucișat ca două florete
de apă de mare. Le acompania tăcerea.

Impins de o bruscă și inexplicabilă forță
interioară, am cuprins-o în brațe. Mi-am înfipt
gura'n buzele ei, poate cu mai multă voluptate
decât Paris în mărul Elenei... Un mit e și
acela, un mit e și acesta: să o sărut pe Mina,
să-i sug siropul buzelor virgine. La pieptul
meu îi svâcneau sânii. Imi apăsam gura pe a

ei și o strângeam cu brațele mai puternic. Sâni ei, tari, simțeam cum mă înțeapă, ca niște burghie, cu vârful movilițelor lor tocite. Svâcneau puternic, parcă ar fi vrut să mă străpungă.

Era primul sărut furat Minei.

Când m'am ridicat, mă așteptam să găsesc o altă Mină în fața mea. Deloc, însă. Ea se reculesese instantaneu, așa cum, instantaneu, se petrecuse totul. În ochi avea o strălucire supra normală. Două şuvițe de păr îi căzură pe frunte ca doi țurțuri Carbonizați de ghiață. Și le-a ridicat, mai întâi, pe urmă, lovindu-mă, foarte puțin stăpână pe gestul ei, cu degetul peste nas, ca pentru a-și contramanda reproșul ce mi-l aruncă în față, exclamă cu un zâmbet suveran:

— Obraznicule!..

Ce frumoasă infamare!.. Toate astea mă încurajară însă.

— Să-ți pară, mai curând, bine că am început de jos în sus — și nu invers! am răspuns ca un copil tras dureros de urechi care-și aruncă năduful necazului pe mama sa: „Mai bine te-ai bucura că mingea a www.ziuacostanta.ro lovit în perete și nu în fereastră — atunci m'ai fi putut bate!”

— Dar nu-i acelaș lucru, dece ești iar obraznic? mă apostrofă ea cu acelaș joc, fără a fi înțeles însă aluzia mea inocentă făcută la o anecdotă cu niște etaje și cam fără perdele...

— Spune-mi sincer, Mina, te-ai supărat pentru asta? întreb simulând o seriozitate perfectă.

— Eu dacă ți-aș da o palmă, te-ai supăra?

— Dă-mi zece, lasă-mă să te sărut încăodată și mai dă-mi zece!

Și pe urmă, văzând-o un moment dezarmată, schimb repede tonul, pentru a nu-i da timpul să se reînarmeze:

— Așa sunteți voi, adolescentele astea! Vă

e frică de viață și de băeți cum le e acestora frică numai de moarte. Așteptați să îmbătrâniți pentru a vă da seama de frumusețea vieții... Ia spune, Mina, de ce ne chinuiți atât cu tăcerea și atitudinea voastră incertă, dubioasă întotdeauna în fața urlletelor noastre de dragoste?

Vorbeam ca unul care suferise mult până să ajungă aici. Ea a rămas un moment surprinsă de noua mea întrebare, pe care o vedea, de data aceasta, într'adevăr serioasă.

— Vrei să-ți răspund la întrebarea asta?! făcu artistic, aplecându-și capul în jos și ridicându-și ochii spre mine.

— Natural că vreau — sunt chiar curios.

— Și crezi că am să-ți pot răspunde?

— Dacă nu-mi poți răspunde tu, atunci nu-mi poate răspunde nimeni alta și prin urmare purtarea voastră e, pe cât de inexplicabilă, pe atât de nejustificată..,

Întrebarea asta îmi rodea creierul de multă vreme. Când n'o cunoșteam pe Mina, doream ca imediat ce-aș cunoaște-o, întâi asta s'o întreb. Acum, tocmai acum, mi se prezentase ocazia. Și insistam să-i smulg cel puțin un cuvânt. Era o curiozitate vitală pentru mine.

— Horia, de ce te gândești tu la lucrurile acestea? Decând e lumea, așa s'a pomenit, ca bărbații să antureze femeea. Orice se poate răsturna, dar asta nu, pentru că e o lege naturală care dictează aici, o deosebire imensă între bărbat și femeie, clară, clară ca lumina zilei. E imposibil ca cineva să n'o poată vedea, deși ea nu se poate explica.

La mijlocul acestor fraze, i-am pus mâna în poală; i-am simțit rotunzimea unei galbe tare și caldă și acest contact indirect, deoarece era la mijloc îmbrăcămintea, între mâna mea și o bucată din misterul său corporal, îmi produse o senzație devorant de chinuitoare.

— Ascultă, Mina: nu poți să răspunzi la întrebarea asta. N'ai nici un argument prin care să-ți justifici atitudinile. E o slăbiciune a trecutului, slăbiciunea datorită căreia relațiile dintre bărbat și femei nu pot fi libere — tot așa de libere cum sunt ele între indivizii aceluiaș sex... Și unul și altul avem conștiința actelor care reclamă participarea simultană a amândorura; și unul și altul le dorim, poate, cu aceeași intensitate, cu aceeași neliniște, dar, în timp ce eu alerg ca un disperat după ele, tu — femei — din ipocrizie, sau din altceva, cauți întotdeauna să lași a se crede că le eviți. E adevărat, Mina — spune-mi sincer?

— Vezi, la întrebarea asta nu-ți pot răspunde. A fost un răspuns cât se poate de lucid. Extraordinar de lucid. Dacă îmi răspundea afirmativ, ce-aș fi dedus eu și ce-ar fi însemnat pentru ea aceasta? Dacă îmi răspundea negativ, poate nu rămânea sinceră. Problema e deci irezolvabilă prin cuvinte; soluția ei e singur gestul.

— Da, înțeleg de ce nu-mi poți răspunde. Dar acum te întreb altceva — ai, te rog, curajul și lasă-mă să te întreb www.ziarulconstanta.ro în definitiv, de ce eviți aceasta? Bănuești doar că e cel mai superb act din viața noastră — și, dacă e așa, de ce să-l anulăm, de ce să ne lipsim de voluptățile lui, când viața numai pentru asta e dată, *nu-mai-pen-tru-as-ta?*

— Aceasta e o credință foarte personală, depinde de temperamentul și caracterul fiecăruia, zise ea, după o clipă de tăcere, rece și curajos, lăsându-și pudică ochii în jos.

Ah, parcă mi-ar fi înfipt un fier roșu drept în inimă. A devenit aproape sumbră. Sentința ei era implacabilă și dură: adevărul său, crud — cu atât mai crud cu cât fusere enunțat numai pentru mine. Un singur cuvânt — „caracterul” —

a fost suficient pentruca Mina să-mi arate, într'un fel cât se poate de inteligent, disprețul pentru vagile mele insistențe mascate de diferite subterfugii. Și cel puțin, dacă ar fi fost vreo intenție deplină în cele ce făceam!.. Dacă Mina mi s'ar fi oferit actului sexual, aş fi satisfăcut-o cu o dorință și o voluptate sfântă; dacă mi-ar fi spus o singură dată „nu” — un „nu!” categoric — aş fi ars în mine toată această dorință și nici n'aş mai fi vorbit despre asta. Ceeace mă durea enorm însă, era tocmai faptul acesta că ea îmi atribuia o intenție pe care, de fapt, aproape nici n'o aveam. Firește, n'aş putea spune că n'o aveam deloc — dar atât cât o aveam, n'aş fi putut-o pune în practică decât numai cu asentimentul ei. Dacă ar fi fost altă femeie în locul ei, n'aş fi avut nevoie nici de acest asentiment: aş fi făcut-o forțat, în situația de acum. Pe Mina însă o iubeam prea mult pentru a comite asupra ei monstruoșitatea unui viol.

Acum, dacă aş tace, ar însemna să-i dovedesc, să-i întăresc suspiciunea pe care o are față de intențiile mele, puse la punct de ultimul său verdict. Dacă voi continua însă firul conversației, simulând că, din inocență, n'am observat fina sa severitate morală, mai am șanse să-i dovedesc contrariul, că adică, totul nu e pornit decât dintr'o curiozitate intelectuală

E primul meu act pe perfidie conștientă în fața Minei. Caut deci să-mi salvez aparențele, atât cât mai pot fi salvate, utilizând metoda de a preciza cât mai filosofic pentru a deruta cât mai mult.

— În privința asta, aici, Mina, toți avem un temperament și un caracter, absolut același și nu există individ, bărbat sau femeie, su-

perior sau inferior celorlalti, când e vorba de reproducere.

Mina era însă prea inteligentă, pentru a nu observa că asta e numai o încercare de a remedia o lovitură primită.

— Numai băeții pot gândi astfel. O fată, din momentul în care gândește așa, e pierdută.

— Dece, Mina? Fiecare e stăpân pe acțiunile și persoana sa — o femeie tot atât cât și un bărbat — astfel încât nu există nici o deosebire între unul și cealaltă.

— Ba da, există. Și eu cred că pe noi ne deosebesc nu numai micile deosebiri ale constituției noastre organice, ci și conștiința pe care o avem unul și altul despre viață. Eu, ca femeie, poate privesc viața cu totul altfel de cât o privești tu, bărbat. Și sunt sigură că așa este. Bărbatul nu poate înțelege nici odată deplin nici sufletul, nici creierul femeii — după cum nici acesta, pe ale bărbatului. Ceace înțeleg, unul din celalt, sunt numai *manifestările* stărilor psihice, nu acestea însele... Adevărul acesta iarăși, e atât de clar — atât de clar!...

— Dar asta n'are nici o legătură, Mina, cu actul acela fizic care www.ziuaconstanta.ro ne procură și unuia și altuia o voluptate de aceeași natură și cu aceeași intensitate extremă a extazului său. Ne putem deosebi prin concepțiile pe care ni le însușim despre viață, sau prin natura iubirii platonice, dar amorul fizic e acelaș.

— De unde știi? Cine ți-a spus că actul pe care tu îl crezi superb întotdeauna, eu nu-l văd așa decât în clipa efemeră a dominației lui, iar în tot timpul cellalt nu-l privesc decât ca pe o cauză a unei morți eventuale?

Ochii săi, de data aceasta, erau pătrunși de groaza unui mister care-i aparținea numai ei. Acum începeam să-mi dau seama *pentruce* eu — bărbat — o iubesc pe Mina, *pentruce* o

prețuesc atât în sufletul meu, *pentru*ce trebuie s'o caut și s'o ocrotesc eu pe ea, nu ea pe mine! Pentru acest sacrificiu pe care eu nu pot să-l cunosc și care-i aparține numai ei. Ii răspund, ca o încurajare:

— Astăzi însă sunt foarte rare acele cazuri — și au fost întotdeauna; e un sacrificiu pus sub auspiciile naturii acela, favorizat de ea și prin urmare cazurile mortale provenite dintr'o astfel de cauză sunt rare, pentru că sunt contra naturii.

— Ei bine. Și dacă n'ar fi numai atâta?

— Ce vrei să spui?

— Voi bărbații câștigați din acest act numai deliciile lui — poate și altceva, eu nu pot să știu; noi, chiar dacă nu ne găsim în el moartea, contractăm însă prin el întotdeauna groaza acestei morți.

Cu câtă perfectă intuiție vorbia fata acesta! Dacă n'aș fi fost sigur, absolut sigur de puritatea sa feciorească, aș crede că vorbia dintr'o experiență anterioară. În fața ei, deci, nu-mi rămânea decât să trec și să-i spun totul sincer, nud, făcând uz chiar și de un vocabular trivial, pentru a-i spune tot ceea ce credeam că trebuie să-i mai spun.

— Ai dreptate, Mina...

— Vezi? mă întrerupse ea subit, fără să mă aștept cătuși de puțin la aceasta. Acum vezi cât de enorm ne deosebim? Înțelegi ce imensă prăpastie e între unul și altul — între situația postumă pe care mi-aș creia-o eu și dorința ta prezentă?

Ultimele cuvinte mă înmărmuriră prin nuditățile expresiei lor. Toate fuseseră exprimate cu o severitate destul de pronunțată.

— Da. Dar acum — e comic! — altceva mă... mă intrigă, răspund încurcându-mă, deoarece voiam s'o întreb ceva dificil și voiam

să fiu tot așa de sincer ca și ea, fără a cade însă în trivilitate. Tot ce mi-ai spus e... perfect de adevărat; ai vorbit ca o ființă... cu o experiență deplină...

Inteligența ei scânteetoare a înțeles ce vroiam să-i spun, pentru că mi-a explicat prompt:

— Și totuși, acestea mi se par atât de clare încât aproape mă și jenează să le discut. Nu le-am învățat de nicăeri, le-am descoperit eu, prin mine însumi, fără ajutorul nimănui. Nici nu știu de unde, nici nu știu cu ce ocazie — nici cel puțin prin ce fel nu știu cum le-am descoperit.

— Intuiția, încerc să-i ofer cuvântul adecvat pe care nu-l găsia.

— Da, exact: intuiția. Datorită ei sunt oameni care la douăzeci de ani au experiența vieții celor dela treizeci; alții pot fi chiar și mai precoci în această privință.

— Mai precoci și mai nefericiți, îi complectez ideea.

Acum, întrigat de inteligența ei, voiam să-mi satisfac o altă curiozitate: Mina e înzestrată în modul acesta minunat de a înțelege viața dela natură, sau www.zisconstanta.ro inteligența sa e dezvoltată de lecturi? I-am pus întrebarea direct, pentru a-i fura un răspuns cât mai sincer:

— Mina, te rog răspunde-mi sincer: citești mult?

M'a privit curioasă ca un acuzat care nu pătrunde sensul întrebării, dar mi-a răspuns imediat voioasă.

— Nu știu de ce mă întrebi, dar am curajul să-ți spun sincer: detest cărțile. Dacă citesc vreuna, rar, n'o citesc decât pentru a mă distra, nicidecum pentru a mă instrui, și atunci le prefer pe cele mai puțin pretențioase: romanele senzaționale sau povestirile istorice — acum chiar, mi-a cumpărat tăicuțu „Zodia

Cancerului“. Dacă vreau să cunosc un lucru, un mister, rămân cât mai departe de cărți, care îl explică întotdeauna în mod obscen sau trivial; propria mea capacitate spirituală mă poate face să-l înțeleg destul de bine, prin ceace ai spus tu: intuiția. Până acum am constatat că ea nu m'a înșelat niciodată. Și de bună seamă, ceace vreau să cunosc nu sunt decât probleme de ordin vital — nu probleme: *fenomene* ale propriei mele vieți; ele pot fi văzute ușor citind în carne și în sânge.

Ceeace simțeam era mai mult decât o certitudine de fier care mă asigură că ea mi-a mărturisit numai adevărul pur. Acum o înțelegem pe Mina și mai mult. Ea nu privea decât viața, numai viața — pe care o cunoștea sau nu, o înțelegea deplin sau nu, n'are importanță — dar nu cunoștea niciuna din literaturizările ipocrite și factice ale ei,

Aveam impresia în momentul acela că mă aflam nu în fața unei școlărițe, ci în fața unei sălcii, a unei păduri sau a unei zâne aievea. Și cu atât mai mult îmi apărea drept o zână, cu cât o admiram singur în mijlocul câmpului.

— Viața, continuă ea, e mai frumoasă decât orice și am să mă feresc întotdeauna de celelalte tentații, care, când te-au prins în mrejele lor, ți se par frumoase, dar în realitate sunt artificiale și nefaste. Ele pretind că-s tot așa de frumoase ca și viața, dar pretind o absurditate.

— Prin urmare, admiri viața...

— Da, mă întrerupse ea încăodată. O *admir*, acesta e cuvântul cel mai potrivit; o admir mai mult decât o iubesc, decât, adică, o trăesc căutând să-i cunosc direct plăcerile și deziluziile. O plăcere unică — și mă mulțumesc numai cu aceasta — e să admiri viața, s'o admiri, pur și simplu, așa cum ai admira o mare, sau

o pădure, fără a te apropia prea mult de ele, deoarece am credea că din moment ce întri în ele, cunoscându-le prin contact direct, nu le mai poți admira, nu le mai poți iubi adică, tot așa de tare ca și mai înainte. Toți cei care nu mai pot iubi viața, cred că n'o mai iubesc deoarece au cunoscut-o prea de aproape și prea mult și ea i-a săturat prea din vreme, sau i-a deziluzionat.

Am lăsat-o să-și termine firul gândului, pe urmă i-am pus întrebarea pe care mi-o întreprusese adineauri.

— Prin urmare admiri viața, Mina, și, desigur, admiri și frumusețile ei mai mici — mai mici decât ea, dar mai mari decât noi — iubirea, de exemplu, iubirea pură și simplă, care ne unește acum pe amândoi...

— Iubirea n'o pot admira deoarece ea este, într'un fel, dacă ți-aș putea spune, un elogiu adus admirației mele pentru viață. Iubirea — numai pe ea — o cunosc, pentru că îmi aparține, e o bucată de viață și nu viața însăși. Pe ea, dacă aș putea s'o admir, aș admira-o așa cum mi-aș admira căldura picăturilor de sânge care-mi curg dintr'o rană proaspătă.

— Dacă-i așa, atunci înseamnă că nu mă lași să te sărut din inconsecvență, sau din ipocrizie.

— Nu. Poate, pentru tine, iubirea să fie, în același timp, și acel ceva din interior, puternic și misterios, confuz și strălucitor ca roua din aer în care înoată dimineața pădurile, și și celelalte consecințe ale ei; pentru tine, vreau să spun, iubirea e poate întotdeauna indestructibil unită cu voluptatea fizică. În mine e însă o deosebire clară între ele. Când iubesc într'adevăr nu pot să și doresc, sau dorința mea atunci e foarte, foarte slabă; când doresc însă, aproape întotdeauna nu pot să și iubesc... Într'un ca-

nar nu vezi niciodată decât cântecul — numai cel care nu știe să-l prețuiască cu adevărat poate vedea și carnea; într'o găină vezi întotdeauna numai friptura — niciodată și nimeni cântecul...

— Ha, ha, ha!.. Bravo, Mina?.. Pentru asta meriți o sută de sărutări. Lasă-mă să-ți dau doar una!

Metafora ei era admirabilă. Era atât de admirabilă încât, nu știu de ce, mi-a produs o explozie de râs sincer, sănătos. În tot timpul cât o ascultasem mi se făcuse sete de un nou sărut — o sete irezistibilă. De aceea am prins-o aproape pe neașteptate în brațe cum a terminat de vorbit și i-am supt, dintr'odată, toată licoarea întineritoare din cupa buzelor. Pe urmă, pentru a nu-i da timp să-mi reproșeze ceva, i-am aruncat imediat o nouă problemă.

— E admirabilă comparația ta, dar adevărul nu știu dacă este de partea ei. Pentru că dacă ar fi așa, atunci oamenii nu s'ar mai reproduce deloc, sau, dacă s'ar reproduce, ar face-o nu din necesitatea acestei legi biologice, ci pentru satisfacerea unui instinct al lor. Înțelegi?

www.ziuaconstanta.ro

— Da, dar nu-i așa. Mie mi se pare că oamenii — mai mult femea — se reproduc când nu mai pot nici să iubească, nici să dorească. După ce le-au cunoscut pe acestea în întregime, după ce s'au săturat de ele, atunci încearcă o a treia plăcere: copilul — voluptatea formidabilă de a admira o minune dumnezească făcută de ei.

Abia acum câștigasem posibilitățile de a pune întrebările cele mai directe, pentru a rezolva, într'un fel sau într'altul, relațiile celălalte, mai concrete, care există, sau ar putea exista, între noi, în actuala situație. Simțeam cum crește în mine puterea dorinței și mă

temeam ca nu cumva ea să atingă proporții dinamice prea mari, pentru a nu mă mai putea abține în fața Minei, dela unele gesturi ce mi-ar fi prejudiciat poate. O întreb deaceea, direct, surprinzător.

— Vrei deci, Mina să rămâi toată viața virgină ?

Ea, brusc, a devenit iarăși sumbră ca și la începutul discuției noastre. Trebuia, prin urmare, să deduc de aici că dorește să evite acum actul sexual. Și era o vreme atât de frumoasă pentru așa ceva!.. Totul, iarba, soarele, pădurile - cerul, totul, absolut totul, ar fi apoteozat acest act. Nu mai vorbesc de carnea mea care, inundată de curiozitatea de a-i cunoaște răspunsul la această întrebare, cât mai repede, începea, pur și simplu, să tremure ca o materie gelatinoasă, sau ca un trup traversat de un curent electric.

— Nu te speria, te rog. Dacă vrei așa cum vor și ochii mei injectați, așa voi face; dacă nu... voi continua să te iubesc tot așa de puternic ca și până acum.

Incontestabil, discuția noastră, cu toată sinceritatea dintre noi, ajunsese la un punct critic acum. Vroiam s'o conving pe Mina că această discuție, care trebuia să fie între noi tot așa de liberă ca și împreunarea trupurilor noastre goale, trebuie susținută cu sinceritate și curaj, deoarece, contra voinței unuia, nimic nu va putea face cellalt. Vedeam însă că aci nu se mai ciocneau două „curiozități intelectuale“, nici două concepții, ci două vieți — DOUĂ VIETI.

— Nu mă sperii — dece să mă sperii? — dar nu-ți pot răspunde la întrebare. Ceeace îți pot spune sincer e că în momentul acesta vreau — vreau să rămân. Nu pentru altceva, dar pentrucă viața socială mi-o dictează. Ce-aș

face pe urmă — gândește-te, ce mi-aș face mi-e și părinților mei, pe urmă?... Dacă am fi amândoi într'o insulă, numai amândoi, departe de lume, într'o insulă tot ca asta, plină de soare și pomi...

N'a terminat prin cuvinte; mai departe a aruncat, prelungit, înțelesul nostalgiei.

— Și totuși eu n'aș fi de aceeaș părere. E o prejudecată imensă...

— Pe mine prejudecățile mă ocrotesc încă. Tu nu poți nici gândi, nici simți ca mine. Te justific, Horia — dar nu pot.

A spus aceasta cu un accent atât de melancolic, încă devenea adorabilă.

— ,Mina, ești superbă, Mina!

Am cuprins-o iarăși în brațe, am sărutat-o din nou intens — mai adânc decât înainte! — și, de data aceasta, fără să vrem, am alunecat amândoi îmbrățișați pe iarbă, eu, cu dinții înfipti în buzele ei, peste pieptul său... Sub mine, bustul Minei palpita de viață, des și puternic. Aveam senzația că țin o vrabie în palme, gata în orice moment să-și ia sborul și mai aveam senzația că țin în brațe o meduză, mare cât o perină, gata în orice moment să se topească... Mi-am ridicat gura, ca pentru a respira, pe urmă mi-am înfipt-o iar în fructul buzelor ei. Încă un sărut prelung, pe urmă altele mici — mici și grăbite, aplicate tot deasupra coroanei sale de ivoriu, în carnea buzelor. Mi-am îndreptat apoi atenția spre sâni; începeam să-i caut, să-i simt, cu pieptul, retransați în cochilia lor de deasupra bustului Minei. Un braț îmi era înecat în părul ei și-i susținea capul, celălalt era zdrobit sub unul din omoplații săi. Eram trântit, aproape transversal, peste pieptul Minei, cu toată greutatea corpului. Aș fi rămas așa o veșnicie, dar ea, fără să-mi spună un cuvânt, fără să-mi facă

o rugămintă, se sbuciuma sub mine ca un Prometeu înlănțuit, sbătându-se ca un șarpe uriaș peste care s'a prăbușit o stâncă, încercând să se elibereze. Mi-era frică să-i dau drumul: dacă o scap, n'o mai prind niciodată. Și sâni — sâni ei! — ce frumos luptau să-și revendice libertatea, să se ridice și să se profileze iarăși în aer, liberi, virgini, ca două boturi imperiale de locomotivă!... Voiam să-i revăd în această măreție, să-i admir încă odată în onestitatea lor care sugera un sbor spre cer năcut din perfecțiunea corpului Minei, de câte ori erau liberi, de câte ori înaintau pe stradă, purtați de pașii ei și sălțați de frenezia închisă în sobrietatea svâcnind de viață a acestor pași... Voiam s'o simt pe Mina sub mine, cum un înotător din mijlocul mării dorește să simtă colacul de plută în jurul pieptului său — și voiam, în acelaș timp, s'o admir, să-i privesc întregul corpul, eliberat.

M'am ridicat, strângând-o lasciv de talie și cuprinzând-o apoi de braț pentru a-i ajuta să se ridice și ea. Când m'am ridicat, fără să vreau, i-am văzut una din pulpe aproape în întregime desgolită; se vedea jartiera ciorapulului strânsă ca un cerc în jurul butoiașului alb și divin de pur. I-am tras imediat șorțul negru al uniformei în jos, acoperindu-i genunchii pentru a-i feri de păgânismul privirilor mele în care agoniza o dorință sfântă nesatisfăcută. Totuși, acest sărut echivalase în mare parte un alt sărut și mai sublim, pe care nu-l comisesem, deoarece Mina nu-l voise.

Ea nici acum, după ce-i dădusem drumul din îmbrățișarea prea lungă în care fusese cuprinsă, nu părea prea intimidată — mă încingea însă cu o privire magnifică, în care nu știam ce să văd: ură sau dragoste. Părul, de data aceasta, își însușise atitudini revolu-

ționare în păpușa capului său. I-am oferit pieptenul meu pentru a și-l civiliza singură, deoarece mie însumi nu-mi acordase această plăcere.

Soarele se pregătea să coboare în baia arămie care-l aștepta deasupra munților dispreț apus. Razele sale cădeau peste noi oblice de tot, aproape orizontale. Pădurea din față era incendiată părea un Deliorman dansând; celelate dormeau, cum dorm șopârlele verzi primăvara pe coaste. Mina, în mijlocul acestor minuni, părea, iarăși, o zână care se pieptăna în oglinda cerului.

Căzuse între noi o tăcere — un mister. Voiam să spun ceva și nu puteam; cuvintele îmi alunecau până în gură, creșteau, se umflau până umpleau tot spațiul de acolo și pe urmă plezneau surd între dinți. Veneau altele — altele, altele și toate aveau aceeași soartă. Tăcerea, cu cât o prelungeam mai mult, cu atât devenea mai invulnerabilă... În timp ce eu mă luptam cu această tăcere, ea se pieptăna liniștită, într'o seriozitate aproape distrată. N'aveam nimic de făcut, nu puteam să-i spun nimic — stăteam în fața ei, torturat de conștiința inutilității și a cretinismului situației din aceste clipe.

Teroarea acestei conștiințe m'a încurajat brusc, făcându-mă aproape ridicol:

— Spune-mi Mina, cât de tare mă iubești?

Ea m'a privit superioară, continuând să se pieptene liniștită, întorcându-și doar ochii spre mine. Niciodată n'am văzut ochi atât de mari. Aproape mă înspăimântau; îi priveam, terorizat de ei. Creșteau, creșteau nebunește, cum ar crește luna, întunecată, în căderea sa spre pământ. Se îndreptau spre mine furibunzi, încât îmi venea să fug din fața lor. Aș fi vrut să întind palmele spre ei, pentru a-i

sprijini să nu-mi cadă în față, dar mă temeam să nu-mi înfund palmele în fragilitatea lor, să nu-i sparg ca pe niște ouă de gelatină din care vor curge bonboane și sirop.

„Spune-mi Mina, cât de tare mă iubești?” Întrebarea aceasta îmi persista în creier. Fruntea ei se înălța, creștea și se încrunta, îndreptându-se spre mine. Alerga magnifică după mine, mă surprindea ca o locomotivă între șine, voia să mă devoreze. În creier îmi răsuna ceva înfiorător, persistent și ascuțit, ca șuerul strident al unui tren într-o zi ploioasă printre munți. „Spune-mi,... Spune-mi, Mina, cât de tare mă iubești?... Spune-mi, Mina,... Spune-mi... Spune-mi, Mina, cât... spune-mi spune-mi cât spune-mi Mina, Mina Mina cât spune-mi Mina cât Mina cât Mina spun c Min spne sp ps ps mmssppm....“

— Poftim, Horia, mulțumesc.

Intrasem într-o negură halucinantă. Fața Minei se apropia de mine, creștea tot mai încrunțată, devenea indistinctă și imensă, predominată de lynxul incisiv al privirilor ironice și vorace. În creier îmi șuera întrebarea pe care i-o exprimasem o singură dată, dar pe care aveam impresia că i-o repet mereu, mereu, mereu, tot mai repede, tot mai delirant, din ce în ce mai indistinct, pierzându-se într-o fugă corosivă de consonante dure, amestecate, ca niște pietre lăsate să cadă printr'un tub vertical de tuciu. Gentilețea din cuvintele Minei m'a redeșteptat, ca și cum, după ce am înotat prin fundul unui bazin cu ochii închiși, cu urechiile vâjându-mi, scot iarăși capul la suprafață.

Mi-a trebuit o clipă de reculegere pentru a deveni iarăși lucid. Odată cu această explozie cauzată de paroxismul tăcerii care crescuse, apăsătoare, între noi, am devenit iarăși nor-

mal. Mina îmi zâmbea ; eu am început s'o privesc iar conștient, să-i vorbesc.

— Spune-mi Mina, cât de tare mă iubești ? o întreb din nou, liniștit, ca un copac care freamătă cu aceeași tremurare de mai înainte și după o vijelie trecătoare.

— Dece mă întrebi așa?.. Întrebarea asta e cam... siropoasă și vulgară. Răspunsul, pentru că e indiscret, nu-l poate căpăta.

— Pentruce, Mina ? E doar un lucru atât de simplu să-mi spui : atât, sau atât, sau atât. Ce indiscreție e în asta ? fac arătând cu mâna în aer.

— Ascultă : nu căuta niciodată să vezi cât îți este fericirea de mare, pentruca să n'o pierzi. Simte-o mai bine așa cum este, fără a întreba nimic. La urmă, dacă vrei, privește înapoi și vezi, atunci, cât a fost de mare fericirea prin care ai trecut... Grandoarea munților n'o poți vedea decât din depărtare ; din mijlocul lor nu vezi nimic din ea, dar simți ceva... În trecut, dacă vrei să știi, te-am iubit mult, atâta (și-mi arată cu mâna înălțimea cea mai mare pe care o putea ridica, depășind chiar limita imaginată în spațiu, mai înainte, de mine). Vezi, e frumos ce vezi în urmă, nu?... Acum nu mă întreba, pentrucă de-abia trecem printre munți prăpăstioși (accentuă aceste cuvinte). Așteaptă să treacă și clipele acestea, iar mai târziu îți voi spune cât te iubesc acum.

Acest răspuns curios era o enigmă. Ce vrea să-mi spună Mina prin ea — căci, incontestabil, vroia să-mi spună ceva. Poate și acesta ei i s'a părut clar „clar, ca lumina zilei“, dar pentru mine era de nepătruns. El mă neliniștea. Dacă era răspunsul unei Pythii : „Te-am iubit te iubesc nu te voi iubi“?... Dacă era și... Dar mai rău decât atât nu putea fi !.. Insfârșit...

Desigur, el își va avea explicarea în curând și acum, orice s'ar întâmpla, vorba ei, e mai bine să nu mă întreb cât de mare e fericirea — ea e mare, va fi mare întotdeauna — ci s'o simt. Deși nu mă împac cu concepția asta. Trecutul, pe mine, nu mă mângâie cu nimic, viitorul nu-l pot creia decât prin prezent și dacă în prezent nu știu pe ce forțe mă sprijin, cum aș putea porni în realizarea unui viitor? Eu vreau prezentul, prezentul să-l cunosc mai întâi...

Ne-am hotărât să plecăm. Stătusem aproape trei ore în acelaș loc. Ne ridicăm în picioare, scuturându-ne de eventualele firisoare de iarbă ce ni s'ar fi agățat de haine.

Cum stăteam, unul în fața altuia, curățindu-ne în felul acesta, ea s'a aplecat să-și dea jos de pe ciorap un firisor de iarbă uscată. Se aplecase cu capul spre mine și acum îi vedeam, din față, ceafa albă pe care cădeau buclele mătăsoase de păr. Când s'a ridicat, dreaptă, în fața mea, un moment și unul și altul, am rămas înmărmuriți de acelaș inefabil mister care ne pătrunsese instantaneu, fără să spunem nimic, fără să putem face ceva, privind fiecare, lumina ochilor din globurile cristaline ale celuilalt. Era ca un fel de surprindere subită și simultană pentru fiecare, relativ la fiecare. Ochii săi erau mari și inocenți — și mă-fixau parcă cu o dragoste nemărginită, cu o dragoste care — mi se părea — coboară în condescență.

Instinctiv, m'am repezit și-am îmbrățișat-o. A fost cea mai teribilă îmbrățișare posibilă. Aș fi vrut să-i sărut numai ochii — și tocmai pe aceștia nu i-am sărutat. Tocmai aceștia, ochii, ochii Minei, mi-au rămas nesărutați. O strângeam însă cu brațele, setos și sadic, ca o încolăcire de șarpe. Buzele ni se încleștaseră

ca două emisfere de Magdenburg. Dar ceeace mă pasiona acum, nu era nici sărutul, nici deliciile lui, ci altceva mai puternic, în serviciul căreia îmi pusesem toate forțele, tot delirul și toată nebunia devorantă câtă putea exista în pasiunea mea: era îmbrățișarea. O încleștasem pe Mina aproape dezastruos, cum e încleștat șoricelul în ochiul de sârmă al capcanei. Voiam să-i înfig sânii în toracele meu, să-i sug prin ei, în pieptul meu, toată viața care palpita în ea. O strângeam nebunește, din pasiune și din dragoste, singura satisfacție, intenționată inconștient, fiindu-mi numai aceea de a o vedea zdrobită în brațele mele, cum e zdrobit un sâmbure în dinții cleștelui de spart nuci...

Toată îmbrățișarea a fost o senzație magnifică, devorantă, egală poate numai cu o descărcare sexuală — cu acea puternică descărcare ce ar fi trebuit să se producă astăzi în noi.

După ce ne-am eliberat din înlănțuirea ei, am rămas, iarăși, o clipă, immobili, în aceeași poziție antecedentă, de surprindere și de mirare. S'ar fi părut că www.ziuaconstanta.ro frământasem amândoi ceva în tipsia soarelui înainte de a apune și apoi, dintr'odată, ne-am trezit aci, unul din fața celuilalt, așteptând înfrigurați miracolul apusului. Ceeace frământasem într'adevăr în tipsia roșie răsturnată pe muntele din față, fusese un virus electric din carne. Acum eram deplin reconfortat.

— Să mergem, Mina ; e târziu. Trebuie să plecăm spre oraș.

Când am coborât dâmbul și am ieșit la drum, am avut impresia că stătusem acolo, nevăzuți de nimeni, într'un sbucium perpetuu, nu trei ore, ci trei ani. Soarele nu apusese încă și

împrăștia peste Poiană, în fața noastră, o lumină slabă de seară ; în spate nu puteam privi : totul strălucea ca un incendiu sublim. O parte din băieți și din fete începuse să plece, pe rând — unii încă de pe la ora două — și acum, desigur, cei opt, sau nouă kilometri cât măsoară, în serpentine, șoseaua de aci și până în oraș, sunt împânziți de copii, de flăcăi și fete mari, toți bine dispuși, toți tineri și îndrăgostiți, toți morți de oboseală. Când am ajuns cu Mina la restaurant, se făceau ultimele pregătiri de plecare. Dav, Oli — nu se vedeau pe aici. Unde-au fost ei, ce-au făcut ei astăzi, nu puteam ști...

În dosul restaurantului e o dezordine sublimă. Parcă a trecut pe aici o armată inamică distrugând și consumând tot ce a putut găsi în cale. Mesele sunt încărcate de epave alimentare, peste tot hârtii unuroase, bucăți de pâine aruncate pe jos și capete indecente de crenvurști răsărite prin iarbă.

Colegii mei, cu majoritatea celor din clasa a șasea și a cincea, sunt toți aici, împreună cu fetele. Înainte de plecare trebuie să se joace o horă mare. Muzica, la comandă, intonează cea mai frenetică melodie românească — o horă delirantă, intitulată „Ca la Brașov“ — iar tineretul, cot la cot cu profesorii, execută acest joc vertiginos și exuberant ca o sărbătoare țărănească. Înainte de a se așterne fiecare la drumul lung până în oraș, trebuie să-și învingă oboseala din trup — și singurul antidot e jocul acesta.

De unde, înainte de a fi executat, aproape toată lumea părea blazată, obosită, după el, după acest joc specific, toți par întineriți și reconfortați. Puternica fanfară a muzicii militare e întotdeauna irezistibilă când intonează această melodie. Cine nu știe să joace, sare

singur în sus și bate din palme, ca un copil nebun de bucurie, ascultând-o doar. Cine nu poate face nici lucrul acesta, simte isbucnind în el un sânge nou, mai cald și mai aprins decât oricare alt sânge : el întinerește laolaltă cu cei cuprinși în delirul acestui ritm amețitor.

Din nu știu ce motiv, Mina n'a vrut să joace; eu, firește, a trebuit să-i urmez gestul — dar cred că nimeni n'a jucat atunci atât de nebunește, cum aș fi jucat eu în lanțul tuturor, aici, în mijlocul naturii. Țineam, ca de obicei — singurul dintre băeți, care făceam acest lucru — brațul Minei, dar, propriu zis, puteam crede că eu mă țin de brațul ei pentru a nu fi absolut liber : altfel aș fi sburat ca o rachetă în sus, în infinit, atât elan era în pieptul meu. Mina mi-a și spus chiar, văzându-mă atât de aprins, săltând atât de frenetic la brațul ei:

— Dece nu te duci să joci dacă ai atât elan?

— Nu, nu jocul m'atrage. Muzica — ea mă înnebunește.

Și e adevărat: melodia aceia era ca sbuciumul interior al unui disperat.

După aceea, toată lumea, înflăcărată, înviorată ca după un www.zuconstanta.ro duș luat într'o zi de canicule, uitând în primul rând de surmenaj, a pornit în bloc spre oraș. Din soare nu se mai vedea decât un segment circular care se scufunda în neant, ușor, ca un vapor naufragiat.

Dintre prietenii mei, numai Dav și Oli lipseau. Matei însuși era printre cei de față și părea chiar foarte bine dispus : pe lângă că jucase cu tot sângele din el, se părea că, în prealabil, nu stătuse nici în restaurant degeaba aproape toată ziua.

Cât privește partea aceasta, eroul zilei a fost Sergiu. El s'a îmbătat pur și simplu — singurul care s'a îmbătat astăzi, în afară, bine înțeles, de celibatarul Moș Chiștoc. Amândoi

au devenit celebri în acelaș timp prin câte ceva. Sergiu — spuneau băeții — prin curajul cu care pișca, pe sub masă, orice fată, de ciorap. Moșu — povesteau tot aceștia — prin galanteria cu care le-a făcut o profesiune de credință.

— „Eu — le-ar fi mărturisit el colegilor mei de clasă, adunați în jurul lui laolaltă cu fetele din a șaptea, bine dispus, încurcându-și cuvintele și legănându-se în toate părțile — eu trăesc după proverbul ăla celebru, pă care vi-l spun și vouă acum — căci mâine, la Anatomie, știu, că și așa, am să vă vorbesc tot numai despre oase. Omul, ci'că, dacă vrea să fie fericit o zi, să se îmbete ; dacă vrea să fie două zile, să se însoare ; dacă vrea trei zile, să taie porcul — și dacă vrea să fie fericit toată viața, să se facă popă... Eu, precum vedeți, popă nu m'am făcut, că Religia cu Biologia nu se cam împacă ; porci n'am, să tai la fiecare trei zile câte unu ; femea... să mă ierte colegele voastre, da... m'am însurat numai odată și mi-am aprins pae în cap — dar să mă 'nsor din două, în două zile ?... Nu-mi rămâne, care va să zică, decât prima bucurie : www.ziuaconstanta.ro fericirea de-o zi. Și, uite, mă îmbăt și eu în fiecare zi și-s fericit toată viața, ca un popă...”

Se zice că a fost un haz indescrptibil. Din cauza veseliei stârnite de vorbele lui Moșu în grupul elevilor și elevelor din clasa a șaptea, strânși în jurul lui, s'ar fi sezizat tot câmpul semănat cu băeți și fete.

Când mi se povesteau toate acestea, aproape regretam sincer că n'am fost de față. Am stat în singurătatea aceea, cu Mina, izolat de toiul petrecerii acesteia pe care, desigur, n'o voi mai întâlni niciodată în viață. Când mă gândeam la prostia aceasta de a fi stat în singurătate, îmi venea aproape să-mi dau cu

pumnii în cap de necaz. Și dacă n'ar fi fost Mina lângă mine, fără îndoială, aș fi făcut-o aș fi fost chiar în stare s'o detest și pe ea. Dar ochii ei erau prea aproape, sânii ei prea lângă mine, căldura brațului său o simțeam prea direct, prea vie, pentruca, privindu-le, să nu mă contrazic imediat. Petrecerea aceea a trecut, dar pe Mina o am tot lângă mine, ea trăește încă, e în prezent și prinurmă, e cu mult mai prețioasă decât tot ce am pierdut în trecut...

Imi priveam acum colegii care petrecuseră astăzi, fiecare cum crezuse că e mai frumos. Cel mai fericit era Anghel. El se distrase cu toată lumea: profesori, colegi, fete, băeți. Fusesse absolut liber: n'avea nici pasiunea alcoolului, ca Gogu și Cato, nici slăbiciunea femeilor, ca Sergiu, nu era nici revoltat, ca Matei și nici înlănțuit de dragoste, ca mine, ca Dav, sau ca Oli. Temperamentul lui era singurul pe care-l invidiam. Pe drum, până în oraș, el a fost cel mai lucid, cel mai spiritual și, deci, cel mai anturat dintre toți: nu era nici în starea confuză a ebrietății și nici consumat de dragoste, deși le gustase, atât cât www.ziuaconstanta.ro simțise necesitatea, pe amândouă deopotrivă. Intre Anghel și Mina, acum observam, există o analogie perfectă. Amândoi admiră viața în acelaș fel — o admiră, fără să alunece și să se consume prea mult în plăcerile ei pe care le cunosc intens, dar față de care rămân precauți, așa cum îmi mărturisise Mina despre ea însăși. Oamenii aceștia cunosc secretul de a îmbătrâni mai încet și ei trebuie să fie într'adevăr fericiți.

Când am ajuns în oraș începea să se înopteze. Venisem pe drum destul de repede la vale, dar încă nu atât de repede încât, fiecare să nu fi putut spune tot felul de lucruri, sau face tot felul de spirite. Dupăce coborâșul s'a

sfârșit, aproape toți ceilalți, la drumul drept se simțeau obosiți. Era și natural, firește, ca după o zi întreagă de petreceri să te simți obosit. Eu, cu toate acestea, nu simțeam nici un simptom de oboseală; nici Mina. Noi stătusem aproape toată ziua jos, pe iarbă, și, deși ne agitasem, ne frământasem mult, acum aveam o plăcere nespusă de a merge la braț prin oraș.

La întoarcere, prin oraș, până la liceu, a început iarăși să cânte muzica, dar noi, mergeam amestecați, dezordonăți, băeți și fete, la un loc — șirul nu se mai formase, căci cine-ar mai fi putut merge în șir acum?.. Prin umbrele dense ale înserării care se lăsase deabinelea, printre casele împrăpătate parcă de muzica și bucuria celor ce se întorceau dela o petrecere, convoiul nostru se asemăna cu o dezordonată retragere cu torțe prin oraș, sau cu una din acele procesiuni similare, tiroleze sau elvețiene.

În fața liceului, muzica s'a oprit spre a cânta încăodată, pentru ultima oară și în semn de încheiere a serbării, hora aceea atât de proprie Brașovului. Pe terenul gol din fața școalei noastre, s'a încins încăodată jocul dela Poiană, mai aprins, mai impetuos, pe înnoptate, sub lumina felinarelor. Tot spațiul acela larg era plin de elevi, iar străzile din jur pline de curioși entuziasmați. Muzica se lupta din răsuputeri să nu fie învinsă de chiotele de bucurie ale băeților, ale fetelor, ale trecătorilor de pe stradă. Noaptea, Tâmpa nu se vedea, castanii nu se vedeau, nimic nu se vedea dincolo de becurile electrice și nebunia din fața liceului, dar, fără îndoială, că acum, toate, nu tremurau, ca azi dimineață, ci dansau, văzând explozia formidabilă a acestei tinereți teribile.

Bătrânul liceu, obosit de ani și plictisit de aceeași și aceeași învățătură moartă din bur-

țile sale, își descrețea fruntea în fața bucuriei imense dela picioarele lui și, ca într'un moment rar de repaos solemn, mișcându-și spinarea bătrână și roșie, pipăindu-și coastele groase de piatră, se clătina puțin în dreapta și în stânga, desmortîndu-și un pic oasele caduce, bolnave de reumatisme — mai respira odată, puternic și profund, pentru a se fixa iarăși într'o imobilitate prelungă și mută de sfinx ros de vremuri și tragedia cadavrelor din interiorul său — apoi, zâmbind, muria din nou, admirând imnul magnific de lângă el, care era închinat nu lui, ci Vieții...

PARTEA TREIA

Hermès, dieu de l'adolescence, était aussi dieu du crépuscule.

HENRY DE MONTHERLANT
(La relève du matin)

CAPITOLUL XIII

www.ziuaconstanta.ro

O apariție și două dispariții

Dav s'a sinucis azi dimineață. Vestea a străbătut orașul ca o pasăre neagră și lugubră. La liceu, ajunsese înaintea noastră, fără să știe nimeni cine a fost fatidicul ei sol. În fața porților înalte și masive, care nu se redeschiseseră încă, toți băieții, dela cel mai mic, până la cel mai mare, erau cuprinși, în splendoarea uneia din cele mai înSORITE dimineți, de o panică stranie și sGUDUITOARE. Pe fața tuturor străluceau colții unui spectru înfiorător, în inima fiecăruia se înfipsese un țurțur ascuțit de ghiață.

Prin mijlocul curții, elevii, care umblau neliniștiți dintr'un loc într'altul, agitați de un demon interior implacabil și crud, păreau un lagăr compact de revoluționari, fiecare purtându-și o coasă pe umeri. Imaginea lui Dav se profila pe cer, imensă și sumbră, amenințătoare și fixă, ca un blestem monstruos. Orașul părea înțepenit de spaimă, munții păreau trăzniți de sensul unei prevestiri apocaliptice și soarele strălucia totuși, strălucea ca într'o zi în care pământul întreg se va nimici în pulbere și frig. Cine-ar mai fi putut intra în clasă, fără ca aceasta să nu i se pară un cavou?.. Cine-ar mai fi putut asculta în fața profesorilor un cuvânt care să nu însemneze *Moarte?*.. Cine-ar mai fi putut rămâne în fața unei priviri de dascăl, fără ca aceasta să nu fie un fulger ucigător într'o noapte de grindină sinistră ?.. Cine?!.. Peste tot exista un singur cuvânt, un singur semn, un singur instrument și o hârcă hidoasă și persistentă: *Moartea*.

În a patra dimineață după Comandă, Fuchsmajorul liceului a murit.

Cum am ajuns la liceu, cum am auzit vestea, parcă mi-ar fi căzut în vârful capului muchia ascuțită a unui topor. După ce că eram întristat, deoarece pe Mina de trei zile — dela Comandă — n'o mai văzusem în nici un fel, acum mă lovea încă o durere și mai mare, și mai subită. Simțeam ceva incandescent și rece anesteziindu-mi creierul. Durerea pătrundea tot mai adânc, ca o căciulă căptușită cu ținte și înfundată de o mână viguroasă și grea, tot mai mult, în capul meu.

Am alergat într'un suflet, parcurgând ca un halucinat toată lungimea străzii Negre, până acasă; mi-am aruncat din ușă cărțile, care, în loc să cadă pe masă, s'au isbit de sobă îm-

prăștiindu-se în toate părțile și, iarăși, am alergat înapoi până acasă la Dav.

Aici era o disperare neagră. Nimeni nu plângea, nimeni nu urla, toți își frângeau mâinile sub aripa celei mai odioase tăceri. Disperarea furase glasul tuturor...

Dav fusese descoperit la ora șase, în camera lui, mort. Stătea și acum în acelaș pat, întins pe spate, cu fața mai iluminată ca ori când, meditativ și rece: se gândea poate la supliciul vital. Privea, poate, viața, de *dincolo*, de unde crezuse întotdeauna că va găsi o eliberare; o privea singur și zâmbia de inutilitatea eforturilor umane, cum privește un savant distrat munca insuficientă a unor furnici de a însufleți un bulgăraș de pământ, voind să-l transporte dintr'un loc întraltul... Dar n'avea dreptate! Nu, Dav n'avea dreptate!!..

Pe masă fusese găsite câteva scrisori. Înainte de a se elibera de cătușele vieții, înainte de a trece în feeriile de *dincolo*, care l-au chemat insistent un an de zile, ca niște iele periculoase, Dav a lăsat pe masă trei scrisori închise. Una, adresată părinților săi, prin care-i conjura să nu vadă în gestul lui decât o faptă a celui mai conștient om : pentrucă-i iubea și pentrucă nu voia ca abținerea sa dela o fericire unică ce-l chema, să-i întristeze și pe ei, a procedat așa. Altă scrisoare era adresată colegilor săi de clasă, laconică și clară, ca o telegramă expediată prin fără fir din iachtul care-l purta spre țărmurile magice ale Morții ; se încheia: „Regret că nu vă pot lua cu mine. Fuchșii mei să nu plângă însă : superiorul lor îi iubește. Fuchs-majorul.“

A treia scrisoare îmi era adresată personal. Plicul, albastru ca hârtia cerului, purtându-mi numele scris cu litere roșii pe marginea sa,

mă aștepta pe masa lui Dav, încărcată de cărți care plângeau. Celelalte plicuri erau albe, scrise cu cerneală neagră ; al meu albastru, scris cu tuș roșu.

Imi scria :

Horia, Prietene !

Îți dau o frântură din sborul meu spre Infinit, însemnat cu sângele care mi se scurge în urmă. Când întregul acest sânge mi se va epuiza, ca unei stele, care cade, lumina sa, să știi, atunci, că am trecut în Infinit. Și să știi că am trecut cu mult mai înainte decât când vei constata tu acest lucru. O stea moare — pentru a reînvia în alte lumi superioare — cu mult înainte ca lumina fenomenului său să poate fi percepută de depărtarea oamenilor.

Noi nu suntem prea depărtați unul de altul, *în acest moment*. Când vei citi însă aceste cuvinte, crede că distanța dintre noi s'a făcut cu miliarde de ori mai mare decât acum. Mersul tău e încadrat în spațiul limitat al Vieții ; cu cât mergi mai încet, cu atât drumul ți se va pare mai lung — deși el este acelaș, pentru cei care se grăbesc, ca și pentru cei care merg mai încet. Sborul meu nu e încadrat de nimic. În fața lui nu există nici un obstacol ; în urma lui *nimic*, care să-l rețină ca niște resorturi de gumă. E absolut liber.

Horia, Prietene,

Sper că tu vei fi cel puțin unul, din oameni, care să nu-mi condamne gestul. Oamenii nu pot înțelege niciodată durerile și fericirile unui suflet înălțat de puteri miraculoase — și strict individuale — deasupra sferei în care plutesc

norii filosofiei lor. Mă vor crede nebun, sau disperat, sau nefericit — fără să știe că toate acestea sunt remediabile în viață și fără să știe că ceea ce fac eu acum, fac cu o luciditate pe care n'o ating decât foarte puțini din semenii lor pământeni — și o fac, pentru a fi condamnat de ei și pentru a mă dăruia unor chemări superioare, datorită cărora, poate, trăiesc în eternitate numai cei aleși de stele și îndrăgostiți de miragiile lor. Oamenii sunt atât de uniți în complotul Vieții, încât cel care nu face ca ei, își atrage nu numai disprețul, dar aproape blestemul lor.

Să știi însă — Prietene, pentru care simt o imensă durere știindu-te lăsat aici — că nici disprețul, nici blestemul oamenilor, nu poate atinge vârful aripilor celor ce sunt favorizați de revelații dumnezeiești să evadeze din colțul întunecat al înveninărilor terestre... Pregătirile mele pentru această evadare, în măsura îndescriptibilă în care mă bucură, aproape în aceeași măsură mă și întristează. Gândul că în celulele umede și întunecoase ale acestei ocne, las, în urma mea, printre *milioane de criminali*, atâția inocenți condamnați la *aceeași MUNCĂ SILNICĂ PE VIAȚĂ*, nu mi-ar putea, poate, favoriza sborul. Am însă certitudinea că, odată trecut de grătile închisorii, acest gând mă va părăsi. Deaceea — înlăturând orice ezitare — plec. Plec, în mijlocul nopții, precaut, ca nu cumva vreunul din condamnații care dorm în jurul meu, simțindu-mă, să îmi împiedice tentativa de a evada — *DE A DEVENI LIBER.*

Horia, Baldovine, Prietene,

Ceeace fac acum, aș fi vrut s'o fac de mult. Am căutat, însă, întotdeauna, să-mi fac singur curaj între ceilalți condamnați — inocenți și ei — între voi, prietenii mei — crezând că prin aceasta voi putea face ca viața să-mi pară mai frumoasă. Am petrecut cu voi, m'am entuziasmat cu voi, m'am luminat și m'am întristat cu voi, dar întotdeauna eram ros de conștiința destinului meu uman.

Din noaptea de 13 Martie și până acum, am mai suportat acest supliciu, pentru un singur lucru — pentru voi, prietenii mei, pe care vă iubesc : să vă ajut ca, laolaltă cu toții, să vă realizați un ideal — „*Noul Demiurg*“. Acum opt ceasuri „*Noul Demiurg*“ a apărut pe stăzile Brașovului. Articolul meu care lipsește dintre ale voastre — nu v'am mințit — a fost scris, dar nu vi l-am arătat până astăzi: el e în fruntea revistei care nu este a mea, ci a voastră, care nu e simțită de mine, ci de voi. Dacă această simțire nu mi-a aparținut și nu-mi aparține, eu am înțeles-o însă în voi. Am înțeles cât de frumoasă, cât de dragă vă era, de aceea v'am ajutat s'o realizați. Tinerețea voastră am iubit-o — dar pe a mea nu mi-am putut-o prețui.

Acum pot să plec. Pot să plec, împăcat că pe voi vă las, într'un fel, mulțumiți.

Spune-i lui Matei, lui Oli, lui Anghel, lui Cato, lui Gogu și lui Sergiu că i-am iubit și că-i iubesc mereu. Să vină fiecare să-și culeagă de pe buzele mele reci, floarea sărutului postum : las pentru fiecare câte una.

Spune-i Laurei — ah, se apropie clipa

plecării și nu mă mai lasă un singur moment, pentru a-i scrie și ei cel puțin un rând, și nu-i mai pot pronunța nici măcar numele — spune-i că ei nu-i las numai această floare scumpă a unui sărut mortuar, ci și un dar dumnezeesc : *să caute a fi întotdeauna fericită.*

Ție, prietenul meu, singurul meu prieten terestru, îți las, pe lângă toate acestea și aceste două cuvinte, pe care, uite, ți le arunc din sborul meu spre Infinit și Inumanitate, ca două petale albe, smulse din coroana imperială a Morții:

LA REVEDERE

David.

Post-Scriptum. — Scrisoarea aceasta scrisă pe ascuțișul scânteetor al clipei dintre Viață și Moarte — dacă poți — păstrează-ți-o. In ea sunt închise ultimele mele respirații de Aci.

Am căzut inconștient în rocking-chairul în care mă legănasem de atâtea ori exuberant, din camera lui Dav. După lectura scrisorii acesteia, îl vedeam parcă sburând, vertiginos, ca un corp terestru, prin libertatea spațiilor absolut goale, interplanetare. Și voiam să rămân așa, cât mai mult, cât mai mult, cu privirile înțepenite în sus, cu ochii mari, dilatați ca niște baloane umflate, privindu-l cum sboară, cum se depărtează, cum fuge de tot ce a lăsat în urmă. Il admiram. In momentul acesta vedeam clar că Dav e un simbol al crezului nostru — aceștia care luptasem din răputeri să scoatem „Noul Demiurg“, care a văzut, ieri după amiază, lumina zilei. Toți aspirăm spre o eliberare definitivă. Toți detestăm Trecutul și apoteozăm numai ce e în fața noastră: Viitorul — dar niciunul nu ne depărtăm de

unul și nu ne-apropiem de cellalt, cu aceeași viteză, cu aceeași pasiune cu care Dav se depărtează de Viață și se apropie de Neant...

Mâinile mi se sprijineau, moarte, pe brațele scaunului. Intre degete îmi atârna, ca o batistă albastră stropită cu sângele din melancolia fluturărilor despărțirii, scrisoarea lui Dav. Imi aplec puțin ochii spre ea, privind-o curios, ca pe un obiect straniu ce nu știam de unde mi-a căzut în mână, o ridic s'o privesc mai bine, o apropii de ochi. Recitesc: „*Scrisoarea aceasta scrisă pe ascuțișul scânteetor al clipei dintre Viață și Moarte — dacă poți — păstrează-ți-o...*“

„Dacă pot“, Da: DACĂ POT. O scrisoare atât de sinceră, lăsată de un mort „în clipa dintre Viață și Moarte“, nu se păstrează ușor. De câte ori o voi privi mă va cuprinde disperaarea... Și totuși, Dav, eu îți voi păstra „ultimele tale respirații“ întotdeauna. Intotdeauna îți voi păstra pe buze și ultima ta floare. Dă-mi-o!..

L-am sărutat pe gură. Poate a fost primul sărut pe care l-a dat el de Dincolo.

Intreaga zi, după aceea și a doua zi, am stat numai lângă el. Am dormit o noapte în scaunul legănător, care amortise și el, lângă Dav. Ah, ce durere teribilă e durerea aceasta din fața unui mort: să știi că de-acum nu vei mai vedea niciodată, *niciodată*, chipul unui om cu care vorbeai zilnic, pe care-l iubeai și care ți-era prieten!..

Toate lucrurile din casă plângeau tot așa de amarnic ca și sufletul meu, dar mi se părea că nimic nu plânge mai tare decât cărțile — cărțile lui pline de viață și inteligență, care nu reușiseră, totuși, să-l rețină lângă ele. Păreau de aceea cuprinse, toate, de o remușcare profundă...

A doua zi a fost înmormântat. Înmormântarea lui Dav a coincis cu o zi ploioasă. O ploaie mărunță, calmă și prelungă ca un cântec funebru. Colegii săi, „fuchșii săi“, l-au condus până sub pământ, cântându-i cântece religioase din... cer. Părinții lui n'au scos un singur hohot disperat de plâns, deși erau amarnic de desnădăjduiți. Poate scrisoarea adresată lor de Dav, a avut darul să-i convingă că în fața morții e inutil și e ridicol orice strigăt. N'am putut niciodată cunoaște direct conținutul acelei scrisori. Cezar, fratele mai mic al lui Dav, era cel mai abătut. Nici nu plângea, nici nu ridica ochii spre cer, nici nu părea vesel, nici nu părea trist — dar tăcea. Tăcerea lui era sfâșietoare.

În ora în care corpul lui Dav a fost coborât în Infinit, acolo unde îi plecase mai înainte sufletul, continua să plouă.

Pământul proaspăt din jurul porții până la care fusese condus prietenul nostru de aproape jumătate din oraș, se înmuiase, devenise cleios și se agăța cu o voracitate funebră de picioarele celor ce-l atingeau: parcă ar fi voit să ne tragă pe toți în eternitatea de dincolo, în sinistrul imperiu al viermilor.

Careva din noi ar fi trebuit să apoteozeze moartea lui Dav. Ne-am dat seama de lucrul acesta tocmai acum, în ultimul moment. Oratorul, ar fi trebuit înștiințat și pregătit mai dinainte, dar, din durere, nimeni nu-și mai adusesese aminte, mai înainte, că cineva, în numele tuturor, va trebui să-și ia rămas bun dela Dav, să-i ureze călătorie frumoasă, și să-i spună simplu și cuprinzător: La revedere!

Acum, în ultimul moment, niciunul n'avea curajul să se suie pe movila de pământ plouat și, cu senzația că însuși el e jumătate îngropat, să-i ureze ultimele cuvinte — cel puțin două —

lui Dav. Anghel — la el era speranța cea mai mare, deoarece el avea mai dezvoltat decât toți darul oratoriei — rugat din ochi precipitat, în ultima clipă, de noi toți, se codea mereu, până când, în cele din urmă s'a eschivat definitiv, sub pretextul că nu e deloc preparat. Eu, eram prea îndurerat pentruca, deschizând gura să pot exprima altceva în afară de un urlet imens de durere care îmi clocotea și pe care-l țineam înăbușit în piept. Gogu — el ar fi putut poate spune ceva frumos ca formă, dar n'aveam încredere în conținutul frazelor lui. Fănel, prefectul, șeful clasei și al elevilor din mijlocul cărora Dav se retrăgea, s'a eschivat și el, sub scutul argumentului lui Anghel. „In definitiv — spuneau toți, după ce nimeni nu s'a văzut în stare de a vorbi — nu e absolut necesar ca un elev să vorbească aici. Dacă nimeni nu vorbește, în atmosfera de acum, nimeni nu va observa lipsa discursului...”

Cineva, totuși n'a fost de aceeași părere. El a isbucnit brusc din mijlocul nostru, ca o mamă cuprinsă de disperarea ultimei clipe. S'a aruncat în vârful moviței de pământ și, oprind dintr'odată cu piciorul gestul schițat al groparilor care își înfipseseră lopețile în pământul noroios și negru, pe care aveau de gând să-l arunce din nou peste cosciugul de bronz, de jos, a început să vorbească. Acesta a fost Matei.

Părea un revoluționar suit pe baricadele morții. Dacă Victor Hugo, cel dela 1830, ar fi fost în locul lui n'ar fi vorbit mai frumos, n'ar fi avut un dar mai mare de a emoționa, de a-și arunca bolizii cuvintelor direct în inimele celor ce-l ascultau surprinși. După primele trei fraze ale lui, toată lumea începuse să plângă. Vorbia prin el nu un coleg, nu un

prieten, ci însuși Tinerețea — toată tinerețea din noi, pusă în fața Morții.

Pe Matei niciodată nu-l auzisem vorbind despre moarte — el evita întotdeauna acest cuvânt — dar acum vedeam că nimeni nu înțelegea mai bine moartea decât el, nimeni nu se gândea mai mult la ea decât el, dar nimănui nu-i păsa mai puțin de ea, decât lui..

— „...Ah, Moartea e închisă în fiecare din noi, dar trebuie s'o ținem ascunsă, trebuie să ne ferim de a ne-o trăda vreodată, atâta vreme cât suntem conștienți — întocmai ca și pe o boală care, deși curentă, e, totuși, rușinoasă și incurabilă. Toți oamenii o cunosc — o cunoaștem cu toții în mod direct — dar cei care și-o manifestă, în viață fiind, conștienți fiind, merită disprețul și-al pietrelor pe care calcă, nu numai al semenilor lor. Moartea e un lucru tragic despre care nu trebuie să vorbim niciodată.

„Și, totuși, acest prieten al nostru, care ne-a fost cel mai scump și cel mai drag, a vorbit despre Ea — a vorbit întotdeauna despre Ea. Priviți: Ea acum ni l-a răpit... Cu toate acestea nu trebuie să plângem că-l vedem aici, deoarece El — *acest erou al epocii noastre* — a ajuns aici nu învins de moarte, ci învingând moartea. Părinți, bucurați-vă: fiul vostru e cel mai mare Erou!

„Totuși, David Murnu, îți admir gestul, dar în fața lui nu mă aplec încă. Înainte de a mă lupta cu Moartea, vreau să mă lupt cu Viața. Pun mai mare preț pe victoriile asupra Vieții, decât pe aceea a Morții. Numai după ce voi învinge Viața, asigurând celor ce rămân în urma mea, un Viitor mai frumos — atunci îmi voi întoarce spada și înspre tirania Morții.

„Prietene Dav, nu-ți spun *La revedere*, nu-ți spun *Dormi în pace* — îți spun altceva și mai frumos: Topește-te mai repede în Neființă,

pentruca din tine să crească flori noi, pentru îndrăgostiți și pentru cei care te-au iubit. Te vom avea, astfel, mereu în fața noastră, te vom săruta mereu, nu te vom uita niciodată — și tu vei trăi mereu!...”

Acest sfârșit al lui Matei topise sufletele tuturor. Părul lui negru, fluturat de sbuciumul cuvintelor ieșite din pieptul său, îi alunecase pe tâmples, dându-i o înfățișare de adolescent cu mină de copil teribil. Toți cei din jur îl divinizau, printre lacrimile stoarse de cuvintele sale. Nimeni nu se aștepta ca un adolescent să poată vorbi atât de frumos, atât de adevărat.

Când s'a întors spre noi, pe față îi strălucea o biruință și ochii îi erau injectați de eforturile unei lupte magnifice. Reocupându-și locul în mijlocul nostru, a devenit tăcut ca și mai înainte și și-a înfipt ochii în pământ. Toți îl admiram și toți îl îmbrățișam cu privirile, dar nimeni n'a îndrăznit să-i spună un singur cuvânt. Il priveam de jos, ca pe un superior — sau îl priveam dela egal, ca pe un învingător.

Prin el l-am înmormântat pe Dav...

Dela cimitir am pornit cu toții în grup spre liceu. Din mijlocul nostru lipseau acum numai doi: Dav — și încă unul: Cato. Lipsa lor era imensă; o simțeam tot așa de viu cum limba simte în gură lipsa a doi dinți de curând evacuați. Cato, în momentele acestea când i se sesiza în mod dureros absența, era pus în conștiința noastră, obsedată încă de funerara ceremonie dela care ne întorceam, aproape pe aceeași treaptă cu Dav, adică era, aproape și el, considerat mort. Și doar absența lui nu se datora Morții — ci numai *Eliminării*... Dar, oare, pentru niște tineri care au ajuns în ultima clasă de liceu, suportând ani de zile, anii cei

mai frumoși ai vieții lor, împreună mizerii și suferințe, cunoscând împreună bucurii și plăceri, plângând împreună, râzând și revoltându-se împreună, eliminarea, în ultimele zile de școală, de calvar și de bucurii comune, a unuia din mijlocul lor, nu echivalează ea, pentru ceilalți, o moarte?...

Cato a fost pentru totdeauna eliminat din această școală... Dece?... Pentru că îi plăcea viața și a voit într'o singură zi să se joace cu ea așa cum nu-i îngăduiau ceilalți și așa cum era mai frumos.

Sâmbătă seara, imediat după Comandă, el, nu se simțea tot atât de obosit ca Gogu, pentru a se duce acasă să se culce. Ceasurile petrecute în Poiană, în loc să-l obosească, îi deschiseseră și mai vie pofta de a petrece. Cu toate insistențele sale, Gogu nu l-a însoțit, preferând să rămână și să doarmă. Cato a plecat singur în oraș, pe aproape de miezul nopții. A cercetat trei localuri la rând, până când și-a regăsit o bandă de prieteni nocturni cu care a petrecut până la ziuă.

Cato a petrecut, a băut intens, a cântat pasionat, a băut rar și a cântat din nou. Cei din jurul său îl săltau din aplauze ca pe un bibelou extrem de simpatic. Orele se învârteau repede, ca bila norocului din mijlocul convex al tablelor dela bulă. Bila vieții. Bila s'a oprit însă pe un număr fatal. Cato avea să fie distrus dintr'odată...

După ce au băut câteva ore în șir, dumnezeesc de bine dispuși, dinspre ziuă, s'au hotărât să părăsească localul pentru a se duce în grup la „fete“. Cato trebuia neapărat să-i însoțească, chiar dacă maladia sa „redeschisă“ recent nu i-ar fi permis lucrul acesta.

Două trăsuri i-au transportat până la porțile care închideau guri de rai deschise bucu-

riilor efemere. Băeții toți își primeau, orizontali, porția de extaz — în afară de Cato.

Cato se abținuse de data aceasta — cu greu însă. Venise aici numai din plăcerea de a nu întrerupe, de a nu rata farmecul întreg al nopții și de a-și însoți prietenii, cari ținuseră atât de mult la lucrul acesta. Și, pe când aceștia se aflau toți înăuntru, el, pentru a nu se excita prea mult — cece i-ar fi agravat boala pusă sub tratament — se plimba acum pe afară, pe sub noaptea învinsă de zori. Prietenii lui întârziiau însă. El voia să se plimbe, îl străbătea o dorință spontană și bizară de-a alerga, de a-l surprinde zorile plimbându-se, sau fugind cu ceva, cu o trăsură, prin oraș. Numai atunci ar fi putut spune, deplin reconfortat, „am petrecut toată noaptea!“, dacă îl apuca soarele încă în oraș. Și așa vroia el să-i spună peste zi lui Gogu și celorlalți colegi ai săi.

A ieșit în fața porței. Bordelul e tocmai la marginea orașului, pe o stradă *fabricată* recent. La bordura trotuarului de caldarâm, nici un birjar. Dintr'o parte înaintau, prin pustietatea străzii, armatele biruitoare ale zorilor, în cealaltă se retrăgeau, învinse, cohortele nopții. În jurul lui nimeni, lângă el nimic decât un automobil mic, superb. S'a uitat, cuprins de nebunia autosugestionată a vitezii, în dreapta, în stânga, în spate — dar nimeni. Instinctiv, s'a aruncat în mașină, căreia, din întâmplare, îi fusese uitată și cheia în comutator și... i-a dat drumul.

... Fabrica de avioane... Inapoi... Gara Mare... Bartolomeu... Sfat... Prund... Sfat... Poștă... Prefectură... Continental... Strada Castelului... Palatul Justiției... Magda... Liceul Honterus... Strada Neagră... Magda... Liceul de fete... liceul de fete... liceul de fete...

Alerga cu mașina prin pustietatea matinală a străzilor, dintr'o extremă în alta a orașului, cu o viteză fantastică, parcă ar fi avut în el energia diavolească a unei fecioare americane. În jurul liceului de fete — o voluptate veche și unanimă la băieți în asemenea ocazii... vehiculare — s'a învârtit de patru ori, pe careul format de cele patru străzi, ca la o cursă de automobile, pentru a atrage atenția vreunei „interne“, după ce în fața porților Magdei stopase de două ori și sunase inutil din claxon.

Vis-a-vis de liceul de fete e locuința lor.

— „Hai la Gogu, să-l iau și pe el!“ își zise plictisit de a se învârti mereu, degeaba, în jurul liceului de fete, dorind, din exuberanță, să aibă și un „client“ în mașină, preferabil pe Gogu.

Ziua se clarificase deabinelea și aștepta să răsară soarele. Pentru că era Duminică, pe străzi nu se zăreau încă oameni. Cato se îndreptă înspre fereastra deschisă unde dormea Gogu, escaladând din viteză trotuarul și înfigându-și aripa dreaptă în zidul masiv prevăzut cu ferestre numai la etaj.

— Gogule!... Gogule!... Goooguleee!...

Strigătul său părea, în liniștea stropită de rouă a dimineții, la poalele Tâmpei și printre casele adormite în somnul dulce dela capătul nopții, o chemare feerică din mijlocul unui ocean, făcută într'o dimineață vapoasă, care însemna o invitație la un voiaj cu iachtul prin câmpiile apelor. Gogu era cuprins de cea mai dulce voluptate a somnului, și, prin lascivitatea ei, auzia, ca prin vis la început, chemarea care i se părea fantastic de frumoasă. Glasul lui Cato avea o rezonanță puternică, născută din propriul său elan și din sonoritatea atmosferei cristaline care împrejmua totul. Cato îl chema cu o bucurie imensă,

afară, să se plimbe prin cea mai limpede oră a ciclului diurn: aurora.

Gogu, apărând la fereastră, a rămas înmărmurit de ceea ce vedea jos: o mașină mică, admirabilă, cu trei roți pe trotuar și cu una jos, cu jumătate din bot înfipt în zid — și în ea, în picioare, Cato, singur, cu capul gol, deasupra volanului, agitându-și frenetic mâinile în sus și dând din picioare, îl chema imediat jos spre a-i oferi locul de alături, sau cel din spate. Era ceva minunat ca într'o operetă vieneză.

— Ce-i cu tine, Mircea?!... De unde-i aia, ce-i cu ea?!...

— Vino, vino să ne plimbăm, Gogule!... Vino, cât mai e timp!...

Gogu înțelese că totul trebuia să fie iarăși vreo glumă exagerată, dar nu mai puțin originală și frumoasă, din cele cu care era obișnuit să se aștepte din partea lui Cato.

— Fii serios, mă! Du-te și-o aruncă dracului, că au să-te prindă!...

— Ce?... Să mă prindă?!... Nu vii, prin urmare?... La revedere, Gogule! și automobilul scârțâi ascuțit, întors pe loc aproape ca o trăsură.

Proprietarul mașinei ajunsese între timp la chestură și toți agenții ordinei publice s'au pus în urmărirea năzdrăvanului adolescent îmbătat de vertigiul vitezei. La Sfat, el s'a oprit direct pe Korso, trotuarul, gol la ora aceasta, pe care face promenadă, în fiecare seară, elita orașului. Ca din pământ, au apărut în jurul său cinci agenți. Reclamantul, care aștepta la chestură, foarte neliniștit, rezultatul investigațiilor, văzându-i acolo, alergă spre a-și lua automobilul în primire, mulțumit că din fericire nu-i fusese stricată decât benzina. Cato l-a salutat reverențios și i-a

mulțumit în termeni foarte civilizați pentru ocazia ce i-o procurase de a-și satisface o nebunie încântătoare. Era renăscut după această plimbare, ca și cum topit de căldură, ar fi ieșit dintr'un duș scoțian.

Dădu să-i plătească benzina consumată, dar insul refuză categoric:

— Cu mine ai terminat — rezolv'o și cu dâșii acum! Și, suindu-se în mașină, îl încredință imbecililor în uniforme de curcani.

La chestură era pustiu — doar pe mese, dormeau câțiva sergenți cu haine groase de păr și cu profiluri odioase de criminali. Deșteptăți din „exercițiul funcțiunii“ lor, au recunoscut toți că nu era printre ei nici unul competent să-l judece pe Cato.

— Să așteptăm superiorii! fusese singurul lor verdict inatacabil.

— Domnilor, dați-mi drumul, n'am făcut nimic. Dv. n'ați văzut că proprietarul mașinei n'a pretins nimic?... Uite, mă legitimez, dați-mi drumul.

— Gura tinere! Așteaptă să vie dom' Comisariu... Hai, băgați-l la rece — se arată „mai superior“ unul din mahmurii amploiați ai liniștei cetățenești.

www.ziuaconstanta.ro

Cato, când a auzit „la rece“, a fost trecut de un fior cald, ca și cum cineva i-ar fi turnat o căldare cu apă fiartă în cap. Și, cu toate insistențele sale, chiar în momentul când soarele răsăria, a fost aruncat într'una din chiliile poliției.

„Superiorii“ întârziău să vină. Era duminică: ei s'au sculat mai târziu ca de obicei, s'au îmbrăcat agale, au fost prin oraș de s'au informat cum „stăm cu liniștea“ au luat un aperitiv, s'au întors la masă și pe urmă, și-au continuat „repaosul duminical“ la câmp, ca toată lumea.

Cato a stat una din cele patru duminici strălucitoare de mai — e imensă această pierdere! — închis într'un subsol întunecat al poliției, printre șoareci și materii fecale. Gogu îl aștepta zadarnic acasă...

Seara, în sfârșit, un superior, din plictiseală, a dat și „pă la birău să vadă ce mai nou”. Cato a fost tardiv legitimat și eliberat, cu oare care muștrare de conștiință — care nu trebuia să excludă însă severitatea și înțelegerea profesională.

A doua zi, Direcțiunea liceului era pusă în curent cu toate acestea. Soarta lui Cato fusese șampilată imediat și a treia zi, marți, de data aceasta fără solemnitatea marilor „festivități” similare — totul a trecut aproape în tăcere — a fost eliminat. Disperării sale din acea zi, singur Dav îi răspunsese, convins și rece:

— „Nu te neliniști degeaba, Mircea. Nu pierzi nimic prin asta — fii fericit !”

De atunci nu l-am mai văzut pe Cato. Disparuse din Brașov chiar în ziua aceea. În ziua înmormântării lui Dav, el lipsea dintre noi. Plecase, după ce inaugurase o săptămână sinistră: luni dimineața, știrea că va fi eliminat; marți dimineața eliminarea; miercuri dimineața, după el, sinuciderea lui Dav; pe urmă joi, înmormântarea acestuia. Va urma... — cine poate spune ce va mai urma?...

Acestea au fost cele două dispariții din mijlocul nostru. Locul lor nu putea fi umplut de nimic altceva de pe pământ, pentru că în sufletele îndurerate nu se poate turna nici un medicament, nu se poate pune nici un calmant

Dispariția celor doi prieteni, n'a putut fi înlocuită nici cu apariția simbolului prin care noi vedeam omul de mâine: „Noul Demiurg”.

Intre eliminarea lui Cato și sinuciderea lui Dav, se împărțise la chioșcurile orașului revista aceasta scrisă de noi, o mână de tineri care credeam că vom putea spune ceva omenirei întregi. Scosesem revista nu din vanitatea goală de a ne manifesta într'un fel public, nici din orgoliul inutil de a dovedi că și printre Români se găsesc oameni capabili să gândească și să facă acte mari — noi credeam că prin manifestarea noastră dovedim, înc'odată, aceasta — ci din dorința aprinsă, din credința tinereții noastre pure și iluminate, de a arăta omenirei — Omenirei, da! — că Fericirea e în mijlocul ei, dar trebuie văzută. Noi, eliberați de orice contingente tradiționale, politice sau religioase, o vedeam.

NOUL DEMIURG însemna Omul nou care va creia un univers nou — nu însă în felul în care Pentateucul își imaginează că l-a creiat pe acest Dumnezeu — ci într'un fel cu mult mai frumos, cu mult mai natural. Acest „Nou Demiurg” nu e nici o putere exterioară, nici o evoluție a Naturii, nici o ficțiune a Religiei — ci e un Dumnezeu viu, o realitate vie: Omul. Asta voiam să o spunem cu toții în revista noastră, împinși spre aceasta numai de credința și entuziasmul din noi, fără nici o influență din partea nimănui, fără nici o țintă îndreptată împotriva cuiva, în afară de Trecut: totul era expresia unei revelații splendide care clocotea în noi, iar noi eram reprezentanții unui moment în care o lume se răstoarnă, pentru a începe să se creze alta. Când a apărut, revista de a cărei existență nu știusem până atunci decât noi, cei opt, a surprins și a consternat.

Ea se deschidea cu un articol exploziv al lui Matei, care se începea astfel:

INVOCAȚIA NOULUI DEMIURG

Mă adresez ție, Dumnezeu al epocii mele și al celeia care va veni, pentru a-ți închina acest imn pe care-l vreau, înainte de toate, mai presus de toate și mai puternic decât toate celelalte, un strigăt imperial și sincer, svârlit în mijlocul flacărilor creierului și simțirii tale: OMULE, deșteaptă-te din letargia milenară în care te-au reținut sclav reminiscențele animalice și despotismul tiranilor răsăriți din mijlocul tău, ridicăți pe umeri tăi, pentru a te împiedica să privești în sus și uită-te în jurul tău: observă că nimic nu e mai puternic decât tine, înțelege că nici o forță nu există deasupra forțelor tale, simte că nimic din tot ce te-a stăpânit până acum n'a fost pornit de cât din tiranie, crezi că nimic din tot ce va veni nu te va mai putea opri de-ați realiza feeriile gândului și propune-ți ca nimic de aici încolo să nu fie mai sublim decât măreția actelor tale.

Omule, îmbracă-ți haina de Nou Constructor și spune-ți, singur, pe cap coroana de Nou Stăpânitor...

Continua astfel, făcând un elogiu magnific al omului, îndemnându-l apoi să rupă orice legături cu trecutul „plin de monstruoziți și tropisme primitive“, și să nu se privească niciodată decât ca un instrument viu și conștient, pus în idealul unei întregi umanități.

Din puținele reflexe pe care le-am putut culege dela cititorii locali ai revistei noastre, am înțeles că Matei era, în conștiința acestora, considerat un geniu. Articolul lui, scris pe două pagini de revistă, fusese discutat în toate cercurile intelectualilor și politicienilor locali și toți doreau să-l cunoască pe adoles-

centul care semna astfel de idei. Matei însă a rămas tot timpul retras în baraca alăturată unei cotinețe de găini sgomotoase și murdare, visând mai departe la Nora lui și pronunțând mereu, neîncetat „*toujours la Russie*”, fără să-și dea seama că, până acum cel puțin, Rusia nu este și ea decât tot un fragment din Omenirea invocată de dânsul.

Pe pagina a treia era un articol al meu : *Mitologia care moare și Religia care se naște*. Ii pusesem drept epigraf această frază dintr'o carte — singura „sfârșită” a lui Papini, frază pentru a cărei desmintire, mai târziu, autorul ei a trebuit să scrie o carte groasă cât o biblie, stereotipă și plată ca o mie atâtea altele, anulându-și prin ea această atitudine genială dela început: „*Și în acel agitat discurs nocturn afirmai deplinul și conștientul nostru păgânism împotriva delicvescențelor și lașităților secularului precorism nazaritean*”. Era, într'un fel, un epigraf ce-și avea o analogie în experiența noastră istorică: noaptea de 13 Martie...

Declaram în acest articol transformarea inerentă a Creștinismului, „această mitologie a pasivității”, într'o religie activă, plină de viață și dinamism uman.

Acest articol a avut o influență formidabilă asupra profesorilor mei — cari, de data aceasta, nu m'au mai putut elimina, deoarece recidiva cădea în competența unei instanțe superioare lor — și, mai ales, asupra preoților, care nu înțelegeau prea multe din el, dar erau toți cuprinși de acelaș sentiment: cu trei sute de ani în urmă, mi-ar fi pregătit acelaș destin ca și lui Lucillio Vanini, curajosul filosof care credea în religia Naturii, detestând Creștinismul și care, pentru aceasta, avea să fie ars pe rug după ce i se smulsese limba din gură, de către acești blânzi mielusei ai Domnului.

Al treilea articol, care avea să facă legătura între partea doctrinară a revistei și cea literară, era al lui Anghel. Cu el a trebuit să vorbim în prealabil mult până să-l convingem de ceea ce vrea să spună revista noastră — deoarece el nu voia să rupă cu trecutul, cu tradiția, să creadă într'o lume nouă, într'o civilizație nouă — și până să-l hotărâm să scrie ceva. În deosebi Matei a stat mult de vorbă cu el, câteva zile la rând, și insistențele lui n'au rămas infructuoase. Deoarece iată ce ne-a dat Anghel pentru revistă (transcriu în întregime așa cum a fost tipărit, deoarece, altfel, nu văd cum aș putea reproduce acest articol):

SCLAV ȘI DEMIURG.

I. *Noapte de vară* (în era cvaternară).

Niște oameni se învârteau în jurul unei mașini de lemn care făcea sgomot și vântura praf. Stelele îi priveau de departe, foarte de departe, deferente și pure, ca niște fecioare impresionate de un cuib în care au rămas numai patru furnici. Luna decedase demult și ele priveau, prin ochiane, mișcările lente ale oamenilor de lângă felinarul așezat pe marginea unei putine de alături.

Oamenii nu știau că cerul de deasupra lor e imens, că stelele, toate, se distrează privindu-i și că ei sunt singurii care au mai rămas, ca niște mormoloci, sub clopotul de mătase al infinitului. Ei se chinuiau să vânture grâul și miliardele de stele se amuzau de mișcările lor monotone, de puterea lor fragilă, de naiitatea care-i înfrătea. Dacă una mai neastâmpărată ar fi suflat înspre ei, i-ar fi aruncat, cu mașină cu tot, în limpiditatea fără de margini a mărilor de dincolo de spinarea rotundă care dormea fără să simtă nici sgomotul, nici mișcările lor.

Oamenii erau conștienți totuși — și efortul lor era maxim. Unul învârtea mânerul; altul turna, cu o căldare, praful în coș; al treilea, cu o lopată de lemn, trăgea grăunțele de sub burta mașinei — și ultimul, jumătate înghițit de praf și de pleavă, se tortura, în gura cu viscole furioase, să-i curețe dinții care masticau neconținut. Felinarul era înăbușit de noapte și deabia mai respira. Lumina difuzată în jurul său părea o pungă amorfă de gaze cristalizate țepos, în mijlocul pământului. Oamenilor, însă, le era suficientă lumina lui slabă. Ei își vedeau cămășile rupte și pline de țepi și distingeau grămada coconilor rotunzi, mai mici decât ei, ca fețe de martiri.

Noaptea era gonită din jurul lor de către lumina felinarului și, mai încolo, se puteau distinge fantomele unor care încărcate ca niște șire și somnul boilor albi, îngenunchiați, cu boturile întinse, lângă altarul unei iesle goale. Alături, trei salcâmi stăteau, cu vârfurile îngropate în întuneric, visători și triști ca niște poeți, blazați de seceta diurnă. Mai departe — era întuneric și liniște. Toți, păreau că se află sub un clopot de sticlă, luminat prost, în fundul unei mări, muncindu-se la ceva ce nu se ghicea bine ce putea fi.

Stelele se adunau tot mai multe, să admire vremelnicia și neputința operii lor. Universul întreg era luminat ca o zi, dar ei se aflau în diamantul negru al unei umbre. Felinarul agonizant de lângă grămada de plozi pământii, le trăda inutilitatea eforturilor: voiau să tulbure liniștea care domnia în tot universul.

Stelele râdeau. Din balconul lor înghirlandat cu flori și plin de bucurii, nu auziau nici sgomotul mașinii, nici cântecul celor de jos.

Oamenii cântau un cântec trist — de dragoste.

II. Reportaj din anul 3000.

Postul heliofonic instalat în planeta Mercur pentru observarea mai de aproape a regresului solar, a difuzat în univers o nouă știre senzațională. Temperatura Astrului luminos și uriaș a scăzut cu încă 15000° . Oamenii emigrați în Jupiter, Uranus și Neptun, alarmați de știre, s'au adresat imediat Institutului Heliofonic din planeta lor natală, cerând relații precise — vădit îngrijorați de situația în care se văd puși prin această nouă scădere de temperatură, deoarece astrouzinele electrotermice din părțile lor nu sunt încă integral și definitiv puse în funcțiune, ca cele din Venus, Marte și Mercur. În cazul unei întunecări totale a Soarelui, ei se văd obligați a se refugia în planetele din jurul Pământului, până când aceste astrouzine vor fi în stare să-i alimenteze cu lumină și căldură necesară, în mod, cel puțin, suficient.

Pe Pământ e liniște perfectă. Efectul noiei slăbiri a acțiunii solare se resimte admirabil: noua viață, absolut independentă se normalizează din ce, în ce. În aceeași oră în care știrea a fost primită și-au și luat sborul spre cele trei provincii alarmate, 900 de rachete transterice, încărcate cu ingineri și materiale, pentru desăvârșirea astrouzinelor de-acolo. O escadrilă de vidoavioane a plecat spre Lună, pentru a aduce ultimele resturi de petrol din satelit. La perigeul viitor se va începe transportarea silderinei din zăcămintele inepuizabile ale Căii Lactee, pentru alimentat energia celor opt sori artificiali de pe Pământ (instalați, precum se știe, în: America de Sud, Sahara, Groenlanda, Urali, Camciatca, India, Australia și, ultimul, mai mic, pe muntele Byrd, în vârful Polului Sud) — precum și potasiul

din cei 32 sateliți formați din ruperea primului inel al lui Saturn, pentru prepararea Oxigenului.

În urma știrii emisă de savanții heliogiști trimeși în Mercur pentru înregistrarea etapelor agoniei solare, precum și conform îngrijorării coloniștilor din cele trei planete dela marginea Sistemului, s'a întrerupt, deocamdată, activitatea homino-serelor din Africa centrală, în care se germinau, pe cale chimică, generații noi de oameni tineri, superiori și adecvat înzestrați, pentru colonizarea susnumitelor planete insuficient populate. Se așteaptă rezultatul lucrărilor inginerilor trimeși cu cele 900 transeterice...

În uzinele din Gobi, lucrările pentru realizarea mijloacelor de lansare în Soare, după stingerea sa, merg normal. În ultimul timp au început chiar să se precipite, deoarece trebuie ca oamenii să cucerească epava solară înaintea Transheliienilor, care vor să cucerească pentru dânșii. Soarele, după stingerea sa, va fi cea mai puternică și mai bogată sursă de combustibile pentru astrouzinele electrotermice din întregul sistem. Deaceia, pentru cucerirea sa, nu este înlăturată ipoteza unui eventual război cu Transheliterienii.

Se fac deasemenea studii laborioase pentru spargerea și celor două cercuri care au mai rămas în jurul lui Saturn, pentru ca și această planetă să poată fi locuibilă, sau transformată în sursă de energii vitale — după cum se va găsi că e preferabil.

Un amănunt emoționant. O transeterică tip „Plaisir“, încărcată cu 850 persoane care intenționau să facă o excursie de câteva zeci de ore prin peisagiile hibernale ale Căii Lactee — singurile peisagii hibernale din Lume și supranumite de Oameni, (în pofida Transheliterienilor și a Spectinienilor, locuitorii Siste-

melor vecine, care văd prin acest nume, „umanitare“, încă o victorie umană asupra lor), „Albele Parcuri Interumanitare“ — s'a defecat în drum, în dreptul constelației Hyadelor, prăbușindu-se, printre Pleiade, în Neant. Pe Pământ, observarea telescopică a acestui accident a produs o vie emoțiune. Imediat, 15 vertiginofare au plecat spre regiunea catastrofei, cu speranța că vor mai putea ajunge și salva ceva.

„Reuniunea Tinerelor Femei Terestre“ care, în timpul accidentului catastrofal, se afla în toiul ceremonialului organizat în Aldebaran, steaua supranumită și *Insula Voluptății Sex*, a decis, în aceiași secundă, ca toată lumea să rămână, în semn de îndoliare pentru cei dispăruți, șapte minute *imobilă* în poziția tangent orizontală.

P. S. O ultimă știre, din lumea beletristică: În centrul Sistemului — Asia Centrală — un spectroparașutist (regele sporturilor contemporane și obiectul admirației tuturor), a lansat ideea deosebit de originală că își va construi o vilă cu etaj. Va fi cea mai înaltă casă din Univers.

Acesta era în întregime, articolul lui Anghel. Se vedea în el, vie, influența lui Matei, a aceluși Matei bizar, fanaticul unei idei strălucite în care utopia se armoniza perfect cu realitatea posibilă. Anghel, făcând mai mult literatură decât știință, voia să arate, în acest articol, actuala situație de sclav a omului și viitorul lui, — pe care-l va realiza dacă va fi în stare să înțeleagă ceace în celelalte două articole spuneam noi și dacă va fi conștient de puterile lui dumnezeiești.

În restul revistei mai avem poezii și alte

încercări de-ale lui Sergiu și Gogu, care rămăneau însă pe planul comun.

În felul acesta se prezenta revista pe care ne luptasem cu toții din răspuțeri s'o realizăm. În după amiaza în care am împărțit-o pe la chioșcurile din oraș, păream nu oameni, ci niște mecanisme omenești — într'atât eram de emoționați. Ni se părea că peste tot nu scrie și nu se vede, decât acest nume: „NOUL DEMIURG“; credeam că toți oamenii nu rămân surprinși astăzi de cât în fața acestui nume. Aveam impresia că orașul e într'o febrilitate nouă — ca și cum între case ar fi spus cineva că s'a coborât din cer un înger și toată lumea umbla agitată, dintr'un loc într'altul, să-l vadă, neștiind precis unde să-l găsească. Noi rămăsesem cu toții pe acasă, evitând în ziua aceea strada, spre a nu fi asaltați de admiratori, sau pentrucă așa credeam noi că trebuie să facă oamenii mari: să rămână departe de mulțime, după ce i-a oferit acesteia produsul operii lor. Afișele mari și roșii ca sângele, ne înfipsese numele în creierul oricărui cetățean. Cu atât mai mult în ale elevilor dela celelalte școli. — și, mai ales, într'ale fetelor. În noaptea aceea n'am putut să dorm o singură clipă — nici Sergiu! — deoarece mă gândeam numai la Mina, cum se va fi grăbit ea să cumpere revista aceasta care a apărut instantaneu și surprinzător ca o cometă, cum o va fi citit și ce-mi va spune mâine dimineață, când o voi întâlni în drumul spre școală...

Cu toate acestea, în sufletele noastre, acest succes, n'a putut să umple niciodată golul lăsat de cei doi dispăruți din mijlocul nostru: Dav și Cato — unul plecat în noapte, altul în ziua în care a apărut *Noul Demiurg*. Durerea care ne-a lovit pe toți, în momentul

când ne aflam sub teroarea celor mai mari emoții ale succesului, ne-a făcut să uităm și de revistă și de planurile întocmite mai înainte pentru difuzarea ei în toată lumea.

Am fost sentimentali și de data aceasta. Ca niște veritabili Români!

Revista s'a consumat prin ea însăși. Gestul nostru a fost un gest eroic, dar lipsit de propulsia necesară pentru a deveni și universal. Evenimente universale deveniseră pentru noi atunci, cele două morți: sinuciderea lui Dav și eliminarea lui Cato. Toate celelalte ni se păreau doar jocuri de-ale vieții.

CAPITOLUL XIV

Inexplicabila Mina

Cert, Mina evită să mă mai întâlnească, de câțva timp. De o săptămână, n'am mai văzut-o în nici o după amiază pe nicăieri, n'am mai întâlnit-o în nici o seară încărcată cu licurici și cuvinte de dragoste și n'am mai condus-o în nici o dimineață de aur spre școală. Aș fi voit s'o mai conduc numai odată pe Mina, la școală, așa cum o condusesem de atâtea ori. Mi-aș fi pus atunci în slujba acestei divine favori toată roua sângelui, toate florile care îmi mai palpitau virgine în carne, toată exuberanța născută din dragoste, a inimii — pentru a nu-i dedica Minei decât ce a rămas mai pur în mine.

Dar pe Mina n'am întâlnit-o. A trecut o săptămână sinistă de când brațul său nu l-am mai atins, de când ochii săi nu m'au mai încălzit și fenezia sânilor ei nu m'a mai înebunit cu obrăznicia lor irezistibilă și vitală.

Dece mă evita Mina? Castani care o vedeți

în fiecare dimineață trecând pe sub palmele voastre, spuneți-mi, dece?... Pentru că i-am sărutat, în Poiană, carnea imaculată a pulpei?... Pentru că am strâns-o în brațe cu o voluptate devorantă?... Pentru că i-am cerut să-mi aplic sigiliul virilității în nervul ei dumnezeesc și virgin?... Dece? Pentru toate acestea nu — sunt sigur că nu!... Din sângele Minei n'am sorbit o picătură — ea m'ar fi putut face nemuritor; din ochii ei n'am rupt nici un sărut — el m'ar fi putut beatifica. Dece, deci, mă evită Mina?

Sâmbătă dimineața, exact o săptămână dela Comandă, am așteptat-o în colț până în ultimul moment. E drept, în cursul acestei săptămâni încărcată de dureri, n'o mai așteptasem în stradă mult, ca altădată și ca astăzi. Ea, care deobicei trecea la școală la șapte și un sfert, acum abia sosia la opt fără două minute. Am sărit din colțul meu, ca un pirat înaintea unei galere imperiale care se apropia, pentru a o însoți.

M'a văzut, neîndoios, dela distanță, dar nu și-a întins privirile spre mine. Mergea fixă, decisă ferm să înfrunte orice intemperie ce i-ar fi neliniștit drumul ^{www.ziuaconstanta.ro} regal și rece. Când am ajuns alături de ea, aș fi vrut să tac, să nu-i spun nimic, să merg astfel și să o privesc, numai s'o privesc.

— Mina, dece taci în felul acesta?

Mi-a răspuns cu un glas dulce, un răspuns pe care se părea că-l poartă de mult în gură:

— Horia, te rog, fii atât de bun și lasă-mă singură. Dacă mă văd profesoarele mă pedepsesc sever. Mi-au interzis...

— Ți-au interzis să... Nu-i adevărat — ar fi prea ridicole!

— E adevărat. Iți voi spune totul altă dată, dar acum nu. Te rog, Horia...

— Bine, Mina. Atunci pe altădată, nu-i așa?...
La revedere.

I-am spus „la revedere“ aproape plângând. Ce greu e să salvezi aparențele în iubire... Ea mi-a aruncat o privire tăcută, dar foarte expresivă. N'a avut cu toate acestea puterea să mă liniștească. Întâmplarea aceasta mă tulburase și mai mult. Sufletul meu era, fără îndoială, asemeni unui borcan în care s'ar pune dulceață și venin. În ziua aceea nu m'am mai dus la școală — m'am dus direct pe Warte, nici nu știu pe unde, nici nu știu până când.

A doua zi, Duminică după amiază, era serbarea sportivă de sfârșit de an, a liceului. Dela Paște se făceau pregătiri intense — două ore de gimnastică și patru ore de sport, pe săptămână — pentru reușita acestei serbări, deoarece ea contribuia la întărirea prestigiului nostru printre celelalte școli românești sau minoritare (acestea din urmă destul de redutabile), mai mult decât orice altă manifestare, mai mult chiar decât zece manifestări pe teren spiritual.

Serbarea avea să se producă pe terenul „Olimpia“, teren amenajat pentru tot felul de manifestări sportive și tronat de magnificența frenetică a Tâmppei.

Exhibițiile se începeau la ora patru. La două, tribunele erau pline de eleve și elevi, unii veniți special să asiste la serbare, alții numai să stea în mijlocul fetelor. Terenul era stropit proaspăt și iradia o atmosferă înviorătoare de solemnitate aeriană. La capătul lui, câțiva băeți se antrenau, din distracție, la sărituri, sau la aruncarea greutății. Discul și su-lița se odihneau, ele așteptându-și sborul aruncat prin aer când fastul întreg le va îm-bărbăta cu aplauze sau admirații tacite. Sin-

gură prăjina mai arunca, din când în când, peste stinghea care marchează înălțimea, câte un adolescent care părea astfel, în aer, un copil luat de picior și asvârlit peste casă de un uriaș. Băeții care trebuiau să facă ștafeta — printre care și Sergiu, un element cu pondere la izbânda serbării — fugeau pe loc, antrenându-și sângele.

Înainte de ora patru a apărut pe poartă șirul alb al elevilor îmbrăcați în costumul de sport, venind de la liceu. În fruntea lor, profesorul de gimnastică — în cămașă lejeră de sport și pantaloni albi, cu o dungă impecabilă — înainta glorios prin mijlocul terenului. Câteva ordine, executate cu precizie mecanică, au făcut ca întregul teren să fie împânzit dintr'odată de elevi eliberați în flanelă albă de sport și chiloți negri, care păreau, lângă Tâmpa, niște jucării luminoase, uniforme și mici, în felul unei armate cu soldați de plumb. Peste tot domina, grandios și impunător, zeul zilei: Sportul.

S'au executat mai întâi exerciții libere în ansamblu. Patru sute de executanți păreau că vorbesc cu cerul într'un limbaj figurat în spațiu.

Mă eschivasem dela această plăcută și reconfortantă manifestare vitală de sub bolta cerului și fruntea imensă a Tâmpei, deoarece... O așteptam pe Mina. Da. Voiam s'o văd, să mă întâlnesc cu ea. Să-i vorbesc...

Venisem s'o întâlnesc pe Mina — și Mina nu se afla aici.

L-am admirat, totuș, pe Sergiu. M'am entuziasmat pentru goana lui cu bucata de soc în mână, pregătită pentru a o înmâna, din viteză celui care-l aștepta desbinat în două părți: una care fugea și una care voia să prindă, dinapoi, ștafeta. Alerga ca un disperat, admirat

de toată lumea. Picioarele lui păreau multiplicat, ca spițele unei roți, purtând într'ogoaană vertiginoasă motorul aprins cu benzina sângelui... Sergiu a câștigat! Partida lui a câștigat! Clasa noastră a câștigat!.. Trăiască Sergiu, prietenul meu!...

Am admirat apoi jocul sobru și superb al aruncătorului cu discul și sborul exuberant și sugestiv al aruncătorului cu sulița. Unul, cu capul înainte și ridicat trufaș, cu un picior întins în spate, cu cellalt încordat ca un trunchiu în pământ, pendula în jurul său platanul greu de lemn amestecat cu plumb, pentruca dintr'o săritură, părăsind această poziție aproape fixă, să se repeadă brusc un pas înainte, pătrunzând în semicercul tras cu alb, să se învârtească odată în jurul lui și să arunce, într'un sbor lin, direct și calculat, discul ca pe o bucată ruptă din trupul său. Cellalt, zece metri în urmă, căuta, prin echilibrare atentă, mijlocul trestiei în vârful de oțel, își încorda mușchii mâinei drepte și pornind într'o fugă accelerată, parcurgea acești zece metri, pentruca, apoi, oprindu-se brusc, aplecându-se puțin pe spate și transportându-și inima din piept în pumnul mâinei drepte și-o arunca toată în vârful suliței care începea să sboare, ca o săgeată svâcnită din toracele său splendid și majestuos.

Dece n'ai venit Mina, să privești acești dumnezei ai tinereții noastre?.. Pieptul tău nu s'ar fi simțit mai emoționat decât în momentul în care sulița e eliberată din palma sveltului ei aruncător; inima ta n'ar fi bătut mai încet decât a atletului juvenil care știe să-și însușească perfect atitudinea impozantă a discobolului antic!.. Ai fi aruncat și tu, cum am aruncat și eu, discul și sulița, cu fiecare din bravii lor preoți!.. Și l-ai fi admirat și tu pe

Sergiu, pentru a doua oară, văzându-l la trei metri deasupra pământului. perfect orizontal și suspendat în aer liber, cu doi centimetri mai sus decât șipca sensibilă ce ar fi putut cade atinsă numai de respirația lui, sforțându-se să sară dincolo de ea și să respingă, în acelaș timp, înapoi, prăjina care-l aruncase până acolo. Dece n'ai venit?!.. Sugestionată de delirul entuziasmului meu, ai fi strigat, Mina, încă odată, numele eroului de azi al clasei noastre: „Sergiule! Bravo, Sergiule!...” Uite, trupul gol, făcut parcă din porțelan elastic, al lui Sergiu, îl privesc numai eu. Și-l mai privesc colegele tale, îl privesc toate fetele din mijlocul cărora se simte — se simte că lipsești tu. Toate fetele tinere de aici, în prezența cărora constă elanul luptătorilor diverși din arenă, a îndrăgostiților de ele, de viață, de sport, se aseamănă cu o suită din care lipsește coroana, sau regina... Dece nu ești aici, în locul meu, să simți cât de gol e acest teren fără privirile tale?... Cel care poate admira într'adevăr frumusețea și semnificația eforturilor celor de jos, e numai Tâmpa: tu lipsești, Mina!...

www.ziuaconstant.ro

Toată solemnitatea serbării a trecut fără să-mi dau seama precis când și cum. Mă rodea gândul absenței Minei. Gândul că ea lipsea de aici tot pentru a evita să mă întâlnească, mă mistuia amarnic. Dacă vrea să nu mă mai întâlnească, dece nu-mi spune precis lucrul acesta, fără să fie nevoită a se mai abține de a admira viața din cauza mea ! Mă doare grozav faptul că n'o pot întâlni, dar nu mai puțin mă doare și gândul că eu aș fi cauza care o determină pe ea să se izoleze — să lupte contra temperamentului său dornic de libertate...

Serbarea s'a desfășurat pentru mine neguros.

La sfârșit învingătorii treceau să-și primească premiile din mâna directorului. Spectatorii se pregăteau să părăsească tribunalele, oferind locurile, ocupate, până atunci de ei, umbrelor înserării.

Stătusem tot timpul singur, alături de revelațiile mele, la capătul tribunelor, cu intenția de a fi în orice moment în drumul ei, deoarece — da, deoarece ! — mai credeam încă, eram sigur, că Mina va veni. Și n'a venit până la sfârșit. Acum, rezemat cu spatele în bara de fier, treceam în revistă pe toți cei care se îndreptau spre ieșire. Mai speram încă — o speranță vagă, dar, totuși, persistentă — că poate voi avea surpriza, ce m'ar electriza, de a o vedea acum, ieșind de aici. Fixam atent fiecare elevă care purta uniforma Minei, cu o repeziune fulgerătoare. Incontestabil, toate intimidate de virusul răscolitor al ochilor mei, se simțeau, fiecare, urmărite de mine, fără să știe că nu mă interesa niciuna. Dacă vreuna ar fi avut curajul să-mi caute, pentru a doua oară, privirile, pe care mi-le credea și simțea îndreptate numai asupra ei, ar fi rămar deziluzionată poate, văzând că eu mă uitam în fiecare moment, tot așa de insistent, după altele și nu după ea, cea care trecuse prin fața mea. Le priveam, la rând, pe toate, căutând-o, în fiecare, pe Mina.

Dar Mina lipsea. La sfârșit, când ultimele persoane ieșeau din tribune, cineva s'a prezentat deodată în fața mea, venind pe lângă bara de fier de care eram rezemat în așa fel încât ignoram direcția din care venea dânsa. Era Elisabeta, prietena Minei.

— Elis... Domnișoară Elisa ! Mina de ce n'a venit astăzi la serbarea noastră ? E bolnavă?... sau nu e în oraș ? întreb, emoționat, surprins de prezența ei neașteptată.

— Nu, e acasă ; are mult de citit, — m'a mințit aceasta. Uite, m'a rugat pe mine să vă dau această scrisoare, dela ea...

— O scrisoare !... O scrisoare dela Mina !? Ah, domnișoară — și eram aproape să isbucnesc în plâns. Gâtul mi se înfundase cu niște noduri disperate și nu mai puteam spune nimic. Ea a dispărut din fața mea, tot așa cum venise. Niciodată nu mi s'a părut un schimb de cuvinte mai anost ca acesta de acum.

Scrisoarea aceasta, pe care o țineam uluit în mână, îmi întrerupse circulația sângelui, îmi provocase prin cap niște vâjâieli amețitoare, pământul se învârtea, se răsturna, se prăbușia cu mine în toate părțile. Pentru a nu cădea amețit pe terasamentul de jos, m'am repezit pe o bancă din față și mi-am înfundat ochii în fundul palmelor. După câțva timp — nu știu : poate o eternitate, poate o secundă — am început să plutesc în neant, ca și cum aș fi fost culcat cu fața în sus, privind infinitul cerului, într'o barcă ondulată de valuri. Amețeam uneori, sburam alteori, lin, prin întuneric și liniște — mai încet câteodată, vertiginos altădată...

www.ziuaconstanta.ro

Cineva mă întrerupe din acest sbor, bătându-mă prietenește pe umăr :

— Hei, Horia !... ți-e rău? Dece ai rămas aici ? Era Oli, îngrijorat cum nu-l văzusem niciodată.

— Oli, privește... Privește, Oli : o scrisoare dela Mina !... Ce sinistru !

Am desfăcut plicul alb și am citit amândoi — rugându-l să-mi ajute să citesc :

Dragă Horia,

Deasupra tuturor acțiunilor noastre predomină sentimentul. El e permanent și etern în sufletul fiecăruia. Iubirea însă

nu-i un sentiment — e altceva, mai puternic, mai pretențios. Contra sentimentului nu poți lupta, niciodată; contra iubirii poți, totuși lupta. Știu că ești mult mai inteligent decât alții și de aceea nu mă îndoiesc că vei înțelege ușor ceea ce vreau să-ți spun.

Nu-mi cere să-ți explic pentru ce te rog acum să rămânem depărtați unul de altul, păstrând sentimentul că ne-am iubit și căutând să învingem iubirea care a existat între noi: n'am să-ți pot explica niciodată; ceea ce se agită în adâncul sufletelor noastre e întotdeauna inexplicabil. Vreau să-ți rămân sinceră și în amintire — dacă vei avea această slăbiciune — și nu-ți invoc motive, sau argumente false.

Nu te întrista. Ți-am înțeles iubirea, ți-am prețuit-o mereu — și te-am iubit altădată. Acum nu-ți pot spune decât atât: mi se pare că nu sunt în stare să mai prețuiesc, să mai răspund unei iubiri. Dece? — nici eu nu pot să știu și ceea ce e dincolo de această întrebare e în mine, mă doare.

Deaceea, dacă ții la sufletul tău, dacă îți iubești iubirea ta, caută să ți le plimbi prin alte părți. Numai așa poți fi fericit — și eu îți doresc acest lucru din toată inima. Nu vreau să trișez în dragoste; nu vreau să te înșel, făcându-te să mă iubești, fără ca eu să pot fi capabilă de a-ți răspunde iubirii. Când am putut să iubesc, te-am iubit.

Mina

P. Sc. Oricâte insistențe ai depune, mai mult decât atât nu-ți pot spune niciodată nimic. Păstrează-mi sinceritatea și — dacă vrei — ceea ce ai luat altădată — singurul! — dela mine. M.

Mâinile mi-au căzut, ca de cenușă, în jos și Oli m'a prins în brațe, greu. Imi pierdusem conștiința, nu mai simțeam nici o durere și aș fi putut fi îngropat de viu în momentul acela, fără să manifestez nici o opunere, fără să încerc a închide cel puțin ochii, văzând bulgării de pământ venind înfometate spre mine să mă devoreze. Priveam, cu pupilele dilatate, un punct fix. Băeții treceau, cu premiile în mână, spre liceu, să se îmbrace. Pe cea mai de jos bancă a tribunelor eram numai eu și cu Oli, pierduți și dezolați, ca doi sinistrați deasupra ruinelor. Plicul îmi căzuse din mână, iar deasupra lui atârna scrisoarea Minei, agățată de degetele mele. Nervii lacrimilor mi se anesteziaseră, focurile durerii mi se stinseseră, corpul întreg, carnea și sângele, nu mai erau decât o epavă, o bucată arsă de lemn aruncată de valurile mării la margine. Oli, tot atât de întristat, căuta zadarnic să mă liniștească.

Deși-i priveam cum se apropie de departe, nu observam, totuși, cum colegii noștri se îndreptau spre noi, cu un entuziasm extraordinar, purtându-l pe Sergiu pe sus, oprindu-se în fața noastră, pe teren, www.ziuaconstantina.ro dincolo de bara rece de fier în care ni se sprijineau genunchii. Sergiu ținea într'o mână o cupă de bronz, în cealaltă, o călimară scumpă de cristal. Una era premiul clasei noastre, câștigată la ștafetă, cealaltă răsplata agilității lui, dovedită la prăjină.

— Ura !... Ura !... Trăiască Sergiu !... Trăiască clasa a șaptea ! Strigau cu toții.

— Horia, hai !... Uite-o, am înhățat-o !... Diseară va fi Bacanta noastră. Hai, să fim veseli?... O vom săruta pe rând cu toții și-i vom sorbi deliciile pântecului, îmi striga el plin de elan, de pe umerii celor care-l purtau, arătându-mi cupa pe care o ridica în semn de

toast și o ducea, apoi, goală, la buze, pentru a sugera delirul chefului.

Am ridicat plicul alb de jos, l-am băgat, cu scrisoarea, în buzunarul dela piept și am intrat în mijlocul lor, îndreptându-ne într'o gălăgie superbă spre clasa noastră, unde aveau să se îmbrace cu toții. Sergiu era eroul, Fănel, aghiotantul său. Toți ceilalți, entuziasmați de gloria lor, păreau ei însiși niște eroi. Înainte de serbare, hainele și-le depuseseră în clasă. Acum se îmbrăcau, suiți în picioare, unii pe catedră, alții pe bănci, pe lada de lemn, sau pe ferestre. Bătrâna clasă, întunecoasă și sordidă în această oră vesperală, niciodată nu cunoscuse o dezordine mai fantastică.

Eu nu puteam sta cu ei. Ași fi fost un agonie la un banchet princiar dat în sănătatea lui. Pe când toți nu vedeau decât bucuria din sufletele lor și nu vorbeau decât din entuziasm, eu priveam doar durerea din mine și tăceam din disperare.

Fără să mă observe nimeni, m'am strecurat ușor pe ușă, am rupt-o la fugă pe coridor, am coborât scările din trei sărituri și am început să alerg pe stradă, pe sub ziduri, pe Warte. Pe unde apoi și până când, niciodată n'am știut. Disperarea din mine vroia să explodeze și pentru că nu putea, mă purta într'o goană nebună, pe toate cărările, ca o locomotivă pusă în mișcare și ne condusă de nimeni în afară de traectoria șinelor.

Noaptea, ca o bătrână hidoasă și neagră îmbrăcată într'o toaletă de mireasă, îmi trăda infinitului întreaga durere, îmi lumina, cu razele lunii sale, fața crispată, pumnul închis de mânie care amenința cerul, mă privea răzând și eu mă luptam cu ea, inconștient de ridicolul acestei răzvrătiri inutile și irezolubile a durerii mele. Imi venea să rup copacii

din rădăcină, sau să deslănțuesc un ciclon care să nimicească totul, dar nu reușiam decât să-mi măresc singur durerea și revolta care îmi sfâșiau inima.

Devenisem înconștient. Halucinam.

...Ah, Mina !... Dece ai făcut aceasta, Mina ? ! Dece m'ai depărtat de lângă tine ? Dece nu m'ai omorât tu și dece m'ai aruncat în acest infern, din care nu voi putea scăpa decât ridicându-mi viața cu propria mea mână ? Mina, privește-mă : fără tine n'am ce mai face cu viața—nimic nu-mă mai poate consola. Nici chiar sărutul unei stele nu-mi poate ucide șerpia din frunte, nici apa din marea întregului cer nu-mi poate stinge focul din inimă!... Mina, ai fost tu capabilă de atâta durere ? Ochii tăi au putut purta atâta venin, sânii tăi atâta răzbunare în ascuțimea gongului lor de metal ?... Dece n'am acum stiletul acestor sânii să mi-l înfig în inimă profund și desăvârșit ! Dece n'am una din săbiile ochilor tăi să-mi tai cu ea capul dintr'odată ! Dece ?... Durere, magnifică și monstruoasă durere, dacă vrei să fii satisfăcută, dacă ți-e sete de sângele meu, pe care nu vor mai curge de acum corăbii încărcate cu flori culese de pe buzele Minei, dece nu mă ridici deasupra unei stânci și apoi să mă arunci în prăpastie, ca pe un ou, pentru a sorbi toată licoarea roșie înfierbântată de milioanele de demoni care se scaldă în ea ? Carnea mea nu mai prețuește nimic pentru mine din moment ce inima din mijlocul ei începe să fie macerată — și pentru Viață ea nu va mai însemna nimic dacă nu va hrăni un corb înfometat, sau câteva flori ofilite de secetă...

Dav, mă chemi, te înțeleg — spune-mi însă cum, pe unde să vii la tine, în castelele tale

feerice, lângă zâne și lacuri celeste?! Arată-mi drumul, dă-mi cheia să închid în urma mea poarta care mă va despărți de Lume, de Viață și de Durere, pentru a nu mă mai putea întoarce niciodată înapoi !... Dav, prietenul meu, dacă n'ai uitat prietenia dintre noi, ajută-mă, întinde-mi mâna și mă salvează din acest infern insuportabil...

Și tu, Dumnezeule care regizezi toate acestea, de ce taci... Dacă ești undeva, de ce nu te arăți, să-mi dai un pumn după ceafă și să mă arunci în paradisul tău, sau în infernul de dincolo, care e, în orice caz, mai dulce decât aceasta de aici?... Dumnezeule, n'auzi cum îmi scrâșnesc dinții de durere? Insensibilule — dormi, nu?!... Hai dovedește-mi că trăești, trimite-mi instrumentul sinuciderii, omorâ-mă!... Nu vrei?... Vino, ici lângă mine, încearcă durerea și, pe urmă, acela să rămâe Dumnezeu, care o va putea suporta până la sfârșit... N'ai curajul!... Nu te mai codi, te cunosc: de douăzeci de secole n'ai trăit decât prin asta, mascându-ți întotdeauna slăbiciunile și menajându-ți lașitatea fugind mereu din fața oamenilor tari... Cel care a trăit veșnic lângă oameni, luptându-se fățiș cu ei, sau ajutându-i să se ridice din robia în care-i aruncase răsbunarea ta crudă, n'ai fost tu, ci Diavolul, adversarul tău. Tu nu ești capabil de nimic decât de moarte. Stăpânești lumea printr'o concepție înspăimântătoare a morții, fiind cel mai mare asasin al Vieții. Diavolul nu e pasiv ca tine, nu vrea moartea — el e activ, luptă, laolaltă cu oamenii, în contra morții, în contra ta.....

Dumnezeule, cum ! mă lași să mai trăesc încă ? Bine ! Acum nu mai vreau eu să mor. Vreau — mă înțelegi ? — VREAU să trăesc. Numai pentru două lucruri : să păstrez în suflet

amintirea Minei — și să mă lupt cu tine. Dece să mor, când asta e o inutilitate? Vreau să trăesc — nu vreau să mor, pentru că în mine există imaginea Minei și nu vreau ca prin moartea mea să ucid și o imagine a acestei fete... Pentru asta trăesc... Și voi mai trăi pentru că în mine există o revoltă în contra ta, o conștiință a dumnezeirii mele și nu vreau ca prin moartea mea ele să fie risipite în neant, în favoarea nimicniciei tale. Nu vreau — mă auzi? — nu vreau să mor, chiar dacă acum vei pofti tu lucrul acesta. Dar îl poftesti prea târziu... Voi răscula toată omenirea împotriva ta și te voi doborî — deși mi-e suficientă și forța unui singur pumn pentru aceasta. Drept martor al promisiunii mele nu-mi iau decât suferința, durerea, pe care tu n'o vezi, pe care tu n'o simți, pe care tu nici n'o poți bănuși cât e de mare în pieptul meu. Toată fericirea în care te complaci tu, va fi anulată de suferința în care mă sbat eu... Așteaptă — așteaptă numai până vor veni zorile : mie îmi place să lupt la lumină, nu pe întuneric, cum îți convine ție, deoarece mie nu mi-e rușine nici de tinerețea mea, nici de puterea mea și pentru că mie nu mi-e frică să le spun oamenilor că sunt, ca și ei, un dumnezeu, după cum tu te temi să nu devii caraghios prin acesta în fața supușilor tăi... Hai, fugi — fugi cât mai departe de Lume, dispari din ea, înainte de a te ajunge blestemul oamenilor.....

Dumnezeule și Mina — pentru voi vreau să mai trăesc : pe unul îl urăsc, pe cealaltă o iubesc. Viața mea constă din ură și din iubire — nu numai din iubire, cum a voit să spună fiul lui Dumnezeu, cel care nu cunoaștea și care nu putea niciodată să înțeleagă legile vieții de aici.

Să mă sinucid? — la ce e bun !... Înainte

de infinitul spațiului de dincolo, vreau infinitul pasiunilor de aici, al luptei, al biruinței, al vieții. Infinitul din suferința pieptului meu e cu mult mai frumos decât infinitul Nimicului de dincolo de moarte. Mina, numele tău însemna până acum privirile și cântecul feciorelnic al corpului tău; acum el exprimă Infinitul: vreau să trăesc pentru că îl port în vârtejurile dintre urechi !.....

Târziu de tot, nu știu ce oră putea fi, un grup de trei oameni a trecut pe lângă mine cântând, trezindu-mă din această monstruoasă și bizară reverie născută numai din suferință. Mi-am dat seama, numai decât, că trebuie să plec spre casă, pentru a mă odihni până mâine dimineață, când voi începe lupta — Lupta cea Mare.

Înainte de a porni, m'am uitat împrejurul meu. Mă aflam jos, sub Ziduri, pe una din punțile de lemn care trec drumul spre Warte peste râul mic de sub mine. Era o tăcere fermecătoare peste tot. De pe coaste se scurgea onctuos un lapte nocturn de aur lunar. În atmosferă se lăsase o răcoare care îmi săruta feeric fruntea. Copacii se încărcaseră cu arome noi, părând niște podoabe de miracol și mister... Când au trecut pe lângă mine cei trei oameni, privindu-mă curioși, mă aflam rezemat de bara groasă de lemn a podețului și priveam în jos, contemplând ceva.

Sufletul meu era tot așa de sfărâmat, ca și luna din fundul râușorului care curgea printre pietre...

CAPITOLUL XV

Adio Adolescență!...

Când am ajuns acasă, în noaptea aceea luminată de lună ca de un felinar puternic și majestuos, Sergiu mă aștepta neliniștit, plimbându-se nervos prin casă. Mai era puțin până să apară zorile și toată noaptea mă căutase prin oraș, îngrijorat de felul misterios în care dispărussem din mijlocul lor. La întrebările pe care s'a grăbit să mi-le pună, nu i-am răspuns decât printr'un singur gest:

—Citește ! și i-am înmănat scrisoarea Minei.

Bietul băiat ! Observam cum îi venea să plângă aproape gândindu-se la cât de mare putea fi durerea mea, încât ea să mă facă să rătăcesc o noapte întreagă pe cine știe ce cărări, cu cine știe ce gânduri în creier...

A doua zi — luni — nu m'am mai dus la școală, nici a treia. M'am mai dus la școală numai în ultima zi, când ni s'a dat vacanță. Aș fi vrut să plec imediat din orașul acesta care îmi devenise insuportabil ca o închisoare dar, totuși, mă www.zinaconstanta.ro mai reținea ceva: tristețea, imensa tristețe din jurul Minei și camaraderia colegilor mei. Peste puțin ne vom despărți definitiv, împrăștiindu-ne în toate părțile lumii și nu voiam să lipsesc dintre prietenii mei tocmai la solemnitatea acestei despărțiri duioase. Cum aș fi putut dezerta din mijlocul lor tocmai acum când prieteniiile noastre se vor apropia mai mult ca oricând, se vor înfrăți și se vor concentra într'un singur punct, vor sbura în sus într'un singur sbor și apoi se vor despărți brusc în toate părțile, ca jocul de artificii al unui foc bengal?... Nu, voi rămâne -- chiar de va trebui să suport toată tristețea care a coborât ca un nor uriaș

peste oraș, odată cu inexplicabila scrisoare de despărțire a Minei...

Minei, am căutat să-i ofer ceva — o amintire prin care să mai trăesc și eu în memoria ei, cum ea va trăi într'a mea mereu. Câteva zile la rând m'am luptat numai cu acest gând, căutând ceva un obiect cât mai adecvat pentru a i-l oferi la despărțire. Voiam ceva pe care să i-l pot dona cu toată inima, din care, de câte ori il va purta în mână, să iradieze sufletul meu, iubirea mea, tristețea și delirul meu. Într'un medalion n'ar fi putut încăpea toate acestea, într'o statueta, cu atât mai puțin, într'o carte iarăși, nu... Și totuși, poate că numai într'o carte mi-aș putea găsi închisă întreaga viață sufletească pe care am trăit-o în jurul Minei. Numai într'o carte desigur, deși Mina nu iubește prea mult cărțile, deși eu le urăsc deadreptul, cu toate că am căutat întotdeauna să le cunosc (să le cunosc pentru a le urî și mai tare!). Cărțile sunt atât de artificiale, sunt atât de subjugate scopului artistic, încât n'aș putea găsi una în care să existe întreaga viața admirabilă, tristă, delirică și halucinantă, redată nud într'o formă bizară, așa cum am cunoscut-o eu în jurul Minei... Un roman?... Dar cine a scris un roman în care să nu existe femei perverse și oameni lași? Cine a scris un roman în care să existe cel puțin o femeie de talia Minei, în care să existe, cel puțin, o sugestie de autenticitate îndreptată asupra acestei vieți pure, intense și dumnezeiești a adolescenței? Toate cărțile care se cunosc sunt scrise numai de bătrâni și în ele se reflectă numai sufletul lor meschinizat, trivializat, nu viața fantastică și aproape incroaiabilă a adolescenților. Cărțile scrise de tineri au fost arse, sau au fost aruncate din lume, pentru ca ele să nu poată fi cunoscute, deoarece ele

exprimau adevăruri nude, frumuseți reale, gânduri superbe, așa cum există în viața tinerilor ca noi... Nu, un roman frumos nu voi găsi niciodată, să i-l ofer Minei.

O carte de poezii... Da, sufletul poezilor rămâne meru tânăr; ei suferă mereu, dar din suferința lor cresc cântece tinerești. Ei sunt singurii care nu pretind că înțeleg iubirea, ci o trăesc, o simt, cum o simte orice adolescent. Numai într'o carte de poezii voi găsi accentul care îmi trebuie pentru a acorda în timp vioara din sufletul Minei — numai într'o astfel de carte voi găsi un cântec, care oferindu-i-l ei, să-i amintească întotdeauna de cântecul meu...

După o consultare retrospectivă a marilor poeți pe care-i cunoșteam, dela Eminescu, până la Edgar Poe, dela Hölderlin până la Leopardi, dela Shelley până la Baudelaire, am găsit, în sfârșit, unul, modest, care să-mi placă: Albert Samain. Un poet sentimental și melancolic, pur și pasionat, pe care l-au iubit toți adolescenții de până acum și pe care fără îndoială că-l va iubi și Mina... *Au jardin de l'Infante* — ce titlu mai frumos www.ziuaconstanta.ro pentru Mina? Ce carte mai apropiată de mine, decât aceasta în care există și „Luxure”, în care există și „Tentation” — dialogul dintre Amant și Moarte? I-o voi da Minei și-o voi face să înțeleagă că sufletul meu a fost tot așa, ca acela închis acolo: „*une Infante en robe de parade*”.

Am căutat cartea la toate librăriile, până am găsit-o, în sfârșit, în cea mai mică din oraș, o librărie unghurească, încărcată de toate cărțile galbene dela „Mercure de France”. Am cumpărat-o imediat, fără să mă uit la preț — dacă mi-ar fi pretins, aș fi fost în stare s'o plătesc cu prețul întreit, numai s'o pot avea. Am dat-o apoi s'o lege în pânză — niște co-

perte albastre ca marea — pe cotor i-am scris cu litere aurite : *Samain, AU JARDIN DE L'INFANTE*, și jos, cu litere și mai mari : *MINA*. I-am cumpărat o împletitură de mătase, pentru semn, tot albastră, și i-am trimis-o Minei, prin prietena sa, după ce-i caligrafiasem pe prima pagină albă, drept dedicație, un sonet original *).

*) De fapt, sonetul nu era tocmai original. Era o imitație a celebrului sonet scris la 1831 de Felix d'Arvers, pentru Marie Nordier, femeea pe care o iubise atât, într'un album al acesteia, chiar în ziua logodnei sale cu altul. Sugestia sonetului meu o primisem dela acesta, deoarece el mi se părea prea perfect alăturat stării mele sufletești și, pe urmă, era prea vie coincidența aceasta ca, exact după un secol, să trăiesc și eu aceeaș experiență trăită de poet. Sonetul lui d'Arvers se începea cu versul:

Mon âme a son secret, ma vie a son mystère...

dealtfel, singurul pe care l-am utilizat și eu direct, și se sfârșia:

A l'austhère devoir pieusement fidèle
Elle dira lissant ces vers tout rémplies d'elle:
„Quelle est donc cette femme?” et ne comprendra pas.

Sonetul meu era acesta:

In suflet c'un secret, în viață c'un mister,
Am rătăcit naiv, timid, vizionar,
Pe drumuri de visări stropite cu calvar —
Și guid mi-a fost, rebel, idealul auster.

Iubirea-mi e-o romanță, Amorul un truver
Ce cântă, peregrin, un cântec solitar —
L'ascultă, poate, ea și-i pare temerar:
Voi fi de-acum o stea pierdută în eter...

Am vrut doar s'o privesc în ochii de safir,
Am vrut s'o port în gând pe unde de zefir
Și-am vrut să-i duc un zâmbet amic și nepătat;

Dar, vai, am fost mereu neînțeleș, bizar
Și-am rămas în umbră ridicol și hilar —
Mereu în jurul ei și veșnic depărtat.

In ziua aceea am fost apoi mai liniștit. Simțeam din depărtare cum Mina se bucură de acest cadou, cum îl privește, cum îl trece printre degetele sale gracile și mai ales mă gândeam de câte ori va fi citit ea dedicația, cum o va fi memorizat. Prin aceasta, față de ea simțeam că mi-am justificat și mi-am îndeplinit toate condițiunile, ca față de un mort scump pe care trebuie să-l înmormântezi cu toată ceremonia. De-acum, m'aș fi putut „pierde în neant”, cu adevărat...

Dar trebuia să mă mai despart de cineva: de prietenii colegilor mei. Trebuia să mai suport încă vreo două săptămâni atmosfera de plumb din jurul meu, pentru a fi prezent la banchetul pe care-l va organiza clasa, după ce se vor termina examenele. In ceea ce privește aceste examene, eu nu m'am prezentat decât la vreo cinci, la cele mai ușoare, fără să fi citit nimic, deoarece nu mai eram capabil de a mai citi ceva, de când Mina îmi trimisese scrisoarea aceea. Restul examenelor îl lăsasem pentru sesiunea de toamnă, până când speram să mă purific de toată suferința de acum și să pot fi mai conștient, mai stăpân pe mine, decât în prezent. Profesorii — era curios! — la cele câteva examene la care mă prezentasem, îmi arătau o amabilitate neașteptată — fie că și eu mă prezentasem numai la cei la care aveam mai mult credit, fie că și ei își schimbaseră cam radical părerile despre mine și despre noi, toți ceilalți care scrisesem „Noul Demiurg”.

In seara ultimei zile de examene, fusese aranjat banchetul. A fost făcut la *Transilvania*, cel mai select restaurant din oraș. Unul peste altul, profesori și... absolvenți, se adunaseră la patruzeci de tacâmuri. Prefectul și majoritatea

colegilor, conform — iarăși! — tradiției, au fost de părere să fie invitați și dascălii.

În seara banchetului, la ora 12, toată lumea mâncase bine și băuse, alunecând într'o dispoziție vie de boemă. Fănel, prefectul nostru, și-a ținut ocazionalul discurs încărcat cu regrete și licheururi sentimentale în fața profesorilor, după care Anghel, anulându-l, și-a luat victimele în primire: fiecărui profesor i-a debitat câte o epigramă, începând, natural, cu Țâru, profesorul de matematici:

Astăzi vreau să-mi fac și eu doar un hatâr:
Să-mi înfig un ac în fiecare astru —
Și în vârful mult doritului dezastru,
Să-mi jupoi — ca de odihnă — întâi un... Țâr.

și sfârșind cu... Moșu:

Cu toții 'n tren, spre Infinit plecăm:
Voi plângeți la peron, noi vă 'njurăm —
Numai bietul Moș cu-a lui țigară,
Pare, beat, un felinar uitat în gară.

După acest desert, destul de acru, profesorii au înțeles că a sosit momentul să se retragă. Au mai rămas în mijlocul nostru doi, cei mai tineri: domnul Valentin, cel de Filozofie și Iorgu dela Sadagura — căruia Gogu a și început să-i spună frățește: Iorgule!

Imediat ce am rămas singuri am căutat să profităm de această ocazie unică și visată de mult, de a petrece cu toții la *Transilvania*, localul asupra căruia ni se scurseseră trei ani de zile ochii — și am petrecut, așa cum știam noi să petrecem... După ce tot vinul care mai rămăsese după spargerea banchetului propriu zis, a fost consumat, am plecat pe noapte, prin întuneric, spre Warte. Din cele aproape trei-

zeci de persoane câte erau în grup, numai câteva mergeau omenește, pe drum: restul mergeau pe garduri, pe ziduri, prin pomi, ca niște fabuloase exemplare străbune. Deasupra unui gard format din piatră și grilaj de fier, pe fiecare stâlp de ciment, se postase în picioare, drept și imobil ca un soldat, câte unul din colegii mei, formând o alee de sfinxi, sau, ca și în albele cetăți antice, un șir de soldați așezați deasupra zidurilor cu trompetele în mână așteptând nemișcați un semnal scurt pentru a sparge cerul cu ascuțimea marșului lor. Am înaintat pe Warte, fără a ne depărta prea mult, deoarece n'avea nici un rost și deoarece, la un moment dat, a izbucnit în toți febra revoluționară a discursurilor. Ne aflam chiar pe terasa de deasupra turnului Negru, la același nivel cu vârful bisericii Negre, de unde orașul se vedea splendid și feeric la picioarele noastre. Eram învăluiți de un întuneric în care pluteau toți demonii tinereții, încercându-ne sufletele cu lirismuri și elanuri supratereștre. Deși tălpile ne erau lipite de pământ, inimile noastre erau dincolo de licărirea mirifică a stelelor.

După vreo oră de tot felul de năsdrăvănii, am coborât în oraș. www.ziuaconstanta.ro Cei doi profesori și-au cerut permisiunea de-a se retrage. Odată cu ei, s'au retras și jumătate dintre colegii noștri. Nu mai era mult până în zori.

Cei rămași, am pornit deciși pe străzi, hotărâți să ne punem în aplicare un plan cât se poate de original. Pusesem la cale o farsă, prin care să ne răzbunăm pe școala ce ne ținuse prizonieri până acum. Pentru aceasta căutam pe străzi ceva. Deodată Gogu s'a oprit în fața unui magazin de mezeluri cu obloanele trase:

— Fraților! ni se adresă el arătându-ne firma. Asta este! Pe ea...

În cinci minute, firma a fost dată jos cu precauție, într'o tăcere perfectă. Patru inși, de-abia ducând-o, sau îndreptat cu ea, în sus, pe o stradă obscură și pustie.

Anghel, pusese ochii pe o altă firmă, ceva mai mică, dar care i se părea lui mai indicată pentru utilitatea ce aveam să i-o dăm noi în această noapte: era firma unui magazin mic, cu vitrina încărcată de cuțite. Am luat-o și pe aceea și ne-am dus cu ea direct la liceu. Ceilalți se trudeau s'o aranjeze mai întâi pe cea mare. Deoparte și de alta a porților bisericești ale liceului, era, prins în zidul masiv și gros, cât un felinar alimentat cu gaz aerian. Spre zori, felinarele începeau să devină agonice. Grăbiți, spre a nu fi surprinși de ziuă, am agățat cele două firme de câte un felinar, sacrificându-se pentru aceasta câteva curele scoase dela pantaloni. Firmele, prinse în grabă de brațele felinarelor, fără a li se mai căuta vreun echilibru, nu stăteau drepte, ci răsturnate ca niște vapoare cu pupa în apă și cu prora în aer. Ele reușiau totuși să exprime plastic și destul de perfect ironia făcută pe pielea bătrânei noastre școale...

După ce ne-am admirat câteva momente liceul pus în această nouă postură de elefant naiv ce-ar purta agățate de urechi, câte o tăbliță duiosă: „Eu sunt copilul nimănui“, ne-am volatilizat ușor din jurul său, lăsându-l în tăcere, ca pe o stâncă în care s'a pus dinamită pentru a produce explozia râsului celor ce vor trece mai întâi pe lângă el...

Cei care l-au admirat mai mult astfel, au fost, din întâmplare, chiar profesorii, care locuiesc într'un palat clădit chiar în fața lui... Între cei vreo douăzeci de profesori familisti care locuiesc acolo, e unul matinal. El, când a ieșit, odată cu soarele, în balconul dela

etajul trei, a zărit mai întâi firmele agățate de pereții liceului — ca de-o clădire scoasă la licitație — de o parte și de alta a intrării. Surprins comic, a dat alarma imediat și în câteva minute toți profesorii, săriți din somn ca în timpul unui incediu, în pijamale, sau în cămăși de noapte, s'au îngrămădit la fereste, să vadă ce este. Când au înțeles realitatea, au rămas puțin în extaz, puțin în panică.

În față aveau clădirea mare, atât de familiară lor, purtând sus de tot, frontispiciul cu majuscule negre și ureauă:

LICEUL „ANDREI ȘAGUNA“

iar jos, chiar la intrare, avea într'o parte, o firmă redactată într'o limbă nu tocmai academică:

FABRICA DE MEZELURI

Cârnați, crenvuști, salamuri de tot felul
și tobă de carne

(Gogu, cu un cărbune negru, transformase „tobă de carne“ în „tobă de carte“) — și în cealaltă parte, o altă firmă, mai laconică, dar mai plastică:

www.ziuaconstanta.ro

TOCILĂRIE DE LUX

În dreptul fiecărei firme, pe zid, era desenată, cu acelaș cărbune negru, câte o mână cu arătătorul întins, indicând, amândouă, aceeași intrare a liceului...

În timp ce profesorii și mulțimea de curioși răsăriți dintr'odată nu se știe de unde, ne admirau opera, vădit satisfăcuți de această reprezentare bufă, neobicinuit de matinală, noi părăseam curtea, internatului de fete...

După ce terminasem înscenarea de mai sus, ne îndreptasem toți spre liceul de fete, și

când se îngâna ziua cu noaptea am intrat, aproape obosiți, în curtea internatului, închisă ca o cetate, de clădirile exterioare, înalte și tăcute. Această curte era comună celor trei școli de fete, adunate în acelaș careu edilitar. Din trei părți, curtea e împrejmuită de clădiri cu etaj; într'o parte, spre Tâmpa, ea e deschisă, având doar un gard de fier înfundat cu scânduri. După o noapte de petrecere intensă, ne simțeam puțin obosiți și, deaceea, ne-am repauzat mai întâi în curtea celor trei internate de fete ca și în propia noastră curte. Nu se sculase încă nimeni pentru a ne stingheri în vreun fel. Ferestrele dormeau toate, iar noi le respectam deocamdată tăcerea încărcată cu misterele de dincolo de ele. Trebuia să ne amplificăm energiile, să ne dregem glasurile și când vom începe, dintr'odată, un cântec în zori, el să fie ca o spargere bruscă a cerului, să turmenteze toate dormitoarele, elevele să-și părăsească paturile, cuprinse de un delir magnific și, orbite de melodia lui, să sară toate la ferestre, în dezordine, una peste alta, în cămășile de noapte — așa cum le cunoaște numai intimitatea cearceafurilor lor.

Gogu, între timp, s'a repezit alături, până acasă, de și-a adus chitara și un baston.

Ne-am așezat apoi la rând, tocmai când apăreau, feerice, zorile și strașnic de emoționați, după câteva ratări succesive din cauza tracului, am deslănțuit brusc un cântec imens cât Tâmpa, încărcat de purități și clar ca luminile aurorei. Dintre noi lipsea numai Cato. Absența lui era evidentă.

Ne aflam toți la rând, jos, sub cele două rânduri de ferestre ale celor trei corpuri de clădiri care ne închideau, ca o potcoavă, în dreptunghiul lor; în spatele nostru, la răsărit, era Tâmpa și zorile, care ne priveau, ca niște

fecioare imateriale ridicate din tranșee. Într'un capăt al șirului nostru era Gogu, în celălalt capăt Anghel. Primul cu chitara la braț, ultimul cu bastonul, pe care-l învârtea între degete demonstrativ.

După primele cuvinte ale cântecului nostru, care a căzut în liniștea dormitoarelor din jur cum ar cădea o stea într'o mare de argint, răscolind o confuzie superbă de melodii, toate ferestrele tăcute, de sus, s'au umplut dintr'odată cu capete răscolite de fecioare, ieșite afară fără să-și dea seama și nedescurcându-se complet din mrejele subconștienței somnului, atrase parcă de de un vis halucinant. Imediat, ne-am simțit cu toții topiți sub cascadele de priviri ce ne acopereau cu o frenezie nemărginită. Gogu însă, singurul care și-a putut menține rece calmul, ne-a salvat pe toți dela o situație ridicolă care ne păstea.

Fusesse așa ca și cum, cântând, am fi intrat dint'odată într'un tunel, cuprinzându-ne niște vârtejuri interioare ciudate, fără să întrerupem totuși cântecul. Nu mai vedeam nimic, nu auzeam nimic, dar cântam, cântam mai tare, din spaimă www.ziuaconstanta.ro de a nu tăcea — căci această tăcere ne-ar fi costat viața, ar fi fost iremediabilă. Am ieșit pe urmă la lumină, și, încet, încet, am început să fim stăpâni pe noi înșine... Fetele ne priveau, pe jumătate adormite, pe jumătate vesele, pline de entuziasm și de mirare. Ferestrele păreau împodobite cu flori. Florile tinereții noastre.

Dupăce primul cântec s'a sfârșit, nerăsplătit cu nici o aplaudare, dar care reușise integral să atingă scopul dorit de noi, am tăcut un moment, pe urmă, Gogu, primul din șir, cu chitara la braț, ca prim solist, cântă prima strofă dintr'un fel de serenadă compusă de el,

special pentru această ocazie în colaborare cu Anghel:

Simpatice fetițe 'n pielea goală,
Ce-ați abordat ferestrele 'n tumult,
Nu vi se pare c'ați dormit prea mult?
Sculați-vă căci, uite-i timp de școală...

Anghel, ultimul din șir, în rolul celui de-al doilea solist, învârtind bastonul între degete, continuă:

Sculați-vă, îmbrăcați-vă, veniți să ascultați
In coafure aranjate în vechiul vostru port
A noastră serenadă. Nu-i cântec pentru
[mort
Nici dascăli nu vă cântă și nici fanfare
[de soldați.

și în urmă corul — toți laolaltă, cei care învățaseră în prealabil versurile lui Gogu:

E-o boemă adunătură de copii și-admiratori,
Trubaduri ce vin să cânte pentru zâm-
[bete și flori...
Hai, deschideți-vă ochii și primiți-ne elanul
Nu vom mai veni de-acuma nici la toamnă,
[nici la anul.

Ca și voi, am fost elevi ce-am profanat
[regulamente
Pentru seri melodioase și petreceri turbu-
[lente;
Ca și voi ne-am frânt duios, ades, privirile
[în zori
Melancòlici pentru ore în care furăm
[cântători.

Am primit și noi pedepse cu 'nsemnări
[la conduită,

Am simulat și noi, dibaci, câte-o boală
 [închipuită
Să rămânem să 'mplinim somnul în
 [înfirmerie,
Somn pierdut în vraja nopții și-a ei
 [dulce feerie.

Fericiți cântăm acuma libertatea de-
 [absolvent
Și venim să vă 'nchinăm acest imn ce-l
 [vrem decent...
Veniți! veniți zâne din zori și domnițe
 [din visări!
Ieșiți, priviți-ne!... Adio!... Pornim spre
 [alte zări...

Imediat apoi toți am făcut la stânga, aran-jându-ne într'un *mon-homme* perfect și Gogu, cu chitara la braț și cu un pas majestuos, conducându-ne, făcu câteva cercuri prin curte, câteva sinuoziități realizate geometric, trecu apoi pe sub fiecare fereastră salutând reve-rențios în numele tuturor celor ce-l urmau, pe urmă, dând colțul, dispărurăm, unul câte unul, din fața sutelor de priviri — Anghel fiind ultimul care dispăru învărtind bastonul între degete. Fetele au simțit cu aceasta o mică deziluzie că totul s'a sfârșit atât de repede. Noi însă, ne oprisem numai la spatele clădirii, ascunși de privirile lor, pentru a ne reculege.

Fără îndoială nu era niciunul între noi ne-identificat de privirile celor de sus, dar asta nu ne opria dela nimic. Asistența lor ne în-curajase și ne entuziasmase în așa grad, încât am fi fost capabili, în fața lor, de orice — am fi fost în stare să ne desbrăcăm chiar până la piele, dacă Gogu ar fi avut și ideea asta năs-trușnică... Lăsându-le să aștepte puțin, făcân-du-le chiar să creadă că nu ne vom mai reîn-toarce, am întârziat lângă poartă, aran-jându-ne

grăbiți părul și cravatele. Apoi am reapărut toți în mijlocul curții, ca în mijlocul unei arene. Le-am salutat în toate felurile posibile și imposibile, am sărit, ne-am manifestat fiecare cu diferite numere originale, pe urmă am încins o sârbă aprinsă în mijlocul curții, cuprinzându-l între noi pe Gogu care ne pseudo-cânta din chitară. Ele ne admirau cum erau mai frumoase în această dimineață de vară, cu sâni sprijiniți în pragurile ferestrelor, în cămăși de dormit și în coafure desordonate, ca după o noapte de dragoste pasionată. La sfârșit, Gogu a dat comanda, instantaneu ; „La gard !“ — și când soarele răsăria, vreo cincisprezece adolescenți înflăcărați și plini de dragoste în fața a vreo două sute de adolescente mirate și palpitând de emoții, conduși de Gogu „un', doi !... un', doi“, puneau mâna în vârful gardului, săreau dintr'un salt în stradă, pe urmă înapoi și iarăși d'a capo. Cei cari nu puteau să sară înapoi din stradă în curte, rămâneau acolo, sau alergau pe poartă, spre a nu lipsi din fața privirilor admiratoarelor rămase în extaz la ferestre.

Ultimul număr l-au constituit birjele. Soarele se ridicase puțin de-asupra orizontului și strălucia puternic. Ne-am încărcat toți în trei birje și cât puteau să meargă mai tare caii, am făcut trei ocoluri în jurul școalelor și internatelor de fete, iar acestea, îndrăgostite de noi, treceau dela o fereastră la alta, dela o stradă la alta, pentru a ne privi mereu, după cum noi treceam prin fațada clădirilor, sau prin dosul lor, pe lângă curte. În prima trăsură era tot Gogu, pe capră, cu chitara în mână, zorindu-l pe birjar să măie mai tare, el luându-și atitudini din cele mai cheflii. Era un sgomot de cai, o gălăgie bărbătească și un plesnet de bice, nemaipomenite.

După al treilea tur, apar doi sergenți, în fața cărora birjarii se opresc smirnă, cu toate înghiontirile noastre dela spate. Sergenții — ce rușine în fața fetelor ! — voiau să ne aresteze în grup, deoarece conturbasem liniștea din cartier. Gogu însă le-a tăiat-o imediat, printr'un discurs de pe capră :

— Voiți să m'arestați pe mine, absolvent de liceu și bacalaureat — mâine, poimâine ministru în țara românească ?!... Voi nu știți ce-i aia bacalaureat ? Băgați de seamă, nu vă dați seama cu cine vorbiți !... Noi nu suntem derbedei de' ia cu care sunteți voi obicinuiți întotdeauna. Uite, priviți-i pe tinerii ăștia — ca mâine vor fi superiorii voștri și voi vreți să-i arestați, hai ?!... Ia vedeți-vă mai bine de treabă ca nu cumva s'audă domnu Perfect, că v'ați ars : vă dă imediat afară din post și astăzi e greu să fii șomer !...

Sergenții, intimidați de siguranța glasului său înalt și accentuat, ne-au lăsat în pace cu rugămintea — de astă dată — să fim mai liniștiți. În fața fetelor ieșisem încăodată biruitori. După aceea ne-am despărțit.

Eu și Sergiu, cu o www.ziuaconstanta.ro trăsură, am fost duși până la poartă.

Când am intrat în casă, m'au cuprins iarăși melancoliile. Toată petrecerea din această noapte mi se părea un dans macabru practicat de strigoi. Absența lui Dav și a lui Cato, tristețea iubirii mele, duiosia acestei despărțiri colegiale, m'au covârșit dintr'odată toate. Mai intensă, mai obsedantă, mai dureroasă, plutea însă imaginea Minei. Jumătate din noapte trăisem sub carapacea ei de plumb, pe urmă o ignorasem, o ignorasem cum un laș își ignoră propria sa conștiințiozitate. Era însă inevitabil ca după încheerea acestui ceremo-

nial nocturn și bizar, închinat vieții, să nu mă cuprindă iarăși remușcările, care se insinuau în inima mea ușor ca un vis și se permanentizau vag ca rețelele unei morți aparente. Toate admirabilele năzbâtii din cursul nopții mi se păreau orori comise cu o dezinvoltură stranie, ca plutirea unui sbor mortuar peste destinele tuturor lucrurilor. Intunericul nopții fusese tot timpul luminat de beția interioară a sufletelor noastre — dar ziua, luminoasă și liniștită de acum, mi se părea întunecată și înspăimântătoare. În toate colțurile odăii persistau spectre înfiorătoare ce mă străpungeau cu sulitele înroșite ale privirilor. Prin aer sburau fantome sinistre, ca niște lilieci hidoși, lovindu-mă cu vârful oțelit al aripilor. Dacă Sergiu nu era alături, aș fi început să urlu, aș fi început să mă lupt cu halucinațiile care invadau tăcerea din cameră, aș fi sărit pe fereastră și-aș fi început să alerg pe străzi, ca urmărit de moarte. Când prezența acestora creștea însă într'atât încât n'o mai puteam suporta, mă întorceam repede spre Sergiu, îi adresam câteva cuvinte, grăbit și speriat, el îmi răspundea și în www.zidacnstanta.ro acesta reușeam să gonesc din față, pentru puțin timp, cascada apocaliptică de viziuni răzbunătoare.

Nu mai eram stăpân pe gesturile mele, pe nervi, pe oboseala mea. Voiam să dorm, mi-era somn, dar mi-era imposibil să adorm. Sergiu, pentru a adormi mai ușor, începuse să citească un ziar. L-am rugat să citească tare, căci de câte ori îmi citea sau îmi povestea el ceva, adormeam fără să știu cum. Pentru a nu mai vedea nimic din odaie, am închis ochii. Dar procesiunea funambulescă se intensifica, începea să-mi roadă carnea, urechile mi se înfundau și nu mai auzeau nimic. M'am întors atunci spre Sergiu. El, cu fața în sus, citea,

cu profilul desenat în lumina geamului. Îi vedeam buzele cum se mișcă la intonarea fiecărui cuvânt, îi observam muschii feței care se contractau și se dilatau în toate felurile, regizați de cursivitatea frazelor; uneori nasul i se mișca hazos, alteori fruntea i se încrețea mirată. Pentru a scăpa de obsesia halucinațiilor cari îmi frământau pasta creierului, priveam, voind să par distrat, toate aceste jocuri ale feții lui și ascultau, fără a înțelege nimic, ceea ce citea el.

Târziu am adormit astfel...

Dar nici în lumea subreală a somnului, vedeniile nu m'au slăbit. După nu știu cât timp, m'am deșteptat speriat de acest vis:

O dimineață admirabilă, în fața liceului. Tâmpa plină de soare, orașul acoperit de ceață. Voiam să mă ridic spre Tâmpa, pe o stradă îngustă ce trecea pe lângă o biserică oarecare, din apropierea liceului. În toate părțile copiii se jucau, scăldați în soarele care sorbia ceața. Undeva, sus, mă chema, parcă, un grup de fete și mă grăbiam spre ele. Pe o alee, din verdeață, răsar în jurul meu doi cățeluși: unul alb și superb de frumos, cellalt negru și hidos, cu un bot lung ca o pâlnie. Eu căutam să mă grăbesc, dar ei mi se încurcau printre picioare, împleticindu-mi drumul. La un moment dat, când voiam să fug mai tare, deoarece prezența lor începea să neliniștească, cel negru își înfipse colții în pantalonii mei în așa fel încât nu și-i mai putea desface și eram nevoit să-l târăsc cu piciorul după mine; cel alb dispăruse. Enervat de povara ce mi se agățase de picior, mă aplec să-i desfac colții înfipti în stofă. Când, însă sub picioarele mele văd ceva negru, amenințător și fioros. Mă înspăimânt, vreau să fug, dar el mă ținea legat de picioare și mă fixa cu niște priviri sata-

nice. Deodată îmi răsare în minte acest gând: *Dracul!* Instinctiv, încerc să fac semnul crucii, dar mâna dreaptă mi-era încolăcită de coada lui și trasă în jos. Pe acțiunile mâinii stângi nu eram deloc stăpân. Spectrul de jos mă teroriza, imposibilitatea de a face semnul crucii mă înspăimânta în chip groaznic — și m'am deșteptat sub teroarea acestui vis...

Când m'am deșteptat era târziu. Sergiu plecase. În cameră era lumină multă și curat. M'am îmbrăcat repede și-am ieșit. Visului nu i-am dat nici o interpretare și-am căutat să-l uit imediat.

A doua zi, am părăsit Brașovul. Era o zi ploioasă, dar după amiaza se luminase dintr'odată, cum am ajuns la gară. Toți colegii mei se preparau pentru bacalaureat. Mi-am luat la revedere dela Sergiu, l-am sărutat cu o pasiune aprinsă, i-am urat succes și am plecat. Sonia mi-a dus bagajele până la trăsură, și, cu ochi plini de lacrimi, cu pieptul zdrobit și strâns parcă de gât, în fața porții am cuprins'o inconștient în brațe și i-am putut spune doar atât: „De-acum rămâi numai cu domnul Sergiu, Sonia. Adio!..” și m'am aruncat în fundul trăsurii, să-mi ascund șiroaiele de lacrimi în batistă. Când am ajuns în fața casei Minei, i-am strigat birjarului:

— Oprește! și mi-am coborât un picior pe scara trăsurii.

Aș fi vrut să mă dau jos și să sărut trotuarul, umed de ploaie, pe care trec mereu pașii Minei. Dar m'am oprit: „Ignoranții vor râde și-și vor bate joc de gestul meu. Dacă ar apare Mina acum — numai odată s'o mai văd!”

— Birjar mână! și până la gară am plâns cu hohote înfundate în batistă.

Când s'a pus trenul în mișcare, apăruse un

soare strălucitor care diviniza totul. După ce-am părăsit gara, am ieșit pe platforma vagonului, și-am început să plâng din nou. Lăsam în urmă un oraș superb ca o cutie cu jucării vechi. Toate străzile lui, pe care am rătăcit atâta, toți prietenii mei acolo și Mina — Mina pe care o vedeam umblând magnifică și liberă printre case vechi și printre biserici, pe trotuarele plouate și stropite acum de razele strălucitoare ale soarelui. Ah, cine m'a pus să plec?!.. N'am bănuit niciodată că această plecare îmi va produce o durere atât de mare!... Orașul se ascunde, din ce în ce mai mult, sub paravanul Tâmpei. Trenul înainta tot mai tare, depărtându-mă de el. Imi venea să săr și să alerg înapoi, îmi venea să strig spre locomotivă: „Oprește, nu mai merg!“, îmi venea să urlu cuprins de nostalgia pe care o simțeam tocmai acum, în momentul când casele strălucitoare cetăți se retrăgeau dincolo de Tâmpa, ca și cum ar dispărea în neant, fără să lase în spatele lor nici o urmă, nici un semn, nici un regret. Toate regretele le adunasem eu în piept. Cetatea se retrăgea falnică în splendoarea ei, eu mă îndreptam spre un infern, după ce cunoscusem în ea cele mai frumoase clipe ale vieții și după ce lăsasem în ea tot ce aveam mai drag pe lume. Acolo, în tăcerea și în retragerea ei dintre munți, mi se părea cetatea, cu fiecare centimetru ce mă depărta de ea, mai frumoasă, mai tânără, mai pasionată în fața vieții și mai strălucitoare. Acum îmi dădeam seama, nemai zărind nimic din ea, cât de puțin înseamnă ea în univers, dar cât de mult înseamnă pentru mine... Acolo e risipită tinerețea mea. Acolo mi-am înmormântat un prieten, o dragoste și Adolescența.

Dintr'odată îmi trec prin față toate locurile acelea dragi prin care m'am plimbat cu Mina,

care vor fi fiind acum mai frumoase ca ori-când, înviorate de ploaie și apoteozate de soare. Ele o vor vedea mereu pe Mina, o vor purta pe brațe, o vor admira neîncetat — eu dispar, tot așa cum a dispărut Dav, cum a dispărut Cato.....

...Puteri ale naturii, de ce nu-mi oferiți mie această Cetate, s'o am în eternitate în jurul meu! Aș ști s'o admir cum nimeni din cei care au rămas acolo nu știu s'o admira și s'o prețuiască!... Viață, mi-ai cules din ea numai dureri și nu m'ai lăsat să iau cu mine nici o floare, din cele pe care, singurul, am știut să ți le prețuesc atât de mult. Ai însă grijă de ele: ți-le încredințez pe toate ție!...

Eu se vede că nu sunt făcut să rămân prea mult timp într'o grădină pe care a fost greu s'o cuceresc. Eu nu sunt omul Victoriei, sunt omul Luptei — al amarnicei Lupte. Și dacă am ajuns până aici, înseamnă că m'am luptat până acum cu Dragostea și Moartea — și le-am învins odată. Fericirea acestei victorii, pentru mine, constă în cucerirea unor cetăți magnifice, încărcate cu regrete dureroase.

De-acum nu-mi rămâne să mă mai lupt decât cu Viața.

E P I L O G

Ah! tricherie de visages adolescents... J'avais cru à cette soif de connaître et d'aimer, à cette impatience de vivre, à la noblesse du coeur que la vie avait besoin de tremper en cet être gracile mais ardent...

MARC CHADOURNE
(Cécile de la Folie)

Toamna se numără bacalaureații...

Când m'am întors www.ziuaconstanța.ro toamna la Brașov, am găsit aici o altă lume. Nimic din ce m'așteptam să întâlnesc. Părinții lui Dav, pe care-i lăsasem triști, erau tot așa, dar în sufletele lor mai coborâseră câteva raze de soare. Profesorii mei, pe cari un an de zile îi agitasem puțin, se liniștiseră iarăși, mai îmbătrâniți parcă cu zece ani, din momentul în care au scăpat de noi, „clasa revoluționarilor“ — cum ne rămăsese faima în analele liceului. Liceul însuși părea mai bătrân cu un sfert de secol decât acum câteva luni, când ne era nouă insuportabil. Nicăeri nu mai rămăsese nici o urmă din sbuciumul nostru, din forța, din tinerețea și curajul nostru de a sfida și a ri-

dica în acelaș timp imnuri de laudă Vieții. Totul fusese înghițit de trecut. Cum îmi creștea ura față de acest trecut care ne acoperise pe toți atât de repede, fără ca această lacomă și răzbunătoare devorare să rezolve vreunul din idealurile noastre!... Plecasem din Brașov cu regretul de a părăsi cel mai frumos altar ridicat în slava celor ce admiră viața și tinerețea; când m'am întors, după o vară de halucinații, de obsesiuni, de lupte cu Amintirea, am găsit aici întronată aceeași religie plată a comodității bazată pe sclavajul interior și exterior al omului. Altarele tinereții noastre fuseseră distruse, imnurile noastre ignorate sau uitate prea repede, zeitățile noastre deadreptul necunoscute.

Înțelegeam acum toate erorile adolescenței noastre, toate nebuniile ei, care se iartă. Dar nu puteam înțelege impresia aceasta de vid și singurătate pe care o culegeam din aceste locuri. Mi se părea că mă întorsesem într'o cetate de al cărui trecut strălucitor urmașii n'au fost vrednici, lăsând să dispară o viață, o credință, un spirit, pe care înaintașii se trudiseră cu greu să le creeze. Orașul mi se părea gol, pustiu și trist fără Sergiu, fără Oli, Gogu și ceilalți. Era atât de trist încât aveam impresia că m'am întors într'o familie în care toți adolescenții de vârsta mea, cu care am copilărit, cu care m'am jucat, cu care am iubit și cu care am suferit, sunt morți — au murit fără ca eu să fi știut lucrul acesta. Și ce n'aș da să-i mai pot întâlni încăodată pe toți să mai petrec o singură noapte cu ei și să mai cunosc doar odată, cu Sergiu, viața fantastică și plină de miragii a vagabondărilor nocturne! Dar toate, dar toți, au dispărut nu se știe unde.

Ceeace am regăsit din tot ce lăsasem odată

aici, erau străzile, copacii și aleele care îmi țineau de urât când o așteptam pe Mina și care ne așterneau covoare sub pași de câte ori o purtam de braț prin mijlocul lor. Dar și ele păreau tot așa de elegiace ca și sufletul meu. În toamna trecută parcă erau mai frumoase, mai vii... În realitate, ele erau tot așa, dar în funerara lor ceremonie plutia, atunci, o scânteie de viață. Toamna trecută era un cimitir în care reînviase cineva și devenise pentru aceasta o grădină superbă. În toamna aceasta nu se va mai naște nici o iubire predestinată de melodia elegiilor sale de metal... Pentru mine toamna trecută n'a fost o toamnă — a fost o primăvară unică. Această toamnă e aproape o moarte... Și de acum încolo toate toamnele vor urma această lege implacabilă: fiecare va fi o moarte efemeră și un pas făcut spre Neființă.

Chiar în ziua în care mi-am terminat examenele de clasă — era pentru prima oară când mă prezentam într'o sesiune de toamnă și eram absolut singurul din seria mea, încât profesorii, mai mult www.ziuaconstanta.ro compătimentindu-mă, fără să știe pentruce, mi-au dat drumul destul de ușor — m'am întâlnit cu Anghel... Ce surprize, ce bucurie, ce tristețe, ce îmbrățișări duioase!... Două săptămâni am dormit în aceeași cameră, ca doi frați reîntâlniți departe de căminul patern, pentru a ne ucide singurătatea care ne tortura.

Anghel venise să-și dea pentru a doua oară bacalaureatul. Era singurul din seria noastră care a fost respins în prima sesiune. Fusese respins dela examenul scris, deoarece, spre deosebire de toți ceilalți, găsisese de cuvînță să facă la Română o teză originală și frumoasă — adică nu așa cum se obicinuește și se cere în

învățământul secundar. Avusese un subiect de sinteză asupra poeziei eminesciene. El, după o admirabilă introducere (păstra lucrarea și mi-a citit-o într'o seară), în care arăta în chip magistral și original, că în Eminescu s'ar putea vedea unul dintre cei mai mari poeți ai omenirii, dacă marea nefericire a geniului său n'ar consta în aceea că a scris într'o limbă ignorată în mod fatal, trecea la analiza sintetică a poeziei sale. Insista în special, cum era și necesar, asupra *Luceafărului*, în care descoperea, printre altele, bazat pe unele lecturi cari nu pătrunseseră încă în școală, o nouă alegorie, mai anecdotică, a acestei capod'opere lirice — afirmând că *Hyperion* îl simbolizează pe însuși Eminescu, *Părintele*, domnitorul din înălțimi, reprezentându-l pe Titu Maiorescu, iar *Cătălin* „băiat din flori și de pripas... ce umple cupele cu vin mesenilor la masă“, fiind marele Caragiale, în timp ce *Cătălina* o amintește pe Veronica Micle... Pentru o astfel de teză însă, un dascăl de Română nu găsisese decât o notă insuficientă printru a i-o oferi gratuit.

Mi-a povestit apoi de ceilalți colegi. Gogu obținuse cea mai mare notă la seria din Iunie, dintre candidații a patru licee adunați toți la un loc. Imediat după succesul care a mirat lumea întreagă, el a căutat să-și întâlnească mai întâi profesorul de Istorie, care-l persecutase incontinuu ani de-a rândul (și avea pentru ce!...), pentru a-i striga demonstrativ: „Cuțu, dom'le profesor!“. Dascălul, puțin surprins, îl privi curios: „Ce e Vladimirescule, ce vrei să spui?“. Gogu, insistând, îl lămuri pe loc: „Ce, ați uitat dom'le profesor?... Așa repede, e de mirare!... Știți, când m'ați ascultat la Istorie ultima dată, mi-ați spus să vă zic „cuțu“ dac'oi lua eu bacalaureatul... Iată, l-am

luat — și încă Primul, Pri-mul, dom'le profesor. Imi permiteți deci să vă zic: Cuțu?!...“ Fusesse răzbunarea lui supremă.

Matei, Oli, Sergiu, trecuseră și ei, dar nu ca Gogu. Toți erau inteligenți, dar Gogu avea în plus o calitate — o calitate strălucită: elocvența oportunistului. Prin asta trecuse el cel dintâi. Tomnatec rămăsese numai el, Anghel, cel care îmi povestea despre toate astea. Dar nu părea, totuși, dezolat. Era sigur că acum va ști să ia bacalaureatul, deoarece a învățat cum se pot trece asemenea examene... Și într'adevăr, în ziua examenului, înainte de a ne așeza la masa terorizată de scheletele celor șapte examinatori, am ieșit împreună dintr'o bodegă. Ne acontasem succesul...

În decursul celor trei săptămâni, cât am suportat atmosfera încărcată de amintiri grele a acestui oraș în care simțisem altădată cele mai frenetice clipe ale tinereții, m'am întâlnit odată cu Ketty, de două ori cu Laura. Pe Ketty am văzut-o alături de un băiat care, după câte îl cunoșteam, nu merita nici măcar să-i șteargă hainele de praf lui Oli...

Pe Mina n'am văzut-o niciodată, deși am căutat s'o văd, s'o întâlnesc măcar o clipă. Dar pentru mine acum Mina era un simbol și aproape că nu-mi venea să mai cred că ea există și a existat vreodată ca atare. Acuma văd bine că dragostea mea n'a fost o dragoste normală. Eu am cerut iubirii prea mult, i-am cerut și ceace ea nu-mi putea da, chiar când a ajuns la cea mai înaltă tensiune a sa. Pentru mine, iubirea față de Mina n'a fost o finalitate, așa cum trebuie să fie orice iubire, ci a fost o sete mai adâncă, mai tragică și mai naivă de altceva, de un absolut poate. Deaceea am

ratat această dragoste care m'a aprins ca un rug și m'a aruncat apoi, sigur, în inimă jăratecului... Stau și mă gândesc acum ce am voit eu, de ce m'am îndrăgostit, când e cert că pe mine dragostea, oricât de perfectă ar fi ea, nu mă satisface, nu-mi poate da niciodată ceea ce vreau, ceea ce caut? Dragostea mea n'a fost numai mistuirea aceea inevitabilă a adolescenței, a fost și altceva — a fost o căutare, dar până la urmă am rămas păcălit de mine însumi, deoarece ceea ce goneam eu nu puteam ajunge niciodată — și goneam înainte ca un nebun, legat la ochi. Iubirea mea s'ar fi realizat dela început — și atâta cât a fost, pot spune că a fost realizată — dar eu îi pretindeam prea mult, o storceam prea tare în cleștele critic, pentruca la un moment dat, în mod fatal, să nu se rupă. Am fost mereu nemulțumit de bucuriile pe care mi le oferea dragostea în limita posibilităților ei, pentrucă eu îi ceream altceva ce ea nu-mi putea da. Și deaceea am rămas un dezabuzat... Dar poate că am învățat ceva — și anume că dragostea nu poate fi decât dragoste și ea nu poate fi pusă niciodată în slujba altor căutări, a altor nebunii. Dragostea are și ea un absolut; e prea mic față de altele, dar e absolut. Eu am trecut peste el fără să-l cunosc, călcându-l în picioare... Imi pare însă rău de Mina. Pe ea, deabia de acum încolo încep să o iubesc cu adevărat. Ceea ce a fost până acum n'a fost dragostea adevărată, a fost doar un vertigiu al ei. Dragostea adevărată, complectă, calmă, frumoasă, stăpână pe forțele ei, doar acum s'ar putea naște... Dar e prea târziu. Pe Mina am ucis-o în sufletul meu în vârtejul unei fascinații care a trecut. Dacă aș căuta-o, n'aș mai găsi-o decât ca pe o imagine... Dar, acum, e inutil s'o mai caut...

Când m'am întâlnit cu ea, Laura mi-a vorbit de Mina. Nu i-am putut spune decât atât :

— Laura, spune-i Minei că am fost un nebun. Eram s'o omor pentru a mă convinge că ceeace căutam eu nu există. Regret că mi-am ucis o iubire atât de frumoasă... Spune-i că am admirat-o și că o admir... Spune-i, te rog insistent, spune-i asta : Doresc să continue a admira viața, așa cum a admirat-o și până acum. Nimic nu-i mai frumos decât *Viața* — așa să-i spui că ți-am zis !... *1938, Oct. 31, Buc.*

Venisem toamna la Brașov să-mi iau și eu bacalaureatul.

L-am luat — și l-am băgat în buzunar ca pe o bucată de hârtie cu care te îndrepti spre closet.

Octombrie, 1933

S F A R Ș I T

POSTFAȚĂ

Această carte nu este o autobiografie, deși tonul ei confesional ar putea face să se creadă că este una. Fiind un roman de dragoste și revoltă — sentimente caracteristice vârstei — în care sunt imprimate toate trăsăturile adolescenței secolului, el ar putea fi privit drept o confesiune într'un singur caz: ca o replică dată cărții lui Musset, La confession d'un enfant du siècle. Deoarece în această carte vorbește adolescența — cea de azi — și nu un personajiu oarecare. Faptul că realitatea e intenționat atât deconcertant îmbinată cu imaginația se justifică numai prin necesitățile de tehnică și esență ale romanului, al cărui cadru, depășind întotdeauna realitatea, face de multe ori ca cea mai falsă autobiografie să pară cea mai adevărată. Dar, după cum spunea și Radiguet odată, e o înclinare prea omenească de a nu crede decât în sinceritatea celui care se acuză. Și în această carte nu se acuză poate, decât adolescența contemporană însăși. Povestirea a fost scrisă la persoana întâia spre a accentua și a face mai verosimil acest acuz.

Restul e un mit care, dacă a fost plasat la Brașov, e numai pentru a fi cât mai în inima României a unui romantism local și-a unui concurs de împrejurări istorice. El s'ar fi putut petrece însă în oricare alt oraș, deoarece este acelaș peste tot.

